

PRAXEOS
MEDICÆ UNIVERSÆ
PRÆCEPTA

AUCTORE

JOSEPHO FRANK

AUGUSTISSIMO IMPERATORI ET TOTIUS ROSSIAE AUTOCRATORI A CONSILIIS STATUS, EQUITE ORD. S. ANNAE II. CLASSIS, S. WLODIMIR IV. CLASSIS, LILIO GALLICO DECORATO, THERAPIAE SPECIALIS ET CLINICES IN CAESAREA UNIVERSITATE VILNENSI PROFESSORE, AC SEMINARII MEDICI IMPERATORIS MUNIFICENTIA CONDITI PRAEFECTO, CONSILII MEDICI PETROPOLITANI ET CAESAREAE ACADEMIAE MEDICO-CHIRURGICAE, SOCIETATUM PHILANTHROPICAE ET PHARMACEUTICAE PETROPOLITANAE, NATURAE SCRUTATORUM MOSQUENSIS, CAESAREAE MEDICORUM ET BENEFICORUM VILNENSIS, ACADEMIAE MEDICORUM VENETAE, SOCIETATIS AGRICULTURAE STUDIOSORUM FLORENTINAE, SCIENTIARUM ET ARTIUM ARGENTORATENSIS, ACADEMIAE MEDICAE, SOCIETATUM GALVANICAE ET MEDICAE PARISIN. R. JENNERIANAE, MEDICORUM ET NOSOCOMII A GUYO LONDINI DENOMINATAE, ORDINIS MEDICO-CHIRURGORUM LUCCENSIS, SOCIETATIS PHYSICO-MEDICAE ERLANGENSIS, MEDICAE MARSILIANAE, LITERARIAE CUM UNIVERSITATE STUDIORUM CRACOVIENSI CONIUNCTAE, R. VARSOVIENSIS ETC. ETC. SODALI.

PARTIS SECUNDAE VOL. QUARTUM,

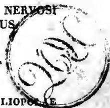
EXHIBENS CONTINUATIONEM

DOCTRINAE DE MORBIS SYSTEMATIS NERVOSI,

ET SPECIATIM

DE MORBIS EX VARIIS SYSTEMATIS NERVOSI PARTIBUS ORTUM DUCENTIBUS.

EDITIO SECUNDA.

TAURINI

SUMPTIBUS CAJETANI BALBINI BIBLIOPOLAE

MDCCCXXII.

EXCUDEBANT CHIRIO ET MINA.

DE MORBIS

EX VARIIS SYSTEMATIS NERVOSI

PARTIBUS

ORTUM DUCENTIBUS.

Caput VIII.

DE MORBO CEREALI.

§. XXXVII.

DEFINITIO. HISTORIA.

Definitio.

1. Affectionem systematis nervosi formicationis sensu, temulentia, neuralgiis, nunc motibus convulsivis, nunc gangraena extremitatum insignitam, ex esu farinae secale cornutum continentis ortam, plerumque epidemicam, *morbi cerealis* nomine compellamus (1).

(1) *Synonyma. Morbus convulsivus malignus, et epidemicus auctorum.* (Denominatio antiquissima, sed re ipsa nullum peculiarem morbum exacte designans) *Raphania* Linnaei, Cullenii. (Appellatio Linnaeo usitata, qui immerito raphano raphanistro frumentis admixto morbum tribuit, cum haec quidem herba, hordei potius, et avenae segetibus infesta, secale non inficiat, cujus tamen depravatio vel maxime accusanda est). *Necrosis ustilaginea* Sauvagesii (Nomen unam modo morbi nostri varietatem designans.). *Convulsio Soloniensis.* (Salerne) (Morbus

Historia.

2. Utrum *sacrae paginae* jam morbum cerealem designaverint (2)? utrum *Gentiles* Deum *Robigum* adversus eum imploraverint (3)? utrum huc spectet morbus inter Massilienses ex inopia, et depravatione rei frumentariae regnans, de quo JULIUS CAESAR loquitur (4)? aut febris epidemica ex frumento corrupto tempore famis orta, de qua GALENUS scribit (5)? doctioribus dirimendum derelinquimus. Dubia quoque morbi cerealis vestigia apud DODONAEUM (6), certiora apud

non solum ditioni Galliae Soloniensi proprius, sed ubique locorum obvenire solitus). *Convulsio cerealis* BALDINGERI, *convulsio dolorifica* DARWINI, (Convulsiones non sunt necessarium morbi symptoma). *Myrmekiasis* SWEDIAURI (a gr μυρμηκιασις, formicatio, quae primarium hujus morbi, at non perpetuum symptoma constituit). Germ. *Kriebel-krankheit*, *Krampfsucht*. Gall. *Ergotisme*. Pol. *Choroba zboz'owa*, *Rafania*.

(2) MOS. Lib. V. 28. v. 22.

(3) VARRO L. de re rustica. COLUMELL. de cultura hortor. OVID. Fastor. Lib. IV.

(4) De bello civili. L. II. c. 22. Cfr. GRUNER morb. antiquit. p. 103. et SPRENGEL *Vers. e. pr. Gesch. d. Arzneyk.* 5. *B. p.* 114.

(5) De differ. febr. L. I. p. 322. L. I. de med. facult. c. 37.

(6) Observ. medic. exempl. rara Colon. 1581. p. 82. (De epidemia scorbuti an. 1556. Brabantiae ex frumento corrupto loquitur).

Schenkium (7), et certissima apud Schwenckfeldium (8), utpote jam veram mali caussam indicantem, obveniunt. Sequebantur scriptores de epidemiis morbi cerealis, inter quas infamatae sunt illae annorum 1596, in *Hassia* (9), 1648 in *Voigtlandia* (10), 1650, 1674, et 1675 in *Galliae* ditione *Soloniensi* (11), nec non in *Anglia* (12), 1710 in *Insubria* (13), 1716, 1717 in *Saxonia* (14), *Holsatia* (15),

(7) Lib. VI. p. 830. (an. 1581. Luneburgi malum atrox grassabatur notis morbi cerealis insignitum. v. Sprengel l. c. p. 115).

(8) Theriotroph. Silesiae p. 334. Lignic. 1605. (an. 1588 et 1593. inter incolas Silesiae, sub nomine *das Kromme*).

(9) Horst obs. med. L. III. part. II. append. p. 299. De convulsione cereali epidem. novo morbi genere, facultat. med. Maburgens. responsum; libell. prim. rarum, et argumento gravem recud i curav., notulisque aux. D. Chr. Gottfr. Gruner. Jen. 1793. Joh. Fr. Nieman *Symbiol. Leipz.* 1819.

(10) Gott. Buddaeus consilia medica *von der Krampfsucht. Budissin* 1717.

(11) *Journ. des Savans. an* 1676. *T.* 4. *p.* 79. *Mém. de l'ac. des scienc. à Paris* 1710. p. 80. *Encycl. méth. agricult. art. Ergot.*

(12) Thom. Willis de morbo convulsivo. C. 8. p. 45. Brunner Eph. nat. cur. dec. III. an. 2. p. 348.

(13) Ginanni *delle malattie del grano in erba. Pesaro* 1755.

(14) Wedel Diss. de morbo spasmod. epidem. maligno. Jen. 1717. v. Haller diss. pr. Vol. VII. p. 557. Wilisch *Bericht d. Krampfsucht od. spasmod. Krankheit, so in unters-*

Helvetia (16), 1722 *Stetinii* (17), 1736 iterum in *Silesia* (18), et in *Holsatia* (19), 1746, et 1747 in *Gothia Occidentali* (20), 1755 in *Borussia* (21), 1764 *Atrebati* (22), 1770, 1771 in *Saxonia* inferiori, et regionibus vici-

chied. Orten uns. Vaterlandes im vergang. Jahr sich ereign. Pirna 1717. LONGOLIUS Judic. med. de corrupt. lymphae per frumentum corrupt., *oder von Kornstaupe, Reissen, Ziehkrankheit, Krampfsucht u. Kriebelkrankh.* 1717. HABERKORN *Gedanken v. d. Ziehe-od. Nerven-Krankh. Budissin* 1717. BRUNO *Gottgewidmete Gedank. v. d. Krampf oder Kriebelsucht. Budissin* 1717.

(15) WALDSCHMIDT de morbo epidem. convuls. per Holsatiam grassante. Kiliae 1717. y. HALLER diss. pract. Vol. I. p. 75. *Breslauer Samml.* 1718. *Sept.* p. 76.

(16) K. N. LANG *Beschreibung des schadlichen Genusses der Kornzapfen im Brodte. Lucern.* 1717.

(17) MULLER act. med. Berolin. Dec. III. Vol. VI. p. 50. Cfr FR. HOFFMANN op. Vol. III. p. 34.

(18) SCRINCI et BURGHART in Satir. med. Siles. Spec. III. p. 35. 57. VATER Diss. obs. select. de morbo spasmod. populari Silesiaco. Wittemb. 1723.

(19) BRUCKMANN in Commerc. lit. Norimb. an. 1743. p. 50.

(20) LINNAEUS amoenit. acad. Vol. VI. p. 430. ROSENSTEINII Diss. de morbo spasmod. convuls. epidem. Londin. Goth. 1742. A. BERGER Diss. de morbo epidem. spasmod. convuls. contagii experte. Frankf. 1742. HALLER Coll. Diss. pr. Vol. I. N. 6. ROTHMANN Diss. de raphania. Upsal. 1763.

(21) COTHENIUS *v. d. Kriebelkrankheit. Potsdam.* v. SCHREBER *Samml. v. Kameralschrift. I. Th. Halle* 1755.

(22) READ *traité du seigle ergoté. Strasb.* 1771.

nis (23), parteque *Sueciae*, et *Daniae* (24), et 1781 *Cellae* (25). Nec *Rossiae* morbus cerealis pepercit. Notiones de eo continent *acta Caesareae Societatis Oeconomicae Petropolitanae*, et *Systema universae agriculturae*. Praesertim observatus est in provinciis meridionalibus hujus Imperii, maxime in Guberniis *Kiow* a. 1785, 86, 87, *Minsk*, *Podalia*, *Ucrania*, *Volhynia*, *Ecaterinoslaw* a. 1804 (26), et *Wiatka* a. 1819 (27). Prae-

(23) Hermann *Abh. v. d. Kriebelkrankheit, so in Niedersachsen v. 1771 1772 grassirt. Cassel.* 1775. Baldinger *verschied. Nachrichten ub. d.* 1770. *herrschende Epidemie im Fuldaischen. Nachricht v. d. Kriebelkrankh., welche im Herzogth. Luneburg* 1770. *u.* 1771. *grassirt u. wie selb. geheilt word. Zelle* 1771. Roeoder *Abh. v. d. in Teutschland hin u. wieder grassirend. Seuche, d. Kriebelkrankh. genannt.* 1772. Schleger. pr. obs. circa huj. temp. et loci epidemias. Cassel. 1772. *Ejusdem* De epid. antea acuta, nunc chronica. Cassel. 1773.

(24) *Vetensk. Acad. Handl. for* 1771. Rothe *Berichte u. Bedenk. d. Kriebelkrankh. betreff. Kopenh.* 1772. (Collectio Rothe continet observationes, Hensleri, Segebergi, Conradi, Hermanni etc.) Cfr. Tode *med. chir. Bibl.* 1. *B.* 1. *St.* p. 32. et p. 150.

(25) Joh. Taube *d. Gesch. d. Kriebelkrankh. Gotting.* 1782.

(26) Excerptio ex actis Consilii medici Petropolitani, penes Ministerium Instructionis publicae constituti, jussu Administri Serenissimi Principis Golicyn mecum humillime id expetente communicata. Et alterius Consilii med. Pe-

ter auctores, qui memoratas epidemias descripserunt, de doctrina morbi cerealis bene meruerunt non solum inter medicos, sed et inter physicos, agricultoresque CAMERARIUS (28), DUHAMEL (29), SALERNE (30), MORELLER (31), TILLET (32), BLOM (33), LUDOLF (34), BAKER (35), FONTANA (36), FRENZ (37), VETILLARD (38), VOGEL (39), FOKENS (40), BEGUI-

tropol. penes Ministerium politiae locati hac in re exceptiones possideo.

(27) Ibidem.

(28) De ustilagine frumenti. Tub. 1709.

(29) *Mém. de l'acad. R. des sciences an.* 1748.

(30) *Mém. de l'acad. R. des sc. à Paris* 1748. p. 528.

(31) Conjectura de causs. secal. cornuti v. *Oecon. phys. Abh. v. Jacobi. Leipz.* 1751.

(32) *Diss. sur la cause, qui corrompe et noircit les grains du bled dans les épis et les moy. de prévenir les accidens.* 1755.

(33) Diss. de affectu spasmod. vago maligno. Erf. 1756.

(34) Diss. sistens casum novi mali spasmod. convuls. Erf. 1727. *Ejusd.* de adfectu spasmod. vago, maligno, epidem. vernae. *Grubelkrankh. Erf.* 1786.

(35) *Phil. Transact.* 1764.

(36) *Osserv. sopra la rugg. del grano. Lucca* 1767. *Journ. de phys. T.* 7. p. 42. Et: *Saggio sopra il falso ergot e tremella. Firenze* 1755.

(37) *Nachricht vom brandigen VVeizen. Bamb.* 1763.

(38) *Mém. sur une espèce de poison connu sous le nom d'Ergot. Journ.* 1770.

(39) *Schutzschr. f. d. Mutterkorn als e. angebl. Ursache der Kriebelkrankh. Gott.* 1771.

LET (41), BOUEIX (42), MODES (43), SCHLEGER (44), NEBEL (45), ESCHENBACH (46), LEIDENFROST (47), WICHMANN (48), BRAWE (49), SANGIORGIO (50), MARCARD (51), LENTIN (52), TISSOT (53), SAILLANT (54), RAFFREDI (55),

(40) *Versuche und Beobachtungen in der so genannten Krubelsucht. Zelle* 1771.

(41) *Diss. sur l'ergot ou blé cornu. Dijon* 1771.

(42) *Mém. sur la nature et les effets du seigle ergoté. serv. de réfutat. au mém. de* SCHLEGEL. *Paris* 1771.

(43) *Phys. chem. Untersuch d. Mutterkorns.* 1771. *Fortsetz. sein. chem. Nebenstund. Petersb.* 1768.

(44) Progr. sistens clavos secalinos perperam venenum nominari. Cassel. 1771.

(45) Diss. de secale corn. ejusq. nox. Giess. 1771. Progr. quo diss. temerar. SCHLEGERI vind. Giess. 1772.

(46) *Bedenk. v. d. Schadlichk. d. Mutterkorns. Rostock* 1771.

(47) Diss. de morbo convulsivo epidemico Germanorum, caritatis annonae comite. Duisb. 1771.

(48) *Beytr. z. Gesch. d. Kriebelkrankh. Leipz.* 1771.

(49) *Beytrage zur Geschichte und Kür der Kriebelkrankheit. im Jahr* 1771. *Brem.* 1772.

(50) *Dissertazione sopra la gramigna che nella Lombardia infesta le segale. Milano* 1772.

(51) *Von einer der Kriebelkrankheit ahnlichen Krampfsucht, die in Stade beobachtet ist. Hamb.* 1773.

(52) *Beob. ein.* Krankh. *Gott.* 1774. p. 1. 80.

(53) *Oeuvres. Edit. Lausanne T.* 13. *Art.* 13. *Des maladies produites par le seigle ergoté.*

(54) Edimb. Comment. Vol. IX. p. 161.

(55) *Suite d'observations sur le rachitisme du blé, sur les*

TESSIER (56), RYAN (57), ROUGIER DE LA BERGERIE (58), ROESSIG (59), SCHROETER (60), MOSCATI (61), KIRCHEISEN (62), RENAULDIN (63), KIELLMANN (64), LECOMTE (65), WILDENOW (66), OLLENROTH (67), et WESENER (68).

anguilles de la colle de farine, et sur le grain charbonné. v. *Journ. de phys. par* ROSIER. *Paris* 1775. *T.* 5. p. 197. et *T.* 7. p. 369.

(56) *Traité des mal. des grains. Paris* 1783.

(57) De raphania. Edinb. 1784.

(58) *D'une maladie du seigle*, v. *la décade philosophique septième année, deuxième trimestre.* p. 261.

(59) *Abhandlung uber das Mutterkorn, dessen Entstehung:* etc. *Leipz.* 1786.

(60) *Bemerk. ub. d. Mutlerkorn, u. was dabey in Absicht d. Gesundh. zu beobacht. ist. Rinteln* 1792.

(61) *Nuovo giorn. di Milano. T.* 9. WEIGEL *Ital. Bibl.* 3. *B.* 2. *St.* p. 28. *Ueb. e. convulsiv.* Krankh. *im Waisenh. zu Mailand. Wien.* 1796.

(62) *Beob. ub. d. Mutterkorn u. dess. Entsteh. Altenburg* 1800.

(63) *Dict. des scienc. médicales. T.* 13. *Art. Ergot* p. 162. *Ergotisme.* p. 166.

(64) *Svenska Lakare Seltskapets Randlingar.* 2. *Vol.* 1815. *Stockholm.*

(65) *Gazette de santé par Mr.* MONTÈGRE. *Paris* 1817. *Avril.*

(66) *Grundriss zur Krauterkunde. N.* 474.

(67) HUFELAND *Journ.* 1817. *Novemb.* p. 96.

(68) Ibidem p. 68.

§. XXXVIII.

SYMPTOMATA. AUTOPSIA CADAVERUM.

Generatim.

1. Morbus cerealis *duabus sub formis* obvenire solet, quarum altera chronica *convulsiones*, altera acuta *gangraenam* exhibet.

Forma prima.

2. *Morbus cerealis convulsivus* ingruere solet dolore spinae dorsi (69), lassitudine, et *sensu reptatus formicarum* super cutim, atque alio ac si membra a se invicem distraherentur, quin immo ac si lacerarentur. Urgent praeterea *dolores atroces* diros exprimentes ejulatus. Aeger pavoribus e somno excitatur. Accedunt subsultus tendinum, ipsaeque *convulsiones*, quibus membra aut veluti in chorea S.ti Viti miro modo agitantur, aut veluti in opisthotono rigent (70). Pulsus interea naturalis, et febris nulla, nisi aestus intestinus, algor dorsi, temulentia capitis cum siti extingui nescia, et sudores pro febris indiciis haberentur. Dum aeger laborat, maxime dum prandit, repente angores, pectoris oppressionem, animi deliquia persentit, et quan-

(69) Stefanowicz Doncow l. c.

(70) Srinr l. c.

doque apoplecticorum more humi procumbit. Expergefactus capitis dolorem queritur immanem, et cardialgiam. Cum paullo magis ad se redit, *fame insatiabili* adfici, omniaque sine discrimine vorare solet, et, nisi cibum manibus ori adferre potest, illum animalium instar ore arripere tentat. Subsequitur in multis vomitus, quo pituitae tenacis copia, et aliquando vermes (trichocephali) (71) rejiciuntur, parum plerumque levaminis afferens. Accessus per circuitus tertianarios, vel sine ordine recurrunt. Dum remittunt, superest in membris languor summus, stupor, resolutio, vel contractio ea, ut solis digitis pedum incedere cogantur. Musculi pollicis tabescunt (72). Animi desponsio, fatuitas, loquela balbutiens, spuma cruenta coram ore, maxillae inferioris motus, et deglutitio impedita (73), vox debilis, facies livida collapsa, quasi arida, pupilla dilatata. Accessus dein crebriores post aliquot hebdomadas (74), diarrhoeas, nervorum resolutiones (75), anthraces, bullas (76), bubones, et ecchymomata

(71) Sprengel Inst. med. Amstel. 1814. Vol. 4. §. 538. 539.
(72) Lentin l. c.
(73) Stefanowicz-Doncow l. c.
(74) A hebdomadibus 4. 8. ad 12. Srike, Burghard l. c.
(75) Paralysis extremitatum erat frequens in epidemia Kiowiensi a. 1785 et 86. Stefanowicz-Doncow l. c.
(76) Horst l. c. p 32.

(77) inducunt, quibus mors acceleratur. Super haec in longum protrahitur morbus, dum in epilepsiam abit pertinacissimam, aut fatuitatem, in suffusionem etiam-lentis, diplopiam (78), et membrorum singulorum resolutionem.

Forma secunda.

3. *Morbus cerealis gangraenosus* capitis, et ventriculi doloribus, atque temulentia ordititur; post aliquot dies utplurimum (79) febris accenditur cum aestu intestino validissimo, *formicarum reptantium*, languorisque in membris sensu, et sudore. Extremitates pallidae, lividae, cutique veluti macerata (80) instructae frigore marmoreo tentantur, ad motum impares evadunt, ac summopere, inprimis accedente lecti calore, dolent. Sequitur anaesthesia membrorum, et tandem *gangraena* quandoque ichorem foedum fundens, longe saepius sicca. Hoc ultimo in casu sphacelus circumscriptus est, ac membrorum partem sejungit; primum enim caro ab ossibus (81), dein digiti, tandem majores articuli, postremo membra a trunco (82) sine

(77) Srink l. c.

(78) Ibidem.

(79) Desiderabatur febris in epidemia a Langio descripta, l. c.

(80) Lang l. c.

(81) *Hist. de l'acad. des sciences.* 1709.

(82) Duhamel, Salerne l. c.

ulla sanguinis profusione secedunt. Curriculum morbi plerumque est trium hebdomadum.

Autopsia cadaverum.

4. Cadavera ex morbo cereali demortuorum citissime putrefiunt (83), exhibentque serum circa occiput, et medullam spinalem (84), sanguinem in cavitate pectoris extravasatum, cor flaccidum cum ventriculis suis cruore vacuis, arterias, et venas, fluido bili simili repletas, hepar, et lienem maculis gangraenosis notatum (85), et generatim viscera, apice cordis non excepto, inflammatione erysipelacea correpta (86).

§. XXXIX.

CAUSSAE.

Caussae praedisponentes.

1. Morbus cerealis inter rusticos egenos obvenit. Regiones paludosae (87) illi inprimis favent. Mares plus quam feminae patiuntur (88), maxime infantes tempore plenilunii (89).

(83) Gruner l. c.

(84) Lentin l. c. p. 49.

(85) Renauldin l. c. p. 168.

(86) A Bergen l. c.

(87) Ramazzini Constitut. an. 1692. Cap. 6.

(88) Salerne l. c.

(89) A Berger l. c. Cfr. Haller's *Samml. acad. Streitschr.*

Caussae excitantes.

2. Priusquam vera, et in definitione (90) jam indicata morbi cerealis caussa innotuerat; quaerebatur ea in tempestate nebulosa (91), in depravatione aëris (92), in contagio (93), in rei frumentariae inopia (94), in pane male cocto, et impuro (95), in melligine (96), in ustilagine (97), in raphano raphanistro (98), et in lolio temulento (99). Contenderant quidem nonnulli (100), *secale cornutum* (1) nisi plane in-

d. Geschicht. u. Heilung d. Krankh. betreff. Ed. Crell. *Helmst.* 1799. 1. *B.* p. 89.

(90) §. XXXVII. 1.

(91) Waldschmid l. c.

(92) Kannengiesser l. c.

(93) Gruner l. c.

(94) Eschenbach, Leidenfrost, Moscati.

(95) Horst l. c. p. 21. 22.

(96) Longolius, Bergen, Lentin (et iste saltem utpote a melligine secale cornutum a scarabeo solstitiali lacsum, irrorante).

(97) Camerarius, Tillet l. c.

(98) Linnaeus l. c.

(99) Kircheisen l. c. Mojon, et Silvano in *memoria della soc. di med. emulazione di Genova. T. I.* 1801. (non invenitur lolium temulentum in secali sed in hordeo).

(100) Schlegel, R. A. Vogel, Linnaeus, Leidenfrost, Eschenbach, Moscati, Model, et Parmentier (*addit. au récreat. chim. de* Model).

nocuum, saltem ad tantum malum producendum impar esse; at vero experimenta in animalibus capta (2), et sedula inquisitio rerum positionum, sub quibus morbus cerealis evolvitur, contrarium prorsus demonstrarunt. Ceterum fateri oportet, tempestatem nebulosam frigidam (3), et rorem mellitum (quatenus scilicet ad gignendum secale cornutum contribuunt) ac inopiam rei frumentariae (ut omnium aegritudinum popularium fomitem) ad producendum morbum cerealem indirecte concurrere. Praeterea vis secalis cornuti tanta non est, ut pauca illius dosis semel bisve exhibita illico effectus veneficos exserere possit. Postremo creditur, secale cornutum qualitatem veneficam temporis tractu amittere, unde explicatur, cur epidemia morbi cerealis brevi post messem furens,

(1) *Syn.* Calcar, clavus secalinus, secalis mater, secale luxurians. *Germ.* das Mutterkorn (num ex actione illius specifica in uterum, vulgo *die Mutter*, forte jam antiquitati nota?) *Kornzapfen*, *Wolfszahne.* Gall. *Ergot*, *seigle ergoté.* Pol. *Spory'z*, *sniec*, *macznica.*

(2) Thuillier *Journ. des savans pour l'année* 1676. Salerne. Read. Fessier l. c. Cfr. Renauldin l. c. p. 175.

(3) An. 1785 in *Rossia* quam *rubram* vocant, aestas admodum humida nebulosa, et frigida fuit, unde messis non prius quam mense septembri colligi pôtuerat secale cornuto abundans. (Stefanowicz Doncow l. c.).

sub usu ejusdem panis contaminati remittat, dein et evanescat. Huic caeterum opinioni facta nonnulla contradicunt (4).

Caussa proxima.

3. Quo pacto secale cornutum morbum cerealem producat, determinare non audemus. Interim si cardialgiam, temulentiam, formicationem, neuralgias, convulsiones, paralysin, et gangraenam, quibus stipatur, perpendamus, apparet, venenum, de quo agitur, primum plexus nervorum abdominalium, dein cerebrum, tandem medullam spinalem, et postremo nervos singulos extremitatum aggredi, fontemque principii vitalis, praesertim in locis a corde dissitis, destruere.

§. XL.

DIAGNOSIS. PROGNOSIS.

Generatim.

1. Cum nemo *diagnosin morbi cerealis* sine penitiore notione secalis cornuti, et farinae il-

(4) Stefanowicz Doncow (l. c.) refert, rusticos Gubernii *Kiow*, cum etiam putaverint, frumentum secale cornuto inquinatum, tractu temporis innocuum reddi, fame pressi, illud comederunt, quo facto omnes morbo cereali, coque vehementissimo correpti sunt.

lud continentis instituere possit, primum doctrinam tales notiones suppeditantem exponemus. Rationes dein, cur duas aegritudinum sat diversas formas nihilominus ad unum, eundemque morbum revocamus, examini subjicientur. Quo facto, aegritudines, quae cum morbo cereali confundi possunt, ad trutinam vocabuntur. Animadversiones circa similitudinem morbi cerealis cum affectionibus leprosis paragrapho finem imponent.

Secalis cornuti notio.

2. Est *secale cornutum* productio vegetabilis morbosa super spicas, praeprimis secalis, sub forma calcaris, vel cornu obveniens. Optima illius descriptio Tessierio (5) debetur. En epitomen: secale cornutum longitudinem decem, vel duodecim linearum adaequat. Extremitates corpore tenuiores nunc obtusae, nunc acuminatae cernuntur. Lineae longitudinales ab una ad alteram extremitatem decurrentes illi plerumque formam angularem impertiunt. Color neutiquam, ut vulgo dicitur, niger, sed violaceus cum punctis nonnullis albis. Cortex violaceus substantiam candidam, cui tenaciter adhaeret, cooperit. Grana secalis cornuti facile, et cum fragore, veluti amygdalae siccae, rum-

(5) L. c.

puntur. Recentia odorem spirant ingratum, atque linguae saporem acrem imprimunt. Non ita exsiccata. Exsiccantur vero facile a contactu aëris, et levissima tunc fiunt. Secale cornutum, si voluminosum, secalis spicam, cujus grana bonae indolis manent, solitarium occupat. Contra vero spicae, quae secalia cornuta minus voluminosa exhibent, eorum plurima, e. c. quatuor, decem, duodecim, quin immo viginti portant, granis secalinis plus minus corruptis. Nunquam tota spica e secale cornuto conflata visa est. Genesis secalis cornuti a SCHMIEDERO neutiquam constitutioni atmosphaerae humidae, sed potius substantiae melleae viscosae, quae cum rore in grana secalina penetrat, ibique fermentationis genus excitat, adscribitur. TESSIER, et VILDENOW solum macrum, humidumque, inprimis accidentibus pluviis, et TILLET vermes accusant, cui opinioni et ROFFREDI, FONTANA, atque ABILGAARD favent (6). Quomodocunque res se habeat, *secale cornutum*

(6) Asserunt, secale cornutum vibriones (animalcula infusoria) continere, quales in aceto, et glutine occurrunt. Reviviscere ea animalcula semel emortua, Itali statuerunt, unde in panificiis quoque, licet fornacis aestu necata, vitam recuperare posse existimant (!) Hanc opinionem et CROME rejicit (*Handb. d. Naturgesch. f. Landwirthe Hannov.* 1810. 1. *B. N.* 538.).

probe a *carbone* (charbon), et a *carie* (carie), utpote a morbis granorum ab illo plane diversis distingui debet; est enim *carbo* ulcus malignum, a quo grana spicae quotquot sunt, eroduntur, et destruuntur, atque una cum involucro in pollinem nigrum reducuntur. In *carie* grana pelle alba obducta sunt, qua pellis pulpam serius in pulverem nigrum desinentem includit. Carbo, et caries in frumento, hordeo, et avena, nunquam autem in secale evolvuntur. Farina conspicuam copiam secalis cornuti continens colorem flavescentem, odorem ingratum, saporemque acrem empyreumaticum habet, et ab animalibus domesticis aversatur, muscas necat (7), et aqua remixta in glutinem tenacem abit, cuticulaque subtili colores varios exhibente cooperitur. Pasta ex farina secale cornutum continente parata vix caloris ope elevatur. Panis calide comestus maxime nocet (8). Utrum, teste Wildenow, duae species secalis cornuti admittendae sint, quarum una *benigna* (pallida, intus albida, farinacea, absque odore, et sapore), altera *maligna* (obscura, foetida, et acris) expertissimis determinandum derelinquimus.

(7) Tode l. c. p. 156.

(8) Collegium medicum Petropolitanum penes Ministerium Politiae.

De formis morbi cerealis.

3. SAUVAGESIUS non solum morbum cerealem *convulsivum* (praecipue in Germania observatum) a *gangraenoso* (9) (potissimum in Gallia, et in Helvetia obveniente) distinxit, sed convulsivum in duas iterum *species* (10) divisit. Secuti sunt SAILLANT (11), et MARCARD (12). Contra vero ZIMMERMANN (13), TISSOT (14), et RENAULDIN (15) cunctas illas formas ad unum, eundemque morbum revocarunt. Et omni sane jure; constat enim, e secalis cornuti parva dosi morbum cerealem *convulsivum*, ex magna *gangraenosum* oriri. Symptomata *utrique formae* communia, ac morbi cereali fere gentilitia sunt *formicatio*, *neuralgiae*, et *anaesthesia*; accidentalia magis *fames morbosa*, et *vermium proventus*.

(9) Necrosis ustilaginea. Nosol. method. Vol. V. Class. X. Gen. XXXIX. Sp. I. Amstel. 1765. p. 547.

(10 Convulsio Succana, et convulsio a rubigine (l. c. T. II. P II. Cl. IV. Gen. XII. sp. 7. 8. p. 48. 49.).

(11) L. c.

(12) l. c.

(13) *Von der Erfahrung.* 4. *B.* p. 413.

(14) L. c.

(15) L. c. p. 167.

Facilis confusio.

4. Prout morbus cerealis vel *convulsionibus*, vel *gangraena* stipatur, variis cum morbis confundi posset, primo scilicet in casu cum *chorea* S. Viti, cum qua similitudinem alit (16), altero cum *gangraena sicca senili extremitatum inferiorum*, quam POTTI vocant (17), ne dicamus de illa a gelu, utpote nota caussa, per se obvia, et de *igne* S. Antonii, specie erysipelatis maligni (18). Vix morbum cerealem inter, et *colicam saturninam* ab aliis animadversam (19) similitudinem invenimus. Forte BERIBERI huc (20) spectat.

Morbi cerealis a gangraena senili.

5. *Gangraena senilis.*	*Morbus cerealis gangraenosus.*
1. Morbus laute viventium.	1. Morbus vitam genam ducentium.

(16) WICHMANN l. c.

(17) *Chirurg. Werke* 2. *B* p. 538. Cfr. MICHAELIS in RICHTER's *chir. Bibl.* 5. *B.* p. 116. KIRKLAND *Thoughts on amputat. Lond.* 1780. p. 112. JEANROI *Recueil de la Soc. R. de méd. de Paris* 1782. (Existimarem tamen, gangraenam a JEANROI descriptam non plane cum illa POTTI convenire, ac magis ad SAUVAGESII *necrosin a viru*, (scorbutico scilicet, accedere).

(18) *Feu de S. Antoine, mal des Ardennes.* Cf. P. I. Vol. II. Cap. VI. § XXVIII. N. 9.

(19) TODE, WICHMANN l. c.

(20) Cap. XII. §. LX 12.

2. Senes maxime aggreditur.	2. Omni aetati communis.
3. Maribus praecipue infensa.	3. Utrumque sexum invadit.
4. Excepto cruris stupore, sine prodromis hominem caeterum valentem afficit.	4. Ultimum morbi terribilis sistit stadium.
5. Proserpit malum, epidermide in loco affecto secedente, at sine lapsu articulorum.	5. Secedunt digiti etc.

Morbi cerealis similitudo cum lepra.

6. Si *formicatio*, *neuralgiae*, et *anaesthesia* pro symptomatibus gentilitiis morbi cerealis habeantur; quisne *similitudinem* illius cum *morbis leprosis* iisdem fere symptomatibus insignitis (21) non animadvertat? Similitudo ista maxime morbum cerealem *gangraenosum*, ut-

(21) P. I. Vol. II. Cap. XXXIV §. CXXXV. 1. Cap XXXVI. 1. §. CXLVI. Hensler op. c. p. 403 ait: « *Dieser Zufall* (formicatio), *der so sehr eine merkliche Behaftung der Hautnerven anzeigt*, *und der in der berufnen traurigen Kriebelkrankheit eben so eine arge Behaftung des ganzen Nervensystems nach sich zieht*, *verdient es*, *dass die folgenden Vahrnehmer der Spur der Abendlander nachgehen Selbst beim Examen der Aussatzigen kommt es in Frage* ».

pote *lapsu membrorum* (22), noto leprae symptomate, stipatum respicit. Fames morbosa (23), et tabes musculorum pollicis (24) in utroque morbo obveniunt.

Prognosis.

7. Quam periculosus sit morbus cerealis, ipsa illius descriptio docet. Maximus morbi gradus, qualis in *Sologne* observatur, ex centum viginti aegrotantibus vix quinque sanari concedit. Inter quingentos aegros tercenti infantes periere (25). Verum et qui effugiunt per totum vitae curriculum, praesertim mensibus januarii, et februarii plus minus pati solent (26).

(22) « Et cadunt juncturae membrorum ». (Janus Damascenus in Therapeut. meth. L. II. Basil. 1545. De lepra. C. 15.).

(23) « In (lepra) leonina tantus est appetitus, voracitas, et sitis, quod vix aptissima reperitur medicina, ut nec potu, *nec cibo saturari possint*, et non raro apparet, *eorum appetitum superexcedere caninum* ». (Montagnana in Consiliis. Lugd. 1525. Cons. 299.).

(24) Carnositas, quae est inter pollicem, et indicem consumitur (Lanfrancus in arte compl. chir. p. 207.).

(25) Skine. « In pago *Euminka* et *Odincy* (Gubernii *Kiow*) numerus civium morbo cereali laborantium, mèaeque curae commissorum ad 143 ascendebat. Ex his a die decima martii ad diem primam junii 1787, 5 spasmis interemti, 123 sanati, et 15 ob gangraenam mutilati sunt. » (Stefanowicz Doncow l. c).

(26) *Medic. Maburgenses.*

Contra spontaneus membrorum secessus longaevitati, relicto quandoque solo trunco, non semper obstat (27). Epilepsia, et fatuitas ex morbo cereali evolutae omnibus artis conaminibus resistunt (28). Saluti fuerunt vomitus, quo vermes ejicerentur, exanthemata scabiem referentia, abscessus, ptyalismus (29), torpor digitorum (30). Morbus diuturnior in feminis est, atque cum peculiari ferocia ante menstruorum periodum saevit (31).

§. XLI.

C U R A.

Prophylaxis.

1. Agri secalis cultura dicati potissimum in regionibus aliunde evolutioni secalis cornuti faventibus, et pluviis multis messi praeeuntibus, peculiarem regiminis attentionem, praecipue ne

(27) SALERNE l. c.

(28) HORST l. c.

(29) TAUBE l. c.

(30) LENTIN l. c. p. 76.

(31) Quod vim specificam, quam secale cornutum super uterum (forte indirecte per actionem in medullam spinalem) exserit, comprobare videtur V. PRESCOT in *Phys. and med. Journ. publ. by* FOTHERGILL *and* WANT. *Lond.* 1814. *April.*

messis frumenti immaturi locum obtineat (32), exposcunt; quae attentio, si collibus veneariis, et vindemiae consecrari potest, cur non agris, et messi frugum (33)? Populus ad leges congruas accipiendas parandus est, illum de vi venefica secalis cornuti, et de modo hoc venenum cognoscendi instruendo, quod efficitur per Parochos, Praefectos, Medicos, non neglectis instructionibus calendariis inserendis (34). Sciant rustici, fruges a secale cornuto selectione, cribrando, lavando, maxime autem ventilando, et torrefaciendo purificari. Prohibeatur molitoribus, ne fruges secale cornuto contaminatas commolant, ac refractarii poena pecuniaria mulctentur (35). Periti hinc molendinas, et mercatus frumenti visitent (36). Caeterum frumentum secale cornuto contaminatum tuto ad crematum destillandum adhiberi potest, cujus tamen (ve-

(32) Borysthenidae frumentum cum secale cornuto viride adhuc mens. jul. et aug. 1785. in usum ducentes in terribile malum inciderunt (Stefanowicz-Doscow l. c.).

(33) J. P. Frank *Syst. e. vollst. med. Polizey*. 3. *B*. 1. *Abth*. 3. *Abschn*. Krünitz *Encycl*. 3. *B*. p. 356.

(34) Exemplo esto: *Donaueschinger Kalender f. d. Jahr* 1813. egregium prophylaxeos morbi cerealis tractatum continens.

(35) Lex Badensis an. 1812. v. Kopp. *Jahrbuch der Staatsarzneykunde*. 7. *B*. p. 274.

(36) Lex Erfurtensis an. 1808. v. Kopp. l. c. 2. *B*. p. 351.

risimiliter ob principii saccharini defectum) haud conspicuam copiam largiri solet (37).

Therapia.

2. Cum morbum cerealem neque observandi, neque curandi nobis unquam sese obtulerit opportunitas, aliorum tantum experientiam in medium afferre possumus. Confirmat ea in primo morbi limine usum *emeticorum*, praecipue radicis *cephaelidis ipecacuanhae* (38) cum *tartrate stibii*, et *potassae* (39), quorum major solita requiritur dosis (40), quibusque superbibitur oleum, aut butyrum cum potu calido (41). Sub ipso spasmorum insultu tutius ab emeticis abstinetur (42). *Purgantia* laudantur quidem (43), at maxime, praesentibus vermibus, *anthelminticis* juncta (44). Si faeces acidum spirent, et viridescant, *sapo* (45) commenda-

(37) Consilium medicum Petropolitanum penes Ministerium Politiae.

(38) Lang, Buddaeus, Bergen, Herrmann.

(39) Read l. c.

(40) Ad quadraginta grana requirebatur (consilium medicum Petropolitanum penes Minist. Pol.).

(41) Hensler *Anzeige der hauptsachlichsten Rettungsmittel. Alton.* 1770. p. 117.

(42) Stefanowicz-Doncow l. c.

(43) A *medicis Marburgensibus* l. c.

(44) Taube l. c. *Calomel* a Hermanno adhibebatur l. c.

(45) Lentin l. c.

tur. Alvus *clysteribus* aperta tenetur (46). *Potui oxymel* cum aqua, addita parva *tartari emetici* dosi (47), inservit. *Cibi* sunto facilis digestionis, et nutrientes. *Venaesectio* generatim morbo non quadrat (48). Interea, si aeger fuerit floridus, pulsus plenus, et durus, sensorium commune vehementer affectum, et dolores stabiles, sanguis e vena eo securius, quo recentior morbus, educitur (49). Indicatione dubia saltem ad *cucurbitulas scarificantes* confugiendum (50). Refert porro *transpirationi* (51) studere; *acetum camphoratum* hoc sub respectu maxime se commendavit (52). Virium lapsui radices *aristolochiae serpentariae* (53), *inulae helenii* (54), *acori calami* (55), *valerianae officinalis* (56), *castoreum* (57),

(46) READ l. c.

(47) *Idem* ibidem.

(48) HENSLER l. c.

(49) READ l. c.

(50) HERRMANN l. c. (illico levamen attulerunt).

(51) *Medici Marburgenses*. LANG l. c.

(52) TAUBE l. c. Aliud diaphoreticum apud ROTHE (l. c.) commendatur ex roob sambuci, camphorae granis quatuor, cerevisia calida, et butyro.

(53) TAUBE l. c.

(54) Consil. med. Petropolitanum penes minist. Politiae.

(55) Idem consilium.

(56) HENSLER l. c. (etiam qua anthelminticum).

(57) BERGEN, TAUBE l. c.

oleum cajeput (58), *liquor anodynus mineralis* Hoffmanni (59), et similia (60) opponi solent. *Opium* a paucis ad summos dolores sedandos laudatur (61). Si ex analogia cum gangraena sicca *senili* Pottii concludere liceret, multum a laudano, inprimis *moscho*, aut *alcali volatili* nupto adversus gangraenam extremitatum expectandum foret. Nec defuerunt, qui purum *moschum* laudarent (62), cujus caeterum administratio in pauperibus rusticis vix locum invenire potuerat. Idem de *cinchona* valet encomiis non destituta (63). Opponuntur

(58) Lentin l. c.

(59) A Berger l. c.

(60) Celebrabantur quondam, ut specifica, *electuarium* quoddam (*Kriebel Latwerg*) ex castoreo, croco, zyngibere, cumino, caryophyllis, et drasticis: item *theriacae* species (*Kriebel Theriac*) ex paeonia, castoreo, cranio humano usto, theriaca, et mithridate, itemque *pulvis* quidam (*Kriebel pulver*) ex foliis lauri, carduo benedicto, radice inulae helenii, v. Horst l. c. p. 34. 38. 43. 66. 67.

(61) Praemissis emeticis laudat Le Cointe . c.

(62) Lang, Taube l. c.

(63) Read l. c. En ejus formulam: R. Pulv. cort. peruv. ruditer contusi, salis ammoniaci aa unciam semis. Coque c. s. q. aquae, et infuude flor. chamomillae drachmas duas. Stent in digestione, et colentur. D. Omni quarta hora uncias quatuor cap. (Cons. med. Petrop. penes Ministerium Politiae, et Stefanowicz Doncow l. c.) Tempore a spasmis libero cortex exhibetur libentius sub forma pulv.).

praeterea membrorum torpori : *vesicatorium* (64), *frictiones cum alcohol camphorato* (65): spasmis, convulsionibus, et paralysi *electricitas* (66), atque *balnea calida* (67), inprimis *vapores* (68): frigori *frictio cum panno laneo, oleo cajeput* (69), et *fomentationes aromaticae calidae* (70): gangraenae incipienti *solutio aluminis*, et *salis culinaris* (71), decoctum *corticis* sive *quercus roboris*, sive *tiliae europeae*, aut *infusum florum matricariae chamomillae* (72): sphacelo *fotus spirituosus*, *pulveres aromatici*, *sulphas ferri* (73).

(64) Read l. c. (prope partem torpentem).

(65) Cons. med. Petrop. penes Minist. Politiae.

(66) Sigaud-la-Fond. *De l'électricité médicale*. p. 472. Rothe l. c.

(67) Rothe l. c.

(68) Sub spasmorum accessu, ait Stefanowicz Doncow, non parum levaminis affert balneum vaporis, later candens in vas ponitur, et acetum affunditur; vapori inde emergenti membra spasmis detenta exponuntur (l. c.).

(69) Lentin l. c.

(70) Read l. c.

(71) Auxilium usitatissimum in provincia Sologne.

(72) Consil. med. Petropol. penes Minist. Polit.

(73) Read l. c. En formulam: R. Vitrioli martis drachmas tres: salis culinaris unciam unam: aluminis usti uncias quatuor: Ebul. c. aquae libris duabus ad remanentiam librae unius. D. S. pro usu externo.

Omnes, quibus membra gangraenosa resecta fuere, obierunt (74). Alii tamen amputationem eo in casu, ubi ipsa natura partem gangraenosam a sana per lineam separat, admittunt (75). HENSLER (76) suadet, ut ulcera diu aperta teneantur.

CAPUT IX.

DE TREMORE.

§. XLII.

DEFINITIO. LITERATURA.

Definitio.

1. *Tremor* (77) est oscillatio rapida, qua membra continua vicissitudine per itus, et reditus aequabili ratione in contrarium agitantur.

(74) NOEL *mém. de l'academie royale de méd. à Paris an.* 1710. SALERNE l. c.

(75) READ. STEFANOWICZ-DONCOW ll. cc.

(76) Apud ROTHE l. c.

(77) A Gr. τρόμος, tremor, tromos SWEDIAURI. Germ. *Zittern.* Gall. *tremblement.* Angl. *trembling.* POL. *drzenie, trzesienie.*

Literatura.

2. De tremore scripserunt HARSCHER (78), DIEMERBROECK (79), RUROCK (80), SCHELHAMMER (81), NELTHARD (82), VESTI (83), HAMBERGER (84), VAN DER BELEN (85), EHMICKE (86), FISCHER (87) et BONTE (88).

§. XLIII.

SYMPTOMATA. CAUSSAE.

Symptomata.

1. *Tremor* nunc universum corpus (89), nunc partem illius occupat, scilicet caput (90),

(78) Diss. de tremore. Helmst. 1619.

(79) Diss. de trem., et paral. Traj. ad Rhen. 1652.

(80) Diss. de tremore. Regiom. 1656.

(81) Diss. de tremore. Jen. 1692.

(82) Diss. de artuum tremore. Erf. 1703.

(83) Diss. de tremore. Erf. 1714. Diss. aeger artuum tremore correptus. Erf. 1694.

(84) Diss. de tremore. Jen. 1754.

(85) Diss. de tremore. v. Collect. Diss. Lovan.

(86) Diss. de tremore symptomatico. Hal. 1776.

(87) Diss. de tremore. Budae 1782.

(88) Diss. de tremore. 1783.

(89) PECHLIN L. II. obs. 32. Act. nat. Cur. Vol. IX. obs. 28. MART. MORTON in Direct. med. pract. in massa p. 2. ep. 18 Plurima vidi exempla.

(90) MARTIN in *mém. de l'ac. des sç. à Paris* 1741. QUEL-

palpebras, et labia (91), brachia (92), manus (93), crura, et pedes (94), ne dicamus de partibus internis, lingua (95), et corde (96). Observatur nunc *continuus* (saltem in vigilantibus), nunc *periodicus* (97). Tremor maxime sub exercitio partis, caeterum voluntario motu non destitutae observatur. Urget quoque sub conspectu hominum extraneorum. Cessat haud raro, si pars tremens sustentatur, alias contra

MALZ. Pr. de musculorum capitis extensorum paralysi. Lips. 1754. BARTHOLINUS hist. anat. cent. V. hist. 58.

(91) HIPPOCRATES. Progn. II. N. 24. AVICENNA Canon L. III. fen. 8. tract. I. C. 16. SCHENK obs. L. I. obs. 439. SWIETEN commentar. t. III. p. 439.

(92) RIEGLER const. epid. opp. N. 6. BANG in Act S. R. Hafn. Vol. II p. 153.

(93) FORESTUS lib. X. obs. 99. MONTAGNANA Consil. N. 252. seq.

(94) HOCHSTETTER dec. IV. obs. 10.

(95) Eph nat. cur. dec. I. ann. 6. 7. obs. 15.

(96) P. II. Vol. II. Sect. 2.

(97) SALMUTH cent II. obs. 13. TULPIUS L. I. c 12. act. nat. c. Vol. II. obs. 143. *Journ. de méd. T. I.* p. 323. LEDELIUS (misc. nat. cur. Dec. II. an. 6 obs. 27. p. 81.) *tremorem artuum quotidianum* in ancilla 17 annorum plethorica observavit. Haec singulis diebus aliquoties sine discrimine artubus tremebat absque ullo succedente symptomate; tremor autem post tres, sex, vel septem horas revertebatur, codemque modo intermittebat, quo quidem tempore domesticos labores perficere potuit.

ea tunc invalescit. Tremore accuratius considerato, apparet, cum ex duplici motu componi, uno, quo attollitur, vel attrahitur membrum, altero, quo deprimitur, iterumque retrahitur. Capitis quidem tremor, cum pars non sursum, et deorsum, sed super axin in circulum moveatur, exceptionem constituere videtur, sed re ipsa non constituit, propterea quod ille tremor a musculorum rotantium alterutrius lateris imbecillitate, qua antagonistae vim aequare nesciunt, pendet. Summus tremoris gradus concutiens est ita, ut potius *conquassationis* (98) speciem referat.

(98) Vidua 40 annorum, a dimidio inde, et quod excedit anno menstruo fluxu defecta, multis declaratae phthiseos pulmonalis symptomatibus oppressa, jam diu saevum spinae dolorem, saepiusque intestini recti pruritum, et ardorem querebatur. Die 17 martii 1815 cum ex balneo vaporoso egressa frigus aestuante corpore contraxisset, cubitumque se contulisset, tam vehementer omnibus artubus contremuit, ut, ni adfines succurrissent, grabato excussa fuisset. Altera die tremor aliquantum se fregit, ut ipsa sine casus metu cubaret. In clinicum die 2 maii receptae, lectoque commendatae capitis in utrumque latus conversio assidua, ut facies modo dextrursum, modo sinistrorsum, mento semicirculum describente, moveretur, artuumque modicus tremor fuit. Si vero de lecto surgeret, et citatiore gradu incederet, confestim brachia per frequentissimos itus reditusque jam subsultare, jam concidere videres, ut fere

Caussae.

2. *Caussis* tremoris adnumerantur: vitium congenitum (99), violentiae externae (100), defatigatio (1), plethora (2), suppressio menstruorum (3), abusus liquorum fermentatorum (4), et coffeae (5), inedia, frigus (6), transpiratio

volucrum alae, priusquam in altum subvolarint, trepidare solent. Interea manus contremiscere, pedes in utramque partem vacillare, capitis autem micatus, mirabili visu, omnino se remittere. Sanguine cucurbitulis cruentis spinae admotis extracto, mox omnes turbae expectatione citius compositae fuere.

(99) Fel. Plater obs. Lib. I.

(100) Bouchier in *Journ. de méd.* T. XII. p. 20.

(1) E. c. labores inconsuetos, ac diuturnos manibus perficiendo, praesertim pugilatus.

(2) Pelargus *med. Jahrgange.* 5. B. p. 93.

(3) Mercurialis Consil. 80.

(4) Schenk obs. med. rer. L. I. Gilibert adversar. pract. p. 265. et quotidiana experientia, unde Forestus dixerat (L. X. obs. 99.): hac nullam caussam tremoris crebriorem existere. Maxime vero vinum jejuno stomacho epotum tremorem inducit.

(5) Baglivi. Cfr. Sauvages Nosol. meth. T. II. P. II. morb. class. IV. gen. XIV. spec. 4. Tremor ex coffea.

(6) Primum frigus hyemale etiam optime valentes facit contremiscere, perpetuique ex eo tremoris exemplum legitur apud Hochstetter. Obs. Cent. IV. Cas. 16.

suppressa, ira (7), terror (8), seminis retentio, libido (9), onania, morbi praegressi (10), scabies suppressa (11), venaesectio (12), senium (13), vermes (14), opium (15), nicotiana (16), et maxime vapores plumbi, et mercurii (17).

(7) Pelargus op. c. 4. B. p. 207. Cfr. Vol. II. P. I. Sect. I. Cap. XX. §. LXXXVI. 1.

(8) Eph. nat. cur. Dec. II. an. 5. obs. 27. Bang l. c.

(9) Abrahamson in Meckel's *N. Archiv.* 1. B. 3. St. N. 388.

(10) E. c febres suppressae (Commerc. lit. Norimb. 1732. p. 365. et *Edinburg. Versuche.* 2. B. N. 25.) convalescentia.

(11) Lentin *Beytrage.* p. 104.

(12) Tulpius Obs. L. I. C. 23. (Ex venaesectione tremorem pollicis, et brachii in fabroferrario se observasse testatur; verisimiliter ex laesione nervorum). Bonnet Cent. II. obs. 45. (Similis observatio).

(13) Lentinius miscell. Vol. II. p. 516.

(14) Act. nat. cur. Vol. II. p. 143. IX. obs. 28. Bonet sepulcr. T. I. p. 6. obs. 116. « In Marca Anconitana an. 1571 epidemia grassabatur (*tremor vertiginosus*) cum cephalalgia quasi perterebrante, tremore convulsivo, vertigine per paroxysmos redeuntibus, et intra paucos dies occidentibus. Nulla profuere remedia: inventum est in cerebro animal vermiforme, rubrum, digito longius, ore acuto, collo piloso, vivum, latens in cerebri sinubus ».

(15) Grant in *the London medical Journal Vol. VI.* p. 1. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* II. B. p. 93.

(16) Qui in officinis tabaco parando operam navant, tremori subjici, aliquis me certiorem reddidit.

(17) Salmuth. cent. III. obs. 39. Riedlin Lin. med. 1695.

§. XLIV.

DIAGNOSIS.

Distinctio.

1. Tremoris doctrinam solum tremorem quatenus morbum per se, et nequaquam ut aliorum morborum symptoma, respicere, non est cur moneamus. De *tremore* enim *symptomatico* jam abunde in tractatibus de febre intermittente (18), typhode (19), et gastrica (20), nec non in illis de exanthematibus malignis (21), ac

p. 19. WELSCH Dec. III. curat. I. BONET in sepulchreto L. I. Sect. 14. obs. 17., et in eam annotationes, quae ut legantur sunt dignae. Act. nat. cur. Vol. V. obs. 446. HAEN rat. med. P. III. p. 202. IV. p. 231. MAUDUYT v. FOURCROY *méd. éclairée.* T. 3. MÉRAT in *Journ. de méd. continué.* 8. *Vol.* p. 391. *Beob. ub. d. schadl. Wirk. d. Quecksilberdunste und bes. das Zittern des Gliedmassen, welche mit jen. Metalle umgehende Arbeiter unterworf. sind. vom Prof.* PROCHASKA *aus d. schriftl. Nachlass d. Dr.* WERBOECK DU CHATEAU, *ehemals Arzt in Prag. v. Med. Jahrbucher des K. K. Oester. Staates. Wien* 2. *B.* 1814.

(18) P. I. Vol. I. §. XII. 2. Rigorem febrilem a tremore probe distinguit SAUVAGES l. c., quin ideo neget, eos societatem inire posse.

(19) Ibidem §. XLIX. 1.

(20) Ib. §. LX. 3. (quoad tremorem labii inferioris).

(21) P. I. Vol. II. §. LXV. 4.

praecipue de encephalitide tremefaciente (22) quaestio fuit. Solum addemus, istis in morbis tremorem habitualem, e. c. potatorum, et senum, utpote *accidentalem*, probe ab illo, qui ex morbo ipso pullulat, distinguendum esse. Diagnosis *tremoris primarii* autopsia instituitur. Interea tremorem cum *chorea Sti Viti*, cum *paralysi imperfecta* confusum fuisse, compertum habemus. A *palpitatione* pathologi tremorem distinguunt, quod in illa non totum membrum, sed unus, aut alter musculus movetur (23). *Subsultus tendinum* (24) e contrario pro specie tremoris agnoscunt.

Indoles.

2. Ad *indolem* tremoris quod spectat, praeter caussas traumaticas, diathesis inflammatoria, rheumatica, arthritica, gastrica, atonica, et nervea maxime in genesin illius influere solent; et quidem nunc cerebrum, nunc medullam spinalem, nunc singulos nervos, nunc universum systema nervosum aggrediendo.

(22) P. II. Vol. I. Sect. I. §. XIV. 6.

(23) Krauss l. c. Thes. XXIV. Palpitatio singulorum musculorum quandoque ex defatigatione in musculis inter articulos extremitatum tum superiorum, tum inferiorum sitis obvenit. Obvenit hinc inde in hystericis etiam ad musculos abdominales, motum foetus simulans.

(24) Sauvages l. c.

Tremor inflammatorius.

3. *Tremor ex diathesi inflammatoria* in primo morbi limine originis encephalicae esse solet; tardius enim et specus vertebralis in consensum trahitur (25). Praeprimis is manus afficit, cum temulentia societatem init, ac ex immodico liquorum fermentatorum usu sobolescit. Alias suppressio menstruorum, vel haemorrhoidum accusanda. Cognoscitur per faciem rubram, et arteriarum plenitudinem. Ex tremore inflammatorio, seu a plethora (26), *tremor ab hydrocephalo* (27), et *tremor paralyticus* (28) auctorum proficisci videntur.

Tremor rheumaticus, et arthriticus.

4. Tremor ex *diathesi rheumatica*, et *arthritica* utplurimum originis spinalis (*rachialgitis tremefaciens*) in extremitatibus inferiori-

(25) « Guido Patinus in cadavere cujusdam Campani, qui insolito tremore fuerat correptus cum febre, hoc extincto, invenit in cerebro serum multum subviridescens, cujus pars in *medullam spinalem* dilapsa erat Idem testatur Ignat. Thyermair; verum in vini potatoribus hoc fere tantum observatum est ». Sauvages. Caeterum casus istiusmodi potius ad encephalitidem nostram tremefacientem spectant.

(26) Hippocrates Lib. II. Epid. 214. de Stymargi ancilla.

(27) Bonet l. c. obs. 7. 9.

(28) Juncker Conspect. De tremore ab infarctu cerebri, et medullae spinalis.

ribus, et trunco non sine rhachialgiae notis, et subsultibus tendinum sese manifestat.

Tremor gastricus.

5. Tremor ex *diathesi gastrica* per SAUVAGESII observationem constat (29).

Tremor ex atonia.

6. Tremor ex inedia, onania, morbis praegressis, et senio, plerumque ab *atonia* repetitur. Interea tremor iste saepe praeter atoniam alias etiam caussas socias agnoscit, vitia scilicet medullae spinalis, metastases ad varias systematis nervosi partes, et quoad senium forte tendinum, musculorumque rigiditatem (30). Nec silentio speciem tremoris ex *debilitate*, ut aiunt, *indirecta* praeteribimus, potatorum scilicet ad extremum perductorum, quique maxime jejuno ventriculo urget, ac sumto lauto pastu, cum liquoribus fermentatis evanescit, aut saltem imminuitur.

Tremor nerveus.

7. Tremores transitorii a terrore, ira, hyste-

(29) « Quadragenarius aestate praeterita tremore universali correptus subito, sine febre cum linguae sorditie adivit me; praescripta phlebotomia, melius se habuit, sequenti die, assumptis ipecacuanhae granis quindecim, et mannae unciis tribus, ano et cato purgatus est, tertia die iterum phlebotomia, quarta iterata catharsi, et sanatus est. » l. c.

(30) SAUVAGES l. c.

ria, et libidine, nec non a narcoticis excitati, utpote evidenter ex affectione primaria systematis nervosi orti, certe *nervei* dici queunt. Minori cum certitudine, at coacti, tremores metallurgorum huc revocamus, de quibus speciatim.

Tremor metallurgorum.

8. *Tremori metallurgorum* obnoxii sunt vulgo qui in plumbi, hydrargyri, aliorumque metallorum fodinis habitant, nudo corpore laborant, vel etiam incaute sé exponunt aëri frigido; post litus mercuriales, aut diu tractato hydrargyro, ut chemici, speculorum, et barometrorum confectores, et maxime aurifabri. Aegri hujusmodi adspectum exhibent luridum, colorem facici subflavescentem, et albugineam lividam. Conqueruntur primum de capitis gravedine, et obnubilatione, de aurium sussurru, anorexia, debilitate, doloribus artuum obtusis, et gingivarum pruritu. Progrediente morbo oculi profunde in orbita jacent, virium jactura augetur, membra cruciatibus, praesertim nocturnis, et sensu gravitatis tentantur. Jam gingivae a dentibus flavis, et vacillantibus secedunt, et corrumpuntur, ac foedus ichor ex ore depluit. Motus, praesertim ascensus scalarum, ob crurum imbecillitatem difficilis. Nonnulli in diar-

rhoeam colliquativam incidunt, vocem naturalem amittunt, balbutiunt, difficulter respirant, febricitant, et ungues lividos exhibent. Quibus symptomatibus vix non semper *tremor extremitatum*, praecipue *manuum* adsociatur, quo aeger continuo ita concutitur, ut nil ori admovere possit. Nisi occurratur, et capitis, et dorsi musculi tremore corripiuntur, quo facto aeger neque pedibus stare, neque sedere valet, ac nonnisi tempore somni brevi fruitur quiete (31). Qui ex plumbo tremorem contraxere, praeterea alvi constipationem, colicam, retractionem umbilici, pulsum lentum, et durum, aliaque colicae saturninae symptomata exhibent.

§. XLV.

PROGNOSIS. CURA.

Semiotica.

1. Tremor in sanis haud raro notat instantem paralysin, in iis vero, quos paralysis tenet, redeuntem valetudinem (32). In febribus acutis tempore incrementi, tremor capitis affectionem praesagit. Mortiferus habetur, ubi in

(31) Werboeck l. c.

(32) Wedel in Theor. P. II. Sect. 4. §. 37.

febribus ardentibus post delirium incidit (33), quod saltem in encephalitide tremefaciente non semper confirmatur. Minus terrere debet tremor, qui parvus, recens, congenitus, senilis est.

Prophylaxis tremoris primarii.

2. Tremor inflammatorius recens utplurimum, recta adhibita medela, compescitur. Ita tremor rheumaticus, et arthriticus. Secus autem, si malum jam diu duraverit. Interea et hic quandoque vim illius saltem frangere potuimus. Tremor ex inedia, si praeter debilitatem *nulla alia adsit labes*, in junioribus facile abigitur. Tremor senilis, et potatorum exhaustorum insanabilis. Quandoque tremorem rebellem, et habitualem (eo ex vaporibus mercurialibus non excepto) a morbo acuto, e. c. febre typhode superveniente fugatum vidimus (34). Tremoris metallurgorum prognosis a copia metalli corpori inhaerentis, ab aegri constitutione, et aetate, maxime a facultate, aut impotentia effectus nocivos metallorum fugiendi pendet; generatim paralysis, et atrophia timenda.

Prophylaxis tremoris metallurgorum.

3. Facultas illa cum paucis opificibus concessa sit; quaeritur, quo pacto ipsi contra

(33) SWIETEN. Comm. Aph. 741. Vol. II.

(34) Cfr. TILLEAU in *Journ. de méd. T.* 49. p. 241.

vim nocivam metallorum sese munire possint? Suadetur (35), ut spongia figurae conicae aqua imbuta orificia narium, et oris obturent, ut balneis tepidis corporis superficiem bis, terve mensis curriculo abluant, ut labores non jejuno ventriculo, sed ingesto prius jentaculo pinguedinoso, oleoso aggrediantur, utque officinae, quousque licet, ita construantur, ut afflatus aëris vapores nocivos a corpore removeat. Forte vapores sulphurici scopo prophylactico ab indicatis opificibus adhiberi deberent.

Cura tremoris metallurgorum.

4. *Sulphur* saltem in curando tremore metallurgorum ad praecipua pharmaca spectat; remoto enim aegro a laboribus infensis, conciliatisque alimentis facilis digestionis, praemissoque pro re nata vel emetico, vel purgante, ante cubitum scrupulus *pulveris sulphuris purissimi*, si lubet, cum aequali *nitratis potassae* (36) dosi porrigitur, cui vasculum infusi *florum tiliae*, aut alterius decocti diapnoici superbibitur. Suadentur porro decocta *radicis smilacis chinae*, *arctii lappae*, et *acori ca-*

(35) Gosse *sur l'hygiène des professions insalubres.* v. *Biblioth. universelle.* 1817. *Janvier.*

(36) Wendoeck l. c. Fatetur, quod si aeger tela cerata involvatur, haec pulvere nigro cooperiatur.

lami, non neglectis *thermis sulphureis*. Praeter ista maxime nobis profuit infusum *radicis inulae helenii*, optimum inter vegetabilia mercurii antidotum. Laudatur et *electricitas* (37).

Cura aliarum specierum tremoris.

5. Quae quidem *electricitas* nobis solum in *tremoribus ex caussis traumaticis* profuit. In *inflammatorio tremore* primum auxilium *venae sectio* (38) e pede, si firmari possit. Accedunt *hirudines* vel ad caput, vel ad vasa haemorrhoidalia. Quantum *cucurbitulae scarificantes* lateribus columnae vertebralis admotae nobis in *tremore rheumatico* profuerint, dictum est (39). Jamdudum *cucurbitulae siccae* iisdem in locis celebrabantur (40). *Tremorem arthriticum* inveteratum, praemissa eadem locali sanguinis evacuatione, ope *extracti guajaci officinalis* temperavimus. In sene quodam tremori ex ignota caussa orto infuso *herbae chenopodii ambrosioides* frenum injecimus. Morbo ex *inanitione*, *et peculiari nervorum affectione* pullulante

(37) Sigaud la Fond op. c. p. 216. Mauduyt l. c. Hafn Rat. med. P. I. p. 188. II. C. 13 p. 202.

(38) Hippocratès II. epid. Sect. 4. (salutarem venaesectionis effectum in Stymargi ancilla ex mensium suppressione tremore totius corporis laborante expertus est).

(39) §. XLIII. 2. in nota.

(40) Heurn. de capit. morb. C. 27. Forrestus l. c.

salviae (41), *cinchonae* (42), *moscho* (43), *opio* (44), aliisque hujus generis auxiliis (45) locus est. Nec *vesicatorium* prope partem affectam (46) negligendum. Suadentur praeterea *frictiones* cum pannis calentibus circa medullam spinalem, et partes laborantes (47), item cum *spiritu formicarum*, *ammonia*, etc. (48). Bibones sensim sensimque a potu liquorum fermentatorum abstineant oportet.

(41) Ab omnibus auctoribus tanquam praecipuum auxilium commendatur.

(42) Tilleau l. c. Boucher *Journ. de méd. T.* 12. p. 23.

(43) Bang in act. R. S. Hafn. Vol. II. p. 253.

(44) Thomann Annal. VVurceb Vol. I. p. 46.

(45) Martini *Ein Dutzend Beobachtungen. N.* 2.

(46) Muys *Praxis der Wundarzneykunst.* Dec. VII. obs. 3. (Digito trementi).

(47) Heurn. l. c.

(48) Kreuss l. c. Thes. 37.

Caput X.

DE CHOREA S. VITI.

§. XLVI.

DEFINITIO. LITERATURA.

Definitio.

1. Inobedientia musculorum, jam voluntatis imperio plus minus subtractorum corporis, vel partis ejusdem, motu abnormi, potissimum contorsionibus, et jactationibus, gesticulationibus inanibus ansam praebens, *chorea S. Viti* (48) nuncupatur.

(48) *Chorea* a gr. χορεία, saltatio *S. Viti* ex eo, quod plebs a sacello S. Viti monasterii Corveyensis patroni auxilium adversus morbum, de quo agitur, impetrare solebat. *Synonyma:* Scelotyrbe (a gr. σκέλος, crus, τύρβη, tumultus, seu cruris perturbatio), Ballismus (a gr. βαλλισμὸς, saltatio), Choreomania, Orchestromania, Hieranosis, Viti saltus, saltatio S. Viti, et *Tarantismus*, quoniam a morsu tarantulae derivabatur. Germ. *Veitstanz.* Gall. *Chorée. Danse de Saint-Guy, ou de St. Vit.* Pol. *Taniec S. Wita.*

Literatura.

2. HIPPOCRATES (49) perspicuas jam choreae a GALENO (50) clare descriptae notiones habuerat. Perfecerunt porro hujus morbi doctrinam: SYDENHAM (51), FELIX PLATER (52), GREGOR. HORST (53), WEDEL (54), MARTINUS (55), FURSTENAU (56), DETHARDING (57), SPANGENBERG (58), SCHWARZ (59), BEER (60), BE-

(49) Lib. Praenot. II. « medulla, inquit, *spinae affecta*, homo nec *crurum*, nec vesicae, aut ventris officii potens est, nisi urgente necessitate. Si vero morbus invaluerit, tunc aliquando praeter voluntatem mejit, et egerit ».

(50) Lib. Definit. Cfr. J. LANGII, Lembergii, Ep. med. Hannov. 1605. L. II. Ep. XIV. p. 558. « Scelotyrbe, ait GALENUS, est species paralysis, qua correpti recto calle progredi non possunt, sed modo a dextris in sinistrum vacillant, ac sinistrum pedem in dextrum circumferunt, ac coguntur dextrum in sinistrum, et in progressu attollere crus, tanquam hi, qui magna, et ardua conscendere volunt ».

(51) Schedula monitoria de novae febris ingressu.

(52) Obs. Lib. I. p. m. 130.

(53) Epist. med. Sect. VII. p. 119.

(54) Diss. de chorea S. Viti Jen. 1682.

(55) Diss. de chorea S. Viti. Argent. 1730.

(56) Diss. de St. Viti saltu, sive chorea, vulgo *Vitstanz*. Rintel. 1750.

(57) Diss. de chorea St Viti. Rostoch. 1760.

(58) Diss. de chorea St. Viti. Goett. 1764.

(59) Diss. de tarantismo, et chorea Viti quaten scil hi morbi aut conven., aut differunt. Vien. 1766.

LEN (61), EWART (62), STRACK (63), BRUCKMANN (64), MARC (65), SALT (66), SALMON (67), ENGELHART (68), BERENDS (69), KETTERLING (70), BOUTEILLE (71), REEVE (72), FORGUES (73), WINIKER (74), ALBERS (75), WATT (76), KINDER WOOD (77), KACZKOWSKI

(60) Diss. de chorea St. Viti. 1769.

(61) Diss. de chorea St. Viti. Lovan. 1782.

(62) Diss. de chorea. Edinb. 1786.

(63) Acta Soc. Elect. Mogunt. T. I.

(64) Enarratio choreae St. Viti. Francf. 1786.

(65) Diss. sistens hist. morbi rarior. spasmod. Erlang. 1792.

(66) Diss. de chorea. Edinb. 1793.

(67) Diss. de chorea. Edinb. 1796.

(68) Diss. de chorea St. Viti. Lund. 1798 v. RUDOLPHI *Schwed. Annal.* 1. B. 2. *Heft.* p. 168.

(69) Diss. de morbi genere, quem Viti choream dicunt. Tr. ad Viadr. 1799.

(70) Diss. de chorea St Viti. Erf. 1803.

(71) *Traité de la chorée, ou danse de Saint Guy. Paris* 1810.

(72) *Obs. on treatm. of chorea St. Viti.* v. *Edinb. med. and surg. Journ. Vol.* 8.

(73) Diss. medica de chorea. Edinb. 1811.

(74) V. HORN's *Archiv.* 1812. *Jenner.*

(75) *Darstell. e. unter. d. Schulkindern in der Voigtey Bohnhorst ausgebroch. konvulsiv. Krankh.* v. HUFELAND's *Journ.* 1813. *April.*

(76) *Cases of periodical jactation or chorea in Med. chir. transact. publ. by the med. and chir. Soc. of Lond.* 1814. *Vol.* 5.

(78), DORFMULLER (79), inter quos auctores BERNT (80), praesertim respectu descriptionis morbi, omnibus palmam eripit.

§. XLVII.

SYMPTOMATA. AUTOPSIA CADAVERUM.

Generalim.

1. Nullius morbi symptomata tam multifaria sunt, quam illa choreae; variant enim pro diversitate musculorum affectorum hanc, illamve partem moventium, variant, prout totum corpus, vel una tantum pars tentatur, variant ratione situs corporis, in quo malum apparet, variant ratione temporis, in quo illud recurrit, et decurrit, variant porro ratione status animi, et mentis, variantque postremo ob faciles complicationes cum aliis morbis.

Prodroma.

2. Nisi chorea extemplo ingruat, *prodroma*

(77) *Med. chir. transact. by the med. and chir. Soc. of Lond.* 1816. *Vol.* 7.

(78) Diss. de chorea St. Viti medullae spinal. vitio saepe assignanda. Vilnae 1816.

(79) V. HUFELAND's *journ.* 1817. *Nov.* p. 101.

(80) Monographia choreae St. Viti. Pragae 1810. (adeo graphice choreae symptomata delineavit, ut verbulum descriptionis suae vel omittere, vel mutare pro piaculo habuissem).

illius sunt: morositas, timiditas, solitudinis amor, tristitia, anxietas, suspiria, palpitatio cordis, ventris inflatio (81), manuum tremor, dolores extremitatum praecipue inferiorum (82), et rigor musculorum colli (83), oris involuntaria diductio, raucedo (84), frontis corrugatio, frequens, et inconsueta nictitatio, risus, et fletus involuntarius, claudigo, frequens in terram lapsus, sine mentis tamen obfuscatione. Quaedam ex his, si accidunt in pueris, eousque malae consuetudini, imitationi pravae, aut ineptiae juvenili a parentibus, et institutoribus adscribi solent, quousque morbosa inconsueti sese gerendi modi origo non palam fiat, ac objurgationum, et maxime punitionum immerito inflictarum tarde nimis poeniteat (85). De symptomatibus constitutivis speciatim.

Relate ad caput.

3. Quibus *caput* acrius affectum est, agitatur convulsione tegumentum capillatum cranii, attolluntur supercilia, rugatur frons, et explicatur

(81) ALBERS l. c.

(82) In puella Vilnensi tredecim annorum (1815.).

(83) In puella Vilnensi.

(84) MAX. JAC. DU MAN in *Abh. f. pr. Aerzte.* 1. B. 3. St. p. 23.

(85) *Abh. f. pr. Aerzte* 16. *B.* 1. St. p. 129. Acta mea inst. clin. Viln. T. III. p. 52.

vicissim, moventur nonunnquam et aures; supercilia saepe, sicut indignantium est, contrahuntur, et deprimuntur, palpebrae plerumque nictitantes (86) mire quoque agitantur; ipsi afficiuntur oculi, subinde in orbem rotantur, vel oscillant (87). Os nonnunquam ringit, nunc ad aures fere diducitur; nunc quasi ad gustandum, osculandumve componitur (88); facies mox risum, mox fletum exhibet (89). Labia nonnunquam saliunt, buccaque universa tremit, sursum deorsumque convulsa infinitas in facie, et innumerabiles distorsiones excitant (90). Caput miris modis movetur, rotatur (91), jactatur

(86) Observatur *nictitatio* tam in pueris, quam in adultis, praecipue tunc, quando hominem intueri coguntur, cujus adspectum prae nimia reverentia reformidant (Bernt l. c. p. 30.) Interea nictitationem per se pro specie choreae declarare vix liceret.

(87) Die 21 februarii 1815 puerum septennem vidi, qui, accedente choreae paroxysmo, praeterquam quod capite nictitabat, et digitis quid coacervare videbatur, *oculorum oscillationem* exhibebat.

(88) Sic in puella undecim annorum in Clinico Vilnensi Ann. 1815.

(89) Casum talem Felix Plater annotavit l. c.

(90) F. Plater l. c.

(91) *Chorea circumrotatoria* Bernth. Misc. n. cur. in Dec. III. obs. 8. p. 131. exemplum monachae 30 annorum continent, quae sub choreae insultu talem totius capitis re-

in omnem partem, aliquando retrahitur versus scapulas, aut celerrime, atque vehementissime concutitur instar mallei machinae hydraulicae vi rotati (92), aut totum adeo retorquetur, ut occipite tergo quasi adpresso, vultu horribilem praebeat adspectum.

Relate ad cervicem.

4. *Cervix* etiam varie movetur, modo enim columnae instar riget, modo adversus pectus curvatur, uti anserum et cygnorum colla flecti solent, nunc retro jactatur (93), nunc ad latus utrumque.

tractionem circumrotatoriam experiebatur, ut, retracto ad tergum vultu, adspicientibus horrori esset. Pater meus choreae exemplum vidit, ubi rotatio capitis tanta cum celeritate contingebat, ut illud totum circulum revera absolvere videretur.

(92) Quem capitis involuntarium motum auctores vocant *malleationem*. Cfr. Tulpius obs. med. C. XVI. p. 37. Misc. cur. natur. Dec. III. An. 3. obs. 87. et Wichmann *Ideen z. Diagnostik*. 1. *B*. p. 233.

(93) Miles equestris Polonus exercitus Napoleonis unum et triginta annos natus, cum vere anni 1815 sub urbe Chateau-Thierry in acie contra Borussos dimicans globo tormenti ad summas dorsi vertebras percussus, et ex equo dejectus esset, in morbum, quo die 2 aprilis 1814 in Clinicum Vilnense susceptus est, incidit. *Convulsiva cervicis motitatio* primum oculis hic objicitur. Nempe nuchae musculi occiput per frequentissima intervalla summo

Relate ad extremitates.

3. In humeris, brachiis, ulnis, digitis, et ipsis eorum phalangibus fiunt motus fidem ex-

impetu in tergum trahunt, et quasi dorso adfigunt, totum vero caput paullo ad dextram torquent, unde collum anterius in arcum porrigitur, prominet, assurgitque larynx, cutis submentalis tenditur, os quandoque reseratum hiat, ac spatium cartilagini thyreoideae, et cricoideae interjectum miram in modum explicatur. Eodem illo, quo cervix conquassatur tempore, brachium dextrum penitus extensum et supinum tanta vi a trunco repellitur, ut hominem saepius fulcrum lecti, aut mensae corripere cogat, mox vero iterum arcte thoraci adprimitur. Sinistra interim extremitas pariter extensa, sed prona ita ad dextram projicitur, ut illam per medium jactet, ipsumque cubiti articulum comprehendat. Praeter has apertissimas, totaque membra commoventes jactationes, singulae etiam utriusque brachii carnes leviter micant, et succutiuntur. Invalescit convulsionum vis inter deambulandum, ubi aeger manu dextra, quamquam ipsa tremente, occiput sustentare cogitur; quod ni faceret, caput tanto impetu post tergum premeretur, ut, centro gravitatis ultra spatium pedibus interceptum cadente supinus corrueret. Potus, aut nutrimentum oblatum non sine magno labore ori ingerere potest. Non solum enim cubitorum flexio huic operi necessaria multiplici extensionum serie implicatur, verum etiam os ipsum, capite erga dorsum propulso, poculum, aut cochleare effugere videtur. Spiritus breves, et cum insigni difficultate trahit, fateturque, se aërem pleno ore, ac necessaria copia haurire non posse. Columna vertebralis un-

cedentes, ac artem gesticulatoris exercitatissimi eludentes; sunt qui cymbali pulsationem imitentur (94), aut manu fortiter super objecta vicina ad sonum eliciendum pulsent (95). Manus continuo jactantur, vel inanibus ictibus auram verberant, vel moventur ac si affectus flumen transnataret (96), aut se ad volandum accingeret (97). In quibusdam manus, aut sola dextra,

dique lustrata, superiores dorsi vertebras, paulo introrsum pulsas monstrabat. Arteriarum motus naturales. Agitationes musculorum e spinae ictu male adfectae regione vim accipientium ad earum, quae in chorea omnes carnes medullae spinali servientes exercent, similitudinem tantopere accedebant, ut illas *choream partialem* haberemus, medendi viam huic eidem opportunam cognitam persecuturi. Itaque cucurbitulis multis sanguinem ex incisa columnae vertebralis cute sugentibus, cura instituebatur, quo mox spirandi difficultas sese remisit, capitisque multum repressa est agitatio. Tum duo fonticuli juxta summas dorsi vertebras aperti fuere. Dabatur infusum chenopodii ambrosioidis continuo magis saturatum, arnica, digitalis et calomel aliquando interponebantur. Quo post duorum mensium moram factum est, ut et cervicis jactatio consederit, et recte, quamvis occipite manu non sustentato, aeger graderetur, et libere spirare posset, et cibum, potumve multo facilius capesseret.

(94) Sic in puella, de qua supra.

(95) Kinder-Wood l. c.

(96) *Samml. auserl. Abh.* 7. *B.* 2. *St.* p. 279.

(97) Mense martio 1819 virgo sedecim annorum plethorica,

vel sinistra (98) motus exercent tundentis, vel ferientis, vel motus diversissimos rotatorios (99) incertos (100). Saepe quidem manus voluntati parent, sed inepte; comprehensurae enim aliquid v. g. poculum, hoc aut subvertunt, aut non ori, sed aliis faciei partibus admovent (1) ita, ut cibus, et potus administrari debeat (2).

fratris melancholici soror, menstrua semel tantum ante nonnullos menses perpessa, praeviis solitudinis amore, tristitia, et occipitis, nec non nuchae dolore, in concussiones, et motus abnormes scapularum, et brachiorum incidit, motibus iis, quos solent anseres, quae sese ad volandum accingunt, similes. Malum per accessus redibat adeo fortiter, ut aegra animi compos aequilibrium incedendo amitteret, quamvis reliquae corporis partes imperio voluntatis plane obedirent. Nulla caussa inveniri potuerat, praeter lapsum in terram, sub quo occiput contusionem expertum erat. Suscepta in Clinicum venaesectio e pede morbum valde imminuit, et applicitae dein hirudines ad caput eum illico fugarunt.

(98) *Latus* corporis *sinistrum* symptomata choreae majori in gradu, quam dextrum exhibuisse, in plurimis aegris observavi.

(99) Anno 1813 Vilnae puerum judaeum sex annorum vidi, cujus brachium dextrum continuo in gyrum movebatur ac si aeger sese ad fundam projiciendam praepararet. Simile exemplum et Pater meus observavit.

(100) *Samml. auserl. Abh.* 7. *B.* 2. *St.* p. 279.

(1) Vidi pluries.

(2) Misc. nat. cur. Dec. II. Ann. 9. obs. 142. p. 244.

Alias manus, invitis aegris, capillare detrahunt, crines dispergunt, stragula convoluta rejiciunt, corpusque denudant (3). Manus jussu medici quandoque mira celeritate porrigitur, sed quo primum amplexu ejus liberatur, protinus saltu quodam retrahitur. Alii, irritis omnibus conaminibus, brachium porrigere nequeunt. Nonnullis pulsus vix explorari potest. Etiam pedes continuo sunt in motu; decumbentibus modo dextrorsum, modo sinistrorsum jactantur, modo quasi calcitrant, aut uterque alternatim ad nates, quin immo ad occiput (4) usque, invito aegro, flectitur (5). Progredientes quandoque, aut saltantium more rhythmum servando (6) incedunt semper lineam curvam describentes, aut revera saltant ad summam usque corporis defatigationem, vel ad profundissimum somnum (7). Ejusmodi autem saltationes modo in distantiam fiunt, modo in altum, quin immo super aliorum hominum capita (8). Nonnulli via plana

(3) Quod in duobus puellis Vilnensibus observavi.

(4) Sic vidi.

(5) Misc. cur. nat. Dec. I. an. 6. 7. p. 284.

(6) Kinder-Wood l. c.

(7) Misc. nat. cur. Dec. III. an. 1. obs. 126. p. 188.

(8) Dorfmuller l. c. (Aegra puella novem annorum, vigente paroxysmo, felis fugati velocitate super patris caput saltabat, sese reclinabat, ac paulo post ante pedes parentis humilis jacebat propriam sortem deplorans).

unum, alterumve pedem attollunt ac si scalam ascendere, aut lapidem impedientem transcendere vellent; alii firmo talo insistere haud possunt, sed stantes hinc inde corpus reclinare solent; quidam etiam claudi plerumque pede sinistro incedunt (9), dantur etiam, quibus usus pedum propter continuum motum convulsivum, vel propter trepidationem (10) denegatus est. Alii e contrario stare (11), currere (12) coguntur.

(9) Haen rat. med. P. I. p. 147. Sic puer septennis, quem mense februario in Clinico curavi.

(10) Puella anno 1815 in clinico decumbens tanta pedum trepidatione incesserat, ut, quominus prolaberetur, ab adstantibus sustineri deberet.

(11) *Chorea stataria* Bernetii. Thirmaierus narrat de quodam Religioso, qui, durante paroxysmo, *pedibus adeo firmiter insisteret*, ut, licet saepius ab adstantibus vel in sellam aliquam, vel in lectum truderetur, illico tamen in pedes sese erigeret, stansque convulsionis momenta absolveret. (Consil. L. II. C. 12.).

(12) *Chorea procursiva*, *vel festinans* Bernetii. Exempla habentur apud Tulpium in homine, qui dies, et noctes cursitabat. (Obs. med. L. I. C. XVI. p. 36.) apud Sagar in viro, qui invitus currebat, nec capax erat directionem mutandi, ac declinandi obstacula (Syst. morb. Ed. alt. Viennae. 1783. P. II. Scelotyrbe), apud Bernt in famulo, qui cum prandentibus operam daret, per aliquot horae momenta invitus circa triclinium oberraverat (l. c. p. 25.). Viennae 1798 puellam undecim annorum vidi jam a qua-

Relate ad truncum.

6. Diversissimis etiam motibus *truncus* agitari solet. Prostrati nonnunquam humum spasmorum, et convulsionum vi instar serpentis incurvatur, identidem in altum feruntur, post iterum prosternuntur haud secus ac si carpionem, vel lucium in pavimento, ut solet, subsultantem conspiceres (13), nunc opisthotonon, nunc emprosthotonon, nunc alias figuras referunt, nunc corpus super propriam axin circumgyratur (14), trunco ad pedes defluente, vel capiti insistente (15). Sunt qui speciem saltus sic dicti mortalis (16) perficiant. Quandoque chorea unum tantum corporis latus detinet (17), aut saltem magis opposito affligit (18).

tuor annis chorea laborantem, quae fatua, et ridendo cubiculum per gyros tanta celeritate percurrebat, ut adstantes vertiginosi fierent. Aegra haec obstacula evitabat.

(13) Misc. nat. cur. Dec. II. an. 2. obs. 149. p. 326.

(14) Watt l. c. (Sexagesies in sexagesima horae parte).

(15) Watt l. c. (Eadem aegra, de qua supra).

(16) Germ. *Purzelbaum*, Gall. *Culbute.* v. Albers l. c.

(17) *Chorea semilateralis* Berntii. Exempla describuntur a Wegnero alternatim lateris sinistri, et dextri (Misc. N. Cur. Dec. II. an. 9. p. 55.), a Stalparto van der Wiel (obs. cent. prior. Leid. 1724. p. 75.) et a Pelargo *med. jahrgange.* 3. B.

(18) Semel Pater meus vidit choream plus in latere sinistro saevientem.

Relate ad partes internas.

7. *Lingua* nonnunqnam afficitur ita, ut tremat, ore exseratur (19), vacillet, balbutiat, et vix effingere queat vocabula rerum. *Fauces* bibentibus, aut cibum deglutientibus quasi laqueo injecto constringuntur cum imminente suffocationis periculo (20). Quidam sub choreae furore potum deglutire non valent, sed, suborta tussi, per os, et nares rejiciunt. *Respiratio* saepe difficilis, anhelans. *Lotium*, et *faeces* in quibusdam sub choreae impetu emittuntur; accedit immo nonnunquam dysuria ita quidem, ut nil excernant, durante paroxysmo; quo tamen absoluto, urinam emittunt (21). *Mens* quoque morbo affectorum non uno modo se habet; in plurimis nec sensuum, nec rationis usus deletur; alii imbecilles sunt, fere omnes ad iram proni. Quocumque in casu neque precibus, neque minis, neque increpatione coërceri possunt, saltem sine gravi damno, et inquietudine (22). Affecti, vigente paroxysmo, raro de do-

(19) Vidi in Clinico Vilnensi.

(20) Thonerus Obs. L. II. p. 79. Greg. Horst l. c. sect. 7. p. 119. Aegrotula nostra ann. 1815 porrecti cibi cochleare antequam sumpsisset, quasi dubitare videbatur, num illum deglutire posset.

(21) Bernt l. c. p. 12.

(22) Echoldt in Epist. ad Horstium l. c.

lore conqueruntur, nisi forte de anxietate, pressione pectoris, dolore capitis. *Somnus* saepe placidus, quandoque concussionibus, ploratu (23), somniis terrificis (24) perturbatus. In multis viget ciborum appetitus (25), ac nonnulli quaevis obvia, e. c. ligna, pilos, vitrorum fragmenta etc. devorant (26), dentibus lacerant (27), mordent. Omnes autem, etiamsi valde esurierint, comestibiliaque ingesserint, male digerunt, sensimque flaccescunt, pallent, et emaciantur.

Curriculum morbi.

8. Morbus nunc paroxysmis, et liberis intervallis, iisque vel aequabili, vel inconstanti ratione obvenientibus (28), componitur; nunc, excepto somno continuo, speciatim dum aegrotos alloquuntur, viget (29). Paroxysmus vel sin-

(23) Aegra Clinici an. 1815.

(24) Horst l. c. p. 112.

(25) *Samml. auserl. Abh.* 1. *B.* 3. *St.* p. 484.

(26) Hinc varia ab aegrotis clam ingesta, per alvum postea aut vomitum excreta diabolo, et sagarum artibus adscripta sunt. Bernt l. c. p. 15.

(27) Misc. N. cur. Dec. I. an. 9. obs. 64. p. 163.

(28) I. Metius refert historiam pueri undecim annorum, cujus paroxysmus ad primum horologii pulsum quater interdiu periodice, noctu erratice aliquoties redibat. (Misc. nat. cur. Dec. III. An. 4. obs. 41. p. 108.) Cfr. Wedel l. c.

(29) Plures choreae *continuae*, quam periodicae mihi obve-

gulis diebus semel, bis, aut saepius, vel longiori intervallo, e. c. omni mense (30), recurrit, et nunc intra dimidiam horam, nunc longius, aut brevius finitur. Nonnulli, finito paroxysmo, si lassitudinem quamdam corporis excipias, bene valent, et obeundis muneribus consuetis apti sunt; alii vero, morbo remittente, de maxima artuum lassitudine conqueri solent, et veluti paresi extremitatum inferiorum laborant (31), et sub minimo motu sudore cooperiuntur.

Autopsia cadaverum.

9. Cadavera ex chorea demortuorum exhibuerunt pseudomembranas circa cerebrum a praevia inflammatione superstites (32), ossificationes in pia matre (33), et serum in pericardio (34).

nerunt, quare miror egregium Bernt dixisse (l. c. p. 19.), choream continuam stricte non observari. Exemplum illius et Plater narrat.

(30) Casimir Medicus *v. d. period. Krankheiten.* p. 35.

(31) Albers l. c.

(32) Soemmerring in not. 514. vers. op. Baillie.

(33) Fabgues l. c.

(34) Ibidem.

§. XLVIII.

CAUSSAE.

Caussae praedisponentes.

1. *Disponunt ad choream*: vitium haereditarium (35), sexus femineus (36), vitae periodus dentitionem secundam inter, et pubertatem (37), clima rigidum (38), corpus gracile,

(35) Desperriere in *Samml. auserl. Abh.* 15. B. 3. St. p. 462. (In duabus sororibus, nam utraque, dum primum instaret menstruus fluxus, sensim corripiebatur chorea, quarum mater eodem pubertatis tempore ante primam menstruorum eruptionem, vehementibus nervorum affectionibus fuerat obnoxia. Nullum simile exemplum praxis mea suppeditat). Dorfmuller l. c. (Duae sorores, quarum pater simili quodam morbo detentus erat).

(36) Reeve l. c. (Inter 84 aegrotos chorea laborantes 57 feminae, et 27 mares numerabantur in *Norwich-hospital*). Thilenius *med. u. chir. Bemerk. Frankf. am M.* 1814. (Inter 21 aegrotos, solum mares 4.) Inter 14 proprios aegrotos 9 sexus feminei numero.

(37) Quamvis exempla choreae non desiderentur ab anno aetatis 4. (J. P. Frank) usque ad 22. (Winiker), 45. (J. P. Frank) 50. (Powel v. Torgues l. c.) et 70. (Mason, in *med. transact. publ. by the College of physic. in Lond.* 1815. *Vol.* 5.); attamen consensu communi jure admittitur, hunc morbum maxime ab anno 9 ad 14 obvenire. Thilenii (l. c.) puellae inter annum ., et 16;

studia praematura, educatio effeminata (39), stirps judaica (40), idiosyncrasia (41); diathesis scrophulosa, et rhachitica (42).

Caussae excitantes.

2. *Excitatur* chorea a suppressa transpiratione (43), et sudore pedum (44), ab animi

pueri autem inter annum 10, et 12 versabantur. Inter meos aegrotos juniores erant pueri, seniores puellae. Cfr. Schaeffer in *Samml. auserl. Abh.* 2. B. p. 108.

(38) Choream longe crebrius in Lithuania observo, quam in Lombardia, et in Austria. Spatio 14 annorum in Clinico Vilnensi 9 hujusmodi aegri suscepti sunt, inter quos duo pueri.

(39) Bernt. l. c. p. 52. Ex propriis tamen observationibus id non confirmatur, nam maxima pars aegrorum meorum ex inferioribus societatis ordinibus proficiscebatur.

(40) Inter meos quidem aegros duo solum judaei chorea laborantes obveniunt, at eorum plurimos Pater meus curavit. Nec mirum, gentem generatim gesticulationibus adsuetam praecipue morbo gesticulatorio obnoxiam esse.

(41) Miranda scilicet hominis temperies, qua praeditus a rebus externis innocentibus, v. g. strepitu volarum (Misc. Nat. Cur. Dec. II. ann. 2. obs 149.), hominum intuitu (ib. Dec. I.) ingenter afficitur.

(42) Maxima aegrorum meorum pars notas harum diathesium exhibebat. Idem Pater meus de suis aegrotis affirmat.

(43) Ploucquet diss. Triga obs. med. Tub. 1787. Acta mea Ann. l. c., et plurimae serius collect. observationes.

(44) Thilenius l. c.

pathematibus, inprimis terrore (45), moerore (46), non excepto quandoque amore infelici (47), ab imaginatione (48), et nisu imitandi (49), ab incaute fugatis psora (50), tinea (51), aliisque impetiginibus (52), a reliquiis miliarium (53), et variolarum (54), ab ulceribus intempestive occlusis (55), a vermibus intesti-

(45) Misc. N. Cur. Dec. I. Ann. 8. Dec. II. ann. 6. p. 64. 81. ann. 7. p. 14. STOLL rat. medendi P. III. p. 405. Una ex nostris aegrotis puella tredecim annorum, fabri lignarii filia, januario 1815. cum a temerario quodam *larva* tempore bacchanalium induto exterrita fuisset, triduo inde exacto in choream incidit. Altera undecim annos egressa eodem anno mense aprili a *gallo gallinaçeo* inprovise in caput insiliente, eundem acquisivit morbum. Puer septennis rusticus ann. 1819. in Clinico decumbens, ab *urso* primum viso in choream conjectus est.

(46) Misc. N. Cur. Dec. III. an. 3. p. 131. An. 2. p. 241. Paeonis et Pythagorae exercitationes. p. 166.

(47) BERNT l. c. p. 55.

(48) ALBERS l. c.

(49) WERLHOF v. WICHMANN l. c. HOPFENGARTNER *üb. menschl. Entwicklung.* p. 99. ALBERS l. c. Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. §. II. N. 6.

(50) THILENIUS l. c.

(51) *Samml. auserl. Abhandl.* 7. *B.* 2. *St.* p. 450 et 453. WENDT 5. u. 6. *Nachricht.*

(52) PELARGUS 3. *Jahrg.* p. 69.

(53) Misc. N. Cur. Dec. II. an. 7. obs. 260. DUMAN l. c.

(54) SALLABA de morb. variol. posth. Viennae 1788.

(55) Misc. N. Cur. Dec. II. an. 6. obs. 201.

nalibus (56), et vitiis gastricis (57), a datura stramonio (58), a vaporibus plumbi, mercurii, etc. (59), a morsu, et ictu animalium, e. c. muscae majoris (60), araneae (61), tarantulae (62), a laesionibus mechanicis, e. c. compres-

(56) STOLL. l. c. BALDINGER *neues Magaz.* 9 *B.* p. 185. THILENIUS l. c. (Inter 21. choreae casus 15. vermes accusandi erant). Propriis in aegris vermes plerumque simul praesto erant, at in uno solum casu, iis fugatis, chorea siluit. Quid de *scarabaeis* a puero novem annorum chorea laborante cum levamine evacuatis, de quibus DORFMULLER l. c. p. 188. loquitur, cogitandum sit, non audeo determinare.

(57) BRUCKMANN l. o. Misc. N. Cur. Dec. II. an. 8. p. 163. Dec. IV. an. 6. 7. obs. 110. MARTINUS l. c. THOMASIUS l. c. (incusat praeprimis oxygalactos usum!). STRACK l. c.

(58) Commer. Lit. Norimb. an. 1744. p. 14.

(59) BERNT l. c. 60. (!)

(60) Misc. N. Cur. Dec. I. an. 9. obs. 65.

(61) COMSTOCK in *med. Repository* 2. *Hexade.* Vol. I. N. 1. Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. C. XII. §. LII. 1.

(62) NICOLAO PEROTTI in *Cornucopia* sua seculo 15 edita. BAGLIVII diss. de Tarant. LUD. VALETTAE de Tarant. RICH MEAD de taraut. Op. T. 2. « Aestivis mensibus, ait, cum maximus est calor, ut in canicularibus diebus, tarantula inter segetem repens, mordet messores, et iter facientes. Etsi dolor ex morsu non major primum sit, quam forte est ex ictu apis; mox tamen locus deturbatur, livido, nigro, aut fusco circulo, et cum inflammatione tumet. Inter paucas horas aeger opprimitur etc.... ». Ex morsu *ara-*

sione pedis ex reflexo ungue (63), vulnere oculi, et cerebri (64), columnae vertebralis (65), kyphosi cervicis (66), a mensium difficili eruptione (67), a graviditate (68), et forte

neae tarant. L. revera somnolentiam, et constrictionem pectoris oriri, et DE-MATTHEIS prof. Clin. Romae nuperrime confirmavit, at verum ortum choreae ex morsu hujus insecti pro fabula declarat. (*Lettera di Fr. Cancellisi al sig. Dr. Koreff sopra il tarantismo etc. Roma* 1817.). Idem jam declararunt FRANC. SERAO an. 1742. et DOMINICUS CIRILLO 1770. (v. *Transaz. filosofiche di Londra* 1770. p. 233.).

(63) Misc. N. Cur. Dec. I. an. 6. 7. obs. 77. Choreae exemplum Vilnae vidi, ubi digiti sub uugue vulneratio a festuca morbum excitasse videbatur.

(64) *Samml. auserl. Abh.* 5. B. p. 257.

(65) Vide supra §. XLVII. 5.

(66) Choreae pueri judaei (de qua supra §. XLVII.) 5. caussam primum in vermibus quaesivi, at sine successu. Cum paulo post de hoc aegro somniaverim, sub ipso somno me ita allocutus sum; nonne vides puerum istum rhachiticum esse? Hinc nonne probabile, kiphosin nervos brachium adeuntes comprimere, et illius motum abnormem excitare? Aegro postridie probe examinato, rem revera se ita habere detexi. Applicitis fonticulis ad cervicem aeger plane convaluit.

(67) *Samml. auserl. Abh.* 15. B. 3. St. p. 462.

(68) RIEDLIN lin. med. an. 1696. p. 437. Pater meus an. 1800 virginem judaeam a chorea sanavit. Incolumem inde vitam duxit, donec an. 1815 matrimonio inito, gravida

ab onania (69). Quondam magia (70) accusabatur.

Caussa proxima.

3. *Caussa proxima* choreae, veluti aliarum convulsionum, quaerebatur in repletione, et ina-

evaserit. Tunc vero vix menstrua fluere desierant, cum chorea de novo recrudesceret, at tanta cum vi, ut Patri meo in quinquaginta annorum praxi exemplum tam vehemens neutiquam obvenerit. Convulsiones diu noctuque aegram, mentis quidem compotem, verum furibundam detinebant, ac cutis universa *furunculis*, et hinc inde *escharis gangraenosis* cooperiebatur. Tentatis incassum omnibus artis auxiliis, venaesectione non excepta, salutem nonnisi ab *abortu* expectabat, quo quinto graviditatis mense secuto, pristina valetudo rediit.

(69) Unum saltem choreae exemplum mihi obvenit, ubi aegri mores admodum suspecti erant; ac generatim onaniae dediti in contorsiones habituales incidunt, praesertim musculorum faciei, et potissimum masseteris, quo fit, ut vacuo ore quidquam morsicare videantur.

(70) Saeculis iis, quae notat historia universalis caligine superstitionis obruta, plerisque medicis, et theologis axioma fuit, si patiens membrorum ejusmodi, aut totius corporis contorsiones, aut gesticulationes perficit, quas nemo sanus, nequidem mimus, aut gesticulator quispiam imitari solet; dubium non esse, quin in hac tragoedia *diabolus* partes suas agat. Mercklinus in sylloge phys. med. cas. incantat. adscribi solit. Norimb. 1698. Willisius in tract. de morb. convuls. C. I. p. 101.

nitione (71), in irritatione (72), in nervorum abnormi vibratione (73), et obstructione (74), in vapore e sanguine manante, et nervorum poros subintrante (75), in archaeo (76), in impetuoso, et inordinato liquidi nervei per nervos, musculosque fluxu (77), in asthenia (78), in nervorum sensibilitate imminuta, et musculorum irritabilitate aucta (79), in systematis nervosi incitamento nimio, deficiente, vel modo peccante (80) etc. Nostram et hic fatemur ignorantiam contenti nos, *sedem* caussae choream efficientis jure, meritoque quaerere posse nunc in *encephalo* (81), nunc (et quidem maxime)

(71) HIPPOCRATES Lib. VI. Aph. 39.

(72) SENNERTUS L. I. P. II. S. 28. quaest. I. Prax. 586.

(73) ECKHOLDT in Epist. ad GREG. HORST.

(74) C. PISO obs. de colluv. et illuv. serosa.

(75) De med. hist. mirab. L. VI. MARCI DONATI. Venet. p. 40. GREG. HORSTIUS l. c. TULPIUS obs. C. XIV. p. 33.

(76) *Schola* STAHLII, v. JUNCKER Conspect. Pathol.

(77) *Schola* BOERHAAVII, v. *Samml. auserl. Abh.* 1. *B.* 3. *St.* p. 184.

(78) *Schola* BRUNONIS, v. Elem. med.

(79) STARK's *Handb. z. Kenntn. u. Heil. inn. Krankh.* 2. *Th.*

(80) BERNT l. c. p. 68.

(81) Ex cadaverum autopsia. Cfr. §. XLVIII. 9. Forte et *secunda dentitio* hic scenam ludit (FARGUES l. c.).

in *specu vertebrali* (82), nunc (rarius certe) in *plexibus nervorum abdominalibus* (83).

§. XLIX.

DIAGNOSIS.

Generatim.

1. Cum chorea confundi possunt: *contorsiones*, et *gesticulationes simulatae*, aut *aliorum morborum symptomata*: porro *somniatio*, *mania*, *morbus cerealis*, *tremores*, et *epilepsia*. Quod confusionis periculum eo majus est, cum chorea haud raro cum istis aegritudinibus *complicari* soleat.

Chorea simulata.

2. Mendicantes, aliique sortis vilioris homines, interdum ipsae virgines coelibatus voto adstrictae *choream* quandoque *simulant*: quod inprimis in Italia, relate ad morsum tarantulae contigisse legimus (84).

(82) Ex pathologia vulneraria. Cfr. §. cit. 4. Ex dotrina aliorum morborum columnae vertebralis. Ex auctoritate Hippocratis, Galeni (locis citatis). Legantur et Bernt l. c. p. 17. 69. Max Jak. du Man l. c. et Raczkowski l. c.

(83) Teste *chorea verminosa* et *gastrica*.

(84) De Meza Compendium med. p. 55. de tarantismo. Bernt l. c. p. 44.

Chorea aliorum morborum symptoma.

2. Contingit haud raro in *encephalitide* (85), *hydrocephalo* (86), *apoplexia* (87), in *hydrophobia* (88) contorsiones, vel gesticulationes oriri; quae cum ex aliis evidentibus aegritudinibus originem trahant, nequaquam ad *choream S. Viti*, saltem *essentialem* (89) revocandae sunt. Memoratu etiam dignum est, posse in praedispositis ad choream morbum acutum accidentalem choream excitare, ac peculiarem complicationem constituere (90).

Distinctio a somniatione.

4. Cum aegri *somniatione* affecti vel ciliis nictitent, vel gestibus scenam ludant (91), quaedam inde cum *chorea* similitudo apparet. At illo in morbo gestus non sunt, uti in chorea,

(85) P. II. Vol. I. Sect. I. C. III. §. XIV. 6. p. 220.

(86) Ibidem. Cap. IV. § XXII. 4.

(87) Cap. V. §. XXV. 1.

(88) *Hannov. Magazin.* 1. *Jahrgange.* 1768.

(89) Boutbille (l. c.) choream in *essentialem*, et in *secundariam* dividit: illa *morbum per se*, haec aliorum morborum *symptoma* constituit. Nonne hic confusioni inextricabili via sternitur?

(90) Virgo 15 annor., quam an. 1815 a chorea ex terrore orta sanaveram, an. 1818 sub curriculo *scarlatinae* recidivam perpessa est.

(91) P. II. Vol. I. Sect. I. C. XII. §. LII. 1.

inanes, sed ad factum aliquod repraesentandum instituti (92). Caeterum non desunt exempla *complicationis* choreae cum somniatione (93); immo chorea detenti quandoque actiones *somnambulorum* peragunt (94).

Distinctio a mania.

5. Quamvis chorea affecti quandoque imbecilles sint, et contra maniaci haud pauci gesticulatores; attamen *chorea* a *mania* toto coelo differt; cum illo in malo gesticulationes nun-

(92) L. c.

(93) E. c. aegri precantur, psalmos, et cantica recitant, audita narrant, secreta propalant, adstantem, vel absentem sibi infestum conviciis lacessunt, (Misc. N Cur. Dec. II. an. 2. obs. 152. p. 24.) vel peregrinas, quas nunquam rite didicerint, linguas strepere, et instar fatidicorum futura praesagire (Foresti obs med. L. X. obs. 56. sch. p. 486.). Ipse an. 1818 in Clinico aegram curavi, quae complicationem somniationis, et choreae S. Viti exhibebat. Vigente paroxysmo choreas nationales (*mazur*) secundum proprium cantum absolvebat. Interea cum dubium, quamvis leve, aegram potuisse quid simulare, subsit, historiam caeterum miraudam silentio praetereo.

(94) E. c. adstantium manus subterfugiunt, parietibus se adaptant, et mira celeritate transcendunt (Tim a Guldenkler Epist. L. I. ep. IX. p. 20.), circa fornacis extremitates decurrunt (Gr. Horstii op. T. II. obs. 45. p. 112). *Chorea Somnambul.* Bernth p. 21. Wichmann choream somnambulismo affinem esse asseruerat.

quam conditioni mentis adaptentur, sed semper, qualiscumque fuerit mentis conditio, *inanes* extent. Quod vero non impedit, quominus quandoque *complicatio choreae* cum *mania*, aut saltem cum *delirio* admittatur (95).

Distinctio a morbo cereali.

6. Qui contendunt *choream S. Viti* anno 1374 per totam fere Germaniam *epidemice* grassatam esse, eam evidenter cum *morbo cereali* confundunt (96). Enim vero chorea nunquam per *provincias* epidemica est, et, paucis exceptis casibus (97), nonnisi *sporadice* obvenit. Praeterea chorea hucusque nunquam inter sua symptomata *formicationem* agnovit.

(95) *Chorea insaniens* Berndtii l. c. p. 21. Jaegerschmid de puella 9 annorum convulsionibus (num chorea?) ex vermibus detenta enarrat, quae quid in hypocausto offenderet, per fenestram ejecit, per eandem fenestram in hypocaustum descendebat, mox duos hircos in stabulo alligatos solvebat, illis insidens in hypocaustum equitabat (Misc. N. Cur. Dec. III. an. 3. obs 99. p. 191.). Stback (l. c.) vesaniam inter choreae symptomata recepit, quin immo, *insaniae speciem* choream vocarunt Felix Plater (Prax. med. C. 3. p. 881.), et Tulpius (Obs. med. L. I. C. XVI. p. 30.).

(96) Berndt l. c.

(97) E. c. ubi chorea infantes scholae *Bohnhorstianae* aggressa erat. (Albers l. c.).

Tamen notas *gangraenae* habuisse, exemplum supra allatum docet (98).

Distinctio a tremore.

7. *Chorea* a tremore in eo differt, quod in tremore partes non multiformi illo gestu, et jactationibus, quae choreae genuinae sunt propriae, torquentur; sed fere inter motus voluntarios nutant, et *aequabili quadam ratione*, modo sursum, aut deorsum, modo ad latus utrumque fluctuant. Posse vero choream cum tremoribus connubium inire, ipsi observavimus (99).

Choreae indoles.

8. *Choreae S. Viti* indoles secundum praecepta generalia eruenda modo *traumatica*, modo *inflammatoria* (100), *rheumatica*, *metastatica*, *gastrica*, inprimis *verminosa*, et *nervea* est.

(98) §. XLVIII. 2.

(99) In femina an. 1817 in Clinico Vilnensi decumbente. *Chorea tremula* Berntii l. c. p. 27. Num vero exemplum, ad quod vir cl. provocat, ad choream pertinuerit, vehementer dubito.

(100) Caveat autem medicus, ne ob faciei ruborem, oculorum prominentiam, ferocitatem animi, pulsum fortem, et celerem sub *paroxysmo* vigentes jam ad diathesin inflammatoriam concludat. Oriri enim possunt haec omnia in corporibus exhaustis, spasmis internis congestiones humorum caput versus gignentibus.

§. L.

PROGNOSIS.

Periculum.

1. Chorea genuina (1) morbus quidem diuturnus est (2), at vix periculo vitae stipatus (3). Morbus neglectus in epilepsiam, maniam fatuam, apoplexiam, paralysin, et maxime in tabem (4) transire solet.

Animadversio.

2. Sexus sequior choream quidem majori in gradu pati, vel facilius sustinere (5) solet. Choream continuam difficilius curam admittere, quam periodicam, credunt (6), at contrarium potius observavimus. Quae ex caussis mechanicis, et ex animi pathematibus oritur chorea,

(1) In prognosi enim maxime refert genuinam choream a spuria illa, et symptomatica, utpote quae aliorum morborum pericula agnoscit, distinguere.

(2) Choream raro extemplo auferre licet, ac plerumque mensis unus, alterve ad illius sanationem requiritur.

(3) Inter 84 aegros 2 mortui sunt (Reeve l. c.).

(4) Ex tabe aegrum chorea laborantem in nosocomio Viennensi amisi.

(5) Duo aegri, qui inter 84 mortui sunt, pueri erant. Sic et aeger meus tabe peremtus.

(6) Bernt l. c. p. 73.

inprimis, si vitium haereditarium subsit, difficilius sanationem admittit. Ita chorea cum notis epilepticis, et maniacis. Quamvis observatum fuerit (7), virgines diu antea chorea vexatas, post vero feliciter curatas non tantum constante gavisas esse valetudine, sed etiam prolium fecunditate excelluisse; verum tamen observationibus hujus generis haud paucas opponere possumus, ubi morbus, minima porrecta opportunitate, recruduit (8).

§. LI.

CURA.

Generatim.

1. Aeger chorea laborans habeat lectum super solum stratum, duriusculum, et pelle alcis, vel caprae obtectum (ne spina exaestuetur), atque pulvinaribus undique circumdatum, ut motus libere, et sine periculo undique concedatur. Removeantur ligamenta quotquot sunt,

(7) VVichmann l. c.

(8) Cfr §. XLVIII. 2. et §. XLIX. 3. Puer, qui ab urso terrefactus in choream incidit (§. XLVIII. 2. (72.)), jam sanitati restitutus erat, cum ab aspectu patris, qui convalescentem in Clinico domum ducendi gratia advenerat, in pristinum morbum praecipitaretur.

praesertim circa collum, ne circuitus cruoris impediatur, et aeger stranguletur. Praescribatur custodibus, ut aegroto, qui ipse cibum capere non potest, alimenta debitis horis sensim sensimque ingerant. Si chorea laborans in sinu numerosae familiae, aut in domo educationi dicata, aut in nosocomio decumbat, a sociis separandus est, ne et hi morbo attingantur (9).

Cura choreae traumaticae.

2. *Chorea traumatica* exposcit, ut caussa mechanica partem systematis nervosi lacessens removeatur, aut si hoc fieri non possit, ut saltem effectus illius temperentur. Cui scopo plerumque *evacuationes sanguinis locales* circa caput, vel columnam vertebralem, *fonticuli*, vel *setacea* ad eadem loca inserviunt, non neglectis lenibus *alvum evacuantibus* affluxum humorum ad encephalum, vel ad medullam spinalem impedientibus. Regimine diaetetico pro varia aegri conditione, et morbi duratione vires modo coërcentur, modo excitantur; quae ultima si vigeat indicatio, et pharmacis infra indicandis (10) locus est.

(9) Epidemia choreae inter infantes *Bohnhortenses* prius, quam scholae clausae fuerint, non cessavit.

(10) N. 6.

Cura choreae inflammatoriae.

3. *Choreae inflammatoriae* medendi rationem pulcherrime SYDENHAM exposuit (11). *Venaesectioni* ex pede eo securior locus est, quo floridior, et robustior aeger, quo proximior periodo pubertatis, quo magis symptomata diatheseos inflammatoriae vel extra paroxysmum vigent, quoque recentior morbus (12). Cujus caussa, si in encephalo vigeret, jugularis secari posset (13). Quocunque in casu, moneatur ante operationem chirurgus, quantae eum ob continuos partis sauciandae motus expectent difficultates! Peracta venaesectione, aut ea, nisi plene indicata, omissa, *hirudines ad caput*, si chorea originis cephalicae, alioquin *ad columnam vertebralem*, aut ad *regionem epigastricam* ponendae. A cucurbitulis scarificantibus in tenellis aegrotis abstinendum. Alvus *sero lactis*, si opus sit, *tamarindinati*, vel *mannati* ope, aperta tenetur. Diaeta *vegetabilis*, et *lactea* esto (14). Potus *aqua selterana*. In-

(11) L. c.

(12) Venaesectionis stupendos, indicatae sub rerum positione, effectus casus supra allatus (§. XLVII. 5. (24.)) docet.

(13) VVATT *cases of diabetes*, *consomption* etc.

(14) Lac recens mulsum quammaxime aegrotis hujuscemodi arridet, ac medicamenti vices agit (Lege SWAINSTON,

ter pharmaca *nitras potassae* in *emulsione*, ex *seminibus hyoscyami nigri*, et *amygdalis dulcibus* parata (15) valde nobis inservierat.

Cura choreae rheumaticae, et metastaticae.

4. *Choream rheumaticam*, et *metastaticam* recentem secure methodo antiphlogistica aggredimur (16), qua praemissa, ad *regimen diapnoicum* confugiendum. *Antimonialia* aegroti sensiles vix ferre solent: eo magis infusa florum tiliae europeae, sambuci nigrae, additis guttis nonnullis *spiritus cornu cervi succinati*, et *syrupo*. A balneis, et semicupiis tepidis cum herbis aromaticis (17), aut sapone, aut lacte (18) potius detrimentum vidimus. Contra vero maxime nobis profuerunt *vesicatorii* striae duae latitudinis pollicis lateribus columnae vertebra-

Thoughts physiol. and pract. with. observ. Yorh 1796. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 17. *B.* p. 548.

(15) Pro aegroto 9. annorum. R. Seminum hyoscyami nigri grana decem. Amygdalarum dulcium decorticatarum, sacchari albi aa drachm. duas: nitri puri drachm. semis. Triturando f. c. s. q aquae fontis *emulsio* ad colaturam librae unius. Cap. omni secunda hora unciam unam, et semis.

(16) SALLABA l. c.

(17) THOMSON's *med. Rathschlage.* v. *Samml. auserl. Abh.* 2. *B.* p. 30.

(18) SCHAEFFER *Bemerk. ub. Kinderkrankh.*

lis admotae (19). Diuturniorem virtutem *fonticuli* praestant pro re nata ad basin cranii, ad cervicem. Item *unguenta irritantia* ad varia cutis loca, ut fugatorum ibi impetiginum vices agantur.

Cura choreae gastricae, et verminosae.

5. Choreae gastricae, et verminosae methodus ab HAMILTONO (20), praeeuntibus SYDENHAMO (21) et, BASSEVILLE (22) celebrata, accommodata est, quam vero rudis empyria, rite monente REEVE (23), ultra debitos limites extendere conatur. Plerumque *calomel* (24), aut *oleum ricini* (25) exhibemus. Drastica potius suadet STRACK (26),

(19) SEMEIRE in *Journ. de méd. T.* 85. *N.* 2. (nuchae) DE LA RIVE in KUHN *phys. med. Journ.* 1800. *Jan.* 60. (ad os sacrum).

(20) *Obs. on the utility of purgative med. Chap.* 6.

(21) L. c.

(22) An choreae S. Viti evacuantia narcoticis et cardiacis interpolata. Paris 1753.

(23) L. c. Cfr. *Götting. Anzeig.* 1813. *Febr.* 30. *St.*

(24) Pro aegro 9 annorum. R Pulv. calomel grana quinque, radicis convolvuli jalappae, et seminum artemisiae contra aa grana decem. M. S. Cap. mane jejuno ventriculo. Tercentos ascarides lumbricoides vivos evacuatos vidit ex uno aegroto ALBERS l. c.

(25) Pro aegro ejusdem aetatis. Ter de die cochleare coffeanum.

(26) L. c.

at quanto cum periculo adhibeantur, ex aliorum (27), et propria (28) experientia nimis edocti sumus. Infantibus tenellis *pulvis conchyliorum limacum exsiccatorum* saepe conducit (29). Alias pulvis verisimiliter *ungulam alcis* continens reliquis pharmacis palmam praeripuit (30).

Cura choreae nerveae.

6. Quae singula, si morbum non debellarent, ad medendi methodum *choreae*, quam *nerveam* vocamus, deveniendum foret. Consistit ea in usu *radicis valerianae sylvestris* (31), *corticis cinchonae officinalis* (32), *foliorum*

(27) Quantum detrimentum afferant drastica, quin immo et diu protracta solventia, elucet ex *Samml. auserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 11. B. 4. St. p. 642.

(28) Ann. 1793 in nosocomio Ticinensi puerum octo annorum chorea laborantem curavi. Chirurgo socio formulam dictavi pulveris *radicis* jalappae ad grana quindecim; ille autem *resinam* scripsit, qua porrecta, diarrhoea amplius haud sistenda in enteritidem chronicam lethalem desinens orta est.

(29) Golis v. *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1812. N. 81. p. 18. (Ter de die ad grana X.).

(30) Albers l. c. (specificum sub nomine *das Kurkesche Pulver* notum).

(31) *Samml. auserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 4. B. 2. St. p. 311. Bernt l. c. p 93. (meis aegris non profuit).

(32) Sydenham l. c Werlhoff de febr. intermitt. Hannov. p. 45. Mahon in *Journ. de méd.* T. 48. p. 553. (Sub ipsa

aurantiorum (33), *seminum sinapis nigrae* (34), *tincturae colchici* (35), *florum cardamines* (36), *extracti succi radicis atropae belladonnae* (37), *camphorae* (38), *assae foetidae* (39), *succi sempervivi tectorum* (40);

morbi curriculo plus detrimenti quam boni inde vidi, conducit convalescentibus sub forma infusi frigidi).

(33) *Samml. auserl. Abhandl.* 17. B. 2. St.

(34) Winiker l. c. (Tinctura de alcohol parata).

(35) Raven in *The London medical and physical Journal by* Fothergill. Vol. 26. 1816. *Sept.*

(36) Michaelis in Richter's *chir. Bibliothek.* 5. B. p. 120. (ad drachmam unam omni sexta hora).

(37) Stoll Rat. med. P. III. p. 120. (a grani sexta, dein quarta parte omni quadrihorio). Ketterling l. c. Kerrison in *the Lond. med. Repos. Vol.* 6. *Octob.*

(38) Desperrieres *in hist. de la Soc. R. de méd.* ad 1782. *Abh. f. pr. Aerzte.* 15. B. p. 462. (adhibuit camphoram vitello ovorum subactam ad drachmas duas in semicupiis tepidis ex decocto florum chamomillae). Wilson in med. comment. v. Edinb. II. Dec. Vol. 2. p. 22.

(39) Wartens *Journ. de méd.* Vol. 56. p. 115. Du Man l. c. (Clysteres ex assa foetida in plurimis aegrorum meorum profuerunt; ore enim hoc pharmacum difficulter in junioribus, utpote pilulas plerumque respuentibus, adhibetur. Absente hac difficultate profuit Patri meo sequens formula: R. Extracti gentianae, assae foetidae l. a. subactae, et pulveris radicis valerianae āā drachmam unam. F. pilulae granorum trium. Consperg. etc. Cap. ter de die N. quinque.

(40) Perrboomius v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 1. *B.* 1. *St.* p. 13. (R.

oxydi zinci (41), *cupri ammoniacalis* (42), *ferri* (43), *arsenici* (44), *nitratis argenti* (45),

Succi sempervivi tectorum, spirit. vini ãã uncias duas. Cap. inter diei spatium).

(41) Robol *Samml. auserl. Abh.* 7. *B.* 2. *St.* p. 447. Starck *Handb.* 2. *Th.* p. 163. Alexander in Duncan *Annals of med. Lustr. II. Vol. I.* Thilenius *med. chir. Bemerk.* p. 115. Wright in *mem. of the med. Soc. of Lond. Vol.* 3. *app. N.* 24. *Salzb. med. chir. Zeit* 1818. *N.* 3. p. 41. Mihi nil praestitit, quod etiam Stoll (l. c. p. 465.) et Schaeffer *Samml. auserl. Abh.* 16. *B.* 1. *St.* p. 126.) fatentur.

(42) Walker *in med. Comment. Edinb. X. B.* p. 33. v. *Abh. f. pr. Aerzte. II. B.* 3. *St.* p. 672. (in aegrotis teneris, debilibus). Delarive in Kuhn's *phys. med. Journ.* 1800. *Jan.* p. 58. Thom. a Thuessink *Samml. auserl. Abh.* 17. *B.* 2. *St.* VVillan in *Lond. med. Journ.* 7. *Vol.* v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 12. *B.* p. 62. (Dosis sexta vel quarta para grani bis terve de die).

(43) Eckstein in Horn's *Archiv.* 3. *B.* 2. *Heft.* p. 241. (praesertim balnea martialia). Et externe applicatum, id est forficem, clavem manui aegrorum tradendo ferrum mirabiles effectus exserere solet, teste VVichmanno (l. c.). et Starkio (l. c.). Cfr. Bernt (l. c.) p. 105.

(44) Martin in *med. and chir. transact. publisch. by the med. and chir. Soc. of Lond. Vol.* 4. 1813. (Ter de die tinctura ad guttas quinque, in puella 15 annorum. *Spatio sex hebdomadum* (!!) sanata est).

(45) Franklyn in *med. and phys. Journ. publisch. by.* Fothergill 1815. *April.* (ad grana tria de die). Et Bruce in *Medico-chir. transact. publish. by the medico-chir. Soc. of Lond.* 1818. *Vol.* 9. p. 1.

castorei (46), *olei animalis Dippelii* (47), *electricitatis* (48), *musicae* (49), quibus singulis remediis minus usi sumus, cum in tribus aliis in *floribus* scilicet *arnicae* (50), in *moscho* (51),

(46) Bonifaz *Abh. f. pr. Aerzte.* 1. *B.* 3. *St.* p. 134. 4. *St.* p. 7. Donald Monro ib. 5 *B.* 2. *St.* p. 216. Mamier ib. 1, *B.* 4. *St.* p. 7. (in clysmate, et ut corrigens opii).

(47) Werlhoff op. c. Sect. II. §. 4 (ad guttas triginta).

(48) Haen rat. med P. I. p. 142. P. II. C. 13. P. III. C. 6. p. 221. Duman l. c. p. 23. (secundum curriculum spinae vertebralis). Cfr. Bernt l. c. p. 103. sq. Fothergill in Philos. transact. ad ann. 1799. p 1. Sigaud la Fond op. c. p. 241. Du Boueix v. *Journ. de méd. T.* 58 p 13 Corrie in *mem. of the med Soc. of Lond. Vol* 3. Mauduyt in Fourcroy *méd. éclairée. T.* 3. v. Hufeland u. Gotling *Aufklarungen B.* p. 356.

(49) Musices adversus morbos nervosos tam saepe mentionem injeci, ut mirum videri non debeat, si eam etiam adversus choream commendem. Leg Gr. Horst (l. c.) et Baglivius (l. c.). Cfr. Albrecht tract. phys. de effect. musicae in corp. animale. Lips. 1731. In aegra, de qua Kinneb-Wood (l. c.), cum ea, secundum rhythmum saltaverit, et, eo rhytbmo amisso, quiesceret, sub paroxysmo duo tympana inordinate pulsabantur, quo facto, duo paroxysmi illico cessabant.

(50) Iufusum forte, inprimis in chorea a violentiis capiti, aut spinae illatis, et post inflammationem cerebri, ac medullae spinalis.

(51) In aegrotis admodum sensibilibus, ac ubi sedes morbi incassum in una systematis nervosi parte quaeritur, *os-*

inprimis cum *calomel* (52), et maxime in *herba chenopodii ambrosioidis* (53) omne, quod desiderare potuimus, auxilium hucusque invenerimus. Multum quoque lucri ab *emplastro* vel *assae foetidae*, vel de *galbano crocato* cum *camphora*, et *opio* super universam spinam posito obtinuimus, obtinueruntque discipuli nostri.

chus egregium sistit pharmacum, quod tum ex experientia Patris mei, tum ex propria fateor. Cfr. *Samml. auserl. Abh.* 5. *B.* 2. *St.* p. 216. 10. *B.* 2. *St.* p. 352.

(52) Illico chorea fugata est ope horum pharmacorum, moscho scilicet, et calomel in filia professoris Vilnensis *W.* (mense februario 1819).

(53) Sacra mihi anchora in chorea, praesertim ex vitio spinalis medullae, est; ac Plenkio toto corde assentior dicenti: *ex omnibus remediis contra hunc morbum laudatis chenopodium efficacissimum esse* (de morb. infant. Viennae 1807. p. 31). Exhibetur pulvis bis de die ad scrupulum unum; plerumque tamen infuso utor, incipiendo a drachma una herbae, et sensim sensimque ascendendo ad unciam semis pro libra colaturae. Sub usu hujus pharmaci saepe febris ephemera admodum salutaris accenditur, quae dein simul cum chorea cessat.

Caput XI.

DE EPILEPSIA.

§. LII.

DEFINITIO. LITERATURA.

Definitio.

1. *Epilepsia* (54) est morbus chronicus ex paroxysmis, et liberis intervallis compositus, quorum illi insigniuntur motibus abnormibus

(54) A gr. Επιλαμβάνω, desuper prehendo. *Synonyma* (quorum docta explicatio in Hulderichi diss. de grav. cerebri affectu, epilepsia. Gies. 1617. §. 1. 5. apud Swietenium in Commentar. ad Aph. Boerhaavii §. 1071. invenitur). Morbus sacer Hippocratis, m. major Celsi, m. herculeus Aristotelis, m. comitialis Plinii, convivalis, mensalis, insputatus Plauti, viridellus, vitriolatus, sonticus, caducus, lunaticus, foedus, sideratus, scelectus, daemoniacus (Cfr. Willis path. cerebri c. 2.), deifica lues, m. deificus, astralis, analempsia, analepsia, apoplexia parva, cadiva gutta, caduca passio, catalempsia, cataptosis, eclatisma, epilensia, epilentica passio, epilentiscus morbus, hiera nosos, mater puerorum, peditio, S. Valentis, S. Joannis morbus, etc. Germ. *Fallsucht*, *Fallende Sucht*, *Jammer*, *Schwere Noth*, *Boses Wesen*, *Bose Staupe* Gall. *Epilepsie mal-caduc*, *haut-mal*, *mal de terre*, *mal de St. Jean*,

musculorum, feriatione sensuum, ac facultatum animi, nulla inde relicta recordatione.

Literatura.

2. *Literaturae* extensio argumenti dignitati respondet; de epilepsia enim scripsere inter medicorum principes: HIPPOCRATES (55), CAELIUS AURELIANUS (56), CELSUS (57), ARETAEUS (58), GALENUS (59), ORIBASIUS (60), AETIUS (61), ALEXANDER TRALLIANUS (62), PAULUS AEGINETA (63), AVICENNA (64), MERCURIALIS (65), AMATUS LUSITANUS (66), RIVERIUS (67), THOMAS

mal des enfans. Angl. *Epilepsy, the falling Sickness.* Pol. *Choroba wielka, choroba S. Walentego.*

(55) De morbo sacro C. I. Charter T. X. p. 475.

(56) Chron. morb. Lib. I. Cap. 4.

(57) Lib. 3. C. 23. p. 172.

(58) Acut. Lib. I. c. 5. Chronic. L. I. c. 4. (Optimus inter antiquos de epilepsia scriptor).

(59) De loc. affect. L. III., C. 7. De puero epileptico.

(60) Synopsis. L. VIII. C. 3. 4.

(61) Tetrab. II. Serm. 2. c. 13.

(62) L. I. c. 21.

(63) L. III. c. 13.

(64) Canon. Lib. III. Fen. I. Tract. 5. Cap. 8. 9.

(65) Consil. T. I. N. 26. 54. 77. T. III. N. 85. IV. N. 30. 56.

(66) Cent. II. cur. 6.

(67) Prax. med. Lib. cap. 7. de epilepsia. Obs. Cent. II. N. 93.

Willis (68), Piso (69), Ballonius (70), Horstius (71), Marcellus Donatus (72), Ettmullerus (73), Sennertus (74), Pechlinus (75), Werfer (76), Boerhaavius (77), Fr. Hoffmannus (78), Swietenius (79), Haenius (80), Lentinus (81). Portal (82). Porro de eodem argumento tractatus speciales extant, auctoribus: Gabuccini (83), Taxil (84), Alsarius

(68) Patholog cerebri. C. 2. 3.

(69) De morbis ex serosa colluvie p. 100. 150.

(70) Consil. Vol I. p. 33. 61. II. p. 4 III. p. 43. 52. 118.

(71) Op. Vol. II. p. 75.

(72) Lib II. c 4.

(73) Op. T. II. P. II. p. 779. Disp. de epilepsia.

(74) Lib. I med. pract.

(75) Lib. II. obs. 29.

(76) Obs. p. 581.

(77) De morbis nervorum.

(78) De vera mali epileptici caussa. Hal. 1732. v. Op. omn. Genev. 1748. 5. Vol. p. 9.

(79) L. c. (egregius tractatus).

(80) Rat. med. P. V. c. 4

(81) *Beytr. z. ausub. Arzneyw.* 2. *B.* p. 227. 3. B. p. 144. et in Hufeland's *Journ.* 14. *B.* 1. *St.* p. 44. 3. St. p. 5.

(82) *Mém. sur la nature, et le traitement de plus. mal. Vol. II. p.* 229. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 19. B. p. 617.

(83) De morbo comitiali Venet. 1568. v. Haller Bibl. med. P. II p. 87.

(84) *Traité de l'épilepsie. Tournon* 1602.

a Cruce (85), Carter (86), De Vega (87), Santacruce (88), Bouche (89), Unzer (90), R. A. Castro (91), Scoenfeldt (92), Dimerbroeck (93), a Kronkland (94), Marci (95), Moor (96), Brescon (97), Pietsch (98),

(85) De epilepsia, seu comitiali morbo lection. Bononiens. Lib. III. Venet. 1603.

(86) Exercitationes in epilepsiam. Tolos. 1617.

(87) Gemmula de epilepsia. Append. ad pacem methodicorum cum spagyricis. Genev 1628.

(88) Praelectiones Vallisoletanae in Hippocratem de morbo sacro. Madrit. 1631.

(89) De morbo scelesto. Aven 1634.

(90) Tractat. de epilepsia. Hal. 1634.

(91) Discept. posth. de epileps. Florent. 1640.

(92) *Tractat. v. d. Kindervehe, Frais, Hinfallen. Ingolst.* 1644.

(93) Disp. XV de epilepsia. Ultraj. 1652.

(94) Liturgia montis, seu disceptatio med philos., et opt. de nat. epilepsiae, illiusque ortu, et causs. Ratisb. 1678.

(95) Opusc. med. de natura, ortu, et causs. epileps. Ratisb. 1678.

(96) Tract. de epileps. et convuls. Amstel. 1704.

(97) *Traité de l'épileps. avec sa description, ses différences, ses caus.* etc. *Bordeaux.* 1742.

(98) *Erkl. Ursach. u. Kur v. d. Ohnmacht. u. Convulsionen, vornehml. ab. d. eigentl. fall. Sucht. Hamb. u. Leipz.* 1753.

Westphal (99), Andrée (100), Mangold (1), Threful (2), Hirschel (3), Saillant (4), Tissot (5), Batt (*), Henning (6), Doussin Doubreville (7), Frazer (8), Dreyssig (9), Esquirol (10), Maissonneuve (11), Lullier (12), Beyerle (13), aliisque (14, praesertim

(99) De epilepsia, et motuum convulsivorum infantum praecipuis caussis. Gryphiae 1765.

(100) *Cases of epilepsy, hysteric fits and S. Vits Dance. Lond.* 1764.

(1) Progr. de epilepsiae speciebus nonnullis in ejusdem opusculis medic. phys. Altenb. 1769.

(2) *Essay on epilepsy. Lond.* 1772.

(3) *Gedanken, die Heilungsart der fallenden Sucht betreffend. Berlin* 1770. *Mietau.* 1774.

(4) *Mém. de l'acad. R. de méd.* 1779. *N.* 17.

(5) *Traité de l'epilepsie in Oeuvres. Edit. Lausan. T. VII.* 1781. (tractatus classicus).

(*) *Essai medico-pratique sur l'épilepsie. Gènes.*

(6) Analecta lit. epileps. spect. Lips. 1798.

(7) *De l'épileps. en général et particulièrement de celle déterminée p. des caus. moral. Lips.* 1798.

(8) *Treatise on epilepsy. Lond.* 1800.

(9) *Handworterbuch der med. Klinik.* 3. *B.* 2. *Th. Erfurt.* 1817. p. 187. 398.

(10) *Dict. des Sc. méd. T. XII.* p. 510.

(11) *Recherches et observ. sur l'épileps. Paris* 1800. (Opusculum commendatione dignum).

(12) *Propos. méd. sur l'épileps. Paris* 1803.

(13) *Gesch. e. merkw. Epilepsie unter manch. Gestalten u. Verbindungen. Manh.* 1814.

inter scriptores de morbis infantum (15). Accedunt non minus quam ducenae, et ultra de epilepsia dissertationes inaugurales (16), et totidem fere memoriae academicae (17), observationesque prorsus sine numero; quarum dissertationum, memoriarum, et observationum potissimarum in praesenti tractatu ratio reddetur.

§. LIII.

SYMPTOMATA.

Generatim.

1. Epilepsiae *symptomatologiam* sequenti exponemus ordine (18), scilicet 1.° de phae-

(14) *Diaetophilus physische u. physiolog. Gesch. seiner siebenjahr. Epilepsie, v. d. Genesenen selbst, nebst angehangt. Beitrag. z. Korperl. u. Seelen Diaetetik f. Nervenschwache. Zurich.* 1798. *Ausfuhrl. Krankengesch. e. Fallsuchtigen mit d. Rathgeb. dreyer verstorb. Aerzt* .

(15) P. I. Vol. I. §. IX. 5.

(16) Ploucquet Literatura med. digesta. T. II. Tubing. 1808. Art. Epilepsia.

(17) Reuss repert. commentat. a Societat. literar. editar. T. XII. Goett. 1818. p. 74. 101.

(18) « Imminentis epilepsiae signa dupliciter considerari possunt: vel prout primam *morbi invasionem* praesagiunt,

nomenis morbi evolutionem praecedere solitis; 2.° de prodromis singulorum paroxysmorum: 3.° de paroxysmo, et 4.° de intervallis liberis.

De phaenomenis morbum praecedentibus.

2. Ex trecentis circiter observationibus coram oculis jacentibus, quasque inter octoginta, et ultra proprias numeramus, apparet: epilepsiam rarissime homines, qui per totum vitae curriculum omnino sani fuerunt, invadere (19.) Invadit autem morbus praecipue ea individua, quae obnoxia fuere convulsionibus tempore primae dentitionis (20), achoribus, et tineae capitis, cephalalgiis, hemicraniae, vertigini, delirio (21), animi pathematibus effrenis, praecipue irae: epistaxi (22), ophthalmiis, aurium blennorrhoeae, et sussurrui, balbutiei, glandularum submaxillarium tumori, strumae (23), anxietati, cordis palpitationi, lipothymiis, car-

vel prout imminentem *paroxysmum* significant ». Riverius Prax. med. l. c.

(19) Lege Tissotum op. c. art. 13. *Des maladies qui précèdent l'épilepsie.*

(20) Hanc observationem pluries confirmatam habeo.

(21) Tissot l. c. p. 175.

(22) In pueris epilepticis fere omnibus.

(23) In puero 12 annorum ann. 1815 in Clinico Vilnensi. Cfr. Stahl Theoria med. pathol. dec. 2. memb. 4. p. 1017.

dialgiis, colicae (24), ictero (25), physconiae, alvi obstructioni, diarrhoeis, vermibus, febribus intermittentibus, continuis, praesertim typhodibus, exanthematibus, inprimis variolis, morbillis, et scarlatinae, psorae, herpeti, hysteriae (26), crampis, tremoribus, paralysi (27), catalepsi (28), choreae S. Viti (29), contusionibus, vulneribus, praesertim encephali, et specus vertebralis.

Prodroma singulorum paroxysmorum.

3. Sicuti epilepsia rarissime in hominibus absoluta sanitate gaudentibus evolvitur; ita ejusdem morbi *singuli paroxysmi* rarissime ingruunt, quin quivis eorum quodam *signo* non annuntietur (30). Dari tamen epilepsias, quo-

(24) Eph. nat. cur. Dec. III. An. Obs. 6. GALBELCHOVER Cent. I. p. 189.

(25) HORSTIUS Op. Vol. II.

(26) ANDRÉE *on hysteric fits*. p. 27.

(27) G. HORST Obs. med L. IV. libr. prior Ulmae 1628. L. II. Obs. 41. HOTZ *Beob. e. Hemiplegie die v. e. Erkalt. herkam u. in e. period. Epilepsie ubergieng.* (*Museum d. Heilk.* 4. *B.* p. 279.).

(28) WEPFER de morb. capitis. Obs. 125. 126. p. 573. 578. Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. §. LXII. 1.

(29) In virgine 18 annorum, an. 1812 in Clinico Vilnensi decumbente, sex ante epilepsiae evolutionem menses.

(30) WEDELIUS (Epist. prax. clin. p. 119) de viro scribit, qui cum sponsa ludens alea, cum paroxysmum imminere

rum paroxysmi, nullo praevio nuncio, extemplo, fulminisque instar invadunt, et aliorum (31), et nostrae observationes (32) docent. Generatim *signa* paroxysmi *prodroma* sunt: sensus formicationis nunc in universa corporis superficie, nunc una tantum in parte, e. c. in brachiis, ad dorsum, vitiligines (33), crampus (34), rubor faciei, vasa capitis turgida (35), illius gravitas, obnubilatio, dolor obtusus, vertigo, somnus profundior solito insomniis, concussionibus, gestibusque peculiari-

sentiret epilepticum, properavit in conclave suum, et lecto incidens facie prona, cum nemo sciret, quare secessisset, hinc aliquo tempore post, mortuus fuit repertus.

(31) Henke *Handb. d. speciell. Pathol* 2. *B.* p. 358. §. 1175. (Errat vero dum contendit, *saepius* prodroma deesse).

(32) Ne de pueris epilepticis loquar, utpote qui de propriis sensationibus difficulter debitam rationem reddant, ad adultos provoco, quorum quinque ex meis aegrotis paroxysmi adventum neutiquam praevidebant, ita ut nullo securitatis momento vel domi vel foras fruerentur. Terribilis conditio!

(33) An. 1816. mense januario judaeus plicosus 25 annorum consilium meum pro epilepsia exposcebat, qua ab octo jam annis sine nota caussa laborabat, cujusque paroxysmi omni mense, praevia *vitiligine alba*, excepta facie, universum corpus obtegente, annuntiabantur. Finito paroxysmo impetigo evanescebat per tres septimanas.

(34) Locher obs. pract. p 41.

(35) Portal *cours d'anat. méd.*

bus (36) perturbatus; vigiliae, visiones (37), hallucinationes variae (38), tristities cum proclivitate ad iram, timor (39), serenitas mentis inconsueta (40), amnesia, temulentia, scintillae, iridis colores (41) ante oculos, a caligine obfuscatos, corruscantes; caecitas (42), lacrymatio, strabismus, susurrus aurium (43), perceptio morbosa odorum, saporis dulcis (44), sternutatio, salivae profluvium (45), lingua

(36) E. c. frictione labiorum (Dreyssig l. c. p. 192).

(37) Godart in *Journ. de méd. T.* 13. p 393. (objecta justo majora apparentia) Portius med. consider. rar. (femina visa sibi quasi in speculo suam imaginem videre).

(38) Peiroux obs. med p. 90.

(39) In puella 13 annorum, ann. 1816 in Clinico Vilnensi degente, appropinquans paroxysmus peculiari *timiditate* annuntiabatur.

(40) Paullint obs phys. med. Cent. III. obs. 13.

(41) Aretaeus de causs. et sign. morb. acut. L. I c. 5.

(42) Eph. nat. cur. Dec. II. An. 7. obs. 161. Dec. III. An. 5. 6. obs. 28.

(43) Dreyssig l. c. p. 197.

(44) An. 1815 puer duodecim annorum quondam tinea capitis, et epistaxi obnoxius in clinico Vilnensi degebat, qui sine evidente caussa in epilepsiam incidit, quorum paroxysmi a vertigine, et anxietate, nec non a *saporis dulcis perceptione* annuntiabantur.

(45) Idem puer.

(46) In multis.

debita volubilitate destituta, gravis, oscitatio (46), pandiculationes, singultus (47), anxietas, incubus (48), cordis palpitatio, constrictio faucium, pectoris, abdominis, nausea, vomitus (49), borborygmi, faeces peculiari foetore insignitae, urina copiosa, aquea, cruenta, et maxime *aura* sic dicta *epileptica*, sensus scilicet afflatus frigidi, vel calidi a quodam corporis loco ad caput ascendentis, interdum inde descendentis (50), vel in epigastrio desinentis. Loca, ex quibus aura originem ducere solet, testantibus propriis, et aliorum observationibus, sunt: extremitates superiores (51), inferiores (52) digiti manuum (53), pedum (54), inguina (55),

(47) In ancilla an. 1798 in nosocomio Vindobonensi degente.

(48) FORESTUS L. X. Obs. 53. Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. C. X. §. XLVI. 1.

(49) Inter 21 epilepticos, in Clinico Vilnensi pertractatos, vomitus apud septem appropinquantem annuntiabat paroxysmum.

(50) Aura epileptica a partibus superioribus *descendens* fuerat observata a SCHELHAMMER in M. N. C. Dec. II. An. 7. p. 374

(51) Eph. Nat. Cur. Cent. I. obs. 88.

(52) RADEMACHER in LODER's *Journ. f. d. Chirurg.* 4. B. 1. St. p. 53.

(53) LAMOTTE Chirurgic. Obs. 177.

(54) Eph. Nat. Cur. Dec. II. An. 1. obs. 161.

(55) BONETUS sepulchr. anat. L. I. Sect. 12. Obs. 44.

hypochondria (56), abdomen (57), lumbi (58), columna vertebralis (59), et vertex capitis (60). Quacumque vero ex parte aura epileptica veniat, dum extinguitur, paroxysmus ingruit.

Paroxysmus.

4. Ingruit, inquam, et utplurimum cum ejulatu, quandoque cum exclamatione (61), quorum tamen miser jam conscius non est. Maxima aegrorum pars illico retrorsum humum prosternitur. Sunt tamen, qui prius gressus adhuc instituunt (62), in gyrum trahuntur (63),

(56) Eph. nat. cur. Dec. I. An. 1. obs. 81.

(57) Godart *Journ. de med.* T. 18. p. 40.

(58) Hellwig obs. phys. med. Aug. Vind. 1680. N. 56.

(59) In ancilla 17 annorum, an. 1816 in Clinico Vilnensi decumbente, aura frigida *per spinam vertebralem* ascendebat.

(60) Fernelius Patholog. Lib. V. C. 3.

(61) Puella 15 annorum, an. 1816 in Clinico Instituto Vilnensi observata, (de qua supra) ingruente paroxysmo *Jesus* exclamabat.

(62) Boot de affect. omiss. c. 6. Schenk obs. med. L. I. N. 202. (Pluries vidi).

(63) Kaiegel Diss. de epilepsia rotatoria. L. Bat. 1722. Puer 11 annos natus, an. 1808 in Clinicum Vilnense susceptus, (de quo in actis meis Clinicis fortuito quaestio instituta non est) ingruente paroxysmo gressus adhuc faciens, in *gyrum rotabatur* ita, ut a custodibus, antequam humum caderet, lecto fere semper committi potuerit. Cfr. Valen-

in circulo decurrunt (64), saltant (65), aut totum, stante corpore, absolvunt paroxysmum (66.) Quocumque in casu, evoluto paroxysmo, pungi, et uri possunt, quin vel minimum doloris indicium manifestent. Paucis epilepsiae exemplis cum motibus abnormibus *partialibus* (67), aut *unius lateris* (68) exceptis, *universum corpus* modo adeo horrendo concutitur, convelliturque, « ut, si se mutuo in accessionibus spectantes aegroti quaecumque patiuntur cernerent, non ultra vitam ducere tolerarent (69)». Caput mira velocitate, et vi undique tra-

TIN in prax. med. infall. p. 436. WEDEL in WELSCHII diss. de epilepsia. Jenae 1719. p. 26.

(64) BANG prax. med. Hafn. 1789. p. 357.

(65) FABRICIUS diss. de epilepsia saltator. Giess. 1738. Eph. Ac. nat. cur. Dec. III. An. 4. obs. 68. An. 9. 10. App. 175.

(66) Puer 14 annorum in Clinico Vilnensi anno 1816 degens, praeter magnos epilepsiae paroxysmos, sub quibus humum prosternebatur, minores quoque patiebatur, sub quibus quasi meditabundus, capite retracto, oculis sursum conversis, sensibus internis, et externis feriantibus, *situm erectum sustinebat*. Duratio paroxysmi ad pauca horae momenta protrahebatur.

(67) BALLONIUS Paradigmata. N. 184. MARCELLUS DONATUS de hist. med. mirabili. Frcf. 1613. L. II. C. 4. p. 156.

(68, AMELUNSEN de epilepsia c sinistro latere. Misc. Acad. Nat. Cur. Dec. II An. 4. p. 194) MERCLIN, de epilepsia solius sinistri lateris eaque period. feliciter curata. (Ibid. Dec. III An. 5 et 6. p. 580).

(69, Sunt verba ARETAEI l. ç. c. IV. de curatione morbi

ctum rotatur, flectitur, et, nisi praesentes succurrant, occipite humum, temporibusque parietes vicissim allidit. Quandoque collum riget inflexile, aliquando pronum incurvatur, ut maxilla pectori adhaerescat; in aliis versus scapulas retroflexum caput jacet velut in illis, qui per vim crinibus trahuntur. Frons, et cutis capillata capitis miro quandoque agitantur modo, pili eriguntur, supercilia moventur, deprimuntur, et ad se mutuo accedunt simul, ut fit in hominibus indignantibus: oculi tunc fixi, tensi, prominuli, ut in iratis apparent. Palpebrae agitantur, et clauduntur plerumque, sed palpantes, et tremulae raro integre clauduntur, sed inter palpebrarum distantes limbos oculi album apparet; saepe et sub palpebris clausis oculi magna velocitate rotantur ita tamen, ut fere semper cornea sub palpebra superiori occultetur. Oculi hinc, et inprimis pupillae exploratio non sine difficultate locum obtinet; attamen in multis corneam invenimus splendore

comitialis. Sequuntur illa Swietenii l. c. §. 1073. paucis additis animadversionibus. Cum Tissoto enim fateor (l. c. p. 3. Art. 1.), summum Boerhaavii interpretem curriculum morbi tam graphice conscripsisse, ut nil supersit quam illius uti verbis. Interim Swietenii epilepsiae descriptionem ex Aretaeo maxime depromptam esse, ipse magnus vir candide fatetur.

destitutam, fere rugosam, veluti cadaverosam, atque in nonnulli spupillam modo normalem, modo dilatatam, modo angustatam, cum iridis motu nunc protracto, nunc deleto, nec semper sibi in utroque oculo simili (70). Nunquam vero indicium obvenit, aegros lucem percipere, aut inde male affici (71). Facies tumida, rubra, pallida, saepissime livida celerrima vicissitudine omnes animi affectus exprimit; labia contracta, et elongata in acutum exporriguntur rostrum, mox retrotracta oris rictum ad aures fere usque producunt (72). Spuma tenax, ductilis, alba, saepe cruenta ore expellitur, labiaque, ac nares obducit. In nonnullis saliva odoris cadaverosi (73), ac sanguis

(70) Pupillam dextram normalem, sinistram dilatatam vidi in femina 28 annorum, quae epilepsiae insultum an. 1811 in Clinico Vilnensi perpessa est.

(71) Facile hinc est, varias auctorum observationes de conditione pupillae sub paroxysmo epileptico conciliare. Angustam esse contendunt Sprengel Inst. med. T. IV. Path. spec. p. 610. §. 526. Henke *Handb. d. speciell. Therapie.* 2. *B.* p 358. Contrarium defendunt Metzger *Syst. d. gerichtl Arzneyw.* 4. *Ausg.* 1814 p. 383. 384. Schmidtmüller *Handb. d. Staatsarzneyk. Landsh.* 1804. p. 238. Schmalz *Vers. e. med. chir. Diagnostik in Tabellen.* 2. *Aufl. Dresd.* 1812. p. 115. N. 9. Cfr. Dreyssig l. c. p. 200 sq.

(72) Quod tam celeri reciprocatione factum vidit Boerhaave, ut in vertiginem raperet videntem.

(73) Tissot l. c. p. 5.

ex auribus manans (74) observabatur. Haud raro occurrit stridor dentium, quorum fragmenta eliminantur (75). Maxilla inferior quandoque a superiore abducitur tanta vi, ut luxetur antrorsum (76). Alias ea trismi instar superiori adhaeret. Saepissime, mutuo adductis maxillis, lingua ex ore forte hiante prominens, et intercepta graviter dentibus vulneratur (77), vel pars ejus integra abscinditur (78). Venter, et praecordia intumescunt. Respiratio miris turbatur modis; in multis oritur nixus validus respirationis, ut in illis, quibus suffocatio imminet, et edunt talem sonum, qualem vidimus in robustissimis hominibus, dum valido nixu grave pondus elevare, vel obstaculum quoddam removere conantur. Plurimi rhonchos ducunt, et stertore prehensi suffocari videntur. Alii murmurant verba intersecta, et incohaerentia, mugitus edunt (79), animalium voces imitan-

(74) MACBRIDE *System. Einl. in die theoret. u. prakt. Arzneyk.* 2. *Th.* p. 896.

(75) SWIETEN l. c. Eph. Nat. Cur. Dec. II. an. 7. obs. 110. Cfr. hist. mirabil. §. LVIII. N. 4.

(76) SWIETEN l. c.

(77) Pluries glossitidem inde ortam vidi.

(78) ARETAEUS. TURNER *Art. of Surg. T. I. Obs.* 51 p. 358.

(79) Cfr. §. LVIII. N. 4

tur, rident (80), et cantant (81). In brachiis, manibus, et digitis fiunt omnes motus extensionis, flexionis, rotationis, pronationis, supinationis. Tanta interdum occurrit convulsionum vis, ut aegri nullo pacto coërceri possint (82), aut, si coërceantur, ossa frangantur (83). Praesertim vero contrahuntur manus, incluso pollice. Pugno pectus immaniter feriunt. In femoribus, cruribus, et pedibus similes motus obveniunt, ac aegri jugulatis tauris haud absimiles (84) valde calcitrant. Pedum digiti quandoque adeo incurvati, ut apex hallucis calcaneum attingat. Pulsus, incipiente paroxysmo, celer, et parvus, in fine vero major, sed languidus, et tardior, in universum inordinatus. Cor nonnunquam vehementer vibrat (85), san-

(80) ROESLER de risu involunt. in paroxysmo epilept. Misc. Ac. Nat. Cur. Dec. I. an. 3. p. 526. Dec. III. an. 5. 6. Opp. p. 132.

(81) Commerc. lit. Norimb. 1741. p. 71. v. §. LVI. N. 6.

(82) ROBERTUS SIBALDUS in *Scotia illustrata* exemplum habet de puella epileptica, quae patrem suum, alias virum robustum, in coërcenda aegra intentum secum ad altitudinem trium pedum, et ultra a solo elevabat.

(83) I. SMITH in *the Lond. med. Repos.* Vol. 4. 1815. *Sept.* Crus utrumque in aethiope fractum refertur in *Gotting. Anzeig.* 1771. 8. St.

(84) Comparatio ARETAEI l. c.

(85) PECHLIN l. c. L. II. obs. 29. p. 285. Pluries ipse observavi.

guis e naribus erumpit (86), singultus (87) urget. In plurimis borborygmi (88) per abdomen tumidum decurrunt, flatus (89), faeces, urina, et sperma involuntarie, et cum vi (90) excernuntur (91), ac anus prolabitur (92). Gravidae sub paroxysmo partum absolvisse sunt visae (93). Testiculi saepe ad annulum abdominalem usque nunc cum, nunc sine penis erectione retrahuntur. Haud raro vomitus, et copiosa flatuum eructatio (94) urget. Somnus, sive potius sopor (95), sudor copiosus, et aliquando foeti-

(86) Stahl. Ther. med. ver. p. 1355.

(87) Weiss de singultu epileptico in Act. Acad. Nat. Cur. Vol. 3. p. 225. Pluries vidi.

(88) Et fragor. v. Hagedorn Cent. I. obs. 10.

(89) Praesertim declinante paroxysmo. v. Ephem. Nat. Cur. Dec. II. An 8. obs. 101.

(90) Urina in infante epileptico ad decem pedum altitudinem prosiliebat. v. Baumes *v. d. Konvuls. d. Kinder. A. d. Fr. Leipz.* 1791. §. 418. p. 328.

(91) Haec symptomata aliquando initium paroxysmi constituere, jure monent Wepfer hist. cicut. aquat. Bas. 1716. p. 6., et Schenk obs. med. C. p. 119.

(92) Salmuth Cent. I. obs. 31.

(93) Ameluxen. Mulier epileptica in paroxysmo pariens gemellos. Misc. Ac. N. C. Dec. II. an. 4. p. 213.

(94) De epilepsia cum ejectione per gulam scarabaeorum. Legitur in Misc Nat. Cur. Dec. II an. 1. 1682. p. 316.

(95) Ciliano de epilepsia somnifera. (Act. acad. N. Cur. Vol. 9. p. 361.)

dus (96), praesertim ad caput, collum, et pectus, nec non apnoea (97), aphonia (98), et pollicum explicatio (99) finem paroxysmi praesagiunt. Aeger, quid illo vigente contigerat, plane ignorat. Duratio paroxysmi varia a paucis horae momentis ad horam unam, alteramve usque (100). Saepe unus, isque diuturnus paroxysmus ex plurimis aliis, iisque brevibus componitur, concessa quadam quiete intermedia. Redeunt paroxysmi quovis anno (1), mense (2),

(96) De Haen ratio medendi P. V. C. 3. § 5.

(97) In femina 30 annorum in Clinico Vilnensi an. 1811.

(98) Sic in puero illo duodecim annorum, qui an. 1815 in Clinico Vilnensi decumbebat.

(99) Wedelius.

(100) Barbette Praxis medicinae, et chirurgiae p. 14. *Voyage de la Perouse. T. IV.* p. 65.

(1) Tale exemplum nunc sub oculis habeo. Cfr. Testa *Bemerk. ub. d. period. Verand. u. Erschein. in krank. u. gesund Zustande d. menschl. Korpers. Leipz.* 1790. p. 293. (Omni anno festo Sti Joannis rediens) Amelunken Misc. N Cur Dec. II. An. 4. p. 193. (Die natali parentum). Szymkiewicz medicus quondam Vilnensis mihi an. 1815 retulit, se curare epilepticum, cujus paroxysmi semel de anno die aequinoctii autumnalis jam per lustrum regulariter redeunt.

(2) Plurima mihi obvenerunt exempla, inter quae illud saltatoris Itali Angiolini, qui omni mense lunari aeque regulariter in paroxysmum incidebat, ac feminae catamenia habere solent. Similia occurrunt in Eph. Nat. Cur. Dec. II. An. 2. obs. 148.

quavis hebdomade (3), vel semel (4), bis, ter (5), sexies (6), et ultra (7), de nychthemero, nunc diurno solum tempore, nunc noctu tantum, nunc indiscriminatim, sine omni ordine.

Intervalla libera.

5. « Superato paroxysmo aegri ab initio membris segnes sunt, caput grave sentiunt, dissoluti, languidi, pallentes, pusillanimes, ob lassitudinem, et morbi verecundiam (8) contristati » (9). Totum quoque corpus a paroxysmo

(3) Puer an. 14 Clinici Vilnensis. an. 1816., omni die veneris paroxysmum epilepticum experiebatur.

(4) St. George *mention of a person having a regular epileptik fit every day of a. cert. hour* (*Phil. trans. T.* 1696. p. 213).

(5) Virgo an. 17 an. 1816. in Clinico Vilnensi curata ter de die, horà scilicet sexta matutina, et vespertina, nec non circa meridiem paroxysmum epilepticum ab horae dimidio ad horam integram protractum experiebatur. Cfr. Lewenheim de epileps. period. ter singulis dieb. invadente, cui addend. George Detharding in M. Ac. Cur. Nat. Dec. I. An. 2 Dec. III. An. 78. App. p. 71.

(6) Tulpius obs. med. Amstel. 1672 L. I. C. II.

(7) Trincavelli Consil. L. I Cons. 25. v. Mercur. compilat, p. 167. (centum quinquaginta de die). Innumerabiles parvulos paroxysmos in puero vidi.

(8) Ita pudet nos adhuc nostrae miseriae!

(9) Aretaeus de causs. et sign. morb. acut. L. I. C. V. p. 3.

dolet, ceu fustibus contusum esset. Multi reliquias paroxysmorum patiuntur, scilicet affectionem linguae, laesiones capitis, extremitatum, ecchymomata faciei (10), vomitum, et diarrhoeam cruentam (11), aliaque in prognosi recensenda. Nonnulli epileptici, absoluto paroxysmo, non solum nil amplius patiuntur, sed sese retractos persentiunt, quod tum serenitate mentis, tum alacritate corporis, tum somno, et appetitu optimo patefaciunt, eousque certe, donec novus non appropinquet paroxysmus. Nonnulli absurdorum esu delectabantur (12). Qui diu epilepsia affliguntur, tandem peculiarem solent contrahere physionomiam (13).

(10) Tissot l. c. p. 12 *« Il est surtout très-fréquent, que le visage reste parsemé de petites taches rouges, suite du sang extravasé, qui se dissipent quelquefois au bout de quelques heures, mais que j'ai vu durer plusieurs jours ».*

(11) Swieten l. c. §. 1077.

(12) Lentilius in Misc. Acad. Nat. Cur. Dec. II. An. 2. 1694. p. 196.

(13) Dumas, *obs. sur la physionomie propre à quelq. mal. chroniques, et en particul. à l'épilepsie. In Nouv. bulletin de la Soc. philomat. T. 2. An. 3.* (1810.) p. 165, et Sedillot *Recueil périod. de la Soc. de méd. de Paris. T.* 39. p. 380.

§. LIV.

AUTOPSIAE CADAVERUM.

Generatim.

1. Pathologia anatomica epilepticorum speciatim exculta est a WEPFERO (14), CRELLIO (15), LA-ROCHE (16), POUPARTIO (17), GREDINGIO (18), RHAETO (19), ESQUIROLIO (20), WENZELIO (*), aliisque enumerandis.

(14) De epilepsiae anatome. Misc. N. Cur. Dec. III. an. 2. 1694. p. 196.

(15) Notatu maxime digna, valdeque singularia in cadavere mulieris a pueritia claudicantis, et epilepticae observata. Acta Acad. N. Cur. Vol. 9. p. 233.

(16) *A case of epilepsy, with an account of the appearances apon dissect. Med. and phil. Comment. by a Soc. in Edinb. Vol. I.* p. 200.

(17) *Ouverture, et descript. d'un garçon de 17 ans mort de l'épilepsie. Mém. de l'ac. R. de Paris. A.* 1705. p. 49.

(18) *Samml. med. Schriften. Greiz* 1790.

(19) Quaedam notabilia in cerebris trium ex epilepsia mortuorum observata. *Phil. trans.* T. 1727. p. 315.

(20) V. infra (88).

(*) V. infra (91).

Vitia encephali.

2. Epilepticorum *encephala* exhibuerunt *crania* parva (21), peculiari modo conformata (22), crassa (23), cum fronte plana (24), suturis male positis (25), diploë interna incurvata (26), lamina cribrosa depressa (27), vestigiis violentiarum quondam perpessarum (28), sincipite complanato, et compresso (29), intumescentiis abnormibus cartilagineis externis (30),

(21) Otto *Seltene Betrachtungen zur Anatomie, Physiologie und Pathologie gehorig. Breslau* 1816.

(22) Bonet sepulchr. anat. L. I. Sect. 12. add. obs. 4. Praesertim ad basin. v. Wenzel opus cit.

(23) Fantonius obs. med. sel.

(24) Hinze in Baldinger's *n. Magazin.* 14. B. p 472.

(25) Bartholinus anatom. reform. L. IV. C. V. Bonet l. c. Append.

(26) Eph. N. Cur. Dec. I. an. 2. obs. 35.

(27) Otto l. c.

(28) Borst Diss. de epilepsia ex depresso cran. Regiomont. 1734. Halleri coll. diss pr. Vol. I. N. 5. §. 19. Greding l. c. 1. B. p. 290. Impressio extus, et eminentia intus magnitudinis nucis juglandis ad suturam coronalem, et sagittalem ab ictu in juventute accepto). Clossy *observ. taken of morbid bodies.* Sect. I. (Tumor in osse frontis ab ictu).

(29) Baldingers *n. Magazin.* 14. B. 6. St. p. 472.

(30) Wepfer de morbis capitis p. 35.

tophis (31), exostosi (32), carie (33), globulo sclopetario intra ossa cranii haerente (34): *duram matrem* cranio firmiter adhaerentem (35), a lamina ossea irritatam (36), ėrosam (37), densam, et partim fere cartilagineam (38), asperam (39), cum tumore (40), et exerescentiis scirrhosis (41), fungosis (42), abscessu (43),

(31) Locher obs. pract. p. 81.

(32) Loehel de morbis ossium in genere p. 22. Quarin animadversiones p. 19. 22.

(33) Bonet l. c. obs. 3. Zecchius consil. N. 9. Leveling diss. de carie cranii militis quondam venerei, postea epilept. Ingolst. 1774. Veirac in *Verhandelingen van Haarlem.* XIV. p. 49.

(34) Didier Pathol. p. 316.

(35) Bertram diss. de spasmos ab inanitione conjecturae. Hal. 1781.

(36) Meckel *Recherch. sur les caus. de la fol. obs.* 44.

(37) Rumler obs. N. 53.

(38) Anderson *Transact. of the R. Soc. of Edinb. T. II.* 1790. v. *Abh. f. pr. Aerzte* 13. *B.* p. 711. Metger *verm. med. Schriften.* 1. B. p. 193.

(39) Lieutaud histor. anat. med. L. III. obs. 18.

(40) Scheler de epileps. et dol. cap. ex tumore durae matris scirrhoso in Advers. med. pract. Vol. II. P. III. p 493. Baldinger diss. de epilepsia ex tumore durae matris scirrhoso et carie cranii. Jen. 1771.

(41) *Journal de médecine* T. XIV. p. 319.

(42) Larrey in *Bulletin de la Faculté de méd. de Paris* 1811. N. 1.

concrementis calculosis (44), ossiculo in falce cerebri (45), et in tentorio (46), gelatina sub illa (47), polypum in sinu longitudinali (48), ad parietem lateralem illius ossiculum punctis acutissimis instructum (49): *piam matrem* justo crassiorem, mucosam, coloris caerulei (50), cum tumoribus spongiosis (51), vasa sanguine

(43) Fernelius Patholog. L. V. C. 3.

(44) Bonet l. c. addit. obs. 9 p. 276. Blancardi anat. pract. cent. l. obs. 41. p. 96.

(45) Eph. N cur. dec. I. an. 4. 5. obs. 35. Henkel *Samml. med. chir. Anmerk.* 8 B. N. 25. Bonet l c. obs. 27. Conradi *Handb. d. pathol. anat.* p. 352. La-Motte chirurg. obs. 174. *Istor. med. concern. la descriz. di una malattia accompagn. da una ossificazione della falce messoria, di* T. Manotti, v. *Atti di Siena* T. 2 p 176.

(46) Boerhaave l. c. p. 53. Fasch diss c. p. 15. VVillisius anim brut. Oxon. 1672. c. XI. p. 167. c. XII. p. 179. c. XIII p 187. Greding l. c. p. 295.

(47) Poupart in *Hist. de l'ac. R. des Sc. à Paris* 1705. Drelincourt in Bonet sepulc. l. c. addit. obs. 8. (ad altitudinem digiti minimi transversi).

(48) VVagner epist de morb. insanabil. curat. Lips. 1792.

(49) Hunauld in *mémoires de l'acad. R. des sciences à Paris* 1731. Hist. p 44.

(50) Greding l c. p. 296.

(51) Greding l. c. p. 298. Gunz prolusio II. de cerebro. Lips. 1744.

repleta (52), calculos (53), vesiculas (54) inter meninges, illarum ossificationem (55), et concretionem cum cerebro (56): *cerebrum* foetidum (57), siccum (58), molle, pultaceum, aquosum (59), partim in gelatinam conversum (60); laxum, simulque tenax (61), tuberculosum (62); durum (63), et elasticum (64) cum scirrho

(52) Johnstone *accoun. of an epilepsy.* in *Med. observ. by a Soc. of Phys. in Lond.* Vol. 2. p. 115.

(53) Michaelis v. Siebold's *Beobacht. u. Erfahr.* 3. B. p. 88.

(54) *Hist. de l'ac. R. des sciences*, 1711. p. 35.

(55) Kortum in Hufeland's *Journ.* 1812. *April.*

(56) Morgagni de sed. et caus. morb. Ep. IX. 25.

(57) Greding l. c. p. 306. (Inter 5 epilepticos ter id observabatur).

(58) Salzmann obs. anat. p. 49.

(59) Greding l. c. p. 308. (Inter 20 epilepticos 8 fuere, in quibus indicata cerebri conditio locum obtinuit).

(60) Schmidt observat. chir. obs. 5.

(61) Soemmerring in nota ad opus Baillie. p. 278.

(62) Bader obs. 25. 31.

(63) Andersson l. c. Rudolphi *Resultate d. Obduct. eines am Schlagfluss verstorb. Epileptischen.* in Horns *Archiv.* 1813. *Mai Dec.*

(64) Morgagni op. c. Epist. VIII. 4. 6. 8. 9. 11. 12. 15. Ep. IX. 19. Ep. X. 7. Meckel in *hist. de l'ac. R. de Berl.* 1766. T. XX.

substantiae corticalis (65), concremento (66), callo (67), et nodo (68) scirrhoso, steatomate (69), osse (70), globo tormentario (71), tumore cystico (72), substantiam erosam, sero brunneo (73), vel pure (74) repletam, aquae innatantem (75), ulcus (76), sphacelum (77),

(65) Pacchioni apud Morgagni l. c. Ep. IX. 24.

(66) Fantoni animadv. in opusc. Pacchioni. Anim. 22. Idem Opusc. med. phys. Genev. 1738. p. 37.

(67) Plater observ. L. I. p 109.

(68) Kaau Boerhaave in Nov. comment. Ac. scient. Petrop. T. I. obs. anat. 3. Morgagni Ep. IX. 24.

(69) Rhodius obs. Cent. I. obs. 55.

(70) Bonet l. c. obs. 113. Ant. de Pozzi in miscell. Nat. cur. Dec. I. An. 4. obs. 34. Vieussens *hist. des mal. internes.*

(71) Didier Pathol. p. 316. (Miles globum tormentarium in anteriori cerebri parte circumgerebat, sanitate nil laesa; quoties vero in dorsum decumbebat, insultu epileptico corripiebatur).

(72) Rudolph l. c.

(73) Morgagni l. c. Epist. IX. 20.

(74) Borrichius in Bonet Sepulc. l. c. Sect. XV. obs. 18. p. 371. (amplitudinis ovi gallinacei).

(75) Bartholinus hist. anat. Cent. III. N. 80. Bonet l. c. Sect. XII. obs. 1. 2 (omnis cerebri substantia, ventriculi, medulla spinalis aqua plena in femina epileptica). Bang in Act. Soc. R Havn. Vol. I. p. 283.

(76) Muzell *Wahrnehm.* 2. B. N. 21.

(77) Salmuth obs. Cent. III. N. 22. Cfr. Schmidt l. c. N. 3.

serum in ventriculis anterioribus (78), et in ventriculo tertio (79) commissura anteriore orbato (80), ventriculos illos exsiccatos (81), angustos (82), materie adiposa (83), pure (84) repletos, hydatides in plexu choroideo (85), corpus striatum coloris brunnei profundi (86), vasa sanguinea encephali turgida (87); ad basin cranii variis in locis ossificata (88); steatoma molle nucis magnitudinis in ventriculo quarto (89), item glandulam pinealem (90), et

(78) Riverii op. Genev. 1737. p. 473. Morgagni Ep. IX. 3. Greding l. c. p. 311. 312. 313. 317. Meier in Baldinger's n. Magaz. 4. B. 1. St. p. 1. La-Roche in *Med. Comment. v. Edinb.* 1. B. p. 229.

(79) Greding l. c. p. 317.

(80) Greding op. c. 2. Th. p. 322. (In tribus cadaveribus).

(81) Idem l. c. p 312.

(82) Schultz in Misc. Acad. N. C. Dec. I. An. 2. 1671. p. 120.

(83) Borelli obs. med. phys. Cent. II. obs. 78.

(84) Misc. N. Cur. Dec. II. An. 3. p. 150.

(85) Greding l. c. p. 314 (creberrime). Johnston in *medical observ. and inquir.* Vol. II. N. 6.

(86) Morgagni l. c. epist. IX. 20.

(87) Rudolphi l. c.

(88) Esquirol *obs. sur les altérat. trouvées chez plus. individ. morts d'épileps.* V. Leroux *Journ. de méd.* T. 39. 1817. p. 424. 429.

(89) Horn l. c.

(90) Desportes in *hist. de mal. de St. Dominique.* Vol. 2. p. 209.

glandulam pituitariam abnormes (91): *cerebellum* cum tumore (92), osse (93): *medullam oblongatam* duram, fere cartilagineam (94).

Vitia columnae vertebralis.

3. *Medulla spinalis* detecta est modo mollior, modo durior, membrana illius vascularis brunnei coloris, arachnoidea lamellis osseis obsessa (95).

Vitia nervorum.

4. Exhibuerunt *nervus phrenicus* in medio curriculi sui, et prope diaphragma tumores scirrhosos (96): *nervus vagus* similem tumorem (97: *nervus ischiaticus* (98), *nervus crura-*

(91) Jos. Wenzel *Beobacht. ub. d. Hirnanhang fallsucht. Pers. Frankf. a. M.* 1810. Kelch *Beytr. z. pathol. Anatomie. Berlin* 1813.

(92) Mejer l. c.

(93) *Observ. anat. sur un corps osseux trouvé dans le cervelet d'un jeune homme épilept. par* Lieutaud in *Mém. de l'ac. R. de Paris a.* 1737. hist. p. 91. Ed. oct. An. 1737 p. 71.

(94) Autenrieth Physiol. §. 1041.

(95) Esquirol l c. Cfr. Reid in *Transact. of the associat. of the King's and Queen's college of physicians in Ireland. Vol. I Dublin* 1817.

(96) Haen Rat. med. P. V. p. 128. Lieutaud hist. anat. med. Lib II. Sect. VI. obs 787. T. II. p. 251.

(97) Cappel diss. de epilepsia e tumore nervo vago inhaerente orta. Helmst. 1781.

(98) Mason et Covercelli. *Epilepsie déterminée par une con-*

lis (99) concrementa. Epilepticorum unus *nervos olfactorios* firmissimos habuit (100).

Vitia aliarum partium.

5. Epilepticorum *pulmones* observabantur flaccidi, veluti humoribus destituti (1): *cor* magnum, et cum pericardio concretum (2), illius parietes crassiores, cavitatis diametro imminuta (3), polypum continens (4): *ventriculus* tenuis (5), tenax (6), inflammatus (7), erosus (8): *intestina* cum moneta quondam deglutita ad valvulam coli haerente (9), cum concremento

eret. sur le trajet du nerf sciat. V. *Bulletin des sc. méd.* T. II. p. 187.

(99) Ploucquet diss. Triga obs. med. Tub. 1787.

(100) Rudolphi l. c.

(1) Swieten l. c. Greding l. c. 1. B. p. 341. Cfr. Bonet l. c. Sect. XII. obs. 34.

(2) Warren. v. Brera *giorn. di med. prat.* Vol. 4.

(3) Esquirol l. c.

(4) Gould *an account of a polyp. found in the heart of a person died epilept. Phil. trans. I.* 1684. p. 537.

(5) Misc. N. cur. Dec. I. an. 7. obs. 177. Dec. III. an. 7. 8. obs. 159. Eph. N. Cur. Cent. III. IV. app. p. 9. Cent. VI. obs. 91.

(6) Eph. N. Cur. Dec. I. An. 6. 7. obs. 187.

(7) Morgagni op. c. Epist. 62. Art. 2.

(8) Sorbalt univers. medicina theoret., et pract.

(9) *Breslauer Sammlung* 1721. 1. *Th.* p. 412.

carnoso (10), cum globulis pinguibus illis inhaerentibus (11), erosa (12).

Monitum.

6. Contenditur tandem, cadavera epilepticorum, in quibus *nil plane morbosi* reperiebatur, aperta fuisse (13). Quin aliorum observationes in dubium vocemus, liceat tamen animadvertere, nos in omnibus hujus generis pervolutis historiis ne unicam quidem invenisse, ubi sectio cadaverum, quo requiritur modo, locum obtinuerit. Ut nempe contendere possimus, cadaver epileptici nil morbosi exhibuisse, opus est, ut cerebrum non solum, sed et medulla spinalis, nec non singuli nervi, eorumque plexus, et ganglia cum partibus annexis sedulo perlustrentur. Caeterum concedimus, inter caussas epilepsiae dari haud paucas, a quibus effectus evidentes in textum corporis neutiquam expectare licet, unde Swietenius sapienter ait (14): « Dum, viso epileptico territus homo corripitur eodem morbo, quis definire audebit, quid tunc mutatum fuerit in cor-

(10) Ibidem 1725. p. 421.

(11) Eph. Nat. Cur. Dec. II. an. 2. obs. 152. schol.

(12) Harder apiar. obs. 99.

(13) Willisius Pathol. cerebri Cap. IV. p. 49. Tissot l. c. art. X. p. 147.

(14) L. c. §. 1076.

pore » ? Et paullulum infra: « Quis dabit rationem, quare nobilis femina toto graviditatis tempore epileptica esset, dum marem utero gestaret, minime vero, si sequioris sexus foetum » ?

§. LV.

CAUSSAE.

Caussae praedisponentes.

1. *Praedisponunt* ad epilepsiam vitium haereditarium (15), congenitum (16), idiosyncra-

(15) Facta huc spectantia inveniuntur praecipue apud STAHL diss. de heredit. dispositione ad var. affect. Halae 1706. p. 48. ELSENFELD diss. epilepsiae haeredit. cas. exhibens. Duisburg 1705. BAUMES *v. d. Convulsion. d. Kinder A. d. Fr. Leipz.* 1791. §. 6. p. 7. ROUGEMONT *Abhandl. ub. d. erbl. Krankh. A. d. Fr. Frankf.* 1794. p. 11r. MICHAELIS *med. Bibl.* 1. *B.* p. 360. DREYSSIG l. c. p. 218. aliosque. (Cfr. P. II. Vol. I. §. III. 2. ZACUTUS LUSITANUS de viro epileptico testatur, cujus non solum octo filii, sed et tres nepotes epilepsia laborabant. Luculentissima tandem exempla epilepsiae in familiis quibusdam praesenti aevo thronum occupantibus occurrunt. Cfr. BATT l. c.

(16) Observationes generales circa morbos nervosos *congenitos* (l. c. 3.), et speciatim relate ad epilepsiam valent. Maxime imaginatio matris excitata per conspectum epileptici hic consideranda venit. De quo argumento legantur HILDANUS obs. chir. Cent. obs. 8. p. 191. Eph. N. Cur.

sia (17), aetas juvenilis, infantilis (18), puber-

Dec. II. An. 4. App. Hoffmann Diss. de morbo foetuum in utero materno. Hal. 1702. p. 9. Reiniger diss. de prole parent. culpa luente. Lips. 1774. p. 36. Boerhaave, et Swieten l. c. §. 1075. Curae protractae idem efficiunt, teste Chambon *Ueb. d. Krankh. d. Kinder. A. d. Fr. 1. B.* p. 333. Sennertus (L. I. P 2. C. XXI. p. 590.) opinionem refert « *in eclipsi lunari natos epilepsiae esse obnoxios* ».

(17) Nisi enim peculiaris admittatur *idiosyncrasia*, de effectu multarum caussarum epilepsiam, aut illius paroxysmos excitantium, nulla plane ratio reddi potest.

(18) Forst diss. pueror. L. B. 1680. Jaegerschmidt de infante epilept. cognoscendo, curandoque. Altdorf 1684. Johnston diss. de mot. convulsiv. et epilepsia infant. L. B. 1693. Piersten de epilepsia pueror. L. B. 1684. B. Bruno diss. de epilepsia puerili. Altd. 1699. Zeit diss. de convuls. infant. in Stoll. diss. ad morb. chron. pertin. ex ed. Eyerel Vol. 3. p. 179. Baumes l. c. p. 324. Rosen diss. de epilepsia juvenili. Upsal. 1754. Dreyssig l. c. p. 215. Caussa cur infantes, et juvenes praecipue ad epilepsiam dispositi sint, in majori sensibilitate, et irritabilitate nervorum, et musculorum, quibus instruuntur, quaeritur. (Boer *Versuch e. Darstellung d. kindl. Organismus in physiol., pathol. u. therapeut. Hinsicht. Wien* 1813. p. 55). Inter 35. epilepticos Masius numeravit 5. infantes septem annorum, 4. inter 8., et 16. annum, et 27. adultos, 15 mares, et 12 feminas. (*Beob. ub. d. Wirksamk. d. Valeriana u. d. Arseniks in d. Epilepsie* V. Hufeland's *Journ.* 1818. *Marz* p. 48).

tatis epocha (19), sexus, ut contendunt, femineus (20), ingenium perspicax, altum (21),

(19) Buchan *Hausarzneyk.*, *ubersetzt mit Anmerk von* Sprengel p. 801. Hoppengaertner *Bemerk. ub. d. menschl. Entwicklungen u. die mit derselb. in verbind. stehenden Krankh. Stuttg.* 1792 p. 10.

(20) Ad annum aetatis septimum epilepsia indiscriminatim utrumque sexum aggredi, serius autem feminas mares superare asserunt. Revera ultima die an. 1813. in nosocomio Parisiensi *Bicetre* 162. epileptici, et in alio ejusdem urbis *La Salpetrière* 289. epilepticae numerabantur. (*Dict. des sc. méd.* T. XII. 1815. p. 518). Ego inter 75. epilepticos 40. feminas numero; *at stricte convulsiones hystericas a vera epilepsia distinguendo.* Nimirum suspicor, quod, si quis severissime in diagnosi incedere vellet, ille exquisitam, ac omnibus numeris absolutam epilepsiam frequentius apud mares, quam apud feminas inveniret; quae est etiam opinio Heberdeni in commentar. de morb. historia, et curat. Ed. Soemmerringii 1804. p. 125. Caussa frequentiae epilepsiae, et convulsionum epilepticarum in feminis illis aetatis infantilis similis videtur. Cfr. Falk diss. de epilepsia, seu convulsivis motibus virginum. Goett. 1754.

(21) Pauca, sed magna exempla hic recensere sufficiet, ait Swieten l. c. « Julius Caesar ... comitiali quoque morbo bis inter res agendas correptus est ». Sueton. Lib. I. c. 45. p. 59). Epilepsiae obnoxii fuerunt Petrarca (in vita praefixa ejus operibus), Fabius Columna (in praefatione Phytobasani), Fr. Redi (in vita praefixa ejus operibus). Et nostrum aevum exempla suppeditat.

clima frigidum (22), tempus vernale (23), diathesis scrophulosa, rhachitica (24), plicosa (25). Quae caussae praedisponentes, seu proëgumenae maximam in epilepsia generanda sibi vindicare videntur partem, cum inter caussas excitantes mox enumerandas nec una inveniatur,

(22) De epilepsiae quidem frequentia conqueruntur *Itali* (Panerolus Pentecost. IV. obs. 12); *Galli* (Rondelet meth. L. I. C. 36); *Germani* (Camerarius diss. cur epilepsia hodie inter nos tam frequens sit? Tub. 1680), Thomasius de epilepsiae frequentioribus caussis, quare scilicet tam frequens Norimbergae occurrat. Miscel. Acad. N. C. Dec. III. an. 3. p. 3. p. 323). et *Sueci* (Linnaeus *Untersuch. u. Ursach. d. fall. Sucht in Schonen u. Wernshorad* v. *Schwed. Abhandl. J.* 1742 p. 309., at nullibi, ni fallor, querelae hujusmodi majori jure institui possent, quam in *Rossia* septentrionali, *Curlandia* (Lichtenstein in Hufeland's *Journ.* 1819. s. *St.* p. 77.), et in *Polonia*; spatio enim sedecim annorum sexaginta, et ultra epilepsiae observationes in Lithuania colligere potui.

(23) Hippocrates epilepsiam morbis vernalibus adnumerat (Aphorismi Lib. III. aph. 20), et Tissotus l. c. fatetur, epilepticos plus verno pati, quae observatio me hucusque aufugit.

(24) Sic in dimidia aegrorum meorum parte: sique cum aliis *habitum epilepticum* admittere vellem (Petit. Ergo tantum ab habitu epilepsia. Paris 1662.), foret ille certe *scrophulosus*, et *rhachiticus*.

(25) Plurimi epilepticorum meorum Lithuanorum ex stirpe plicosa descendebant.

quae pluries, quin epilepsia subsecuta sit, non egerit.

Caussae excitantes.

2. Praeter caussas, quae ex autopsia cadaverum elucent (26), epilepsiam, vel saltem singulos illius insultus *excitant* concussiones cerebri (27), et columnae vertebralis (28), eorum vulnera (29), fracturae: luxationes ossium (30), laesio brachii (31), tibiae (32), tendinis Achillis (33), corpus durum in genu (34), tu-

(26) §. LIV.

(27) Alberti Jurisprudent. med. P. I. p. 411. Meucklin de epilepsiae ex contus. cap. Misc. Ac. N. C. Dec. II. an. 1. p. 217. Schelhammer epilepsia ex ictu in sinciput accepto post octennium gravis. (Ib. Dec. II. an. 6. p. 218.). Puella 13. annorum, quae an. 1816 in Clinico degebat, epilepsiam ab *alapa* inflicta, subsequente epistaxi, acquisivit.

(28) Columna vertebralis praesertim a *casu* ex alto in nates pati videtur, ex qua caussa pluries epilepsia ortum duxit, V. Manardus L. XIII. Ep. 6. Hoechstetter obs. Dec. II. obs. 5. Hornung Acta med. p. 590.

(29) §. LIII. obs. 2. Didier Bonet op. c. L. I. Sect. XII. obs. 26. Berengarius de fract. calvariae. Bonon. 1518. p. 71. Bonetus l. c.

(30) Tissot op. c.

(31) Maret in *nouv. mém. de Dijon* 1784. -- 15. *Semestre.*

(32) Rhaß *med. Briefwechsel* 1. B. p. 510.

(33) An. 1815 mense aprili pro centurione Polono epileptico in consilium vocatus fui, qui istam morbi sui caussam accusabat. In juventute onaniae deditus erat.

(34) Loefler *Beytr. z. Wundarzneyk* 1. B.

(48), ulcera pulmonum (49), diaphragmatis (50), laesio pollicis (51), morbi mesenterii (52), lienis (53), calculi fellei (54), intestinales (55), renales (56), vesicae urinariae (57), sanguis grumosus in collo vesicae retentus (58), callus in pene (59), funiculi spermatici ligatura (60), violentiae testiculis (61), hypochondrio dextro

(48) DANIEL *Pathologie.* 1. *Th.* p. 259.

(49) HAEN rat. medendi P. III. c. 2.

(50) DANIEL l. c.

(51) MERKLIN de epilepsia recurrente, a sinistri pedis pollicis laesione orta. (Observat. med. physic. Dec. I. An. 6. et 7. p. 112.)

(52) RHODIUS Cent. I. obs. 61.

(53) SCHENK L. I. N. 193. TULPIUS L. I. c. 9.

(54) BAUMES in *Journ. de méd. T.* 47. p. 320.

(55) LA MOTTE *chirurgie* obs. 174.

(56) LA MOTTE l. c. obs. 173. REIL *Fieberlehre.* 4. *B.* p. 81. (per ureteres transeuntes). BRENDEL de calculo vesicae urin., renumque natal. Opusc. T. I. p. 59. TROJA *Ueb. d. Krankh d. Nieren, Harnblase* etc. in *d. n. Samml. d. auserl. u. neuest. Abh. f. Wundarzte.* 18. *St.* p. 258.

(57) BONET sepulc. anat. p. 288.

(58) ZACUTUS LUSITANUS Prax. hist. L. VII. obs. 6.

(59) WEICART. de satyriasi epileptica infantis (Act. acad. Nat. Cur. Vol. 2. p. 402.).

(60) THEDEN *n. Bemerk. u. Erfahrung.* 2. *Th.* p. 50. BROMFIELD *chir. Wahrnehm. a. d. Engl.* p. 113.

(61) Cfr. hist. §. LVIII. N. 4.

(62) illatae, mala uteri, conceptio (63), mola (64), graviditas (65), inprimis delitescente in utero puero (66), partus laboriosus (67), relicta secundina (68), suppressio menstruorum (69), lochiorum (70), haemorrhoidum (71),

(62) Schubert exempl. casus epilepsiae cum symptom. rarioribus. (Misc. Ac. N. cur. Dec. I. an. 2. p. 388.).

(63) Vogel Praelect. ac. edit. Tissoti p. 499.

(64) Benivén. de abdit. morb. causs. C. 99. praegnantium. Fernel L. V. pathol. C. 3. Schenk in obs. ex Foresto L. X. Obs. 66. Gullmann motus epileptici falsae conceptioni supervenientes. (Eph. Nat. Cur. Cent. 9. et 10. p. 296.).

(65) Eph. Nat. Cur. Dec. I. An. 3. obs. 160. Dec. II. An. 10. obs. 89. Dec. III. An. 9. obs. 208. Cent. X. obs. 27. Fernelius Path. L. V. C. 3. Schenk L. I. obs. 205. Rhodius Cent. I. obs. 60. Seegner Praes. Reil Diss. continens analecta ad doctr. epileps. Hal. 1801. p. 22.

(66) La Motte chir. compl. T. 3. p. 420.

(67) Peremboom in Nov. Act nat. cur. T. 3. p. 20. Mauriceau *obs. sur la grossesse et l'accouchement*. T. 2. obs. 3. 36. 51. 86. 90. 156. 194.

(68) Huldreichius l. c. §. 15.

(69) Sigwart Diss. sistens cas. puellae post mensium suppression. epilept. Tub. 1780. Fasti medici exemplis hujus generis abundant et in propria praxi vidi.

(70) Harder in Misc. Ac. Nat. Cur. Dec. III. An. 2. obs. 100. (primipara) Timaeus a Guldenklee Epist. p. 476. Greding l. c. p. 56.

(71) Hunerwolf Misc. Ac. Nat. Cur. Dec. III. An. 1. obs. 119. Gesner *Entdeck. d. neuest. Zeit in d. Arzneygelahrth.*

epistaxeos (72), intermissio venaesectionis (73), et coitus (74), abusus potus vini (75), alcohol (76), theae (77), coffeae (78), motus nimius

3. B. p. 217. Tria hujus generis mihi in viris obvenerunt exempla.

(72) Hagendorn obs. med. Cent. I. obs. 20. fr. §. LIII. 2.

(73) Hoffmann de epileps. Obs. 12. Op. T. III. p. 23.

(74) Bonet l. c. obs. 44. Testa l. c. p. 385. (post longos excessus venereos). Chambon de Montaux *Abh. v. d. Krankh. unverheir. Frauenzimmer. A. d. Fr. Leipz.* 1787. p. 446. Dreyssig l. c. p. 239. Epilepticum novi caste viventem, qui paroxysmi adventum ex peculiari morositate, et gravitate capitis praesagit. Praesagium toties eventu non confirmatur, quoties pollutio nocturna ingruit. Referente Dr. Hebread inter 162 epilepticos nosocomii Parisiensis *Bicêtre* numerabantur 119 non collocati in matrimonio, 33 nupti, et 7 vidui. v. *Dict. des sc. méd.* l. c. p. 523.

(75) Forestus L. IX. obs. 27. Schenk L. I. obs. 218. Gabelhover Cent. IV. p. 125. Mithof diss. de sede irritamenti in epilepsia. Goett. 1788. p. 14.

(76) Riedlin obs. Cent. III. N. 90. Commer. Liter. Norimb. 1736. p. 154. 1745. p. 215. Eph. nat. cur. Dec. II. An. 8. obs. 85. Pelargus *med. Jahrgange.* 2. B. p. 183. Grediug l. c. 1. B. p. 131. Terribiles insultus epilepticos ex ebrietate ope aquaevitae contracta observavi, ac in ea versor opinione, epilepsiam in regionibus septentrionalibus maxime ob abusum potus alcohol tam familiarem esse. De hac re consentit Lichtenstein l. c. p. 73.

(77) Roggert in Tode *med. chir. Bibl.* 7. B. p. 199.

(78) De Meza in collect. Soc. med. Havn. Vol. I. N. 19.

(79), morborum cutis impedita evolutio, aut incauta fuga (80), e. c. erysipelatis (81), variolarum (82), morbillorum (83), scarlatinae

(79) Bierling Adversaria curiosa. p. 218.

(80) Misc. Ac. Nat. Cur. Dec. III. An. 9. et 10. obs. 209.

(81) Quamvis convulsiones variolarum invasionem saepe concomitantes (P. I. Vol. II. C. XIV. §. LXVII. 1.) ad epilepsiam nequaquam revocari possint; attamen variolae hic silentio praeteriri nequeunt, quum doctrinam convulsionum in genere, illamque epilepsiae in specie illustrent. Docent nempe, symptomata epileptica actioni irritanti contagii variolosi in systema nervosum adscribenda esse, et veluti crisin in exanthemate agnoscere. Lege de hoc argumento Swietenium l. c. §. 1075. et Hufelandum *Bemerk. ub. d. naturl. u. inoculirt. Blattern.* 3. *Aufl. Berl.* 1798.

(82) *Drey verschied. casus practici in Samml. der med. Soc. in. Budissin.* p. 269. (2 casus de puella ex morbillorum retrocessione epilepticis convulsionibus tentata, et per tempus in aphoniam intercurrente). Swieten l. c.

(83) Cappel *Abh. v. d. Scharlachausschlage. Gott.* 1803. p. 75. An. 1818 scarlatina Vilnae epidemica grassabatur, ac pauca, vel nulla desquamatione terminari solebat. Frequens inde erat anasarca, et hydrocephalus acutus. Hoc morbo, seu potius encephalitide ingruente, in multis status apoplecticus cum repetitis insultibus epilepticis ingruebat ita, ut de aegrotorum vita actum videretur. Nihilominus fere omnes ex orci faucibus eripere licuit, in primo morbi limine ope hirudinum ad tempora, aliorumque antiphlogisticorum, serius per vesicatorium deraso capiti applicitum, et calomel Legi merentur, quae hoc de argumento in actis societatis Vilnensis auditor quondam meus Dr. Wrzelewski

miliarium (84), psorae (85), herpetis (86), achorum, et tineae (87), plicae (88), ulcerum

scripsit (*Pamietnik Towarzystwa Lekarskiego Wilenskiego.* T. 2.).

(84) Baraillon in *Hist. de l'ac. R. de méd.* an. 1776. p. 220.

(85) Trincavellius Consil. L. I. 29. Riedlin Lin. med. 1696. p. 245. Marcellus Donatus L. IV. c. 19. p. 412. Schenk L. I. obs. 199. Sentilius Misc. T. I. p. 32. Sennertus paralip. ad lib. V. pr. N. 2. Hoffmann. Consult. Cent. I. N. 18. Bang. *Auswahl aus d. Tageb. d. K. Krankenhaus* p. 165. Loefler *Beytr. z. Wundarzneyk. 1. B.* Ackermann *Bemerk ub. d. Kenntniss. u. Kur. einig. Krankh. 4. Heft. Aldt.* 1798. p. 66, 67. Autenriet Wagner Diss. de morb. ex scabie orientibus. Tub. 1807. Autenrieth *Versuche f. d. pr. Heilk. aus d. klin. Anstalten v. Tubingen.* 1808. p. 304. Ejusdem Diss. de morb. mulier ex scab. repulsa propullulant. Tub. 1813. Ipse plurimas epilepsias observavi, ubi saltem verisimile erat, morbum posse psorae incongrue fugatae originem debere.

(86) Eph. N. Cur. Dec. II. an. 4. obs. 89. Rhodius Cent. I. obs. 62. Gilibert Advers. pract. p. 195.

(87) Eph. N. Cur. Dec. II. an. 4. obs. 89. Schol. Timaeus Respons. N. 43. Hagendorn Cent. I obs. 8. Deimerbroeck obs. et curat. C. N. 69. Coschwiz diss. de exanthem. seroso-lymphat. retrocedent. noxis. Hal. 1728. p. 13. Lentin *Beytr. Einleit.* p. 13. Sperri in *Nuovo giorn. della più recente letteratura medico-chir. T.* 7. p. 114. Maisonneuve l. c.

(88) Lafontaine op. c. et Sedillot *Journ. gén. de méd.* T. 34. p. 109. Cemmitzky de singulari pilor. vegetat. morbosa, quam *trichoma* polon. dicunt. Erf. 1808. p. 24.

(89), suppressio sudoris (90), ptyalismi (91), refrigerium (92), frigus (93), inanitio (94), ingluvies (95), lac ab infantibus deglutitum de-

Inter tot mala ex resecta praepostere plica observata, epilepsia mihi hucusque non obvenerat.

(89) Eph. N. Cur. Dec. II. An. 6. obs. 201. An. 7. obs. 144. Zacut. Lusitanus Pr. admir. L. I. obs. 20. Tulpius obs. 51. c. 8. Pechlin L. II. obs. 30. Bang in Act. Soc. med. Hafn. Vol. III. N. 10. Mangor ib. Vol. II. N. 35. Trampel *med. chir. Bemerk.* p. 66. Lanzoni de epilepsia ex ulcere in crure sanato (Misc. Ac. N. Cur. Dec. III. an. 2. p. 38).

(90) Eph. N. Cur. Dec. III. An. 3. obs. 106. Monro *Account of diseas. most frequent in the british military hospit.* p. 237. Idem fatentur medici militares Galliae. v. *Dict. des sc. méd.* l. c. p. 518.

(91) Tissot l. c.

(92) Dolaeus Encycloped. p. 106. Lentin in Hufeland's *Journ.* 14. B. 3. St. p. 13.

(93) Eph. nat. cur. Dec. II. An. 2. obs. 160. Benivenius de abdit. morbor. causs. C. 46. Dolaeus in Encycl. dogmat. (Habet exemplum de Principe quodam epilepsiae alias obnoxio, qui frigori intensissimo se committens statim in via hoc malo fuit correptus tanta vehementia, ut confestim vitam cum morte commutaverit). Marcard *ub. d. Gebrauch d. Bader.* p. 410.

(94) E. c. infantes ex defectu lactis nutricis. Rosenstein *Anweis. z. Kenntniss u. Kür d. Kinderkrankh. ubersetzt mit Anmerk. v.* Murray p. 8. Cfr. Ledel de epilepsia ex inanitione Misc. Ac. N. Cur. Dec. III. an. 5. et 6. p. 615.

(95) Meibom diss. de epilepsia stomach. Helmst. 1740. Heister *Wahrnehm.* 1. B. N. 484. Lentin l. c. p. 10.

pravatae (aliquando in una tantum (96) mamma) conditionis, vel facile nimis in acidum conversum (97), item sanguinis a sectione frenuli pullulantis deglutitio (98), diaeta vitiosa nutricis (99), esus lentis (100), fragariae (*), cerebri (1), vitrum (2), acus (3), et venena deglutita (4), vermes, inprimis ascarides lumbricoides (5), quandoque et ascarides vermiculares

(96) Amelunken observationem narrat, ubi infans, si e dextra mamma sugebat, optime valuit, si e sinistra, statim passus est insultus epilepticos (Misc. Ac. N. Cur. Dec. II. An. 4. 1685. Append. p. 212.).

(97) *Ueb. d. gewohnl. Kinderkrank. nach* Armstrong *neu. bearb. v.* Schaeffer. *Regensb.* 1792. p. 47.

(98) Rosenstein l. c.

(99) Wolf in Act. Ae. Nat. Cur. Vol. 6. p. 160.

(100) Schenk obs. L. I. N. 219.

(*) Rumler obs. N. 69.

(1) Grueger de cerebris passerum comestis epilepsiam inducentibus. (Misc. Ac. N. Cur. Dec. II. An. 3. p 372.). Confirmat Schenk, esum cerebri passerum, vel coturnicum epilepsiam excitasse. Behling diss. de epilepsia. Altorf. 1736. §. XXIV.

(2) Bartholinus hist. anat. C. V. hist. 66.

(3) Widenfeld Diss. obs. med. friga. Goett. 1768.

(4) V. infra, narcotica.

(5) Schmid diss. de epilepsia verminosa. Argent. 1708. Ackermann diss. de epilepsiae, motuumque convulsivor. infant. causs. praecip. Gryph. 1765. Exempla et praxis mea suppeditat.

(6), ipsaeque teniae (7), ne de aliis hujus generis hospitibus, utpote dubiis subjectis, dicamus (8); meconium (9), flatus (10), diarrhoea suppressa (11), drastica (12), clysma acre (13), bilis (14), strangulatio (15), ira (16), gaudium (17),

(6) Rosin. Lentilius in Misc. med. pract. P. III. p. 24. Rave *Beob. u Schlusse.* Th. II. N. 6. Wichmann *Ideen z. Diagnostik.* 3. Th. p. 81.

(7) Lecomte in *Journ. de méd.* T. 84. p. 40. V. Hufeland's *Neueste Annal. d. franz. Arzneyk.* 2. B. p. 57. Thilenius *med. chir. Bemerk.* 2. *Th. Frankf.* 1814.

(8) E. c. de lacertis. V. Eph. N. Cur. Dec. II. An. 10. obs. 160. Gockelius Consil. et obs. Dec. IV. N. 8.

(9) Chambon *Ueb. d. Krank. d. Kinder.* 1. *B. Abth.* 2. p. 334.

(10) Saltem ad sensum veterum (Schenk obs. L. I. obs. 200.), et in infantibus (Pechlin Obs. phys. med. L. II. obs. 29.).

(11) Eph. N. Cur. Dec. I. An. 1. obs. 88.

(12) Clauder in Misc. Ac. Nat. Cur. Dec. II. An. 7. obs. 162. Hagendorn Cent. I. obs. 21. Ranoe in Act. R. Soc. med. Havn. Vol. II. N. 8. p. 108.

(13) Misc. Ac. N. Cur. Dec. II. An. 3. obs. 77.

(14) Du-Cleort. Ergo ab humore bilioso epilepsia. Paris 1645. Unzer, *Arzt.* 6. *B.* p. 137. Fischer in Stark's *Archiv.* 1. *B.* 4. *St.* p. 187.

(15) Emmanuel *obs. et refl. sur un accès épileptique, suite de la strangulation par la suspens.* (Sedillot *Rec. period. de la Soc. de méd. de Paris. T.* 26 p. 381.).

(16) Wierus de ira morbo v. op. p. 771. Gabelchover obs. Cent. IV. N. 59. Greding *verm. Schrift.* 1. *B.* p. 54. 57. 70. Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. C. XX. §. LXXXVII. 2.

(17) Boerhaave de morbis nervorum, p. 804.

amor delusus (18), timor, et terror (19),

(18) Aaskow in Coll. Soc. med. Hafn. Vol. II. p. 16.

(19) Kornzweig diss. de epilepsia a terrore orta. Giess. 1713. Fischer diss. de convulsionibus epilept. habitual. ex terrore. Erf. 1727. Ludwig diss. de vi terror. in corp. human. Lips. 1790. Zimmermann *v. d. Erfahr.* 2. *B.* p. 444. Calculo aetiologico propriorum aegrorum instituto inter 80 epilepsias 60 a *terrore* excitatas invenio. (Cfr. Locher obs. practicae, circa luem veneream, epileps. et maniam. Vienn. 1736. p. 36). Caussae speciales fatalis illius terroris erant: pater superveniens dum filius exercebat coitum; punitiones severae parentum, institutorum, et praecipue dominorum; lapsus in flumen, explosio sclopeti a tergo, incendium, aggressio latrooum; in infantibus speciatim conspectus larvae bacchanalis nunquam antea visae, vitulum, capra sub crepusculo cubiculum intrantes, feles sub oestro venereo conjunctae puellae in borreo dormienti super pectus insidentes, et creberrime canes, quorum Viloa, Byzantis instar, abundat. Greges illorum ipsas plateas obsident, et si plerumque ab urbe horis vespertinis recesseris, veluti ferae sese ex solitariis domibus, super advenas praecipitant. De spectris credulis terrorem, subsequente epilepsia, incutientibus narrant Eph. N. Cur. Dec. I. An. 6. 7. obs. 32. Cent. I. et II. App. p. 189. Cfr. Maisonneuve l. c. Intuitus per manus caroificis in areis publicis intereuotium plurimis funestus esse solet, sexui praecipue sequiori (Boerius diss. de epilepsia. Jenae 1686. p. 14.). Puellam quondam ad stuprum sollicitatam, propter terrorem, gravissimam in epilepsiam incidisse notavit Heer in Obs. Helmont. in Tract. ort. imag. morb. Habentur e contrario exempla epilepsiae a terrore ex levissimis

imaginatio laesa (20), intuitus insultus epileptici (21), illius imitatio (22), dolor (23), stil-

caussis excitatae, c. c. a conspectu mitrae passerum plumis infarctae. Eph. nat. cur. Dec. II. an. 2. obs. 190. MAYER de puella 17 annorum narrat, quae redux ex tragoedia *Maria Stuarda* primum paroxysmum epilepsiae perpessa est (l. c. p. 40.) Cfr. LICHTENSTEIN l. c.

(20) Pastoris filii ambo in ea imaginatione, ac timore versabantur, ut quoties orarent toties necessario epilepsia correpti conciderent. (PETERSEN Disp. sistens epileps. consensual. singular. spec. Francf. ad Viadr. 1727.).

(21) Acta N. Cur. Vol. II. obs. 133. Vol. 3. obs. 58. Eph. N. cur. dec. I. an. 4, et 5. obs. 48. Cum nosocomium civicum, quod Vindobonae est, ut medicus primarius an. 1796. ingressus fuerim, epileptici in communia cubicula aegrorum suscipiebantur. Rarissime id contigerat, quin ex intuitu insultus epileptici unus alterve aliorum aegrorum, praesertim sexus sequioris, eumdem novum non acquisiverit morbum. Quae cum ita fuerint, Directori nosocomii Patri meo proposui, ut epilepticorum receptioni peculiaria dicaret cubicula. Arrisit propositum, at novum inde emergebat malum. Enimvero paroxysmus vix unum invadebat aegrotum, cum jam reliqui ejulatum, aut lapsum percipientes in propinquis cubiculis, exemplum idem sequerentur, ex quo insultum epilepticorum concursu, spectaculum vix verbis designandum oriebatur. Quae singula, cum vix ex terrore a conspectu insultus epileptici repeti possint, aliter explicari nequeunt, nisi deducto in auxilium *nisu imitationis* (P. II. Vol. I. Sect. I. §. III. 6.). Lege de hoc argumento TURPIN l. c. p. 255.

(22) Accidit pluries, quod fraudatores epilepsiam simulantes,

latio (24), coitus (25), onania (26), contagium syphiliticum (27), abusus venaesectionum (28), vigiliae (29), inprimis ob lucubrationes (30),

tractu temporis revera in hunc morbum inciderint, uti videre est apud Cullerier in *Recueil périod.* etc. T. XIV. p. 280 Moreau v. *mém. de la Soc méd. d'emul.* T II. p. 189. Matzgir *neve gerichtl. - Medicin. Beob.* 1. B. N. 1. Dreyssig l. c. p. 255.

(23) Muller diss. convulsion. et epileps. infant. ex lev. dolore prodeunt. rationes med. Hal. 1757.

(24) Swieten l. c. p. 176. Robinson *New Syst. of the spleen, vapours* etc *Lond.* 1719. p. 148.

(25) Heers obs. med. 18. p. 176. Feuerstein diss de epilepsia. Goett. 1792. p. 83. (Coitus a multis parva dicitur epilepsia).

(26) Tissot *v. d. Onanie.* Tom. 2. 4. 11. *Absch.* Virum egregium atro nimis colore effectus onaniae depinxisse eousque credidi, quousque in magnis urbibus praxin non exercuerim; tunc etenim persuasus sum, eum necdum satis effectus terribiles omnium vitiorum delineasse, quod praecipue relate ad epilepsiam valet. Si enim terrorem, et vermes excipiam, nulla epilepsiae existit frequentior caussa, quam onania.

(27) V. infra §. LVI. N. 27.

(28) Meyer *syst. Handb z. Erkenntn. u. Heil. d. Blutflusse. Wien.* 1804. 1. *Th.* §. 3. p. 82 83.

(29) Langius, Op. III. p. 62.

(30) Galenus de locis affect. L. V. C. 6. ed. *Chart* T. VII. p. 102 Tissot *maladies des gens des lettres* p. 70. Brugie in *Verhand. van. Vlissing.* 17. *B.*

insomnium (31), narcotica, ut opium (32), hyoscyamus (33), nicotiana (34), baccae atropae belladonnae (35), oenanthes crocatae (36), conium maculatum (37), cicuta aquatica (38), rhus coriaria (39), folia pruni lauro-cerasi (40), oleum juniperinum (41), sudorifera (42), morsus araneae (43), vapores varii (44), odores,

(31) Eph. N. Cur. Dec. II. An. 4. App. p. 209. PAULLINI Cent. IV. obs. 74. Legatur historia a me ipso allata. Vol. II. P. I. Sect. I. C. IX. §. XLII. 1.

(32) BECHER in observationibus ad tract. de submersorum morte N. 6. MUZELL. *Wahrnehm.* 2. *B. N.* 20. (Praesertim ut caussa convulsionum infautum, si a nutricibus ignaris ad somnum conciliandum adhibeatur).

(33) Misc. N. Cur Dec. II. An. 1. p. 340. (Ex decocto hyoscyami contra cephalalgiam fomentatione).

(34) Eph. Nat. Cur. Dec. II. An. 7. obs. 196.

(35) UNZER's *med. Handbuch.* 1789. p. 555.

(36) *Lond. med. Journ.* 5. Vol 1784.

(37) CULLEN *mat. med. edit.* HAHNEMANNI. 2. Th. p. 330.

(38) WEPFER hist. cicutae aquaticae. p. 11.

(39) DANIEL *Pathologie.* 1. Th. p. 260.

(40) MORTIMER in *Phil. Transact.* Vol. 37. p. 137.

(41) SEGER in Misc. Ac. Nat. Cur. Dec. I. An. 2. p. 27.

(42) LEDEL in Misc. Ac. Nat. Cur. Dec. 3. An. 2. p 56.

(43) SALMUTH Cent. III. obs. 35. CAMERARIUS dissertatio de epilepsia. p. 15.

(44) VALLISNERI op. Vol. III. p. 204. PETIT. Ergo tantum ab halitu epilepsia. Paris. 1662.

e. c. halitus ranunculi hortensis (45), foliorum juglandis (46), cannabis (47), panis recentis (48), fumi candelae sebaceae (49), mercurii (50), conspectus coloris rubri (51), intuitus hominis, quisquis denique sit, obvii (52), leporis etiamsi depicti (53), potus cocholatae (54), phases lunae (55), inprimis novilunium, et ple-

(45) Eph. N. Cur. Dec. III. an. 9. et 10. obs. 92.

(46) TIMAEUS A GULDENKLEE. L. VII. cas. 8.

(47) CLERC. medicus veri amator p. 189.

(48) SCHUBART *Traité du cancer des mammelles.* p. 175.

(49) AMMAN med. critica. Cons. 59.

(50) WALTHER Thes. obs. 59. ZANETTI de epilepsia mercurialib. inducta. Nov. Act. Nat. Cur. T. VII. p. 184.

(51) HANNES *Brief an* BALDINGER *uber den Friesel. Leipz.* 1770 p. 110.

(52) LENTILIUS in Misc. Ac. N. Cur. Dec. II. An. 2. obs. 149. p. 326. (Dum obvelata facie neminem praetereuntium conspiceret, nil tale experiebatur).

(53) Eph. Nat. Cur. Dec. II. An. 4. App. obs. 45. p. 200. (Dicitur quod praegnans aegri mater a lepusculo e frutice surgente, et viam interturbante in insomnio viso perterrita fuerit).

(54) TISSOT l. c.

(55) *Evangel.* MATTHAEUS C. 17. v. 15. GALENUS de dieb. crit. L. III. c. 2. ALEXANDER TRALLIANUS L. I. c. 21. STAHL diss. de haereditaria disposit. ad morb. Hal. 1706. p. 48. MEAD de imperio sol., et lun. in corp. hum. Lond. 1704. BOURMESTER diss. de morbo spast. Goett. 1791. p. 20. OTTO diss. de planetarum in corp. hum. influxu. Francf. ad Viadr.

nilunium (56), tenebrae (57), campanarum sonitus (58), afflatus ventus frigidi in aurem (59), mora in ecclesia (60), ne de caussis, quas vocant *supernaturales* (61), loquamur.

Caussa proxima.

3. Si simplicissimae licet febris caussam proximam adhuc ignoramus (62), quid mirum, si

1805. Datur epilepsia ad singulas lunae quadrata recurrens, et quidem tam exacto calculo, ut virgo epileptica de qua Wedel narrat (Eph. Germ. An. 2 Decur. 2. obs. 148.), ipso momento quadrati lunaris, et inscia saepe penitus hujus mutationis in coelo, rhythmum lunarem in suis paroxysmis explicaret.

(56) Camerarius memorab. Cent. II. N. 38. Num ex novilunio, aut plenilunio, sed certe illorum tempore, plurimi epilepsiarum paroxysmi excitantur.

(57) Nasse vir cl. juvenem Westphaliensem epilepsia affectum curavit, cujus insultus nunquam, nisi in tenebris, redibant. Quamdiu candela totas per noctes arderet, nunquam dormiens morbo prehendebatur; quo primum vero lux nocte quadam extingueretur, constantissimus erat epilepsiae reditus (Meckel's *Archiv. f. Physiol. Hal.* 1816. 2 *B* 1 *H* p. 132.

(58) Eph N. Cur. Dec. II. An. 2. obs 149. Dec. III. An. 5. 6 obs. 27.

(59) Rondelet meth. curand. morb. L. I. C. 36. p. 170.

(60) Paullini Obs meth. phys. Lips. 1700. Cent. IV. obs. 68. Sauvages nos. meth. Ed. Daniel T. III. p. 117.

(61) Legatur de hoc argumento Swieten l. c. §. 1072.

(62) P. I. Vol. I §. XIX.

eandem ignorantiam circa intimam naturam morbi adeo intricati (63), ut epilepsia est, fateri adigamur. Hypothesium variarum scholarum (64) curiosi hinc alios (65) adeant, nosque cum pace dimittant (66). Interea ne quid nimis! Igno-

(63) Notissimum est JOH. CRATONIS A KRAFTEIM votum, quo peroptavit, ut sibi ante vitae suae exitum intimius epilepsiae cognoscere liceret genium (Epist. med.).

(64) HIPPOCRATES, et GALENUS pituitam praesertim acidam accusabant. Veteres et recentiores vexilla spirituum sequentes epilepsiam ab explosivo spirituum animalium per nervos ad partes musculosas motu, et influxu derivarunt. PARACELSUS (lib. paragr. III. C. 2. in Schol. ad §. 1.) ait: « Caussa totius morbi in chaos est, et §. 3. *VVann nun der Chaos da ist*, ad nequitiam *gehet*, so *wird* morbus caducus: *und so viel* species mercurii *sind*, *so vie*, *sinld auch* species caduci. Comparavit etiam PARACELSUS epilepsiam cum terrae motu, cum tonitru, et fulgure, tempestate improvisa (4. CROLL de intern. rerum sign. p. 53.). STAHL caussam proximam hujus morbi collocandam reputavit in generali quadam intentione animi excussoria.

(65) MONSCHEIN diss. solemnis de epilepsia. Francf ad Viadr. 1700. FR. HOFFMANN diss. de vera mali epilept. caussa. Hal. 1732. BEHLING diss. de epilepsia. Altorf. 1737. WESTPHAL de epilepsia, motuumque convulsivor. infant. causs. praecipuis. Griphisw. 1765. WOLPERTH diss. de causs., quae epileps. produxisse visae sunt. Harderov. 1786. HENNING diss. analecta ad theor. epileps. Gryphisw. 1788. TISSOT l. c. DREYSSIG l. c. p. 246. 249.

(66) ESQUIROL postquam varias circa caussam epilepsiae effic-

rationis enim ista candida professio non impedit, quominus, duce experientia, conjecturas plurimas circa *sedem*, et *indolem* epilepsiae in medium proferre possimus, quae saltem conjecturae viam praxi rationali quandoque felici aperire valent. Quod argumentum in sequenti illustrabitur paragrapho.

§. LVI.

DIAGNOSIS.

Epilepsia simulata.

1. Inter omnes morbos epilepsia frequentisme ab iis, qui e servitio dimitti, aut poenam effugere, aut misericordiam excitare volunt, *simulatur* (67); fraudatores enim simulare solent livorem, tumoremque faciei, laqueo collum arcte circumdante, et sub vestibus recondito: spumam oris, frustulo saponis, aut baccis rubris in cavitate illius revolutis: convulsiones, motibus musculorum extremitatum, faciei, et

tas hypotheses attulerit, pulchre ait: « *C'est trop s'arrêter à ces furies de l'imagination* ». (L. c. p. 528.).

(67) Sebacher diss. de epilepsia simulata. Lips. 1732. Vogel de morb. simulat. Goetl. 1769. Schneider diss. de morb. fictione. Francf. ad Viadr. 1794. Tissot Art. XXXVI. *Epilepsie feinte.* Marc *dict. des sc. méd.* Vol. cit. *Epilepsie simulée.*

oculorum artificialibus: et tandem anaesthesiam, firma voluntate cruciatibus experimenti caussa adhibitis resistendi. Quae cum ita sint, in examine hominum de epilepsia suspectorum caute incedendum, et probe cavendum, ne ex *uno* tantum signo de praesentia, aut absentia morbi testemur. Immo suademus, ut, priusquam de paroxysmo judicetur, potius aegritudinis historia in liberis intervallis eruatur, inprimis respectum habendo ad morbi caussas, ad tempus, et modum invasionis paroxysmi, ad memoriam rerum sub eo peractarum, ad conditionem corporis, et animi inde relictam etc. Quibus singulis in rebus, nisi aegroti assertiones inter se plane cohaereant, symptomata, quae pro gentilitiis epilepsiae habentur, eo majori cum diffidentia, cum historia morbi comparanda, et speciatim ad trutinam vocanda erunt. Spectant ad illa:

(a) *Modus invasionis.* Epilepticus, nisi prodromo quodam signo admonitus, extemplo, et sine selectu loci, nunc solus, nunc coram testibus omnis generis *prosternitur.* Qui epilepsiam simulat, sese ad cadendum quodammodo accingit, ac locum idoneum pro lapsu eligit, et scenam libentissime coram testibus notionum medicarum ignaris ludere solet.

(b) *Conditio oculorum.* Palpebrarum qui-

dem, et oculorum motus, quales indicavimus, magna adhibita arte simulare licet; at nunquam corneae descriptum statum, ac capacitatem lucem inopinate admotam immobiliter perferendi.

(c) *Status pulsuum.* Remittente insultu epileptico, aut eo cessato, *pulsus* plus minus contractus, et irregularis tangitur. Quodsi malum simulatum fuerit, pulsum nonnisi crebriorem expectabis, nisi forte fraudator modum arterias brachii alternatim comprimendi invenerit, ad quam fraudem detegendam manicarum examen non negligendum.

(d) *Conditio extremitatum.* Quamvis *adductio pollicis* ad volam manuum nequaquam pro symptomate pathognomonico epilepsiae haberi possit (68); attamen illa adductio raro desideratur. Praeterea tanto in gradu ea observatur, ut digitus magnus nonnisi summa cum vi explicari possit. Porro explicatus pollex jam non amplius nisi forte novo quondam adventante spasmo, adduci solet (69) E contrario pugnus hominis

(68) Lege de hoc argumento (in Meckel's *n. Archiv d. pr. Arzneyk.* 2. *Th. Leipz.* 1790. p. 21. 61.) celebratam litem inter medicum Numbergensem, et facultatem quandam medicam, quae aegrum ab illo pro epileptico declaratum ob id, quod spuma oris deerat, et pollex non fuerat adductus, alio morbo laborasse affirmaverat.

(69) Marc in *dict. des sciences méd.* L. c. p. 542.

epilepsiam fingentis non solum facilius explicatur, sed explicatus illico de novo adducitur.

(d) *Status sensibilitatis*, et *perceptionis.* Cum epilepsia *feriatione sensuum*, et *facultatum animi* insigniatur, omne phaenomenon statum illorum activum denotans, paucis concessis exceptionibus (70), fraudis exhibet testimonium. Sensuum vero, et perceptionis *improvisa* instituenda est exploratio; alias enim, ut monuimus, fraudator voluntate firma munitus ipsis dolorificis tentaminibus, quin vel minimum sensus, et perceptionis indicium manifestet, resistere valet (71). Explosio inexpectata sclopeti, vellicatio narium ope calami scriptorii, vapor sulphuris accensi sub naribus, ac praeparatio tormentorum, et ignis ferri candentis, cerae sigillatoriae fusae, (vix unquam tamen cuti revera admovendorum), optime reconditam patefaciunt fraudem.

(e) *Duratio paroxysmi*, et *conditio aegroti post insultum.* Paroxysmi epileptici reales plerumque fictis breviores sunt. Illis absolutis, cutis temperatura imminuta, sudor universalis uno impetu prorumpens, pulsus irregularis, et urina aquea observari solent. Contra vero post

(70) Cfr. infra 2.
(71) Haen l. c.

insultum fictum nil nisi hominis a continua jactatione defatigati animadvertuntur signa.

(f) *Habitus.* Qui epilepsia diu laborant, musculos faciei plus solito exaratos, motibus involuntariis agitatos, palpebras inferiores tumidulas, intuitum torvum, oculos vacillantes, albugineam decolorem, pupillam dilatatam, dentes inferiores incisivos retusos (72), et brachia, necnon crura extenuata exhibere solent; quae singula in illis, qui morbum fingunt, non observari sponte intelligitur.

Epilepsiae varii gradus.

2. Interea ad epilepsiam constituendam singulae, quas descripsimus, turbae non semper requiruntur; *varii* enim istiusmodi morbi exstant *gradus.* Epilepticos non omnes humum prosterni, ex propria experientia (73), et ex aliena (74) monemus. Nec abolitio omnium

(72) Observatio magni momenti Moutoni chirurgi quondam militaris, nam qui epilepsiam fingunt, vix adeo maxillam inferiorem superiori adducunt, ut ex attritu dentes retundantur. V. Marc l. c. p. 544.

(73) §. LIII. 4.

(74) *J'ai été consulté pour une jeune dame, dont le père est épileptique, qui est prise de ses accès dans un cercle, à la promenade, à cheval; elle n'est point renversée, elle pousse un cris très-foible, les yeux sont convulsifs, l'accès*

facultatum animi sub paroxysmo absolute exposcitur, dummodo, eo finito, *nulla restet recordatio* (75).

ne dure qu'une minute, et la malade reprend la conversation à la phrase où elle l'a laissée, sans se douter nullement de ce qui vient de lui arriver ». Esquirol l. c. p. 512. Simile exemplum a Poupartio in *mém. de l'Ac. R. des sc.* 1705, enarratur. Jam Hulderichius l. c. §. 13 dixerat: « imo dari aliquando epilepsiam, quae nullam habere videatur convulsionem, nisi obscurissimam, et in modum singultus ex Galeno (L III. de loc. aff. C. 7 in fine) quidam volunt, cujus proprium exemplum fabriferrarii addit Hercules Saxonia (in *Pantheo* suo c. prop.) et Avicennam cum Celso conciliare studet Mercurialis (in Prax.) » Cfr. Eph. Ac. N. Cur. Cent. 3, 4, et Schmieder de spasmo insolito frequenti, successive in motus convulsivos, et vehementes insultus epilepticos degenerantem, tandemque mortem aegrotanti adferentem.

(75) An. 1814 puellam quindecim annorum in Clinico meo observavi, quae ob terrorem a latronibus excitatum in convulsiones inciderat, sub quibus humi prosternebatur, non sine quadam oris spuma. Interrogata congrua dabat responsa, at paroxysmo terminato, nec illorum, nec hujus restabat memoria. Et Esquirol ait: « *Il est même des accès, dans lesquels on n'observe pas la perte de la connoissance* » L. c. Caeterum vix ad genuinas epilepsias pertinuerat casus Wurffbainii de epilepsia sine motibus convulsivis, sine visus, et auditus interceptione (Misc. Ac. Nat. Cur. Dec. II. an. 9. p. 430.), et Camerarii de epi-

Distinctio epilepsiae ab eclampsia.

3. Praeter abolitam rerum sub paroxysmo peractarum memoriam; ad epilepsiam constituendam, ut *morbus chronicus* sit, et *periodicus*, quoque requiritur. Ne enim epilepsiae auditu terribilem vocem profanemus, pro insultibus convulsivis (etiamsi reliquis epilepsiae characteribus stipatis), qui aut sub curriculo morborum acutorum, e. c. in febribus typhoideis, verminosis, in encephalitide (76), rhachialgitide, apoplexia (77), aut alias, e. c. sub opere dentitionis, partus, fortuito apparent, nomen *eclampsiae* reservamus (78). Qua stabilita distinctione,

lepsia sensu, atque rat. salv. (ib. Dec. III. An. 5, et 6. p. 89.).

(76) In formis morborum, sub quibus encephalitis sese exhibere solet (v. P. II. Vol. I. Sect. I. C. III. §. XIV. 2.), describendis, *convulsiones epilepticas*, seu *eclampsiam* immerito silentio praeterii. Plurimae enim mihi encephalitides, quae cum eclampsia ingruebant, praesertim inter infantes, et potatores, obvenerunt.

(77) An. 1816 femina triginta sex annorum ad Clinicum advecta est cum apoplexia, et hemiplegia lateris sinistri, cui abusus potus liquorum fermentatorum, et refrigerium ansam praebuerant. Spatio quatuordecim dierum quinque praeterea paroxysmos epilepticos totum corpus afficientes, quorum quivis vigesimam horae partem perdurabat, experiebatur. A cunctis malis liberata Institutum dereliquit.

(78) Cum Sauvagesio, Vogelio, Sagario, aliisque sub no-

facile etiam erit quaestioni quondam jactatae (79): *utrum epilepsia morbus, an vero symptoma sit?* respondere.

Distinctio epilepsiae a convulsionibus.

4. *Epilepsia* a *convulsionibus* in eo differt, quod istae, illaesis sensibus, et facultatibus animi (80), praesertim perstante memoria, et utplurimum sine oris spuma (81), pollicisque adductione, obveniunt. Caeterum dari convulsiones, potissimum hystericarum, quae characterem epilepticum induunt, alio docebitur loco (82).

Distinctio epilepsiae a chorea S. Viti.

5. *Epilepsia* quidem, et *chorea S. Viti* modo consueto decurrentes facile inter se distin-

mine eclampsiae circiter *epilepsiam acutam* intelligo. *Circiter* dico, nam ad epilepsiam quamquam *acutam* constituendam requireretur, ut morbus saltem ex accessibus, et liberis intervallis componeretur; eclampsia autem in unico insultu consistere potest. Caeterum vox *Eclampsia* ab Ἐκλαμψις venit, quod *splendorem* significat. Kuehn. Progr. de eclampsiae causs. Lips. 1812.

(79) Huldebrichius diss. c. §. 6. 9.

(80) Galenus III. de locis affectis. C. 3. 4.

(81) Hippocrates de morbo sacro. Forestus L. X. obs. 68. Cfr. Huldebrichii diss. c. § 8 ubi quaestio: *an epilepsia et convulsio sint eadem*, docte tractatur.

(82) Cap. XIV de motibus spasmodicis vagis.

guuntur; non ita vero, quando symptomata choreae in aegro epileptico alternatim insultus epilepticos sequuntur, vel in uno, eodemque paroxysmo utriusque affectionis *complicatio* obvenit. Exempla hujusmodi a Gokelio (83), Merclino (84), Paullino (85), Lanzonio (86), Valentino (87) describuntur.

Complicatio epilepsiae cum mania furibunda.

6. *Epilepsiam* etiam cum *mania* complicari posse jam monuimus (88). Complicatio istiusmodi bifaria est; nunc enim maniacus passim insultus epilepticos patitur, nunc insultus epileptici delirio feroci insigniuntur. Terribile hoc spectaculum Esquirolio (89), et nobis visum est (90).

(83) Misc. Nat. Cur. Dec. II. An. 8. obs. 64. p. 163.

(84) Misc. Nat. Cur. Dec. I. An. 6, 7. obs. 78. p. 112.

(85) De epilepsia cursiva. Misc. Ac. Nat. Cur. Dec. III. An. 7.

(86) De epilept. saltante. Misc. Ac. N. C. Dec. III. An. 1. p. 154.

(87) Prax. med. infall. ex Bootio adducit exemplum de fabro ferrario, qui paroxysmo epileptico prehensus insani instar decurrere coactus fuerit adeo quidem, ut de officina tandem praecipitatus vitam finierit.

(88) P. II. Vol. I. Sect. I. C. XXV. §. CX. 1.

(89) « *Dans quelques cas les accès d'épilepsie sont suivis, ou accompagnés de la fureur la plus aveugle: ce sont les maniaques les plus dangereux. Dans les provinces méri-*

Aliae complicationes.

7. Epilepsia exhibet aliquando complicationem cum *ecstasi* (91), *catalepsi* (92), *somniatione* (93), et *somnambulismo* (94).

dionales les furieux les plus atroces, ce que l'on redoute le plus, sont les épileptiques ». L. c. p. 515.

(90) V. infra §. LVIII. N. 4.

(91) FRIESE de epilepsia mira, melancholico-hypochondriaca, vere ecstatica in Misc. Ac. N. Cur. Dec. I. An. 4, et 5. p. 69.

(92) PETERSON disp. I. p. 18.

(93) Huc spectare videntur exempla epilepticorum, qui linguas antea ignotas loquuntur. WESTPHAL (pathol. daemon. p. 30.) recenset observationem HANNEMANNI de adolescente militari octodecim annorum, qui epilepsia affectus eadem lingua, qua ipsum allocuti sunt, sive gallica, sive latina, vel etiam alia responderit. Et FERNEL de juvene quodam, qui tertio epilepsiae mense lingua graeca hujus antea ignarus locutus sit, multaque assidentium, inprimis medicorum arcana detexit (WELSCH diss. de epilepsia. Jen. 1719. p. 23.). Praeterea lego de epileptico concionatore, et cantore (Misc. Ac. N. C. Dec. II. An. 7. p. 311.), de epileptica cantatrice (ib. Dec. III. An. 2. p. 248.), de epileptica singulis sub paroxysmis cantante. (Act. Ac. Nat. Cur. Vol. 5. p. 269.), de alio visa, et audita etiam secreta revelante (ib. Dec. II. An. 6. p. 477.).

(94) *Obs. d'épilepsie et de somnambulisme p.* M. L. MARTINET v. *Bibl. méd.* 1819. *Fev.* p. 214.

De sede caussarum epilepsiae.

8. Jam vero stando promissis (95), ad *sedem caussarum epilepsiae*, et ad *illius indolem* eruendam nos accingimus. Essentialissimum istam diagnoseos partem (96) maxime conjecturis inniti dolenter fatemur. Facile quidem foret, sedem epilepsiae directe in *cerebro* locare, nam re quidem vera epilepsia sine hujus visceris affectione neque excogitari potest. At cum affectio cerebri *idiopathica*, et *symptomatica* esse possit, semper restat, ut sedes caussae ulterius determinetur. Quaerimus eam modo in *universo systemate nervoso*, modo in *una, alterave illius parte*, et quidem nunc ex culpa substantiae nerveae, et membranarum eam involventium, nunc ex culpa organorum in illas imperium exercentium (97). Quae quidem singula in theoria meridiana luce clarius apparent, sed in praxi difficultatibus summis circumdantur; nisi enim sedes caussae ex tradita morbi historia elucescat, ea ex symptomatibus solum

(95) §. LV. 3.

(96) Qui vero vult curationem recte instituere, is probe scire debet, quo in loco materia epileptica haereat, an scilicet in cerebro, an vero alia parte ad cerebrum deducatur. Argenet. L. III. de re med. C. 13.

(97) Cfr. P. II Vol. I. Sect. I. C. 1. §. IV. 13.

tunc erui potest, ubi paroxysmus epilepticus originem constanter ab affectione partis cujusdam corporis humani, e. c. ab illius dolore, temperatura mutata etc. trahit (98). Quamvis enim plurimi in eo erraverint, quod locum, ex quo aura epileptica proficiscitur, pro sede *constante* caussae morbosae, et nervos pro conductoribus mali habuerint, errant tamen et illi, qui rem *nunquam* ita sese habere contendunt (99); quod plurimis exemplis infra tradendis (100) palam fiet.

Epilepsia ex vitio totius systematis nervosi.

9. *Systema nervosum universum* posse quandoque ita laborare, ut sensus, et faculates animi inde suspendantur, ac corpus verae anarchiae praeda fiat, epilepsiae docent, quae ex peculiari idiosyncrasia, ex inanitione, ex dolore, et narcoticis oriuntur. Videtur nimirum, quod morbus hic a nervosi systematis sensibilitate nimia, perversaque originem trahat, qua corpus ad stimulos perferendos impar evadat. Multa

(98) V. infra §. LVIII. N. 4.

(99) Cullen *Anfangsgr. d. pr. Arzneyk.* 2. *Aufl.*, *nach d. viert. Engl. Ausg. ubersetzt.* 3. *B.* p 345. (Fatetur, auram epilepticam nequaquam nervorum curriculum sequi, quod certe difficulter demonstrandum foret).

(100) §. LVIII. 1.

phaenomena electrica tunc obvenire, quivis videt. Caeterum in ea versamur opinione, epilepsias ex vitio universi systematis nervosi rarissime obvenire, ac morbo, de quo agitur, plerumque caussam *unam* tantum systematis illius partem laedentem subesse.

Epilepsia encephalica.

10. Quas inter partes *encephalum* primum obtinet locum. Epilepsia ista, quam *encephalicam*, seu *cerebralem* vocabimus, quamque alii *idiopathicam*, *essentialem*, *legitimam* denominant, utplurimum in prima evolvitur infantia. Ansam illi tunc praebere solent res imaginationem matris gravidae ferientes, violentiae capiti sub partu, vel tardius illatae, peculiaris cranii structura, encephalitis imperfecte resoluta (1), hydrocephalus non penitus sanatus affectiones aurium, tineae incauta fuga, tandemque terror, cujus tamen actionem necdum accurate determinare audemus. Serius epilepsiam encephalicam excitant studia, vigiliae, potus liquorum fermentatorum, tempus aestivum, plethora, inprimis congestiones sanguinis circa cerebrum, tophi, caries, vulnera, tumores glandularum, steatomata, aliaque vitia ex

(1) P. II. Vol. I. Sect. I. C. III. §. XVII. 4.

anatomia pathologica eruenda (2). Epilepsia encephalica aura, aliisque prodromis (praeter affectionem sensuum, et animi, destitui, convulsionibus mitioribus, iis faciei exceptis, insigniri, pupilla dilatata, pulsu potius lento cum respiratione neutiquam cohaerente (3) notari solet. Praeterea cerebri affecti symptomata et absoluto insultu epileptico remanent, ut sopor, et imbecillitas mentis. Evolutioni epilepsiae encephalicae ingentem, et fere continuum capitis dolorem, aut gravitatem praecedere, jamdiu docebatur (4).

Epilepsia spinalis.

11. *Epilepsia ex vitiis specus vertebralis* proficiscens a nobis *spinalis* dicta, pulchre a Hardess descripta (5), praesertim in rhachiticis, ex violentiis columnae vertebralis, ex transpiratione, miliaribus (6), et impetiginibus male curatis, ex onania, ex rhachialgitide imperfecte

(2) §. LIII. 2. Quondam epilepsiam ex contractione meningum repetebant, aut ex earum vellicatione (Volker diss. de morbo comitiali. Erf. 1688. p. 6.).

(3) Larrey *mém. de chir. milit. sur une épilepsie cérébrale.*

(4) Trallian. Lib. I. C. 15.

(5) Op. min. ac. med. T. I. 1815. II. Analect. V. De epilepsia.

(6) Cfr. ea, quae plurimis hujus operis in locis de imperio miliarium in spinam dicta sunt.

resoluta, aut in hydrorhachitidem terminata (7) oritur. Variis ea prodromis affectionem nervi sympathici, et systematis dermoidei indicantibus, et inter haec saepe aura, ex abdomine, aut pectore ad caput ascendente, formicationis sensu, vitiligine (8) insignitur. Convulsiones exhibere solet maximas, minoremque capitis affectionem. Forte huic epilepsiae magis familiaria sunt jactura seminis, et resolutio vesicae urinariae. Ab illa nequaquam *convulsiones gravidarum*, et *parturientium* alienae esse videntur; constat enim graviditatem, et labores partus quammaxime *plethorae columnae vertebralis* favere. Quae cum ita sint, ex irritatione medullae spinalis, et nervorum inde proficiscentium non solum facile de convulsionibus gravidarum, et parturientium, sed et de eorum summo periculo ratio redditur. Quo altior nempe mali sedes, eo citius illud medullae oblongatae communicatur, quam plane imparem ad violentias sustinendas esse, saepe saepius monitum est (9).

(7) Cap. III. §. XIV.

(8) Cfr. C. I. de imperio medullae spinalis in cutem.

(9) Quot non parturientes convulsae moriuntur, quin mortis debita ratio dari possit, et certe ob neglectum columnae vertebralis examen. Hujus neglectus haud dudum exemplum in *Regia Principe Anglicana Carolina* habuimus. Fertur

Epilepsia ex affectione singulorum nervorum.

12. Sicuti affectio cerebri, et medullae spinalis epilepsiae occasionem praebere potest; ita *affectio singulorum nervorum*. Epilepsiae hac ex caussa ortae nomen *nervosae* conveniret, nisi ex hac nomenclatura, ob id, quod epitheton, de quo agitur, affectibus systematis nervosi generatim dicari solet, confusio timenda foret. Epilepsiam ex affectione *singuli* cujusdam *nervi* pullulare suspicamur: dum prodroma constanter ex pectore, abdomine, pelvi, aut extremitatibus evolvuntur: dum aegritudines praegressae, aut cum epilepsia complicatae affectionem visceris, arteriae, venae, vasis, glandulaeque lymphaticae, aut ossis cujusdam, a quibus nervi propinqui, aut eorum plexus, et ganglia lacessiri possent, designant: dumque aetiologia nullam, quae cerebrum, aut medullam spinalem offendere potuisset, caussam indicat.

quidem in relatione autopsiae cadaveris illius, quae publici juris reddita est, quod medici in *tribus* adapertis corporis cavitatibus nil morbosi detexerint. Et cur de quarta cavitate, de spina scilicet vertebrali, quaestionem non instituerunt? Hic tamen morbi sedes expectanda fuisset! Lege de hoc argumento Frid. Hoffmannum, (Med. Rat. Syst. T. IV. C. 1. obs. 3.) et compara Racchetti op. c. p. 281.

Epilepsia cardiaca.

13. *Nervos cardiacos* evolutioni epilepsiae non semper alienos esse, QUERCETANUS sedem morbi illius in *corde* quaerendo (10), quodammodo indicavit. Et revera exempla epilepsiarum ex vitiis cordis MORGAGNI (11), LANCISI (12), TESTA (13), et GOULD (14) enarrarunt, vidimusque saltem convulsiones diras ex cordis affectione pullulantes (15). MORGAGNII aegrotus sensum quasi fumi ex ventriculo ascendentis percipiebat, et pulsum rarum exhibebat: « ea autem perpetua a plurimis jam mensibus raritas, quotiescumque paroxysmus imminebat vel multo major percipiebatur, ut ex hoc hujus incremento nunquam fallerentur medici, si instantem praedicerent insultum: quo durante pulsus frequens fiebat ». Morbo terror, timor, iraque demum, et moestitia praegressa fuerant. Aeger, unus TESTAE pulsum in carpo sinistro parvum, et irregularem, in dextro normalem,

(10) Tetrad. de affect. capitis. Cap. 8.

(11) Epist. 64. Art. 5. 6. (Dilatatio universi cordis, et magnae arteriae).

(12) De mortib. subitan. p. 113. De aneur. L. II. p. 82.

(13) *Ueb. d. Krankh. d. Herzens. Ein. Ausz. aus. d. Ital. mit Anmerk. v.* KURT SPRENGEL. 1. *Th.* p. 139.

(14) *Philos. transact. Vol. XIV. N.* 157. p. 537.

(15) Cap. XIV.

et cordis palpitationem exhibebat; alter pulsu filiformi instructus erat, et hora decima matutina paroxysmos epilepticos patiebatur. Aeger GOULDI praeter epilepsiam, palpitatione cordis, et lipothymiis laborabat, ac inopinate mortuus polypum in camera dextra obtulit. Lipothymiis alternatim cum insultibus epilepticis aeger, de quo K. SPRENGEL narrat (16), afficiebatur: autopsia cadaveris fissuras, dilatationes, et concrementa cartilaginea arcus aortae exhibuit.

Epilepsia abdominalis.

14. *Plexuum nervorum abdominalium* affectio frequentissime epilepsiam provocat; *hypochondriacam* quondam (17), nunc *abdominalem*, aut *umbilicalem* dictam (18). Epilepsia ista, pauperum magis quam divitum morbus frequentius in pueris, quam in puellis (19), et frequentissime nono, et decimo aetatis anno ingruit, magisque hyemali tempore, et crescente luna. Paroxysmi utplurimum sine manifesta

(16) Op. cit. TESTA p. 141. in nota.

(17) Si quis enim crederet, inquisitionem in variam sedem epilepsiae novam esse, adeat, quaeso, SYLVII, aliorumque opera, et contrarium intelliget.

(18) LINDT, (AUTENRIETH) diss. de epilepsia praesert. puerorum umbilicali. Tub. 1814.

(19) AUTENRIETH l. c. p. 20. Pueri viginti tres, puellae septem.

caussa, haud raro post iram, praeviis dysuria (20), dolore abdominis, nausea, et vomituritione, atque aura ab umbilico ascendente evolvuntur. Quandoque, inprimis in recenti morbo, haec abdominis incommoda sine subsequente epilepsia obveniunt, ac parentes facile de imminente periculo fallunt. Habitus aegrotantium, de quibus agitur, haud cernitur cachecticus, nec tamen florens sanitate, functiones, quotquot sunt, extra paroxysmum rite absolvuntur. Nonnulli vermium indicia exhibent; ac vermes sponte, aut anthelminticorum ope evacuantur, quin tamen in hisce animalibus caussa morbi inveniri possit; enim vero experientia nos cum aliis (21) certiores reddidit, vermes intestinales quidem haud raro convulsionibus transitoriis, aut eclampsiae ansam porrigere, raro (22) autem epilepsiae omnibus numeris absolutae. Idem de acidis primarum viarum, et de saburris existimamus. Quae cum ita sint, restat solum, ut caussam genuinae epi-

(20) Petersor Disp. c.

(21) Autenrieth l. c. p. 37.

(22) Luculentissimum exemplum genuinae epilepsiae verminosae narrat Monscheir in diss. solenni de epilepsia, Francf. ad Viadr. 1700. edita, p. 9., pueri scilicet pro obsesso habiti, ubi daemon, adhibitis anthelminticis, sub forma vermis exiit.

lepsiae umbilicalis in *affectione glandularum mesenterii* directe plexui nervorum mesenterico superiori, et indirecte plexui coeliaco infensarum quaeramus. Caeterum epilepsia originis abdominalis et in adultis obvenire potest. Caussa tunc plerumque in *ventriculo*, praesertim ore illius (23), in *hepate*, aut *cystide fellea* quaerenda. Quibus in casibus insultus epilepticos ardor ventris, inediae intolerantia, ructus, borborygmi, singultus, respiratio intersecta, palpitatio cordis praecedere, et icterus quandoque intercurrere solent. Et *lienem* quandoque caussam epilepsiae amplecti ex Tulpii (24), aliorumque (25) observationibus elucet. Ita *pancreas* (26).

(23) Galenus (L. III. de loc. affect C. 7.) exemplum *epilepsiae stomachicae* adducit in juvene grammatico Diodoro, qui ab inedia, et vehementi animi intentione, quoties docebat, convellebatur. Cfr. Fernel in consil. 7. Valeriola L III. obs. 7. Forest L. X. obs. 64 Meibom diss. de epilepsia stomach. Helmst. 1740. Ritter, de puella epilepsia stomachica laborante, visu, auditu motibus epilepticis tam orbata, quam eadem denuo sub illis recuperante (Nova Act. N. Cur. Vol. 3 p. 386.).

(24) L. c. Pressa vel solo digito lienis regione aeger illico in paroxysmum incidebat.

(25) Ex liene indurato puerum epilepticum recitat Obs. 133. Misc. N. C. Dec I. An. 6. p. 180.

(26) « Quando insultus epileptici oriuntur a pancreate male

Epilepsia ex vitio uteri.

15. Frequentissime vero epilepsiae sexus sequioris focus in *utero* invenitur, quod cum ex observationibus supra allatis (27), tum ex fastis medicis (28) apparet. Dignoscitur *epilepsia uterina*, habita ratione conditionis singularis aegrotae, morborum praecedentium, caussarum aegritudinis praesentis, phaenomenorum sub paroxysmo locum habentium (29), et temporis ingressus illorum. Interea ob id quod insultus circa catameniorum periodum ingruat, ad originem morbi uterinam tuto concludere haud

se habente, id arguunt dolor lateris sinistri, et calor vehementior in lumbis, cui utplurimum conjunctus est vomitus flavorum, et porraceorum humorum frequens, quandoque pertinax alvi obstructio (Volker diss. c.).

(27) §. LV. 2. (91, 92, 93, 94, 95, 99.).

(28) Gruger de epilepsia uterina horrenda et contumaci ejusque curatione. Misc. Ac. N. C. Dec. III. an. 7. 8. p. 172.). Wedel diss. de epilepsia hyster. Jen. 1676. Eickmeyer diss. de epilepsia uterina. Ultraj. 1639. Schulze Cas. hysterico-epileptici resolutio. Hal. 1737. Maisonneuve l. c.

(29) Pater meus Viennae nobilem feminam epilepsia uterina laborantem curavit. Sub maxime terribili paroxysmo advocatus, et variis incassum tentatis, amasius aegrotae ait: domine doctor! visne ut convulsionibus finem imponam? Utique. Ac revera manu sua pertractatis partibus genitalibus aegrotae, pro tempore quies obtinebatur.

licet; vidimus enim epilepsias certe non uterinas, quae nihilominus, appropinquante menstruali periodo, saeviebant.

Epilepsia ex vitio organorum uropojeticorum.

16. Epilepsiam ex irritamento *renibus, ureteribus*, et *vesicae urinariae*, inprimis a calculo illatis, originem nancisci posse, observationes PEREMBONI (30), et TISSOTI (31) docent, vidimusque in colica nephritica, nisi genuinam epilepsiam, saltem eclampsiam.

Epilepsia ex affectione partium externarum.

17. Ob consensum *externarum partium* non minorem epilepticorum copiam notavit medicorum experientia, videlicet ex tibia (32), crure (33), sura (34), pede (35), digito (36), mam-

(30) Nova acta Nat. Cur. T. III. obs. 2. p. 20.

(31) Op. c. Act. 4. p. 68.

(32) GALENUS L. III. Loc. affect. C. 5.

(33) JACHIN comment. in RHASIN. cap. de epilepsia. TRINCAVELLI L. III. C. 6 DONZELL in consil 38. ed. SCHOLZII. MERCURIAL. Consil. 61. MORT. *An epilepsy from an uncommon cause* (concrementum cartilagineum pisiforme in crure) v. *Med. Essays and obs. by a Soc. in Edinb.* Vol. 4. p. 416.

(34) HOLLER in schol. ad praxin. L. I. C. 16.

(35) FORESTUS L. alleg. obs. 68.

(36) FAVENT. C. II. de med. morb. BRASSAVOL. comment. ad aph. 45. L. II HIPPOCRATIS.

ma (37), coxa (38), et vola manus (39). Interea timemus, medicorum plurimos epilepsiarum fontem ex partibus externis ob id solum false derivasse, quod *aura* inde ortum traxerit. « Saltem, ait RIVERIUS (40), si a parte aliqua externa epilepsia oriunda sit, aura quaedam percipitur a parte illa elevari, et minera morbi in eo delitescens, vellicat interdum, aut titillat, quod imminentem paroxysmum praenuntiat. Et si pars illa constringatur vinculo, impeditur paroxysmus ».

Epilepsiae indoles.

18. Detecto, si fieri licet, loco, ex quo epilepsia ortum ducit, ut *indoles* illius saltem conjectura attingatur, restat. Quo in opere, ut necessario cum ordine incedere possimus, epilepsiarum varia genera statuere juvabit; scilicet *atonicas*, *traumaticas*, *inflammatorias*, *rheumaticas*, *metastaticas*, *arthriticas*, *carcinomaticas*, *gastricas*, *scrophulosas*, *syphiliticas*, et *complicatas*.

Epilepsia atonica seu nervea.

19. Paucae illae epilepsiae, quas ex vitio

(37) MARCELL. DONAT. LII. hist. mirab. C. 4.
(38) SILVIUS in lib. de morb. intern. c. propr.
(39) PLATER L. I. Obs.
(40) Prax. med. L. I. C. 7.

universi systematis nervosi pullulare diximus (41), non inanem suspicionem movent, *atoniam cum sensibilitate morbosa* primariam illarum fontem constituere posse. Sic saltem caussae debilitantes, quae illis ansam porrigunt, constitutio delicata aegrotorum, qui inde affliguntur, felix hinc inde exitus morbi, corroborato per annorum curriculum corpore, et maxime effectus propitius methodi tonicae gradui sensibilitatis accommodatae, ostendere videntur. Sique liceat atoniam, et sensibilitatem morbosam *universi* systematis nervosi pro caussa proxima nonnullarum epilepsiarum admittere, non videmus, cur idem status morbosus relate ad unam, alteramve illius systematis *partem* admitti non possit. Imo (sit venia hypothesi) defectus aequilibrii inter varias partes, quae systema nervosum componunt, quo scilicet fieret, ut una illarum principii nervei, seu vitalis possideret *plus*, altera *minus*, de phaenomenis, veluti electricis, paroxysmi epileptici rationem reddere quodammodo possent.

Epilepsia traumatica.

20. Si epilepticorum singulorum exacta semper haberetur historia, quod imbecillis aegrorum aetas, et conditio, parvitas caussae ali-

(41) N. X.

quando primum morbi fundamentum jacentis; aliaque rerum adjuncta saepe impediunt; si, inquam, epilepticorum singulorum semper exacta haberetur historia, palam fieret, *epilepsiam traumaticam* frequentem esse (42). Enimvero ad eam excitandam opus non est, ut directe encephalum, aut columna vertebralis a violentiis externis, aliisque stimulis mechanicis in aetiologia abunde indicatis afficiantur; sed quodvis fere machinae punctum male inde tractatum terribili, de quo agitur, affectui occasionem praebere valet (43).

Epilepsia inflammatoria.

21. *Epilepsiae*, quae ex sanguinis evacuationibus intermissis, ex potu liquorum fermentatorum, aliorumque narcoticorum, ex motu nimio, et ex violentis animi pathematibus oriuntur, quaeque hominibus floridis, juvenibus, praesertim tempore vernali locum obtinent, nobis sunt *inflammatoriae*; sub allatis enim rerum positionibus aliter fieri nequit, quominus sanguis vel majori, quam par est, vi in cerebrum, et medullam spinalem irruat, vel in reditu suo ad cor obstaculis multifariis prematur. Nec requiritur ad epilepsiam inflammato-

(42) Cfr. P II. Vol. I. Sect. I. C. I. §. IV. 24, et §. X. 13.
(43) Cfr. §. LVIII. N. 4.

riam excitandam, ut plethora directe systema nervosum afficiat, cum similes effectus ex congestione sanguinis circa viscera in illud systema imperium magnum exercentia, e. c. cor, hepar, ventriculum, et imprimis *uterum*, locum obtinere possint. De quo argumento legatur, quaeso, TISSOT (44), qui originem epilepsiarum ex plethora observationibus DRELINCOURTI (45), WEPFERI (46), MORGAGNI (47), JOHNSTONI (48), MECKELII (49), et propriis innixus meridiana luce clarius patefecit (50), et praxi felici, qua et nos hinc inde gloriari potuimus, confirmavit. Quodsi vero methodus medendi plethorae non semper in epilepsiis inde derivatis succedit, caussa in eo invenitur, quod, nisi in primo morbi limine occurratur, ex congestionibus sanguinis circa cerebrum, cerebellum, medullam

(44) L. c. Art. 8. p. 122. 138. Cfr. SAILLANT *Expériences faites sur les animaux pour découvr. le siège, et la cause proch. de l'épilepsie* (*Hist. et mém. de la Soc. R. de méd. de Paris* 1782, *et* 1783. *mém.* p 88.).

(45) BONET sepulchr. 16. addit. obs. 6. p. 294.

(46) Op. c. p. 303.

(47) Epist. 9. N. 12, 14.

(48) *Med. obs. and inquir.* Vol. 2. N. 6. p. 115.

(49) *Recherches anatomico-physiol. sur les caus. de la folie. Mém. de Berlin.* 1760. obs. 10.

(50) Legi meretur et HORNBAUM in MARCUS *Eph. d. Heilk.* 7. *B.*

oblongatam, et spinalem iterum iterumque repetitis, diu neglectis, forteque incongruae curatis, tandem alia evolvuntur istis in partibus, aut in vicinis vitia in paragrapho *anatomiam pathologicam epilepticorum* continente, abunde indicata. Effectus isti processus inflammatorii pluries in encephalo, aut in specu vertebrali reiterati, etiamsi plethora fugata sit, perstant, ac instar caussarum traumaticarum pulpae nerveae vim inferendo, terribiles mali epileptici insultus gignunt. Quodsi miraris, cur vitia illa continuo praesentia solum periodice potestatem exerceant, tibi respondere liceret, permultos stimulos morbosos posse in corpore humano eousque innocue latitare, quonsque aliae non superveniant caussae, ut mutationes anni temporum, atmosphaerae, hujusque conditio plus minus electrica, victus solito diversus, abusus liquorum spirituosorum, somnus vigiliis non respondens, animi pathemata etc., quae aut sanguinem exagitando, aut nervorum sensibilitatem augendo mali explosionem excitent. Praeterea cum SANCTORINI experimenta (51) doceant, corpus humanum omni mense sine nota caussa per aliquot dies pondere increscere, dein vero iterum decrescere, et sic alternatim, nonne

(51) Statica medica.

primo in casu *turgor* expectandus erit, quo vigente, recondita vitia variis partibus inhaerentia caput attollere, et effectus in pulpam nerveam producere, quae serius, cessante turgore, evanescere debent (52)?

Epilepsia rheumatica.

22. Si *rheumatis* effectus generales in systema nervosum perpendis (53), et imprimis, si factorum in doctrina encephalitidis, rhachialgitidis, et neuralgitidis rheumaticae traditorum recordaberis, facile originem plurimarum epilepsiarum inde explicabis. Ac re quidem vera plurimae epilepsiae, quae in hominibus alias sanis, et ad morbos nervosos minime dispositis, ex transpiratione suppressa oriuntur, vitiis nisi omnino rheumaticis, saltem a rheumate proficiscentibus ortum debent. Spectant praeprimis huc *vitia membranarum* cerebrum, cerebellum, medullam oblongatam, et spinalem, nec non singulos nervos involventium, atque *ex-*

(52) Stalparti van der Wiel (Obs. cent. I. obs. 8. p. 36.) historiam comitis Philippi a Nassau Weicheim refert, qui post lapsum de equo ob gravem contusionem cranii *vigesies septies* terebratus fuit, priusquam latens extravasatum detegi potuerat. Sanatus, plus vini quam antea, quin ebrietas sequeretur, epotare illi licuit, verisimiliter concessa cerebri majori expansione. Cfr. Tissot l. c. p. 264. §. 131.
(53) P. II. Vol. I. Sect. I, §. IV. 15.

travasata adhaesiones morbosae, aliaque mala supra exposita (54). Ab epilepsia rheumatica vix catarrhalis illa differt, de qua SCHNEIDERUS loquitur (55), asserens caussam catarrhalem hic nervos (certe membranae pituitariae narium) vellicare (56). Generatim vero sedem caussae epilepsiae, cui transpiratio suppressa ortum dat minus in cerebro, quam in columna vertebrali quaerimus; notum enim est, systema dermoideum nervos suos hoc ex specu accipere, quod si cutem imperio medullae spinalis subjiciat, subjicit vicissim et medullam spinalem imperio cutis.

Epilepsia metastatica.

23. Hanc ipsam ob caussam et *epilepsiae metastaticae*, quatenus scilicet ex imperfecta evolutione, aut ex fuga praepostera exanthematum, impetiginum, et ulcerum chronicorum cutis originem nanciscuntur, maxime ad *spinales* amandamus. Atque hic iterum confirmatur, *miliaria* peculiarem nexum cum medulla spinali habere (57); constat enim (58), epilepsiam epidemicam post illa obvenisse.

(54) §. LIV.
(55) De catarrhis. Lib. II. p. 103.
(56) Cfr. cap. de coryza.
(57) P. I. Vol. II. C. III. §. XIV. 2.
(58) BARAILLON l. c.

Epilepsia arthritica.

21. *Arthritis* systemati nervoso generatim infensa (59) inter alios morbos et *epilepsiam* excitat (60). Quod fieri videtur nunc *directe* per irritationem a caussa arthritica parti cuidam systematis nervosi, e. c. cerebri, medullae spinali illatam; nunc *indirecte* per morbos viscerum, e. c. cordis, uteri, indolis arthriticae nervis vicinis infensos. Vestigia arthritidis, ut concrementa calculosa ipsa epilepticorum cadavera exhibent. Ad epilepsias arthriticas et illae spectare videntur, quae olim ab *acredine humorum* derivabantur (61); pathologiae enim humoralis istam partem non plane in doctrina epilepsiae rejiciendam esse praeter alia et MANGOLTI casus (62) docet, viri scilicet eadem ratione qua plus esui salis culinaris indulgebat, fortius ab epilepsia affecti, a quo tandem malo solum per abstinentiam a sale liberare potuerat. Sic duobus in pueris epilepsia originem ab

(59) P. II. Vol. I. Sect. I. Cap. I. §. IV. 17.

(60) Eph. N. Cur. Dec. II. an. 6. obs. 42. Schol. p. 112. GUTERMANN de arthrit. vaga, convulsionibus epilept. soluta (Act. Acad. N. Cur. Vol. III. p. 330.).

(61) TISSOT l. c. Art. IX. *Des épilepsies occasionées par l'acre des humeurs.*

(62) Progr. de epilepsiae nonnull. specieb. Erf. 1764.

esu protractu porri sectilis trahebat (63). Et epilepsiae, quibus retentiones evacuationum habitualium, e. c. diarrhoeae (64) ansam porrigunt, nec non eae, quae ab intempestiva febrium intermittentium suppressione oriuntur (65), sibi locum hic vindicare videntur. Epilepsiae indolem arthriticam conjecturamus, si aeger ex stirpe arthritica descendat, si prius aliis affectionibus arthriticis obnoxius fuerit, si paroxysmi determinatis anni temporibus alligati sint, sique, iis absolutis, urina sedimentum sic dictum arthriticum deponat. Interea fieri potest, quod epilepsia primam originem caussae arthriticae debeat, serius autem a reliquiis illius excitetur.

Epilepsia intermittens larvata.

25. Dari *febrem intermittentem larvatam perniciosam* sub forma *epilepsiae*, seu potius *eclampsiae* comparentem, tum ex aliorum (66),

(63) Schenk obs. 117.

(64) Med. sept. de epileps. Cap. 31. T. I. p. 20.

(65) Boehmer et Titius de exanthematum differentia, et origine. Wittemb. 1766. p. 7.

(66) Werlhof de febr. Sect. I. §. 4., et Sect. II. §. 4. *Storia d'una epiless. period. col tipo d'una terzana guarita al sopraggiungere d'un tifo petecch. Giorn. della Soc. med. chir. di Parma. Vol. 14. p. 3.*

tum ex propria experientia constat. Diagnosis secundum regulas alibi traditas (67) instituitur.

Epilepsia carcinomatica.

26. Scirrhi in cerebro, et prope nervos epilepticorum detecti (68), imperium principii cancrosi in systema nervosum (69), et in nervorum singulorum morbos (70), ac tandem commercium cancri mammae cum insultibus epilepticis (71), nobis jus *epilepsiam carcinomaticam* statuendi impertiunt. Imo similitudo quaedam inter auram epilepticam, et neuralgias carcinomaticas, utpote fulminis instar contingentes (72), animadvertitur. Caeterum epilepsiae carcinomaticae diagnosis, maxime habita ratione stirpis, et aetatis aegrorum, necnon morborum praegressorum, aut sociorum instituenda foret.

Epilepsia gastrica.

27. Minus problematica *epilepsia* est ex affectionibus gastricis ortum ducens, ideoque *ga-*

(67) P. I. Vol. I. Cap. II. §. XXII. 3.

(68) §. LIV.

(69) P. II. Sect. I. Cap. I. §. IV. 22.

(70) Cap. §.

(71) Le Wagner *Traité du cancer des mammelles.* p. 175. (Epileptica simul cancro laborans, ex doloribus hac in parte auctis, futurum insultum epilepticum praedicebat).

(72) Cap. VI. §. XXVIII. r.

strica dicenda. Hujus generis esse solent epilepsiae, aut saltem eclampsiae recens natorum, et infantum, quatenus maeconio, acidis primarum viarum, erroribus in diaeta, et vermibus ortum debent. Ex cadaverum epilepticorum autopsia intelligitur, ventriculum, et intestina quandoque inflammatione laborare. Tum hanc ob caussam, tum ob facilem errorem, affectionem abdominis per consensum cum cerebro ortam pro primaria habendi, praesentia epilepsiae gastricae non praecipitanter judicanda est.

Epilepsia scrophulosa, et rhachitica.

28. Quae regula eo magis sacra esto, cum epilepsiae originis abdominalis saepius, ut monuimus (73), ex *affectione scrophulosa glandularum mesenterii*, quam ex vermibus, bile, saburra, et acidis primarum viarum pullulent. Verum scrophulae non solum respectu mesenterii vim in epilepsiam exercent; generatim enim scrophulosi ad morbum illum dispositi sunt (74), quod non mirum est, si perpendamus: inflammationem cerebri, et medullae spinalis in illis facillime in hydropem encephali, et specus vertebralis transire (75), ac epilepsiam

(73) N. 13.
(74) §. LV. 1.
(75) P. II. Vol. I. Sect. I. Cap. IV. §. XXII. 6. Cap. III. §. XIV. N. 3.

encephalicam, et *spinalem* saepe ex istis morbis imperfecte resolutis ortum ducere (76). Praeterea ex ipsa epilepticorum cadaverum sectione effectus scrophularum in cerebrum, aliasque systematis nervosi partes elucet. Ac re quidem vera, facile vis, quam tumores glandularum pulpae nerveae inferre debent, intelligitur. Porro epilepticorum crania (77), et *rhachitidis* in epilepsiam imperium abunde demonstrant, ne amplius de conditione columnae vertebralis rhachiticorum, et effectibus illius in nervos e spina proficiscentibus loquamur.

Epilepsia syphilitica.

25. Vis *diatheseos venereae* in epilepsiis excitandis observationibus Boneti (78), Pelargi (79), Kaempfii (80), Roeberi (81), aliorumque (82), et nostrarum (83) ita confirmata est,

(76) N. 9.

(77) §. LIV. 2.

(78) Sepulcr. L. I. Sect. XII. Add. obs. 3.

(79) *Med. Jahrgange.* 2. B. p. 317.

(80) Acta Hassiae. Vol. I. p. 152.

(81) *Von e. Epilepsie v. vener. Knochenauswuchsen.* (*Museum d. Heilkunde.* 4. *B.* p. 290.).

(82) Eph. N. Cur. Cent. I. obs. 136.

(83) An. 1800 Polonus 40 circiter annorum Viennam advenerat epilepsia rebelli affectus. Curae tandem meae, absente medico suo ordinario, commissus, cum observaverim

ut in stabilienda *epilepsia syphilitica* a nullo premamur dubio. Syphilis epilepsiam vix per actionem directam in systema nervosum, sed indirecte cariem, exostoses, et tophos pulpae nerveae variis in locis infensos excitando, gignere videtur. Diagnosis potissimum ex anamnesticis, et praesentia symptomatum luis instituitur. Epilepsiae nocturnae prae aliis de syphilide suspectae sunto. Cum et *mercurii* usus

epilepsiae sociam fuisse cephalaeam saevam noctu invalescentem (quo tempore et insultus epileptici iugruere solebant), num aeger nunquam morbos venereos perpessus fuerit, interrogabam. Fassus est, se in juventute ab hoc malo non vixisse immunem; qua de caussa periculum cum mercurio sublimato corrosivo institui, et tanto cum successu, ut aegrum spatio sex hebdomadum ab utroque malo, epilepsia scilicet, et cephalalgia liberaverim. Ao. 1817 ancilla 20 ann. epileptica ad Clinicum Vilnense recepta est. Accusabat lapsum in flumen, et terrorem inde secutum pro morbi caussis. Examinato capite cariem ossis parietalis dextri deteximus, cujus centrum per exfoliationem ad circumferentiam pollicis, et ultra ita consumptum erat, ut pulsatio cerebri per duram matrem denudatam apparuerit. Integumenta ulcere notas syphiliticas exhibente depascebantur. Tophus orbitam sinistram occupabat. Glandularum submaxillarium una ad ovi columbini magnitudinem increverat. Paroxysmi epileptici plerumque horis nocturnis, magisque in corporis latere sinistro saeviebant. Cura antisyphilitica adhibita, aegra sanitati restituta est, num sine reditu, ignoro.

iocantus epilepsiam excitare possit (84), cavendum, ne effectus illius syphilidi tribuantur.

Epilepsia complicata.

30. Si tantum jam in epilepsia excitanda *unius* diatheseos sit imperium, quid ex *confluvio plurimarum diathesium* expectandum erit? Sane quidem historias epilepticorum ab ovo pervolvendo hujusmodi malorum conflictatio haud raro invenitur. Est ea tam multiplex, ut in omnibus suis combinationibus exponi nequeat. Sufficiat hinc unicum exemplum adducere, rhachitici scilicet onania exhausti, potui liquorum fermentatorum non parcentis, et tandem a syphilide contaminati. Hic luis contagium praeprimis systema osseum, utpote jam a rhachitide labefactatum aggreditur, unde vertebrarum nonnullorum dorsalium tophi, et caries oriuntur. Porro medulla spinalis, onaniae culpa morbose sensilis, irritationem, suis membranis a vertebris turgidis erosis illatam aegre fert; fert tamen, donec accedente vel ebrietate, vel alvi obstructione, vel aestu venereo, vel calore lecti, vel motu nimio, vel animi pathemate etc., sanguis majori impetu in columnam vertebralem irruat; quo facto, nervi spinales in origine stimulum percipientes

(84) §. LV. N. 2.

impressionem morbosam nervo sympathico magno, et cerebro communicant, unde insultus epilepticus omnibus numeris absolutus oritur.

§. LVII.

PROGNOSIS.

Generatim.

1. Epilepsia morbum difficillimae curationis sistit. Valet id maxime de epilepsia haereditaria congenita, et nocturna. «Juvenes epilepsia laborantes mutatione praecipue aetatis, regionis, ac victus sanantur (83)». At certe non indiscriminatim! Sic exceptionibus non caret alter aphorismorum, quo contenditur: «quibus ante pubertatem contingat epilepsia, curationem recipere; quibus post vigesimum quintum annum, eos fere comitari ad mortem usque» (86); epilepsias enim inter trigesimum, et quadragesimum annum ex abusu liquorum fermentatorum, ac suppresso fluxu haemorrhoidali evolutas sine maximis difficultatibus sanavimus. Epilepsiae prognosis non a vi symptomatum desumenda; constat enim, morbum aspectu leviorem aliquando difficilius sanari, quam qui

(85) Hippocrates. II. aph. 45.
(86) Idem Lib. V. aph. 7.

sub forma feroci saevit. Nec frequentia paroxysmorum majus semper indicat periculum; immo generatim maxime rebelles sunt epilepsiae, quarum insultus longis intervallis sejunguntur (87). E contrario regula generali, quo recentior epilepsia, eo magis sanationis spes affulget, et vice versa. Hoc tamen non impedit, quominus dentur etiam exempla epilepsiarum sanatarum, quamvis morbus annos quadraginta (88), et quinquaginta (89) duraverit. Novimus virum summo loco natum, qui ad annum quadragesimum aetatis epilepsia vexabatur, quae dein sponte evanuit (90). Gravissimae sunt epilepsiae, quae pulmones, et cor vehementer aggrediuntur, quorum insultus vertiginem, hebetudinem, torporem relinquere solent, quaeque a pharmacis diversae prorsus naturae nullam mutationem vel in melius, vel in pejus subeunt. Saepius epilepsia per annum unum, alterumve evanescit, ac dein redit nunquam evanitura. Ex quo colligitur, historiis epilepsiarum sanatarum

(87) Boerhaave in consult. epist. VI. p. 23.

(88) Nicolaus Florentinus op. (ab infantia aegra epilepsia laboraverat).

(89) Trincavelli Lib. I. consil. 29.

(90) Cfr. Doederlein diss. de epilepsia autocratia naturae curata. Alt. 1747.

fidem non indiscriminatim tribuendam esse. Eo magis errori locus est, quum epilepticus tempore intervalli liberi perfecta frui videtur sanitate. Etiamsi morbus diu duraverit, facultates animi non semper evidens detrimentum capiunt. Generatim epileptici longaevitate non gaudent. Gravidae epilepsia laborantes plerumque, at non semper (91), abortum patiuntur. Eclampsia (92) parturientium, nisi jam prius convulsionibus insontibus obnoxiarum, quidquid dicant (93), morbus est plerumque lethalis. Illa praegnantium post partum aliquando cessat (94). Epilepsia infantum, nisi ex encephalitide, et hydrocephalo, vel ex rhachialgitide, et hydrorha-

(91) Schenk in obs. Thebesius gravis epilepsia in gravida, et foetui et partui innoxia. Act. Ac. Nat. Cur. Vol. 10. p. 216. Gulbrand epilepsia tum gravidae, tum lactantis innoxia, et paralysis eruptis catameniis soluta. (Act. Soc. med. Havn. Vol. I. p. 84.).

(92) Rogery *mém. et obs. sur des convulsions épilept. survenues à la fin du sept. mois de la grossesse, et suivis de l'avortement* (*Annales de la Soc. de méd. de Montpel. T.* 9. p. 109.).

(93) Gehler diss. de eclampsia parturient. morbo gravi quidem, neque adeo funesto. S. I. Pathol. resp. Gutsch. Lips. 1776. Sect. 2. Therapeut. resp. Gerischer. Lips. 1777.

(94) Roesler Miscel. Acad. N. Cur. Dec. I. an. 3. 1672. p. 534. Ipse vidi.

chitide, vel ex dentitione veniat, prognosin epilepsiae gastricae agnoscit.

Prognosis ex sede.

2. «Qui a capite epilepsiae initium sumunt, ex his gravissimae, deinde qui a latere: qui vero a manibus, ac pedibus, maxime sanari possunt» (95). Paroxysmum vel antecedentes, vel consequentes oculorum splendores epilepticis funesti esse solent (96). Sane omnia signa epilepsiam encephalicam indicantia, caeteris paribus, difficillimae curationis praesagium sistunt. Verisimile autem est, et epilepsias, quarum caussae in aliis corporis partibus resident, tractu temporis veluti encephaliticas fieri. Valet id potissimum de epilepsiis abdominalibus.

Prognosis ex indole.

3. *Epilepsiae atonicae*, seu *nerveae* primus ille aphorismus HIPPOCRATIS (*) applicari potest. Prognosis hic saepe a conditione domestica aegrorum pendet. *Epilepsiis traumaticis* quandoque auxilia efficacissima chirurgica opponere licet (97). *Epilepsiae inflammatoriae*, *rheumaticae*, et *arthriticae*, priusquam in vitia

(95) HIPP. Prorrhet. Diss. 16. CORNARII.

(96) Misc. Act. N. C. Dec. III. an. 9, et 10. p. 280.

(*) L. I.

(97) Cfr. §. LVIII. N. 4.

localia, quae cum diathesi, ex quibus pullulant, jam amplius non cohaerent (98), degenerant, medicinae imperio plerumque subjiciuntur. *Epilepsiarum* sanatarum maxima pars *metastaticae* fuerunt; item *gastricae*, saltem quatenus maeconio, acidis primarum viarum, et vermibus ortum debuerant. *Epilepsiae scrophulosae*, et *rhachiticae* utplurimum altas adeo radices egerunt, ut artis imperium eludant. Excipi quodammodo merentur epilepsiae ex affectione glandularum meseraicarum. *Epilepsiae syphiliticae*, nisi complicatae, ad sanabiles spectant.

Transitus epilepsiarum.

4. Epilepsiae transeunt in maniam, inprimis fatuam, in coecitatem (99), strabismum (100), in apoplexiam (1), paralysin (2), in hydropem, et tabem; quae transitiones nullam plane sanationis relinquunt spem. Sunt qui sub ipso pa-

(98) P. II. Vol. I. Sect. I. Cap. I. §. V. 19.

(99) Seger de coecitate post epilepsiam in parturiente. Misc. Ac. Nat. Cur. Dec. I. An. 3. p. 293. Dec. III. An. 5, 6. App. p. 123.). Geebez de epilepsia mira metastasi in repentinam coecitat. et insperat. visus recuperat. (Eph. Ac. Nat. Cur. Cent. I. II. p. 264.).

(100) Seger de strabismo ex epilepsia (l. c.) p. 294.

(1) Rayger de epileps. apoplexiae superven. lethali. Misc. Ac. Nat. Cur. Dec. I. An. 6, 7. p. 311.

(2) Ranoe Act. Soc. Havn. Vol. 2. p. 154.

roxysmo morte mulctantur (3). Alii ab encephalitide, quam secundariam vocavimus (4), necnon ab hydrocephalo accessorio (5) necantur. Hi morbi plane a febribus, aliisque aegritudinibus quandoque *fortuito* epilepticos aggredientibus, ac antiquum morbum profligantibus distingui debent. Epilepsias nempe a febribus quartanis sanatas viderunt alii (6), a typho nos ipsi (7). Nec desunt exempla epilepsiarum fugatarum a supervenientibus tumore ad cubitum (8), cholera; et dysenteria (9), haemorrhagiis

(3) Dobrzanski mors repentina ex morbo caduco. (Misc. Ac. N. Cur. Dec. I. An. 2 p. 276.). Göckel de milite ex improviso convulsionib. epilept. sine manifesta caussa tentato, ac spatio aliquot horarum trucidato. (Ib. Dec. III. an. 9, et 10. p. 141.).

(4) P. II. Vol. I. Sect. I. C. III. §. XVIII. 10.

(5) Ibid. C. IV. §. XXIII. 3.

(6) Tenot ergo epilepsiae febris superveniens curatio. Paris. 1578 *Auszuge aus d. Tageb. e. ausub. Arztes.* p. 277.

(7) Cfr. opusculum meum: *Erlauterung d. Erregungstheorie.* 2. *Aufl. Heilbronn.* 1805. p. 386. (Antequam nempe epileptici a reliquis aegris in nosocomio Viennensi separarentur, contigit, ut in typhum contagiosum inciderent, quo morbo feliciter superato, et epilepsiae nulla alia obveniebant vestigia).

(8) Schultz singularis crisis epilepsiae in puerpera obortis tribus in sinistro cubito glandulis tumefactis soluta. (Misc. Ac. Nat. Cur. Dec. I. An. 3. p. 146.).

(9) Praetorius in *Samml. d. Soc. in Budissin.* p. 51. Eph.

(10), inprimis haemorrhoidibus (11), et morbis cutis (12), necnon a ruptura abscessus (13). Phaenomena sub finem cujusvis insultus epileptici contingentia veluti *crisin* constituere, ac fontem pro indicationibus aperire, dictum est (14); quam vero observationem nonnisi inter arctissimos limites admittemus (15). Quandoque epilepsiae (forte rectius convulsiones) salutares fuerunt (16).

N. Cur. Dec. II. An. 7. App. p. 133. Dec. III. An. 1. obs 72.

(10) *Edinburger Versuche. V. B. N.* 47.

(11) Langlois; ergo epilepticis, et melancholicis haemorrhoides salutares. Paris. 1640. Roncalli hist. morbor. obs. auctae. Brix. 1741. p. 21.

(12) Baumes in *Gazette Salutaire.* 1790. *N.* 2.

(13) Werloschnig de motu hyster. (in puella) ex uteri abscessu pro epilepsia habito feliciter cur. (Misc. N. Cur. Dec. III. An. 9. 10. p. 280.).

(14) Lentin *Beytr. z. ausub. Arzneyw.* 3. *B.* p. 144, 175.

(15) Si e. c. quivis insultus epilepticus largo urinarum sedimento terminaretur, verisimiliter esset, naturam crisin per lotium moliri, cui nutu obtemperando, deficiente alia indicatione, ad diuretica confugiendum foret. At quam incerta et ambigua haec sint, clare demonstravit Dreyssig l. c. p. 259.

(16) Guttermann de arthrid. vaga convulsionib. epilept. soluta, l. c. Theresius epilepsia diuturnae colicae sanguineo-spasmodicae superven. salutaris. (Act. Ac. N. Cur. Vol. 10. p. 217.). Paullini caducus dysenteriae averruncus (Misc.

§. LVIII.

CURA.

Generatim.

1. Curatio vel praesentem, vel futurum respicit paroxysmum; illum solvere, nunc prohibere conatur. Hoc in opere indicationes rationales eousque prosequimur, quousque ipsae a conjecturis circa morbi sedem, et indolem suggeruntur. Enimvero solum exhaustis, aut desideratis indicationibus rationalibus; ad auxilia empirica sic dicta *specifica antepileptica* confugere fas est. Elenchos eorum sedulitati a Brac (17), Pechlini (18), Rivini (19), Teucheri

Ac. N. Cur. Dec. II. An. 7. App. p. 133.). Grass de ischuria paroxysmo epilept. soluta. (Ib. Dec. I. An. 3. p. 387. Dec. III. An. 5. et 6. App. p. 129.). Muller de sene plusquam octogenario apoplexiae proximo convulsionibus epilept. vehementissimis tacto, et insperato sanitati restituto. (Eph. N. Cur Cent. 9. et 10. p. 368.). Paullini quartana febris ab epilepsia curata, et contra. (Misc. Ac. N. Cur. Dec. II. An. 5. App. p. 50.).

(17) Catal. medicamentor. advers. epileps. Arnh. 1693.

(18) Diss. de epileps. et contra eam remed. Kil. 1678.

(19) Diss. de remed. antepilept. fossil. Lips. 1708.

(20), SAMSONI (21), ORLOVII (22), BERGERI (23), HARTMANNI (24), MILLERI (25), et BUXTORFII (26) debemus. Donec vero de sanatione morbi certi sumus, epilepticos diu, noctuque custodire juvat. Hinc nunquam sine amico, aut famulo domum derelinquere, nunquam eam soli inhabitare, nunquam ecclesias, comitia, et theatra, concurrente multo populo, frequentare iis permittendum est. Si epilepsia noctu invadere soleat, ne aeger aliter quam in lecto super solum strato, culcitris undique circumdato, dormiat, curandum. Postremo nosocomia unice epilepticorum curae dicata construenda forent (27).

(20) Diss. de remed. antepilept. terreis coll. diss. Lips. 1710.

(21) Diss. de epilepsia, et praecipue ejusdem sic dictis specificis. Helmst. 1756.

(22) Diss. sistens observationes circa nonnulla remedia antepileptica usitata. Regiom. 1759.

(23) Diss. de remed. specif. in epilepsia usitatis. Francf. 1765.

(24) Diss. sist. var. epilepsiae medendi methodos. Francf. 1787.

(25) Diss. de medicamentis antepilept. Argent. In coll diss. med. Marb. 1787. Fasc. III p. 31.

(26) *Bemerk. üb. d. Anwend. einiger, geg. d. fallende Sucht geruhmt. Mittel. v. Mus. d. Heilk. schweizer. Aerzte u. Wundarzte.* 1. *B.* p. 549.

(27) NIEMANN *Handb. d. Staatsarzneyk. u. staatsarztl. Veterinark. Leip.* 1813. 1. *Th.* p. 205.

Cura paroxysmi.

2. Aeger in paroxysmo constitutus, docente jam Celso (28), nulla indiget cura, nisi ut vestibus, collari, aliisque fasciis sanguinis circulo obstantibus illico spolietur. Collocetur porro in loco lucido, et aperto potius, quam clauso, et tenebricoso. Removeantur superflui spectatores. Dentes confirmati, vel spathalio ligneo ex tilio commodissimo, vel cochleari linteis obvoluto, vel nodulo in strophiolo facto diducantur, et deducti serventur tum ob faciliorem respirationem, tum ne aeger linguam mordeat. Violentam corporis concussionem levare quidem, sed in totum comprimere non expedit. Pollicem extorquere superfluus est labor. Nec juvat aegrotos odoramentis, praesertim acrioribus, sternutatoriis (29), vellicatione, clysteribus excruciare. Vidimus plus vice simplici clavem, aut aliud ferri frustulum manibus aegri commissum, paroxysmo finem imposuisse, legimusque similem effectum per lenem corporis epileptici frictionem ope ejusdem metalli ab aliis obtentum

(28) L. III. c. 23.

(29) Valentinus puerum vidit, qui ob insufflatum a matre sternutatorium convulsus obiit (Prax. med. infallib. p. 235.).

fuisse (30). Quae tamen experimenta alias incassum repetiimus. Affusio aquae frigidae insultum epilepticum cohibuisse fertur (31): num cum reali profectu, dubitamus.

Cura imminentis paroxysmi.

3. Si epilepsiae insultus ab aura ex determinato loco manante annunciari soleat, sique mali caussa nequaquam in cerebro, et medulla spinali locata sit (32), paroxysmi evolutionem impedire aliquando licet (33), si pars, ex qua aura proficiscitur, *ligatura* circumdetur (34). Interim, haec methodus saepissime exspectationem vel in totum, vel post aliquot felicia tentamina (35) deludit, aut angustias addit (36), aut paroxysmos frequentiores reddidit (37). Alias insultus epileptici, animum terrore vehementer commovendo (38), frustulum sulphuris mani-

(30) Pfaff in Meckel's *deutsch. Arch. f. d. Physiolog.* 3. *B.* 2. *H. Hal.* 1817. p. 165, 168.

(31) Brera *giornale di med. prat. Vol.* 3. *C.* 3.

(32) Boerhaave de morbis nervorum. p. 844.

(33) Lyson *Abhandlung vom Wechselfieber.*

(34) Motho in Barthol. Cent. VI hist. 78. Bechstedt. diss. de artuum ligatur. ad nonnull. morb. intern. usi tat. Duisb. 1773. Rahn's *Briefwechsel* 1. *B.* p. 516.

(35) Maurer Comment. de medicam. antepilept. p. 39.

(36) Maurer ib. Dreyssig l. c. p. 265.

(37) Pfundel in Hufeland's *Journ.* 2. *B.* p. 280.

(38) Legatur celebratum exemplum puellarum orphanotrophii

bus terendo (39), ammoniam naribus cautissime (40) admovendo (41), opium (42), subcarbonatem potassae (43), emeticum (44) exhibendo praepediti fuere.

Cura epilepsiae traumaticae.

4. *Epilepsiae traumaticae* cura quandoque obtinetur caussam locum quemdam systematis

Haarlemensis apud Kaau Boerhaave impetum faciens dictum Hippocrat. Lugd. Bat. 1745 §. 406, et Cfr. Berendt in Kausch *Memorab. d. Heilk.*, *Staatsarzneyw. u. Thierheilk. Zullichau* 1819. 3. *B.* (Timor verberationis profligavit morbum).

(39) Cullen *Anfangsgr. d. pr Arzneyk. nach d. viert. engl. Ausg. ubersetzt, mit Anmerk. u. Zusatz.* 2. *Aufl.* 1789. 3. *B.* p. 391.

(40) Nysten *obs. sur un cas d'empoisonnement prod. p. l'inspirat. de l'ammoniaque pendant un accès d'épilepsie* (*Bull. de la fac. de Méd. et de la Soc. de Paris*, 1815. p. 351).

(41) Aliquoties cum fructu tentavi.

(42) Jaenger pr. Reil diss. cont. analecta ad doctrin. de epileps. Hal. 1801. p. 35. Nullum ab opio hic obtinui effectum.

(43) D. Golz patri meo retulit, se in nobili Polono insultum epilepticum saepe imminutum, aut omnino impeditum vidisse, si aeger, aura epileptica percepta, salis alcalini fixi vegetabilis in duabus aquae partibus soluti guttas 30. 40. assumeret. Certior erat effectus, si stomacho jejuno assumendum esset hoc remedium.

(44) Dreyssig l. c. p 265.

nervosi irritantem abigendo, vel partem, ex qua malum originem trahit, resecando. Sic exempla epilepsiarum ex vulneribus capitis ortarum, ac terebratione calvariae, jam ab ARETAEO proposita (45), vel laesionibus fortuitis cranii (46) sanatarum, vel saltem pro tempore, quamdiu scilicet patebat vulnus, fugatarum (47) leguntur apud RHODIUM (48), SPIGELIUM (49), THEINERIUM (50), BETTIUM (51), aliosque (52). *Nervorum irritatorum discissio* epilepsiae finem imposuit, testantibus TISSOT (53), PORTAL (54), VERING (55), KUNH (56), aliisque (57). Ex-

(45) L. I. de curat. morb. chronic. C. IV. p. 121.

(46) Cent. I. obs. 66. L. II. C. IV. p. 53. SCHENK L. I. p. 116.

(47) LA MOTTE *Traité compl. de chir.* T. 2. p. 409. Et: *Mém. de l'Ac. R. de chir.* T. I. p. 230.

(48) Cent. I. obs. 66.

(49) TISSOT l. c. p. 260. §. 130.

(50) Diss. medico-chir. sistens cas. epileps. per terebr. cranii feliciter sanatae. Berol. 1811.

(51) *Istoria delle principali operazioni di chirurg. di* C. SPRENGEL *trad. dal tedesco, e corredata di note da* BETTI. *Firenze* 1815.

(52) *The Edinburgh medical and surgical Journal. Vol. II. an.* 1806. *Octob. Decemb.*

(53) L. c.

(54) *Cours d'anatomie médicale. T. IV.* p. 262.

(55) *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1819. N. 66. p. 238. Femina 40 annorum semper sana, donec quinque abhinc annis

tracto ex aure globulo epilepsia cessavit, referente HILDANO (58). Idem evenit, aperto per cauterium tumore in coxa, et extracto inde osse carioso (59), atque in alio aegroto, extirpato tumore ad pollicem manus dextrae (60). Epilepsiae in sinistra manu oriundae sanationem *fonticulus* ibi excitatus perfecit (61). Altera e laesione digiti indicis cum aura epileptica profi-

ad superficiem internam surae dextrae, sine nota caussa, tumorem durum valde, sensilem, magnitudinis nucis simul cum insultibus epilepticis acquisivit. Exciso hoc tumore, dolores, et epilepsia cessarunt.

(56) *Phys. med. Journ.* 1802. p. 71.

(57) *Medical Essays.* T. IV. N.° 27. p. 416. (Mulier 38 annorum per duodecim annos laboraverat epilepsia omnibus auxiliis rebelli. Paroxysmus semper incipiebat a crure circa partem inferiorem gastrocnemiorum. Medicus hic scalpellum adegit ad binorum circiter pollicum profunditatem, et in fundo vulneris invenit corpus durum, cartilagineum, pisum majus adaequans sua mole, quod a musculis separatum, cum nervo insidere vidisset, discisso nervo, corpus illud heterogeneum forfice prehensum eduxit, subsequente perfecta sanitate).

(58) Cent. I. obs. 4.

(59) SCHENK obs. L. I. N. 198.) VOLCKAMER nervi laesio epilepsiae orientis caussa per cauterium ablata. (Misc. Ac. N. Cur. Dec. II. an. 5. p. 321.).

(60) CARRON in SEDILLOT *Recueil périodique de la Soc. de Méd. de Paris*, *T.* 13. p. 422.

(61) BAXTER Act. Acad. N. Cur. Vol. 8. p. 54.

ciscens, *setaceo* ad brachium applicato, fugata est (62). Epilepsiam terribilem, quae ex affectione testiculorum originem trahere videbatur, castratione sanavimus (63). Mitiora, atque mo-

(62) Maret *Nouv. mém. de Dijon.* 1784. *semestr.* 1. p. 149.

(63) Augustus Wambutt viginti tres annos natus, optima semper sanitate gavisus, famuli officium exercens, cum die 23 junii 1809 somno pomeridiano, braccis deligatis indulsisset, a domino suo praetereunte joci gratia strophiolo in nodos convoluto ad scrotum percussus est. Cum ejulatu inde evigilans illico lipothymia correptus humi concidit. Recuperatis mentis viribus rubor, tumor, et dolor seroti comparuere, quibus post triduum urinae suppressio supervenit. Adhibitis nonnullis mihi ignotis pharmacis, urina postridie in conspectum venit, multa quidem, sed atra. Fugata et scroti affectione, juvenis se sanum dixisset, nisi qualibet nocte in pollutiones repetitas, quibus antea rarissime obnoxius erat, incidisset. Cui incommodo, consilio medico, coitum, potum liquorum fermentatorum, et balnea frigida opposuit. Verum sextum vix intraverat balneum cum convulsionibus diris correptus, fereque exanimis inde extrahi debuerit. Nihilominus convulsiones per quatuor adhuc horas protrahebantur. Ex eo tempore pollutiones non amplius comparuere. Redierunt vero convulsiones quavis die ter quaterve, ac ita quidem protractae, ut vix intervallum horulae inter unum, et alterum accessum locum obtinuerit. Desaevierant tamen spatio duarum hebdomadum, ac anno 1812 die 10 februarii, cum aeger meum imploraret auxilium, jam quater tantum de mense, illis subjiciebatur, et vix aliter, nisi commoto qualicumque demum ex

mentanea auxilia forent ligatura partis, ex qua

caussa animo. Suscipe me in clinicum tuum institutum, ajebat, sic enim non solum hominum miserrimo succurres, sed simul discipulis tuis memorabilem exhibebis morbum, ac securitati publicae providebis. Primam rationem admittens, me reliquas haud intelligere fassus sum. Morbus meus, inquit, memorabilis est, nam plurimi, qui me viderunt medici, eum definire haud potuerunt, dubii enim haerebant, num pro *epilepsia*, num pro *mania*, num pro *rabie* declarandus foret. Conveniebant solum, me esse aegrum vigente paroxysmo periculosum, ac arcte custodiendum. Quin verbis istis multum fidei tribuerem, juvenem observandi gratia postridie in Clinicum suscepi. Ad diem 13 februarii nil morbosi comparuerat; verum eum circa horam octavam fortuito, concusso vase quodam vitreo, terrefactus fuerit, illico anxius factus est. Appropinquante jam paroxysmo, monuit aeger, sunto parati custodes. Brevi post mucum, et bilem vomuit. Emesin conspicua virium jactura sequebatur. Custodibus interea accedentibus, aegrotus, ut ipsum ligarent, rogavit, ad quod cum obiter sese accingerent, ut multis iisque arctis vinculis circumdaretur, exposcebat. Quibus verbis vix prolatis, obmutuit. Aphoniae sociae erant crebrae oscitationes. Dubitari amplius non potuerat, miserum jam mentis compotem non esse. Hora a vomitus apparitione elapsa erat, cum sequens scaena ordiretur. Aegrotus statuae instar decumbens truces, lacrymisque innatantes oculos in adstantes veluti minitabundus defixit. Pupilla dilatata irisque fere immobilis erat. En vero violentos oculorum motus, quos violenti totius corporis a vinculis sese liberandi nisus, iique repetiti sequebantur. Qui nisus certe non inanis fuissent, nisi furibundus, fa-

aura proficiscitur (64), aut applicatio *opii* (65) super eandem.

cie jam livens, a quatuor adhuc viris robustis, quos mordere conabatur, coërceretur. Impotens veluti rabiosus contremuit, et contremendo lectum ferreum conquassabat. Mugitus quasi taurus mactabundus expellens, vicissim ita dentibus stridebat, ut inde pollen ex vehementi attritu spumae loco corsm ore prodiret.

Horrenda ista scaena septem circiter sexagesimas horae partes perdurabat, ac concessa per aliquot momenta protracta quiete, septies renovabatur. Paroxysmus sic ad tres horae partes protrahebatur. Jam vero pulsus hucusque frequens, plenus, durus, regularis, vix perceptibilis fieri incipiebat, respiratione adspectu feriata, manibusque lividis, algidis, sudorisque rore obductis. Agoniae haec imago post horae dimidium singultu, et oscitatione fugabatur, quibus aliquoties repetitis et mens instaurari incipiebat, quin tamen aeger verbum proferre valeret. Loquela autem binis circiter horis elapsis redeunte, aeger primum potum exposcebat, quem sine difficultate deglutire potuit, ac interrogatus, num quid doloris esset, summam debilitatem, cephalaeam, artuum dolores, maxime vero cruciatum a scroto ad lumbos ascendentem accusabat, ac pulverem ex attritu dentium in ore relictum exspuebat. Testiculi retracti inveniebantur. Malorum perpessorum aeger plane non recordabatur. Postridie aeger hominis sani adspectum referebat, donec novo paroxysmo, circiter omni hebdomade, plerumque sine evidenti caussa redeunte, excruciaretur. Tales paroxysmos quatuordecim trium mensium curriculo observavi, quorum alii breviores, alii longiores, quam descriptus ille, fuerant. Longiores paroxysmi ex decem, duo-

Cura epilepsiae inflammatoriae.

5. *Epilepsiae inflammatoriae* primum auxi-

decim, imo quindecim insultibus, quales decem in descripto accessu numeraveram, componi solebant. Scrotum flaccidum erat, ac testiculi normales; si excipias, quod epididymis sinistra attactum respuebat. Varias stabilitas indicationes, variaque exhibita pharmaca enumerare spatium non permittit. Sufficiat hic meminisse, cum nullum auxilium, nec venaesectionibus ad lipothymias usque exceptis, levaminis quid afferre potuerit, cum morbus ab ictu super testiculos primam originem traxerit, cumque quivis paroxysmus retractione testiculorum terminaretur, me aegro *castrationem* proposuisse. Cui proposito cum ipse accesserit, chirurgus Hulz operationem perfecit. Testiculi nil morbosi exhibuerunt. Nihilominus, iis evulsis, jam nullus amplius apparuit paroxysmus, ac aeger hodiedum (mense scilicet januario 1820) optima adhuc fruitur sanitate, si excipiatur dolor quandoque ad funiculos umbilicales recurrens narcoticorum topico usu facile sedandus.

(64) Dr. Liboschitz, medicus peritus Vilnensis, epilepticum curavit, in quo paroxysmus ex halluce incipiebat. Eo ligatura circumdato, aeger perfecta videbatur gaudere valetudine, at vix ablata ligatura malum recrudescebat. Cfr. Mangor epilepsia pedis symptomatica sola ligatura curata. (Act. Havn. Vol 2. p. 452.).

(65) Motus epileptici a crure incipientes per topica ipsi cruri applicata perfecte sanati sunt. (Vid. Eph. N. C. Cent. 1. et 2. p. 150.). Kuhn *phys. med. Journ.* 1812. p. 78. Portal *observ. sur le traitement de l'épilepsie.*

lium *venaesectio* (66). Sic ARETAEUS (67), RHODIUS (68), RIVERIUS (69), ZACUTUS LUSITANUS (70), THEOPH. BONET (71), PECHLINUS (72), HOECHSTETTER (73), WATTER (74), VIEUSSIEUX (75), SWEETING (76), WEISMANN (77), TISSOT

(66) Sanguinem in epilepsia venaesectione emissum *maculosum* fuisse, refert HAGENDORN in Misc. Ac. N. C. Dec. I. An. 2. p. 345.

(67) Curat. chron. L. I. C. 4.

(68) Cent. I. obs. 64. (Epilepticus octo annorum, permultis pharmacis incassum adhibitis, venaesectionum pluries repetitarum ope sanatus est).

(69) Cent. IV. N. 38. (Epileptica duodecim annorum cum a pleuritide correpta fuerit, phlebotomiis institutis e binis istis morbis convaluit. Similem observationem TISSOT propria in praxi collegit. L. c. p. 279.).

(70) Praxis admirabilis Lib. I. obs. 21.

(71) Mercur. compil de epilepsia §. 5.

(72) Obs. L. II. obs. 30. p. 288. (Inter sex epilepticos, tres una phlebotomia sanavit).

(73) Dec. VIII. obs. 10.

(74) De epilepsia juvenis cachectici venaesectione curata. (Misc. Ac. N. C. Dec. 9. et 10. p. 299. 328.).

(75) *De la saignée, Paris.* 1815.

(76) *The London medical repository. Vol. V.* 1816.

(77) Epilepsiae inveteratae, et erysipelatis chronici spasmodici. sola venaesectione certis anni diebus, et corporis partibus, instituta, curatio. (Eph. Ac. N. C. Cent. 9. et 10. p. 299.)

(78), aliique (79), et propria docet experientia (80). Eo certior phlebotomiae effectus, quo recentior epilepsia. Persuasi denique sumus, hac operatione illico post vehementem terrorem, aut primis sub insultibus convulsivis inde ortis instituta, fieri posse, ut perfecta epilepsiae evolutio praepediatur (81). De selectu venarum secandarum non immerito quondam disceptabatur; quis enim in dubium vocaret, in epilepsia inflammatoria *encephalica* sanguinem potius e *jugularibus* (82), in *spinali*, et in aliis

(78) L. c. Art. 23. *De la saignée.* « *J'ai vu si souvent le mal soulagé dès les premières saignées, se guérir en les continuant, que je ne puis assez recommander aux médecins, d'être en garde contre cette opinion funeste, qui interdit la saignée dans presque toutes les épilepsies* ». (p. 282.).

(79) *Journal der Geburtshulfe, Frauenzimmer-und Kinderkrankheiten.* 1. B. 2. St. N. XV.

(80) Epilepticum triginta sex annorum, 1816 in Clinico Vilnensi decumbentem, venaesectione e pede sanavi. Eclampsiarum sic sanatarum plurimarum recordor.

(81) Puella 15 annorum, de qua supra, quae a latronibus terrefacta an. 1814 in epilepsiam incidit, meaeque curae se *illico* commisit, venaesectione sat cito sanata est.

(82) Richard ergo epilepsiae venarum jugularium sectio. Paris 1689. Hagendorn med. septentr. de epilepsia. C. 19. T. I. p. 115. Tralles de vena jugulari saepius secanda p. 181. Hoffmann de vera epilepsiae causa §. 3; Monro

ex abdomine, et pelvi originem trahentibus potius e *saphena* (83), in reliquis vero potius e *brachio* (84) educendum esse? Quid quod ipsa *arteriotomia*, praesertim arteriae temporalis, tentata est (85)? Nisi evidens plethora adsit, ac signa inflammatoria potius *congestionibus* sanguineis ortum debeant, *hirudines* ad encephalum, spinam, vel ad loca quondam cruorem cum levamine largientia apponuntur (86). Centies sic eclampsiam cephalicam infantum debellavimus. *Epilepsiae spinali* sub iisdem rerum

Epilepsy of a child cured by letting five ounces blood at the jugular vein. (*Medicat. Essay and observ. by a Soc. in Edinb.* Vol. 5. P. 2. p. 561.

(83) Galenus jam docuerat, in epilepticis venaesectionem e pede instituendam esse. Venaesectione e pede omni mense repetita Zacutus Lusitanus (l. c.) virum viginti annorum, plethoricum, robustum, ab epilepsia liberavit.

(84) Theoph. Bonet l. c. Tissot l. c. p. 282.

(85) Aretaeus l. c. C. 4. Severinus de efficaci medicina L. III. Francf. 1671. p. 42. Fothergill *effects of arteriotomi in cases of epilepsy* in *Mem. of the med. Soc. of Lond.* Vol. 5. N. 26. p. 221.

(86) Zacutus Lusitanus med. Pr. Hist. L. 1. p. 255. Benedictus Sylvaticus in Bonet mercur. compil. epileps. Rhodius Cent. I. obs. 65. Langlois. Ergo epilepticis, et melancholicis haemorrhoides salutares. Paris 1640. Tulpius L. I. C. 56. Tissot l. c. p. 283. Saur in *Abh. d. K. Schwed. Akad.* 35. B. p. 88. *Gazette salutaire de Bouillon* 1775. p. 42.

positionibus *cucurbitulae scarificantes* ad latera columnae vertebralis opponuntur (87). Quae singula parum praestare queunt, nisi congruo regimine pulcherrime a GALENO (88), CHEYNE (89), et TISSOTO (90) indicato sustineantur. Spectant huc *sobrietas* (91), *fames* (92), *diaeta lactea* (93), *lac asininum* (94) vel aliud, *carnes* sic dictae *albae* juniorum animalium, *cibi farinacei*, *fructus horaei*, potus aquae, fuga vini (95), coffeae, theae etc. Evitentur quoque calor atmosphaerae, odores fortes, motus nimius, vigiliae, animi pathemata ingrata (96). Praeterea sanguis *eccoproticorum* ope a capite revellendus. *Supertartras*, et *nitras potassae*, saporis gratia *saccharo* nupti, *tamarindi*, *oxymel*, *oxycratum*, ac similia optime conducunt

(87) TISSOT l. c.

(88) Consil. pro puero epilept. Ed. CHART. T. X. p. 487.

(89) CHEYNE *an essay on the gout. Lond* 1724. p 103.

(90) L. c. Art. 22.

(91) BOERHAAVE, TISSOT l. c.

(92) CHEYNE V. CULLEN mat. med. Vol. 1. p. 246. MULLER in HUFFELAND's *Journ.* 26. B. 1. St. p. 173.

(93) CHEYNE l. c.

(94) CAELIUS AURELIANUS. p. 314. BURSERIUS Institut. med. pract. Vol. III. p. 2581.

(95) VAN HEERS obs. 24. TRALLES de opio. T. III. p. 32.

(96) Praesertim iram, et terrorem.

(97). *Digitalem purpuream* in epilepsia ab aliis laudatam (98), ab aliis vituperatam (99) hic non usurpavimus; cum vero pluries hoc remedium cum successu in *spasmis cordis* adhibuerimus (100), illud et in epilepsia cardiaca, aut alia actione nimia arteriarum stipata tentandum esse putamus. *Digitalis purpurea* quoque in epilepsiis ex liquore a praevio processu inflammatorio in cavitatibus encephali, et columnae vertebralis extravasato locum inveniet. Si caussa morbi in venis potius quaereretur, *acetati plumbi* locus foret (1). Nec indicatio sanguinem ex variis systematis nervosi partibus ope *cucurbitularum siccarum*, vel similium auxiliorum (2) revellendi negligenda est.

(97) Cfr. N. 12.

(98) Withering *vom rothen Fingerhut.* p. 50. 58.

(99) Currie in *Memoirs of the med. Soc. of Lond.* Vol. IV. N. 2.

(100) Cap. XIV.

(1) Actionem hujus remedii in systema venosum in plurimis hujus operis locis confirmabo. In epilepsiis laudatur a Rush *Philadelphia medical museum* Vol. I. N. 1. p. 60. *Abhandl. f. pr. Aerzte* 22. B. p. 254 (Epilepticus loco sacchari cochleare acetatis plumbi sumpsit, et convaluit. Convaluit et puer decennis, et alter). Dosis granum unum bis terve de die. Cfr. Saxtorph Act. R. Soc. med. Havn. Vol. 3. p. 90.

(2) Hufeland's *Journ.* 1819. *Mai.* (*Der bleyerne Stiefel*).

Cura epilepsiae rheumaticae, metastaticae, et arthriticae.

6. *Epilepsiae rheumaticae, metastaticae, et arthriticae* recentes, utpote notis inflammatoriis insignitae, ut epilepsia inflammatoria curantur. Exhausta methodo antiphlogistica, in provectiori morbo vix amplius indicata, ad *irritamenta localia*, aut prope focum morbi (3), aut ad partem, ex qua aura manare solet, caute (4) applicita devenitur. Spectant huc *vesicatoria* (5), *fonticuli* (6), praesertim *ustionis* (7)

(3) Portier *épilepsie sympathique, et périodique guérie par la cautérisation du nerf saphène de chaque jambe, avec les réflexions de* F. I. Double (Sedillot *Rec. périod. de la Soc. de méd. de Paris* T. XVI. p. 261. 268.

(4) Quam caute ustiones, praesertim ad caput, suscipiendae sint, ex Pisone (l. c.), et Hasnio (l. c.) intelliges.

(5) Panarolus Pentecost. IV. obs. 30. (in sutura coronali). Morgagni observationem Seraó referens Op. c. Ep. X. Art. 8. circa extremum suturae sagittalis). Avicenna l. c. C. 11. (in loco, ex quo aura) Eph. N. C. Cent. I. II. obs. 80. (parti unde aura). Pleindoux *de l'emploi des vésicatoires appliqués sur toute l'étendue du cuir chevelu dans l'épilepsie idiopathique* (*Ann. de la Soc. de Méd. de Montpellier* T. 3. P. I. p. 340.

(6) Zacutus Lusitanus Prax. admir L. I. obs. 29. (Epilepsia ex ulcere nasi siccato per fontanellam in tibia sanata). Mercatus cons. med. cons. 3. (ad brachium morbi vim fregit). Willis Path. cerebri C. 27. (Quousque fonticulus

ope instituti, *setacea* (8), *urticatio* (9), ipsaque *psorae* (10), *tineae* (11) restitutio. Nec

pus largiebatur, epilepsia nulla, contra ea illo exsiccato). C. Piso de morbis a colluvie serosa. Obs. 31. p. 173. (ad verticem capitis vel ad nucham), Malvicini collect. utiles (in sutura coronali) Act. N. C. Vol. VIII. obs. 13 (in manu exoriens, fonticulo ibi excitato, sanata) *anecdotes de médecine* 85. p. 124. Tissot l. c. p. 389. Nescio cui fato adscribendum, quod ex tot tantisque fonticulis a me hic adhibitis nullum profectum videre contigerit.

(7) Aretaeus cur. chron. L. I. C. 4. (Capitis usque ad secundam laminam) Celsus L. III. C. 23. (capitis) Riverius obs. Cent. II. N. 93. (suturae coronali). Forestus L. X. obs. 61. (nuchae). Schenk obs. L. I. N. 233. (testimonia plurima cauteriorum variis in partibus applicitorum) Tulpius L. I. C. 56. (nuchae) IV. C. 3. (pollicis pedis, a quo aura ascendebat). Meekren obs. med. chir. C. 5. (ad suturam coronalem). Blankard collect. med. phys. C. IV. N. 16. (genu, unde aura epileptica).

(8) Fabricius Hildanus Cent. I. obs. 41. (ad nucham). Schenk obs. L. I. N. 232. Paré *oeuvres de chirurgie*. L. 9. C. 4. Clarke *Lond. med. Journ.* 1781. v. *Abh. f. pr. Aerzte*. 2. B. p 201. (in dorso). Maret in *nouv. mém. de Dijon*. 1784. *Prem. semestre* p. 149. (ad brachium irritatum).

(9) Selli diss. de urticatione. V. Brugnatelli *biblioteca fisica*. *T. XI. N.* 6.

(10) *Gazette salutaire de Bouillon*. 1775. Loeffler *Beytrage. z. Wundarzneik*. 1. B. Archambault *obs. d'épilepsie guérie par l'inoculat. de la gale* (Sedillot *Recueil périod. de la Soc. de méd. de Paris*. T. 57. p. 90.)

(11) Labonardière in *Journ. général de méd. de chir. et de pharm.* T. 50. 1814. *juillet* (per insitionem).

balnea tepida (12), et in arthriticis *sulphurata* negligenda. *Veste lanea* universum, idque nudum corpus involvere, ac repetitas ejus frictiones instituere solemus (13). Praeterea pharmacis *transpirationi studendum* (14), e. c. *guajaco officinali* (15), *sambuco* (16), *liquore acetatis ammoniae* (17), et *agarico muscario* (18). Quodsi prima quidem epilepsiae origo

(12) Tissot l. c. p. 381. Marcard *ub. d. Gebrauch d. Bader.* p. 410. Neque vero pauca balnea sufficiunt, de centenis enim quaestio hic est. Praeterea cavendum, ne impetus sanguinis encephalum versus augeatur.

(13) Mangor in Act. N. Soc. Haffn. Vol. II. N. 35.

(14) De diaphoreticorum in epilepsia usu lege praecipue Lentinium in *Beytr. z. ausub. Arzneywiss.* 3. B. p. 171. et in Hufeland's *Journ.* 14. B. 3. St. p. 15.

(15) Zacutus Lusitanus Pr. hist. L. I. C. 6. II. C. I. Mercurialis Respons. et consult. L. II. C. 3. Horstius Op. III. p. 32. Forestus L. X. obs. 58. 63.

(16) Dufour in *gazette de Bouillon* 1775. p. 46. (laccae).

(17) Ad uncias tres quatuorve de die sic, ut aeger per hebdomadem et ultra sudore innatet.

(18) Etsi propria de hoc pharmaco experientia destitutus sim, ex observationibus Bernhardti *chim. Versuche. u. Erfahr. Leipz.* 1755. p. 323, et Whistlingii (Diss. de virtutibus agarici muscarii. Jen. 1778. p. 13.) illud in epilepsia ex tinea, aliisque impetiginibus incaute fugatis, commendandum esse putarem. Alvum movet, et sudorem ad partem prius affectam elicere dicitur. Dosis pulveris a scrupulo dimidio ad scrupulum. Paratur et tinctura a vulgo Lithua-

rheumatica fuerit, jamque magis de reliquiis praegressae forte inflammationis rheumaticae, arthriticae, metastaticae, quam de ipso rheumate debellando agatur, praeter digitalem, in *mercurium*, utpote in remedium ad absorptionem humorum extravasatorum promovendam maxime idoneum spes locanda est. Fama, quam *cinnabaris* in curanda epilepsia sibi non immerito vindicavit (19), maxime hydrargyro tri-

niae in diarrhoeis usitatissima... Commendatum etiam ut specificum in epilepsiis a terrore. (*Allgem. Liter. Zeitung.* 1793. N. 245.).

(19) Cinnabarim *epilepsiae magnetem* appellavit I. Crato, teste Riverio, (Burserii institut. Vol. III. §. 285.) Frid. Hoffmanus non modo in epilepsia a caussa interna, sed etiam externa, a gravi nempe capitis percussione producta, incomparabilem cinnabarinorum facultatem expertus est. (Med. Rat. Syst. Vol. III. Sect. II. C. 2. p. m. 450.). Bis in epilepsia cinnabarim cum successu ipse adhibui, et quidem ad scrupulum semis bis de die. Lege de usu, et dosi hujus pharmaci Schulze scrutinium cinnabarinum. Hal. 1680. Schilchting Traumatologia novantiqua. Amstelodami 1748. p. 27. Vogel hist. mat. med. Lugd. Batav. 1758. p. 394. Wallerius resp. Skragge diss. de cinnabari in corp. human. effectu. Upsal. 1762. Oettinger Cinnabaris exul, redux in pharmacopol. Tub. 1760. Dalby *on the virtues of cinnober and musk against the bide of mad dog. Birmingh.* 1764. Demetrius de medicis cinnabaris viribus. Lips. 1778. Interea saepius cinnabarim incassum tentavi, quod et alii fassi sunt, uti videre est apud Gru-

buenda videtur. Cujus pharmaci virtus antepileptica respectu ad *calomel* (20), et ad *frictiones* ope *unguenti mercurialis* (21), saepe ad salivationem usque (22) a multis confirmata est. Arthriticam, seu rheumaticam habuisse indolem et illa epilepsia videtur, quae ope extracti *aconiti napelli* sanata est (23).

GER de epilepsia (Misc. Ac. N. C. Dec. II. An. 6. p. 105. An. 7. p. 140.). TISSOT l. c. p. 345. §. 176.

(20) SPORRI *ub. d. Wirk. d. Quecksilbers in d. Fallsucht. v. Museum d. Heilk. Schweiz. Aerzte u. Wundarzte.* 1. *B.* p. 275. *N.* 35. (tres epilepsiae ex suppressione tineae capitis, psorae, et miliarium ortae, per *calomel*, ad lenem salivationem usque porrectum, sanatae sunt). BURSERIUS Inst. med. § 276. p. 253.

(21) SYLVATICUS Consil. et resp. med. Cent. 4. Patav 1656. Consult. 47. WILLIS l. c. C. 3. ETTMULLER op. T. II. Art. 8. p. 884. ROLFINK medic. consult. p. 193. KAEMPF act. Hass. I. Vol. N. 23. p. 152. HOUSSET *diss. sur les parties sensibles du corps humain.* 1769. p. 72. BANG Act. Soc. Havn. Vol 3. N. 10. p. 112. etc.

(22) ACOLUTH. salivatio mercurialis epilepsiae habitualis averrunca. (Misc. Ac. N. C. Dec. II. An. 9. p. 312.). WALTHER de epilepsia salivatione mercuriali curata. (Eph. Ac. N. C. Cent. 3. et 4. p. 231.). BUDAEUS de epilepsia per salivationem mercurialem curata. (Misc. Ac. N. C. Dec. III. an. 7. et 8. p. 288). MAURIT. HOFFMANN ptyalismus salutaris in epilepsia. (Eph. Ac. N. C. Cent. 1. et 2. p. 272.).

(23) DURANDE in GARDANE *gazette de santé.* p. 143.

Cura epilepsiae syphiliticae.

7. Maxima vero mercurii virtus in *epilepsia venerea* est (24). Administrationi autem illius saepe magna epilepticorum sensibilitas obstat. Nihilominus plurimi mercurium *sublimatum corrosivum* (25), inprimis si in *aethere sulphurico* solutus exhibeatur (26), praeferunt. Radicalis tamen morbi cura vix aliter, nisi parvis, diuque continuatis *frictionibus*, *hydrargyrii* (27), interpositis balneis tepidis, et decocto saturato radicis *smilacis sarsaparillae* cum *lacte* obtinetur.

(24) §. LVI. N. 29.

(25) Legatur stupenda epilepsiae venereae cura a Lochero. peracta l. c. p. 41. Cfr. Cirillo *Traité des maladies vénér. P. III. obs.* 32. Rahn *Briefwechsel mit sein. chemal. Schulern.* 1. *B.* p. 427.

(26) R. Mercurii sublimati corrosivi grana duo: aetheris sulphurici drachmas duas. D. Cap. quater de die guttas sex: *vix augendo dosin*, nam ultimae hujus pharmaci portiones aliunde, ob aetheris evaporationem, solutionem magis saturatam exhibent, quae circumstantia efficit, ut solutio mercurialis aetherea mihi in genere parum arrideat.

(27) Cullerie *obs. sur deux maladies épilept. dépendantes de l'affection vénérienne, et guéries l'une par les frictions mercurielles, l'autre par le sirop sudorifique et par la liqueur de* Van Swieten. (Sedillot. *Rec. period. de la Soc. de méd. de Paris. T. XIV.* p. 27. 1. 283.).

Cura epilepsiae gastricae, scrophulosae, rhachiticae et carcinomaticae.

8. *Mercurius* et in *epilepsiis gastricis*, quarum caussa vel in obstructione hepatis, et pancreatis, vel in vermibus intestinalibus locata est, indicatur. Generatim in pueris curam epilepsiae a pulvere anthelmintico ex *calomel*, radice vel *convolvuli jalappae*, vel *rhei palmati*, additis seminibus *artemisiae contra*, scopo vermes, et saburras, etiamsi fortuito tantum praesentes, eliminandi inchoamus (28). Si *oleum ricini communis* bonae indolis haberi queat, illud a drachma una ad uncias duas sensim, sensimque exhibendum indicatis anthelminticis anteponimus. Enim vero cum epilepsiae originis abdominalis saepe ex affectione scrophulosa glandularum mesenterii pullulent, nil magis quam irritationem fortiorem intestinis illatam timemus. Timor vero iste nequaquam impedit, quominus in cura epilepsiae ad *indicata* quoque confugiamus *emetica*, et *drastica* (29). Indicatur autem *emeticum* in epile-

(28) Latham *Some observat. respecting the med. usually given in worm-cases with remarks upon the collateral advantages sometimes derived from them in cases of epilepsy*. (*Med. transact. Vol.* 5. p. 52.).

(29) Dehaen. Epilepsia paucos inter dies sola primarum via-

vomitoria aliis auxiliis viam parasse videbantur, unde et hic Tissoto ea commendanti (40) omnino assentimur. Nec reticendum, posse emetica praeterquamquod vomitum cient, opem afferre (41). Epilepsia ex intestinis proficiscente, purgantia fortia suadentur, ut *aloë* (42), *helleborus niger* (43): nobis *rheum* (*) satisfecit, et, si bilis praedominari videatur, *supertartras potassae*, aliaque salia neutra, verum diu continuata (44), interposita nunc quiete, nunc, si vires deficiant, *amaris*, e. c. *bile* (45). Nec

(40) L. c. p. 236. « *Je suis même persuadé, qu'en les (émétiques) negligeant trop, que des grands médecins échouent* ».

(41) Mayer epilepsia contumax usu radicis ipecacuanhae vindicata. (Eph. Ac. N. C. Cent. 5, 6. p. 315.).

(42) Galenus de locis affect. L. V. C 7.

(43) Cael. Aurel. p. 307. Greding *sammtl. Schriften*. 1. *B*. p. 186. *Journ. de méd.* 1776. p. 544, 1777. p. 63. *Abh. f. pr. Aerzte*. 4. B. 2. St. p. 313.

(*) Mangold Pr. de epilepsiae novis specieb. Kinneir *Essay on the nerves*. p. 179. Sievers in Pallas *N. Nord. Beytragen*. 7. B. p. 264. Tincturam rhei aquosam cum aqua menthae exhibere soleo.

(44) Sic omni jure monet Thom, *Erfahrungen. u. Bemerk.* p. 35.

(45) Variorum animalium commendatur, ut ursi (in *Abh. d. K. Schwed. Ak.* 27. B. p. 314.) bovis, (ib. p. 325.). canis, (Bartholinus Act. Hafn. Vol. III. obs. 20) hirci (*Gaz. de santé* 1774. p. 134.), catelli nigri (Unzer de epilepsia.

aquae *minerales saponaceae*, et *salinae* (46) effectu hic destituuntur (*), dummodo alvus non nimis inde ruat. Quae vero cuncta nil efficere possent, si *regimen* negligeretur *diaeteticum*, nulla in epilepsia, quod spectat alimenta, majoris momenti, quam in gastrica, aliaque ex imo ventre profecta. Praecepta generalia hic statuere haud licet, nec quod unum juverat regimen, ideo et alium juvabit (47). Maxima aegrorum nostrorum pars sub *diaeta lactea* optime se habebat. Ac revera *lac* inprimis *asininum* ab omni tempore epilepticis commendabatur (48), de quo argumento CHEYNE (49) legendus. Interea et *vegetabilia*

L. II. C. 14), tauri (QUARIN animadv. p. 24.), quo et ego exclusive utor. HOFBERG *ub. d. Nutzen d. Ochsengalle gegen d. fallende Sucht.* (*Schw. Ac. Abh.* 1765. p. 325.).

(46) P. I. Vol. II. Cap. I.

(*) E. c. BALARUC (TISSOT). BRUCKENAU (ALIX obs. chir. F. III.). NENDORF (SCHROTER in BALD. *u. Magaz.* II. B. p. 211.) FREIENWALDE (HEYDECKER *Beschreib d. Gesundbruns zu Freienwalde.* 3. *Abschn.*). FRIES (BRUCKMANN enarratio choreae S. Viti, et epilepsiae, quae per fontes medicatos et thermas Emsenses curatae sunt. Francf. 1786.).

(47) Hanc ob caussam haud suademus, ut omnes diaetam in op. cit. DIAETOPHILUS indicatam sequantur.

(48) CAELIUS AUREL. op. c.

(49) *An Essay on the Gout.* Lond 1724. p. 105. *English malady. Lond.* 1739. De natura fibrae ejusdemque laxae morbis. Lond. 1725.

(50) non flatulenta, et *fructus* maturi, et *carnes* juniorum animalium, dummodo quantitate non peccent, concedi possunt; sobrietas enim omnibus epilepticis commendanda. Potus optimus *aqua*; nam si pauca exempla excipias, alcohol, vinum, coffea, thea, chocolata epilepticis constanter nocent. Idem de acidis vegetabilibus valet, nisi forte aegri iis a prima juventute adsueti sint, uti inter populos septentrionales accidit. Sed et hic acida iis prohibeantur epilepticis, quorum morbus ex acidis primarum viarum pullulare videtur, qui casus in infantibus haud rarus est. Nil hinc mirum, si *absorbentia* ad potiora, nisi genuinae epilepsiae, saltem convulsionum pharmaca spectent (51). Loquimur de *lapidibus cancrorum, conchis praeparatis*, *cineribus variis* (52), *magnesia*, *sapone* (53), *aqua calcis* (54). *Pul-*

(50) Excipiunt nonnulli *Apium petroselinum.* v. HOFFMANN de opio epilepticis noxio (et quare?) (in Misc. Ac. N. C. Dec. III. an. 3. (1695.) p. 78.

(51) RIVINUS diss. de remed. antepilept. terreis. Lips. 1710.

(52) E. c. talpae, (HIRSCHEL *v. d. Fallsucht.* p. 5.) corvorum combustorum (REUSNER obs. Cent. I. N. 13.). BLAW artemisiae carbonum usus in epilepsia (Misc. A. N. C. Dec. III. an. 9. et 10. p. 244.).

(53) Cum lacte v. COHAUSEN. Epilepsia usu saponis veneti (in lacte soluti et per aliquot septimanas administrati)

vere FRANKII sic dicto *contra physconiam* (55), pueri epilepsiam radicitus sanavimus (56). Verisimiliter istiusmodi pharmaca praeter acidorum absorptionem, et *vitium scrophulosum* aggrediuntur, in quo debellando, si epileptici notas scrophulosas praeseferant, toti esse solemus. Maxime tunc juvant *fonticuli*, pro re nata ad basin cranii, et ad latera spinae (57). *Vesicatorium* umbilico in epilepsia infantum cum successu adhibuit M. HOFFMANN (58). *Ulcera artificialia* et adversus epilepsiam ex *vitio rha-*

curata (Nov. Act. A. N. C. T. 2. p. 31.). BURSERIUS Inst. Vol. III. p. 247.

(54) TISSOT *v. d. Nerven* 4. *B*. p. 489.

(55) Ex baccis lauri, rasura cornu cervi et nuce moschata, partibus aequalibus, pasta panis obductis et in furno calcinatis. Dosis ter de die ad cuspidem cultri.

(56) Puer triennis ab undecimo aetatis mense epilepsias subjectus erat, cujus accessus prius omnis secundo, tertio mense, dein omni tertia hebdomade redibant. Abdomen erat tumidum, ac pruritus narium continuus aegrotum molestabat. Anthelmintica plura sine successu adhibita fuere. Morbo ex affectione glandularum meseraicarum derivante, pulverem contra physconiam adhibui, sub cujus usu omnino convaluit.

(57) Viduam Professoris Vilnensis coram oculis habemus, quae sex, et ultra fonticulis lateribus spinae admotis, a rebelli epilepsia liberata est.

(58) Eph. Acad. N. C. Cent. 9 et 10. p. 465.

chitico indicata esse, sponte elucet. Hic et *extractum pampinosum vitis viniferae* locum obtinebit. Rhachiticae indolis saltem epilepsiam fuisse, quae ope succi uvarum necdum maturitatem adeptarum sanata est, suspicamur (59). Quodsi principium *carcinomaticum* ut caussa epilepsiae latere videretur, methodus adversus scirrhum, et cancrum commendanda adhibenda foret. De virtute antepileptica *conii maculati* (60), et ipsius *arsenici* (61) nonnullis testantur.

Cura epilepsiae atonicae, et nerveae.

9. Jamvero ad *epilepsiam atonicam*, et *nerveam* curandam nos accingimus. Cum epilepsiarum maximus numerus huc certe immerito re-

(59) Graecus, narrante Dr. Ludovico Frank, epilepsia laborans, somniavit se per succum expressum uvarum necdum maturarum sanitatem recuperaturum esse; ac revera succo hoc largiter epoto a tanto morbo liberatus fuit.

(60) Stoerk libellus, quo continuantur experimenta. Percival *pract. Essays*. Vol. I. p. 44.

(61) L. Alex. in Duncan *Med. comment for the year* 1791. Dec II. Vol. 5. N. 11. Pearson *n. auserl. Abh. f. pr. Aerzte*. 13, B. p. 572. v. *Med. Comm. von Edinb. II. Dec.* 3. B. p. 233. (potassa arsenicata, ad 1/46 ad 1/26 grani). Brugnatelli in *Bibl. fisica*. T. 14. Masius *Beob. ub. d. Wirksamk. d. Valeriana u. d. Arseniks in d. Epilepsie*. v. Hufel. *Journ.* 1813. *marz*. p. 43. Nemini usum hujus veneni omni morbo pejoris suadeo.

vocatus fuerit, nil mirum, pharmacorum farraginem hic se se obtrudere. Ea secundum regnum naturae, ex quo desumuntur, praeceptis generalibus addicti (62) ad trutinam vocabimus.

Pharmaca ex regno animali.

10. *Moschus.* Etiamsi hoc pharmacum bonae indolis, et dosibus conspicuis, diuque continuatis saepe saepius in epilepsiis adhibuerimus, tamen nec unum inde sanavimus. Immo plurimi aegrorum, quamvis non plethoricorum, potius detrimentum accipiebant. Cum vero feliciores fuerint Hannes (63), Kuefner (64), Schenk (65), Massa (66), Hoffmann (67),

(62) P. II. Vol. I. Sect. I. C. I. §. VI.

(63) De moschi virtute antepileptica in proprio filiolo observata (Nova Acta Ac. N. C. Vol. 5. 244.).

(64) Pharmacoliterion s. medicamenta secund. ordinem effectuum alphabet. Ingolst. 1522. (cum vino albo).

(65) Diss. de moscho. Jen. 1667.

(66) *Journ. étranger Juillet* 1760. p. 335. (R. Moschi orientalis grana decem, nitratis antimonii scrupulum unum, extracti chamomillae q. s. ut fiat bolus. Cap. Sic virginem octodecim annorum gravissima epilepsia febrem intermittentem insequente detentam, binis remedii dosibus ante paroxysmum exhibitis auctor sanavit).

(67) Med. rat. Syst. T. IV. p. 23, 29. 531.

Swieten (68), Wall (69), Cullen (70), Thouvenel (71), aliique (72), procul a nobis sit, moschum ex serie antepilepticorum fugare velle. *Castoreum*, quod Rivinus (73), Junker (74), Neumann (75), Alexander (76), aliique vituperarunt, si optimae, uti in Rossia, haberi queat, indolis, in *epilepsia nervea* ad potiora spectat auxilia. Pulvis illius extractis resolventibus junctus (77), et narcoticis plus vice simplici nobis in epilepsia praesertim uterina satisfecit.

(68) Commentar. in Boerhaave aphor. T. III.

(69) *Medical tracts. Oxf.* 1780.

(70) *Anfangsgr. d. pr. Aezneyk* p. 376.

(71) *Mém. sur les principes et les vertus des substances animales medicamenteuses. Bourdeaux* 1779. p. 357. *et Abh. f. pr. Aerzte.* 10. B. 2 St. p. 352.

(72) Nova acta N. C. Vol. V. obs. 63. Moebius diss. de epilepsia. Jen. 1659. Feuerstein diss. de epilepsia. Goett. 1792. Maurer diss. de med. antepilept. p. 23. Reineck de moscho naturali et artefacto. Jen. 1784.

(73) Censur. medic. offic. C 2. §. 8.

(74) Conspect. med. theor. pract. Tab. 37. Cent. 35, et Tab. 35, Cent. 5.

(75) *The chem. works of* Caspar Neumann. p. 566.

(76) *Experimental Essays* p. 87.

(77) R. Pulveris castorei drachm. semis: extracti fumariae, graminis aa drachmas tres: extracti rhei aquosi drachmam unam. M. f. pil. pond. gr. trium. Consp pulvere florum chamomillae. S. bis, terve de die N. octo capiat.

Conveniunt cum nostris et aliorum observationes (78). *Oleum animale* DIPPELII. Binis propriis exemplis, aliisque nonnullis Patris mei laudem adversus epilepsias praesertim uterinas huic pharmaco a DIPPELIO (79), ALBERTO (80), HOFFMANNO (81), JUCHIO (82), LUDOLFIO (83), MAECHARTO (84), VATERO (85), MODELIO (86), MORANDO (87), WERLOFFIO (88), THOUVENELIO (89), DREYSIGIO (90), LEPREUX (91), aliisque

(78) THOUVENEL l. c. V. *Abh. f pr. Aerzte.* 10. B. 2. St. p. 357.

(79) Disquisitio de vitae animalis morbo, et medicina. L. Bat. 1711. p. 89.

(80) Diss. de med. quadam efficaci in motib. nat. exacerbatis. Halae 1718.

(81) Obs. phys. chem. select. L. I. obs. 14.

(82) Diss. sist. facillimam ac certiss. method. epilepsiam curandi. Erf. 1741.

(83) Resp. TRESSELT de olei animalis praeparatione, et modo agendi. Erf. 1748.

(84) Diss. de oleo animali DIPPELII. Tub. 1745.

(85) Diss. de specificorum antepilepticorum, singillat. olei animal. virtutib. Viteb. 1725.

(86) *Recréations physiques.* etc. *Paris.* 1774.

(87) *Journ. de méd.* T. 35. p. 565.

(88) Op. med. colleg. WICHMANN. P. I. p. 88. (Bis de die a guttis 30 ad 40.).

(89) L. c. *Samml.* 16. B. 1. St. p. 137.

(90) L. c. p. 322.

(91) *Huile animale de* DIPPEL *comme remède contre la teigne, et contre l'épilepsie* (*Ann. de la Soc. de Montpell.* T. 18. p. 316).

(92) impertitam confirmare possumus. At vero centies illud incassum adhibuimus! Idem THILENIUS fatetur (93). Praeterea olei animalis DIPPELII foetor intolerabilis, quominus in praxi privata saepius in usum deduci possit, impedit (94). Connubium cum *aethere sulphurico* (95), aut forma *clysterum* (96) aptissima est. *Phosphorus.* A multis in epilepsia commendatus (97), a nobis nec usurpatus, nec aliis utpote peri-

(92) KORTUM diss. de epilepsia. Duisb. 1766. *Breslauer Samml.* 1721. p. 661. BAUMER de oleo anim. DIPPELII, morboque comitiali observationes quaedam in Act. Mogunt. Vol. I. p. 297.

(93) *Bemerkungen* etc. p. 112.

(94) Juvenis adhuc, cum olei anim. DIPPELII saltatori cuidam Italico epilepsia delento praescripserim, parum abfuit, quin me cum pharmaco per fenestras dejiceret.

(95) R. Olei animalis DIPPELII, aetheris sulphurici aa drachmam unam. D. S. ter quaterve de die a guttis quindecim ad triginta.

(96) *Auswahl d. wirksamst. einfachen und zusammengesetzten Arzneymittel* 2. *Aufl.* 1. B. p. 359.

(97) KRAMER in commerc. literar. Norimb. 1723. p. 137. 1732. p. 180. P. I. HARTMANN resp. FIETZ. Diss. usum phosphori urinarii internum medicum a nuperis opprobriis vindicans. Francf. ad Viadr. 1786. I. I. HARTMANN. resp. ELFOENBERG. Diss. de noxio phosphori urinae in medicina usu. Aboae 1773. FEVERSTEIN Diss. de epilepsia. Goett. 1792. QUARIN. animadv. pract. p. 23. Cfr. HUFELAND's *Journ* 7. B. 3. St. p. 110. et *Med. National-Zeitung. Jul.* 1799. p. 639.

culosissimus commendandus. Quod fere et de *cantharidibus* valet (98). Interea non reticendum, *partes animales* phosphorum largientes ab omni aevo in epilepsia sananda sibi laudem promeruisse. Hujusmodi sunt: *sanguis* non solum variorum animalium (99), sed ipsius adeo hominis (100), *secundina* humana (1), et vi-

(98) Stocker diss. de usu cantharidum interno. Goett. 1781. p. 34. Clara *sur l'efficacité des cantharides dans le traitem. de l'épilepsie.* Sedillot *R. period. de la Soc. de méd. de Paris.* T. 53. p. 455.

(99) E. c. leonis (Wirding nova medicina spirituum p. 151.), felis nigrae (Bierling medicus p. 944.), asinae gravidae (Formey *Versuch e. med. Topographie von Berlin.* p. 193.), aquilae (Aldovrandus ornithologia L. I. N. 1.), corvi (ib. L. XII. N. 13.), talpae (Reusner obs. N. 12.), testudinis (Plinius hist. nat. L. XXVII. C. 4.), vituli marini (C. Aurelianus p. 314.).

(100) E. c. gladiatoris jugulati (Celsus L. III. C. 23.), hominis recens occisi (Bierling l. c. p. 435.), patris (Popp *Handbuchl.* p. 116), ex pollice pedis aegri epileptici (Aetius Tetrab. II. Serm. 2. C. 15. Camerarius Sylloge memorab. Cent. XVI. N. 34. 43), menstruus (Ettmuller Op. T. I. p. 780. Schroeder Pharmacop. p. 826.), cruor humanus generatim (Bartholinus obs Cent. II. hist. 78. Langius Epist. I. N. 14. Scaper diss. med. curiosae specimen I. de odio 2, de potu sanguinis calentis e corpore humano contra epilepsiam. Rostoch. 1705.). Quanto cum damno horrenda ista medendi ratio in usum deducta sit, ex observationibus apparet Tulpii (L. IV. C. 4.), Verzaschae

tulina (2), *testiculi* (3), *hepata* (4), *cor* (5), et *cerebra* (6), *cranium humanum* (7), *urina*

(Obs. med. Cent. N. 7.) aliorumque (*Breslauer Samml.* 1720. 2. B. p. 447, 1721. p. 654, 1723. p. 559.).

(1) Z. Lusit. Med. Pr Hist. L. II. N. 62. Schurig Embryolog. p. 879. Finkius Enchirid. dogmat. hermet. C. 5. Lentil. Misc. Vol. I. p. 37. Lang. Op. Vol. II. 137. Bernhard. Albin., professor in academia ad Viadrum, ut efficax epilepsiae remedium secundinam foetus humani in umbra siccatam, et pulverisatam a scrupulis duobus ad drachmam unam in aqua spirituosa tanaceti exhibendam commendavit, referente Dietrico in diss. de epilepsia. L. Bat. 1684. §. 31.

(2) Populare Lituanorum remedium.

(3) E. c. asini (Gesner hist. mirab. L. I p. 9.), vulpis (Lentilius misc. Vol. III. p. 136), verris (ib.), galli (Alex. Tral. L. I. C. 31.).

(4) Hominis (Aretaeus cur. chron. L. I. C. 4.), lupi (Borellus obs. Cent. II. N. 95.).

(5) Lupi (Paullini Cent. obs 65.).

(6) Hominis Hirschel *Gedank. v. d. fallenden Sucht.* §. 4. *Mém. de Paris. An.* 1765 *hist.* 51: *homme épileptique agé de* 28 *ans, guéri par la cervelle humaine qu'on lui fit manger pendant* 10 *jours, sans qu'il le sut*), cameli (Plinius Hist. nat. L. XXVIII. C. 8.), coturnicis (Camerarius memorab. Cent. XVI. N. 42.), ranae (Blankard Col. med. phys. Cent. IV. N. 89.).

(7) Plinius hist. nat. L. XXVIII. Cap. I. Henault Ergo epilepsiae cranium humanum. Paris 1611. Quercet. tetras gravissimorum capitis affectuum. p. 325.

(8), *stercus* (9), *ossa* (10), *sericum* ustum (11), et maxime *ungula alcis* (12).

(8) CAEL. AUREL. p. 320.

(9) Humanum (ETTM. Op Vol. I p. 215), caninum (AL. TRALL. L. I. C. 21.), pavonis (BORELLI obs. Cent. III. N. 15).

(10) Ex vertice carpionis (BASICELLUS hortulus genialis. p. 312.), trutae fluviatilis (VELSCH hecatost. Vol. II. obs. 90.).

(11) *Breslauer Samml.* 1718. p. 698. HEIMREICH de holoserico remedio antepileptico, aetiologice considerato. (Act. A. N. C. Vol. 4. p. 76.). Die 7 apr. 1815 centurio militum Polonus, epilepsia (cujus caussa in onania, timore, et laesione tendinis Achillis. quaeri posset) a viginti annis laborans, meum exposcebat consilium, ajens, se quidem nunc a morbo liberum esse, a quo scilicet tempore serico nigro usto (*gebrannter schwarzer Sammt*) a cive quodam illi commendato utitur, quamvis jam pluries prodroma adventantis paroxysmi, alias certissima perceperit. Quid dein cum hoc aegro contigerat, ignoro.

(12) Cum viderim *ungulam alcis* ingrediens celebratissimum omnium specificorum antepilepticorum constituere, eamque adhuc suffragia vulgi Lithuaniae colligere, eo magis illam novis experimentis subjicere statui, cum pharmaca hujus generis vel ab ipso FR. HOFFMANNO ad tumultus nervosos compescendos commendentur (Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. C. I. §. VI.). Equidem fabulam de epilepsia alcis (sylvarum Lithuaniae incolae), non bestiae ferocis, ut SWIETEN narrat (l. c. §. 1085. p. 454.), haud ignoro; sed in ea versor opinione, quod si fabulae nos a pharmacorum usu absterrere deberent, vix unum illorum adhiberi jam amplius posset. Quid enim aliud sunt, nisi fabulae, hypotheses de

Pharmaca ex regno vegetabili petita.

11. *Radix valerianae officinalis.* Quamvis decem epilepsiis huic pharmaco rebellibus, unam tantum eo sanatam opponere valemus, et quamvis encomia a TISSOTO illi impertita (13) haud parum restringere debeamus, nihilominus fateamur oportet, in epilepsia *nervea* omni complicatione experte (14), radicem valerianae officinalis, non ex locis paludosis, sed ex montibus desumtam, debitis cautelis exsiccatam, recenter in pollinem subtilissimum redactam, hac sub forma (15) bis, terve de die adultis a scrupulo

actione pharmacorum jactatae ? Sed ad rem revertor. Exhibita plurimis epilepticis ungula alcis, praeter unum, nullum sanavi, sed iste unus, cujus historiam alibi narravi (P. II. Vol. I. Sect. I. C. IX. §. XLII. *t.*), epilepsia laborabat cunctis aliis auxiliis rebelli. Tanta erat hujus aegri in hoc pharmaco fiducia, quod, cum in Germaniam profectus esset, ac ibi in pharmacopoliis ungulam alcis reperire non potuerit, eam ex myropoliis Vilnensibus desumeret. (Cfr. C. X § LI. N 5. ubi de pulvere etiam ungulam alcis continente quaestio est, cujus ope chorea epidemica sanabatur).

(13) L. c. p. 303. « *Cette plante est celle qui mérite la première place sur le catalogue des meilleurs anti-épileptiques* ».

(14) Vide infra N. 18.

(15) Si aeger pharmaca volatilia perferre queat, tinctura aetherica valerianae ex drachma una radicis in uncia aetheris sulphurici infusa quandoque pulveri palmam eripit.

ad drachmam semis per nonnullorum mensium spatium porrectam primum inter vegetabilia antepileptica locum occupare. Compara hanc nostram sententiam cum observationibus FABII COLUMNAE (16), DOMINICI PANAROLI (17), SCHUCHMANNI (18), CRUGERII (19), ROSINI LENTILII (20), MORCHANDII (21), CHOMELII (22), HALLERI (23), SCOPOLII (24), HILLII (25), QUARINI (26), THILENII (27), aliorumque (28), at-

(16) Phytobasanes. Neapol. 1592. p 97. Ed. II. Mediol. 1740. (Vir alta stirpe natus epilepsia ipse mulctatus, botanices studio, scopo auxilium adversus proprium morbum inveniendi, addictus, feliciterque valerianae ope sanatus).

(17) Jatrologismorum seu med. histor. pentecostae quinque. Romae 1643. Pent. I. obs. 33. p. 26.

(18) Valeriana epilepsiae euporiston. (Misc. A. N. C. Dec. III. An. 4. p. 116.).

(19) Eph. N. Cur. Dec. III. An. 7.

(20) Ibid. Dec. III.

(21) *Hist. de l'ac. des sc.* An. 1700. p. 353. et An. 1706.

(22) *Abrégé de l'hist. des plantes usuelles* T. I. p. 71.

(23) Hist. stirpium indigenarum. Helvet. T. I. p. 92.

(24) Flora carniolica. p. 347.

(25) *Von d. Tugenden des Baldrians.* Nuremb. 1765.

(26) Animadv. p. 23. Nov. Acta N. C. Vol. V. obs. 63.

(27) *Med. u. chir. Bemerk. nach dem Tode d. Verf. herausgeg. v. d. Sohne* H. C. THILENIUS. 2. *Th. Frankf. a. M.* 1714. p. 111. (adhibebat et oleum essentiale valerianae a guttis duabus ad sex)

(28) *Samml. auserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 4. B. p. 311. HUFELAND's *Journ.* 2 *B.* p. 256.

que eam experientiae consonam invenies. *Radix paeoniae*. Antiquissimum hoc pharmacum antepilepticum (29), ut plurimi recentiorum auctorum mónent (30), immerito obsoletum binis a nobis vicibus tentatum minime satisfecit. Mereretur nihilominus ulterioribus subjici periculis. Propriam desideramus experientiam de virtute antepileptica radicum *pyrethri* (31), *doronici pardalianches* (32), *dictamni albi* (33), *heraclei spondylii* (34), *tussilaginis petasitis*

(29) BERGER *Bericht v. wunderbarl. Kraft d. Paeonienwurzel wider das Vergicht. Frankf.* 1699. FRIDERICI diss. de paeonia. Jen. 1670. HUENERWOLF anatomia paeoniae. Amst. 1680.

(30) HUFELAND *Bemerk. ub. d. naturl. u. inoculirten Blattern, verschiedene Kinderkrankh. u. s. w.* 3. *Aufl. Berl.* 1798. p. 316. THOM *Erfahr. aus d. Arzney. Wundarzney u. Entbindungswiss. Frankf.* 1799. CULLEN *Anfangsgr. d. prakt. Arzneyk. nach d. viert. engl. Ausg. ubersetzt mit Anmeck. u. Zusatzen.* 2. *Ausg.* 3. *B. die Zusatze.* p. 389. 390.

(31) ALEXAND. TRALLIAN. L. I. C. 21.

(32) GESNER. Epist. p. 18. 66. 74.

(33) STORK lib. de flammula Jovis C. 2. p. 38. (Essentia a guttis viginti ad sexaginta ter de die). Radix dictamni albi ingrediens est pulveris antepileptici ad guttetam v. Pharm. Wirtemb. p. 151. Orvietanum p. 133.

(34) ORNE in *medical papers, communicat. to the Massachusetts med. Soc. Vol. I.* (Quinquies contra epilepsiam

(35), *scillae* (36), *colchici* (37), *caepae* (38), et herbarum *anagallidis amarae* (39), *cardamines pratensis* (40), *sedi acris* (41), *galii lutei* (42), et *molluginis* (43), *lunariae*

tentata ter profuit. Dosis pulveris a drachmis duabus ad drachmas tres).

(35) Cranz Mat. med. P. II. p. 162. (uncia una radicis ad hydromellis libram unam, cujus aliquot unciae mane jejuno ventriculo per longum tempus potantur, subjuncta bis, vel ter de mense, medicina laxante).

(36) Riverius obs. commun. p. 672. *Gardane gazette de santé.* p. 223.

(37) Raven in *the Lond. med. and surg. Journ.* 1817.

(38) *Journ. de méd.* 1787. v. Hufeland *neueste Annal. d. franzos Arzneyk.* 2. *B.* p. 38. (succus expressus ad uncias tres quotidie).

(39) Dioscorides mat. med. L. II. C. 209. Gasser observat. N. 57.

(40) Berger de remed. specif. in epilepsia. Francf. 1795. p. 11. Dufresnoi in Fourcroy *médecine éclairée. T. IV.* Nagel Diss. sistens cardamines pratensis characterem botan., et usum medic. Francf. 1793. p. 13. Nil praestitisse Baker (*med. Trans. T. I.* p. 445.) refert.

(41) Zschorn in Hufeland's *journ.* 13. *B.* 2. *St.* p. 167. Gaulay *emploi du sedum acre (joubarbe) et du nitrat d'argent dans l'épilepsie (Ann. de la Soc. de M. de Montpel. T.* 17. p. 182.). Peters (ib. 1815. *Mai* p. 19. (Pulvis herbae siccae a granis decem ad scrupulum unum bis de die propinatur).

(42) Chomel *Plant. usuelles T. II.* p. 24. Bonafos in Hu-

rediviae (44), *androsaces lacteae* (45), *taxus* (46), *rutae* (47), *nicotianae* (48), *da-*

TESSIERE *recueil. Vol. II* p. 443. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 1. *B.* 3. *St.* p. 101. GARDANE *Gazette de santé* 1773. p. 19. 1776. p. 73. 1777. p. 9. MULLER Diss. de clematitide vitalba, Erl. 1786. WENDT *klin. Annal* p. 146 (Succus expressus ad uncias duas, vel quatuor mane sumendus).

(43) Extract. v. GOPPNER in HUFELAND *journ.* 1817. *jul* p. 93.

(44) *Russische Samml. f. Naturwiss. u. Heilk.* 2. *B.* 2. *H.* 1816. p. 248. (Remedium populare in Rossia).

(45) Ibid. P. 251.

(46) Extract. aquosum foliorum taxus a grano uno ad duodecim, spatio diei. Commendatur praecipue in epilepsia defectu catameniorum instructa. Lege HARMAND *journ. de med.* 1700. *Vol.* 73. p. 214. HUFELAND *Annal. d. franzos. Arzneyk.* 1. *B.* p. 147. LODER diss. de taxo baccato. Jen. 1794. p. 17. 18.

(47) ALEXANDER TRALLIANUS L. II. C. 32. PLINIUS Op. c. L. XX. C. 13. (Decoctum ante accessiones). RIEDLIN Lin. med. 1698. p. 877. SCHENK obs. L. I. N. 228. VALERIOLA obs. L. VI. N. 7. STENZEL diss. de ruta medicamento, et veneno. Viteb. 1735.

(48) ZACUT. LUSITANUS. Prax. admirab. L. I. obs. 26. (succo nicotianae sanata). SENNERT Paralip. ad. L. I. med. pr. N. 13. (Syrupus). HANNEMANN de epilepsiae cura (in infante, mediante clystere ex decocto foliorum nicotianae constante) Misc A. N. C. Dec. II. an. 3. p. 159.

(49) STOERK libellus, quo demonstratur, stramonium, hyoscyamum etc. esse remedia in multis morbis maxime salutifera. Viennae 1762. SIDREN diss. de usu stramonii in

turae stramonii (49), *hellebori* (50), et *atropae belladonnae* (51), *hyoscyamum* (52) incassum hucusque in epilepsiis adhibuimus. Idem

convulsionibus. Upsal. 1772. Cooper *diss. on the proprieties and effects of the datura Stramonium. Philadelph.* 1797. Hufeland *journ.* 9. *B.* 13. *St. N.* 4. Dreyssig l. c. p. 300.

(50) Celsus L. III. C. 23. Schulzius de helleborismo veterum. Hal. 1717. *Tinctura Hellebori nigri* in morbis convulsivis ex retentione menstruorum commendatur a Maclean in *Edinb. med. and surg. journ.* 1818 *jul.*

(51) Munch *Beob. der angewendeten Belladonna bei d. Menschen. Stendal.* 2. *St.* p. 66. Munch (filius) diss. continens obs. pract. circa usum belladonnae in melancholia, mania et epilepsia. Goett. 1785. Theden *neue Bemerk. u. Erfahr.* etc. 2. *Th.* p. 209. Stoll rat. medendi. P. III. p. 407. Ebers *Hannov. Magazin.* 1783. p. 99. Hufeland l. c. 9. *B.* 3. *St.* p. 100. Oppositas observationes collegerunt Greding *sammtliche Schriften.* 1. *Th. N.* 4. Thilenius l. c. 2. *Th.* p. 112. Allamand *obs. sur l'usage de la belladonne dans quelques affections nerveuses et épilept.*, *et notamment sur ses heureux effets dans une maladie convulsive singulière.* (*Ann de la Soc. de méd. de Montpell. T.* 19. p. 47.).

(52) Stork op. c. Collin obs med. T. 2. p. 148. Stockar de Neuforn diss. de hyoscyami virtute med. Erl. 1797. p. 68. 69 Baldinger *Magazin.* 3. *B.* p. 340. Hufeland *Bemerk. ub. d. naturl. u. inocul. Blattern.* p. 334 Et hae Gredingii observationibus felicioribus oppositae sunt. Op. c. 1. *B. N.* 1. et Ludwig adversaria. P. I. N 2.

post multa pericula de *foliis aurantiorum* (53) jactato antepileptico (54), cum aliis (55) fateri adigimur. Nec aliter de *visco betulino*, *corylino*, *querno*, seu *quercino* (56) judicare possumus, si agatur de genuina epilepsia, et non

(53) Dosis *pulveris* a drachma semis ad drachm. un. bis terve de dic. *Infusum* ex uncia una foliorum ad colaturam librae paratum.

(54) Haen rat. med. P. VI. C. 7. §. 4. Locher obs. pract. circa luem veneream, epilepsiam, et maniam. C. 2. p. 56. Granz mat. med. P. I. p. 31. Hannes epist. de puero epileptico foliis aurantior. recent. servato. Lips. 1776. et varia Diarii Hufelandii loca. 2. *B.* p. 256. 9. *B.* 3. *St.* p. 103. 12. *B.* 1. *St.* p. 169.

(55) Quarin animadv. p. 23. Nova Act. N. C. Vol. V. obs. 63. Tissot l. c. « *j'ai vu, que dans l'épilepsie elles* (*les feuilles d'orangers*) *faisoient quelquefois du bien* (*!*); *je n'ai pas vu qu'elles guérissent* ».

(56) Plinius Hist. mundi. L. XVI. C. 95. T. II. p. 42. Bachwald Diss. analysis visci, ejusque in diversis morb. usu Hafn. 1753. Lerenwald de visci querni admiranda (in epilepsia) virtute. Misc. Ac. N. C. Dec. II. An. 2 p. 203. Colbatch *Abh. v. d. Mistel u. dess. Kraft geg. d. Epileps. Alt.* 1776. Boyle de utilitate natur. philosoph. P. II. Sect. 5. C. 7. Cartheuser Fund. mat. med. Sect. 15. C. 27. T. II. p. 528. 2. edit Hannes l. c. p. 39. Haen op. c. p. 5. C. 4. §. 2. Fraser *on epilepsy and the use of viscus quercinus in the cure of that disease. Lond.* 1806. *Efficacité de guy contre l'épilepsie* (*Ann. de la Soc. de M. de Montp. T.* 17. p. 249.).

neratim tamen cinchona neutiquam remediis antepilepticis adscribi potest. Adscribunt vero illis flores *anchusae officinalis* (62), *convallariae* (63), et pollen *coryli* (64). Inter semina nucleos, et fructus virtutem antepilepticam patefecerunt *sabadilla* (65), *cocos nucifera* (66), *faba S. Ignatii* (67), *strychnos nux vomica* (68), et *amygdalae amarae* (69).

(62) Bruz *prakt. Beob. ub. d. Heilkrafte d. Blumen d. Ochsenzunge in Epilepsie.* v. Baldinger's *Magaz. f. Aerzte.* 7. *St.* p. 604.

(63) Lenekenberg diss. de lilii convallii, ejusque inprimis baccae viribus. Goett. 1737. p. 29. (Baccarum pulvis. Et *pollen* florum *lilii candidi* cum saccharo et magnesia, pro antepileptico declaratur. v. Voigtel *Arzneymittellehre.* 2. *B.* p. 410.).

(64) Ettmuller valetudinarium infantile etc. Eph. N. C. Dec. III. An. 1. obs. 97. Hunerwolff de antepilepticorum praesertim pulveris farinacei ex corylo effectu diverso (Misc. Ac. N. C. Dec. III. an. 1. p. 195).

(65) Schmucker, *verm. Schriften.* p. 1. Loefler *Beytr. z. Wundarzneyk.* 2 *B.* (cum melle).

(66) Thunberg *Reise durch Europa, Asia und Africa.* 2. *B.* p. 203. (nuclei in pulvere).

(67) Stein diss. de faba S. Ignatii. Erlang. 1793. Act. med. Berol. Dec. II. Vol. 16 p. 12.

(68) Langguth Progr. de nucis vomicae virtute medica non ita fallaci. Witteb. 1771. Sidren Diss. de nuce vomica. Upsal. 1780. Act. med. Suec. Vol. I. Upsal. 1783 p 397. *Abh. f. pr. Aerzte.* 8. *B.* p. 552. Hartmann Diss. continens

Aqua lauro-cerasi ab experto medico (70) adversus epilepsias commendata, hoc quidem in morbo in permultis tentaminibus nobis non satisfecit, attamen conduxit in plurimis convulsionum speciebus, quorum caussa in affectione morbosa nervorum cardiacorum locata videbatur. Quid vero de virtute antepileptica *opii*, *camphorae*, *assae foetidae*, *camphorae*, et *olei terebinthinae*, dicendum? *Opii* usus antiquitus adversus epilepsias commendatus (71) nunc, omnium consensu (72), ac jure, meritoque ad sequentes solum restringitur casus: videlicet, dum epilepsiae paroxysmi (absentibus indiciis congestionis sanguinis ad cerebrum, aut ad alia

spicilegia ad nucis vomicae usum medicum pertinentia. Traj. ad Viadr. 1785. Cappel Diss. de nucis vomicae viribus, et usu. Jen. 1784. Rese Diss. de nuce vomica, Jen. 1788. p. 20. Hufeland *Journ.* 1. *B.* p. 109. (Dosis quarta pars grani ter quaterve de die, ascendendo). Lichtenstein l. c. (grana duo bis de die).

(69) Ludike *Einige Beobachtungen uber die Anwendung der Blausauce in Nervenkrankh.* (aqua amygd. amararum a guttis octo ad quindecim pro dosi).

(70) Golz quondam medicus Seren. Principis Czartorysky.

(71) Aetius Tetrab. IV. Serm. I. C. 96. Sennertus med. pract. L. I. Par. 2. C. 31. T. p. 730. Riverius, Quercetanus, Turpin l. c. Rehfeld Progr. sist. hist. morbi catalept. epilept. opio potissimum sanati. Gryphiae 1788.

(72) Tralles usus opii Sect. 3. p. 16. Tissot l. c. Art. 26.

viscera) ab animi pathematibus, aut a dolore (73) provocantur, dumque cum somno, aut vigiliis cohaerent (74). Exhibetur *laudanum liquidum* Sydenhami ante paroxysmum. *Camphora*, suffragiis plurimis suffulta (75), in epilepsia ex onania, inprimis perstantibus pollutionibus nocturnis indicatur; hocque in casu, adjuvantibus et aliis pharmacis, cum magno successu adhibuimus. Item in epilepsia puerperii sequela. Dosin majorem, quam unum, alterumve granulum de die non porrigimus, atque aeger vasculum emulsionis amygdalinae, vel limonatae superbibat, suademus. Tali pacto vel ipsa hora somni camphora sumi potest (76). *Assam foetidam*, encomiis non carentem (77), in epilepsiis de complicatione verminosa suspectis, vel alterius abdominalis originis cum aliis

(73) Cfr. N. 4.

(74) Haen ratio medendi. P. V. C. 4. §. 3.

(75) Hannes l. c. p. 47. Locher l. c. p. 42. Collin *v. d. Wirkung. d. Camphers. N.* 8. Tissot l. c. p. 338. §. 172. Pinel *philosoph. Krankheitslehre. A. d. Fr. Kopenh.* 3. *Th.* 1806. p. 102.

(76) Tissot usum vespertinum reprobat. l. c.

(77) Commentar. Lips. Vol. IV. p. 72. Berger l. c. p. 13. Lange tentamen de remed. Brunsuicens. domesticis. Brunsuigae 1765. p. 83. Hoven *Versuch ub. d. Nervenkrankh. Nurnb.* 1813. §. 188.

pharmacis saepe saepius adhibuimus. Pluries aegroti inde irritabantur, quod BURGRAVE, et TISSOT (78) jam animadverterant. Bonum illud experti sumus, quod symptomata nervea, quae in nonnullis epilepsiis unum, alterumve inter paroxysmum epilepticum molesta fiebant ab assa foetida mitigabantur; sed epilepsiae legitimae hujus tantum remedii ope sanatae nullum novimus exemplum. *Oleum terebinthinae* in epilepsiis non solum a vermibus (79), sed et in aliis nerveis, et potissimum maniacorum (80), ad doses incomprehensibiles (81) recentiores Angli (82) utinam jure! commendant. Alia *olea essentialia*, c. c. *foeniculi* (83), *anysi* (84),

(78) L. c.

(79) LATHAM *in med. transact. published by the college of Physicians in Lond.* 1815. *Vol. V.*

(80) *The Dublin hospital reports and communications in medecine and surgery. Vol. I.*

(81) R. Olei terebinthinae, sacchari aa unciam unam. Misce terendo, affunde aquae menthae piperitidis libras duas. S. Bis terve de die cochlear majus: Vel: R. Olei terebinthinae drachmas tres, aquae fontis libram unam. S. omni quarta hora uncias duas. v. *The Lond. med. and surg. and pharm. Journ.* 1814. *may.*

(82) YOUNG *remarks on palpitation of the heart, complicated with dropsy of the chest and on use of the oil of turpentine in the cure of epilepsy.* (*Méd. Tr. V.* 5. p. 257).

(83) Med. experimentalis Digbyan. Vol. 2. p. 315.

(84) Ibid. p. 316.

majoranae (85), *cajeput* (86), jamdudum ut antepileptica in usu erant. Ita *bensoy* (87).

Pharmaca ex regno minerali petita.

12. *Acidis vegetabilibus* prius in epilepsia usitatis (88) PARACELSUS *acida mineralia* substituit. Inter haec ut epilepticum *acidum sulphuricum* (89) laudem promeruit. Nobis praesertim *elixir acidum* HALLERI in usu fuerat, quo quidem cum pharmaco epilepticis, tumultum vasorum sanguiferorum ex nimia systematis nervosi sentiendi facultate extra paroxysmos

(85) LEDEL de usu olei majoranae insigni in epilepsia. (M. Ac. N. C. Dec. III. an. 9. 16. obs. 32. p. 47.).

(86) WERLHOFF op. T. III p. 711. Commerc. litter. Norimb. 1731. p. 5.

(87) HARTMANN diss. sistens varias epilepsiae medendi methodos. Francf. 1787. p. 11.

(88) GALENUS Consil. pro puero epileptico. C. 4. Chart. T. X. p. 42. (oxymel). RIVERIUS obs. Cent. IV. obs. 10. (oxycratum).

(89) AGRICOLA Comment. in POPPIUM de vitriolo. p. 386. Ab HEERS obs. med. N. 18. QUERCETANUS Tetras graviss. morb. p. 360. RULAND Curat. emp. Cent. IV. obs. 96. DESAULX *Nouvelles découvertes concernant la santé, et les maladies. Paris* 1727. p. 287. FEUERSTEIN diss. de epilepsia. p. 80. HILDEBRAND in HUFEL. *Journ.* 9. B. 4. St. p. 34, 35. TISSOT l. c. Art. 30. (acidum sulphuricum, seu spiritum sulphuris adhibet).

obnoxiis, levamen attulimus, ac plurimos eorum ad remedia antepileptica calefacientia perferenda idoneos reddidimus: sed nullum eo solo sanavimus. *Sulphatem zinci* in epilepsiis nunquam tentavimus, tentaverunt cum successu alii (90). Ab *oxydo zinci* saepe saepius in unum deducto semel tantum in epilepsia originis, uti videbatur, abdominalis, ac singultui nupta (91) opes accepimus. Alii plùs (92), alii minus (93)

(90) Johnson *Bemerk. ub. d. innerl. Gebrauch d. weiss. Vitriols in d. Epilepsie u. d. Durchfalle.* v. *Med. Comm. v. Edinb.* 5. B. 1. St. p. 334. Wiel diss. de usu interno nucis vomicae, et vitrioli albi in pertinaci morbo curando conspicuo. Witeb. 1775. Lettsom in *Mem. of the med. Soc. of Lond. Vol.* 3. *N.* 18. Stolle diss. de vitriolo albo, ejusque usu medico-chir. Goett. 1792. (Dosis a grano uno ad quinque, duodecim bis de die).

(91) In virgine Vindobonensi.

(92) Gaubius advers. var. argument. p. 113. Neumann. Praelect. chem. p. 1876. Metzger Advers. med. P. II. p. 98. Percival *med. Comm. v. Edinb.* 2. B. p. 316. De la Roche *Journ. de méd.* T. 42. p. 518. Rush *med. Comm. v. Ed.* 3. B. p. 105. Crell diss. de zinco med. Helmst. 1780. in Weiz *neue Anzeig.* 16. B. p. 35. Ranoe Act. Soc. med. Hafn. Vol. I. p. 451. 457. Stark *Einricht. d. klin. Inst. zu Jena*, p. 89. 178. Osiander *Denkwurdigkeiten.* 2. B. 1. St. p. 188. Aasheim Act. R. Soc. med. Havn. 3. Vol. p. 268. Hart diss. de Zinco. L. B. 1772. Richter *med. chir. Bemerk.* 1. B. p. 137. Hirschel *med. chir. Nebenstund.* p.

obtinuerunt. *Oxydum bysmuthi*, in epilepsiis nerveis originis abdominalis ulterioribus experimentis commendamus (94). *Oxydum magnesii* (*) sine omni fructu pluries tentavimus. *Ferrum* iisdem positionibus, sub quibus corticem cinchonae proposuimus, quadrat. Immo illud scopo roborandi, et emmenagogo cortici anteponi potest. Dubitamus caeterum, num unquam mars epilepsiam genuinam per se debellaverit. *Aquae minerales martiales*, ut *Spaa*, et *Pyrmont*, in epilepsiis ex imbecillitate functionum viscerum abdominalium, et pelvis caute, nunquam vero in epilepsiis encephalicis adhiberi queunt (95). Principio addicti aegrotis nequaquam ea pharmaca praescribendi, quae ipsi loco

161. 190. Humann diss. quaestiones super flor. zinci usu interno continens. Traj. ad Viadr. 1778. Kraksic diss. sist. observationes, et experimenta circa usum med. calcis zinci et bismuthi. Hal. 1792. p. 22. (Dosis a grano semis, ad grana quinque, octo, bis terve de die) Bell in *med. and philos. Comment. by a Soc. in Edinb.* Vol. I. p. 103. et 204. Haygarth ibid. Vol. 3. p. 212. White ibid. Vol. 4. p. 326.

(93) Cullen mat. med.

(94) Cfr. Cap. XIV.

(*) Jacques in *Journ. gén. de méd., chir. et pharm.* 1814. *Déc.* (a granis decem, duodecim cum saccharo, bis de die).

(95) Tissot l. c. Art. 27.

eorum sumere non auderemus (96); *nitratem argenti fusum* (*lapidem infernalem*), utpote pharmacum rodens, ac periculosum, quamvis a summo viro (97) commendatum, in usum internum necdum deduximus (*). Veluti miracula ab eo narrant MUDIE (98), BOSTOCK (99), CAPPE (100), CURVIE (1), SIMS (2), POWEL (3), BADELY (4), FAUCHIER (5), VALENTIN (6),

(96) P. I. Vol. I.

(97) BOERHAAVE elem. chem. P. II. p. 466.

(*) Nuper tentamen frustratus institui.

(98) KÜHN *physisch-medicinisches Journal.* 1800. p. 456. (granum semis bis de die).

(99) KÜHN ibid. p. 169. (Duo grana in quadraginta pilulis. Bis de die pil. duo).

(100) DUNCANS *Annals of medicine for* 1798. p. 456. (quarta pars grani ter de die).

(1) *Auserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 22. *B.* p. 361.

(2) *Mem. of the med. Soc. of London.* 4. *B. N.* 29.

(3) *Medical trans.* 1813. *N.* 8. Cfr. *Allgemeine Hallische Literaturzeitung.* 1815. *N.* 9.

(4) *Medico-surg. trans. publ. by the med. surg. Soc. of Lond.* 1818. Vol. 9. P. I. (a gr. uno ad granum unum et semis, ter de die).

(5) *Obs. sur l'usage du nitrate d'argent dans l'épilepsie* (*Ann. de la Soc. de méd. de Montpel. T.* 7. *P. I.* p. 360).

(6) *Obs. sur l'usage du nitrate d'argent, et du sucre de saturne dans l'épilepsie.* (ib. T. 8. P. II. p. 301.).

Goulay (7), Heim (8), aliique (9), attamen non sine omni contradictione (10). Mirum, sub *nitratis argenti* protracto usu plerumque cutis colorem in coeruleum commutari (11). Jam vero ad pharmacum omni alio a nobis hucusque adhibito superius pervenimus, ad *cuprum* scilicet *ammoniacale*; quoties enim in epilepsiis curandis aliae indicationes quam illa genus nervosum specifice aggrediendi deficiunt, toties nos ad medicamentum istud non sine successus spe convertere solemus. Rationem inde aegrorum sanatorum ad non sanatos, ut alii fe-

(7) *Emploi du sedum acre, et du nitrate d'argent dans l'épilepsie* (*Ann. de la Soc. de méd. de Montp.* T. 17. p. 182.

(8) Egregius medicus Berolinensis sequenti utitur formula: R. Lapidis infernalis grana decem, opii puri grana sex, extracti conii maculati drachmas duas, succi liquiritiae drachmam unam. M. f. pil. ponderis granor. duor. Consp. pulv. liqu. S. Mane et vespere 3 ad 5 pil. capiat.

(9) Kausch op. c. N. 14.

(10) Magennis in Kühn op. c. 1802. p. 168. Kinglake ib. p. 772. Hoger apud Streintz *ub. d. arztl. Anwend. d. salpetersauren Silbers. Prag.* 1817. p. 32.

(11) Fourcroy *médecine éclairée par les sciences phys.* T. I. p. 342. Butini de usu interno praeparationum argenti. Albers in *med. chir. Trans. published by the medico-surg. Soc. of Lond. Vol.* 7. *P. I.* Cfr. *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1817. *N.* 18.

cerant (12), exacte statuere arduum nimis est, satis quod plurimos inter multos, et magis adultos, quam pueros, juvit. Oportet vero ut pharmacum rite paratum sit (13). Dosis illius quarta pars grani cum saccharo bis, terve, de die. Jejunus ventriculus rarius illud fert, caeterum vel ex diu continuato usu nullum observavimus detrimentum. Observationes virtutem antepilepticam cupri ammoniacalis confirmantes inveniuntur apud WEISMANN (14), DUNCAN (15), CULLEN (16), STORER (17), WALKER (18), BALLY (19), GREDING (20), THILENIUS (21), THOMASSEN A THUESSINK (22), WEC-

(12) MICHAELIS *medicinisch. pr. Bibl.* 1. B. 3. St. (Inter 7 aegrotos, 4 sanantur).

(13) Modus cuprum ammoniacale secundum pharmacopoeam Rossicam parandi plane erroneus, nam paratur per *evaporationem* ad siccitatem (l. c. p. 199); hinc vale ammonia!

(14) Nov. Act. N. Cur. Vol. I. p. 276. (Auctor usus remedii in epilepsia, An. 1756.).

(15) *Krankheitsgeschichten*, *a. d. Engl. Leipz.* 1774.

(16) Mat. med. vers. cit. p. 31.

(17) *Med. Commentar. v. Edinb.* 7. *B.* p. 31. 91,

(18) Ibid. 10. *B.* 2. *St.* p. 33.

(19) In DUNCANS *Annals of medecine for* 1781.

(20) *Vermischte Schriften.* 1. *B.* p. 103.

(21) *Med. chir. Bemerkungen.* 1. *Ausg.* p. 103.

(22) *Verhandelingen van d. Genootschap te Vlissing.* 14. *Deel.* v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 17. *B.* p. 380.

ZENBREYER (23), BATT (*), aliosque bene multos (24).

Balnea.

13. *Balnea frigida* tum fluviatilia, tum marina, aestate, cum debitis cautelis, et immergendo (25) potius, quam per diuturnam moram in aqua adhibita in adultorum epilepsia nervea omni plethora experte vel ob id commendari merentur, quod aegros sensiles admodum ad usum internum pharmacorum calefacientium, e. c. valerianae, sustinendum idoneos reddunt; quae singula observationibus CAELII AURELIANI (26), FLOYERI (27), TURPINI (28), TEMPLEI (29), LENTINII (30), DE BEU-

(23) Diss. de cupro medicato. Erf. 1783.

(*) L. c.

(24) *Liquorem cupri ammoniacalis* cum *mercurio* necdum expertus sum (v. KOCHLIN in *Salz. med. chir. Zeitung.* 1819. *N.* 33.).

(25) Ipse in aquam frigidam lapsus epilepsiam sanavit in Eph. Nat. C. Dec. II. An. 9. obs. 190.

(26) Chronicor. Lib. I. C. 4. p. 312.

(27) *Psychrolusia on the histor. of cold. bathing both ancient and modern. Lond.* 1773. p. 160.

(28) L. c. p. 274.

(29) *Praktische Arzneykunst, a. d. Engl. ubers. mit Anmerk. von* MICHAELIS. *Leipz.* 1794.

(30) HUFELAND *Journ.* 7. *B.* 2. *St.* p. 160.

NIE (31), et TISSOTI (32), confirmantur. *Balneis tepidis* alibi commendatis (33) vix in epilepsia, nisi uterina (34), locus est.

Electricitas, galvanismus, magnetismus.

14. Quoties *electricitatem* in epilepsiis adhibuimus, toties id cum evidenti detrimento factum est. Propria hinc infausta tentamina vix cum aliorum felici experientia (35) conciliare possumus; qua de re non soli conquerimur (36).

(31) *Samml. ausserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 8. *B.* p. 577.

(32) Op. c. Art. 32.

(33) N. 6.

(34) JONDINET *mém. et obs. sur des convulsions épilept. survenues au travail de l'enfantement, et sur les bons effets du bain tiède, et de l'eau à la glace, dans ces cas morbides diversement modifiés.* (*Ann. de la Soc. de méd. de Montpell. T.* 8. p. 81. Cfr. EMBRY *reflex. crit. sur l'obser. de* JONDINET (ib. *T.* 15. p. 371.) et JONDINET *Réponse aux reflex. crit.* D'EMBRY (Ib. *T.* 16 p. 11).

(35) *Rapport de Mr.* CORNIER, MELOET *etc. sur les avantages de l'électricité dans l'épilepsie et catalepsie, par* COMUS. *Paris* 1783. ALBANUS *u.* BOESE *in den Material. f. Elaktriker.* 2. *Lief.* p. 74. DEIMAN *v. d. gut. Wirkung. d. Elektricitat in verschied. Kraukh.* 2. *B.* p. 187. 2. *B.* p. 160. FEUERSTEIN diss. de epileps. p. 81. HODGSON in HUFELAND. SCHREGER *u.* HARLES *Journ. der ausl. med. Liter.* 180. 2. p. 81. POMU et ARNAUD *in neuesten Ann. d. franz. Arzn.* 2. *B.* p. 327.

(36) LINNAEUS resp. ZETZEL diss. cont. electrico-medica. Ups.

Interea electricitatem forte iis in epilepsiis adhuc tentare liceret, quae paralysin sociam habent (37), quaeque amenorrhoeae (*), vel caussis traumaticis originem debent. Quibus in casibus *galvanismus* forte electricitati consuetae anteponendus foret. Nonnulla saltem pro eo loquuntur facta (38). De modo applicationis, a quo multum pendere videtur, legatur egregius WALTHER (39). Unicum, quod in epilepsia uterina cum magnetismo animali instituimus, frustratum periculum observationes WEINHOLDTII (40),

1754. LÜHN *Gesch. d. med. u. phys. Electric. Leipz.* 2. B. p. 240. Electricitatem vel nil boni, vel detrimentum attulisse observarunt quoque QUARIN animad. pract. Vind. 1786. p. 30. MAUD. in *Mém. de la Soc. R. de méd. An.* 1771. et FOURCROY *méd. éclairée. T.* 3.

(37) DESHAIS diss. de hemiplegia per electricitatem curata. Montp. 1794. p. 19.

(*) SPENG. *Briefe u. Erfahr. ub. d. Wirk. d. Electricitat in Krankh.* 4. B. p. 39. HERM. in *Actes de la Soc. de méd. à Bruxelles*. T. I. P. I. p. 150.

(38) BURDACH *Handbuch d. neuest. Entdeck. in d. Heilmittellehre. Leipz.* 1806. p. 233, 234. WHIT. *medical phys. Journ. Vol.* 14. p. 527. *Abh. f. pr. Aerzte.* 23. *B.* p. 630. MARCUS *Magazin f. Therapie u. Klinik.* 1. *B.* p. 349. 353. 355.

(39) *Ueb. d. therapeut. indicationen des Galvanismus.* C. VI.

(40) *Heilkr. d. thier. Magnetismus. Erst. Fall. u. der folgende.*

Fricke (41), aliorumque (42) non confirmavit. *Magnetem* (43), et *perkinismum* (44) non tentavimus. Parum saltem ab eo expectandum (45).

Amuleta.

15. De *amuletis* nostram jam alibi exposuimus opinionem (46). Mirum certe non foret, si metalla, e. c. aurum (47), utpote electricitatis conductores, sique radices paeoniae (48), et aliae (49), quatenus aromaticae corpori appen-

(41) *Geschichte einer durch den Lebensmagnetismus geheilten Epilepsie. Halle* 1812.

(42) Wolkers et Hendriksz.

(43) *Gazette de salut. Bouillon.* 1761. Heinsius *Beytr. Mém. de la Soc. R. de méd.* 1779. p. 636.

(44) *Recherches sur le perkinisme ou de l'infl. des tracteurs métalliques, inventés par le Dr.* Perkins *sur certaines maladies, telles que les douleurs... et l'épilepsie.* (*Ann. de la Soc. de méd. de Montp. T.* 29. p. 274.).

(45) Unzer *Beschreibung eines mit d. kunstlichen Magnes angestellten Versuches. Alt.* 1775.

(46) P, II Vol. I. Sect. I. C. I. §. VI. 56.

(47) Alexand. Trallianus. L. I C. 21.

(48) Galenus de simpl. medicam. facult. L. VI. Zacutus Lusitanus Med. Pr. hist. L. I. hist. 22. Grubel Epilepsia per annulum appensum curata (Misc. Ac. N. C. Dec. II. An. 10 p. 80.).

(49) Schultz de amuleto epilepsiae (radice ostrutii, seu imperatoriae recens dissecta, et pollicibus manuum et pedum

sae in sensile nervosum epilepticorum systema imperium aliquod exercerent! Quod imperium, metallorum, aliarumque rerum externarum in corpus epilepticorum cum et nocivum evadere posset, sequitur ut medici ad domicilium, cubiculum, lectum, vestes, ornatum, subfumigia etc. hujusmodi aegrotorum respiciant.

Introductio lapidis viridis sub cute.

16. Quid *lapidis* cujusdam *viridis*, sic dicti *nephritici* sub cute introductio ad epilepsiam debellandam valeat (50), experientia docebit (51).

alligata) cum addendis Lentilii (Misc. Ac. N. C. Dec. I. An. 4. et 5. p. 38. Dec. III. An. 3. App. p. 86.).

(50) Hauterive *obs. sur une pierre verte, dont se servent les sauvages de la riv. d' Orenogue contre l' épilepsie.* in *Mém. de l' ac. de Paris. An.* 1724. p. 18. *Rimedio nuovo decantato contro l' epilepsia (una pietra verde, che si trova alle sponde dell' Orenoco, la quale s' introduce con una picciola incisione sotto la cute, ove si porta per qualche tempo). Giornale della Soc. med. chir. di Parma. Vol.* 6. p. 59.

(51) Dux militum Polonus epilepsia mulctatus ejusmodi lapidem in usum deduxit; videbatur ab initio conducere, sed paululum serius malum eadem ratione, ut prius perstabat. Scio nuper in clinico instituto, quod Landshuti floret, lapidem nephriticum adhibitum fuisse, et ut ferunt, cum successu; num perpetuo?

Regimen diaeteticum.

17. *Victus* in epilepsia gastrica commendatus (52) omnino et *nerveae* quadrat. Si ista ex affectione nervorum partium genitalium, a spermate, aut vehemente coëundi desiderio irritatorum pullulet, *matrimonium* (53), alias epilepticis, nisi forte menischesi laborantibus (54), vix concedendum. Maxime vero mutatio coeli epilepticis conducit (*). *Machina rotatoria* (55) et hic commendata est (**). Ita mora

(52) N. X.

(53) Krunitz de matrimonio multorum morborum remedio. Francf. 1749. Dolaeus de febre, et epilepsia amatoria matrimonio curata. (Misc. Ac. N C. Dec. III. An. 2. p. 91.). Stegmann de epilepsia diuturna virginis post congressum cum viro sublata, sed, eo denegato, postea in furorem uterinum mutata. (Misc. Ac. N. C. Dec. III. An. 1. p. 29.). Stahl diss. de dispositione haereditaria ad nonnullos morbos. Hal. 1786. p. 48. Moreau in *Mém. de la Soc. méd. d'émulat.* 2. *B.* p. 189.

(54) Comme epilepsia ex retentis menstruis venere, et puerperio sanata. (Misc. Ac. N. C. Dec. I. An. 1. p. 204.).

(*) Hippocrates Aphor. Sect. II. N. 47. Hoffmann diss. de peregrinationibus sanitatis caussa instituendis. Hal. 1701. p. 22. Swieten l. c. Guyon *leçons diverses. T. II.* p. 78. Roncallus hist. morbor. observationibus auct. Brixiae 1741. p. 21. Lentin *Beytr. z. ausub. Arzneywiss.* 3. *B.* p. 175. et Hufeland's *Journ.* 14. *B.* 3. *St.* p. 17.

(55) P. II. Vol. I. Sect. I. C. XXV. §. CXI.

in *stabulis vaccinis* (56). Quoad *regimen mentis*, generatim quies animi, fuga irae, et terroris conveniunt, etiamsi speciales extent casus epilepsiarum a vehementi animi motu, e. c. a terrore (57) sanatarum.

Cura epilepsiae complicatae.

18. Expositio praeceptorum multifarias *epilepsiarum complicationes* curandi, limites hujus capitis excedet. Lex generalis esto: curandi rationem semper conditioni singulari aegrotantis adaptare, et non praecipitanter ad pharmaca antepileptica pervenire, sed antea obstacula, quae effectum illorum pharmacorum eludere

(**) Cox op. c. vers. germ. p. 203. Quantum concussiones corporis aliquando adversus epilepsiam valere possint, exemplum epilepsiae a lapsu curatae docet, quod Winkler (in Misc. Ac. N. C. Dec. I. An. 6, et 7. p. 145.) narrat; aliudque teste Boucher (*Observations sur une épilepsie guérie par une chute* in *Mém. de Paris an.* 1767. *hist.* p. 28.), et virgae adversus epilepsiam in usum deductae sunt. Gerber de epilepsia duorum annorum virgis curata, in Misc. Ac. N. C. Dec. III. An. 7, et 8. p. 306.

(56) Pinel *Rapport sur le traitement de l'épilepsie par un séjour prolongé dans une étable à vaches. Bulletin de l'Ecole de méd. et de la Soc. de Paris. An.* 6. *A.* 1815. p. 26.

(57) Paullini epilepsia ex terrore aqua (a lapsu in aquam frigidam) curata. Misc. Ac. N. C. Dec. II. An. 9. p. 353. Seger epilepsia igne (seu lapsu in ignem) curata. (Misc. Ac. N. C. Dec. I. A. 2 p. 28.).

possent, removere; aut, aliis verbis, antea morbum ab omnibus complicationibus liberare, et ad suam perducere simplicitatem (58).

Secreta antepileptica.

19. Quodsi indicationes rationales frustra exantlatae fuerint, ex variis *secretis antepilepticis* (quae ceterum a nemine medicorum ignorari debent) unum, alterumve eligi posset. Hujuscemodi sunt: *remedium ragolinum* (59), *pulvis*

(58) Ait Tissot (op. c. Art. 21.) « *Je dirai seulement.... 2. que souvent cependant, s'ils ne réussissent pas (les remèdes antépileptiques) c'est par ce qu'on néglige, avant de les employer, de mettre le corps dans l'état dans lequel il seroit à souhaiter qu'il fût avant d'en faire usage; on les regarde comme spécifiques absolus, on veut par là même, qu'ils guérissent toutes les épilepsies, on les ordonne indistinctement dans toutes, sans faire attention, que toutes les causes ne sont pas de nature à être vaincues par leur effet, et que comme ils sont tous de la classe des fortifiants, si on les employe dans le tems qu'il y a pléthore, tension, sécheresse, disposition à l'inflammation, embarras dans les premières voyes, putridité, obstruction, constipation, loin de faire du bien, ils font un mal réél, et certain; on les essaye tous successivement; tous nuisent, et tous auroient été utiles, si on avait donné au corps la disposition qu'il devait avoir* ».

(59) A medico Hispaniae Mendola propositum, et ab alio Ragolo confirmatum. Variae sunt opiniones circa partes constituentes. Constat nempe illud, teste Knoff, ex

de Gutteta (60), *pulvis Marchionis* (61), *pilulae balsamicae* Stahlii (62), *essentia dulcis* (63), et *electuarium* Brerae (64).

R. Radicum valerianae drachma una, foliorum aurantiorum scrupulo uno, salis ammoniaci granis duobus, olei cajeput guttis quatuor. M. f. pulvis. (Baldinger's *Magazin f. Aerz. II.* B. p. 232.); teste Gmelin ex R. Rad. valerianae minoris drachma semis, magnesiae albae, salis ammoniaci depurati aa granis tribus, olei cajeput guttis duabus. M. D. (Crells *chem. Annal.* 1793. 12. St. Feuerstein diss. de epilepsia. p. 33.) et, teste alio, ex agarico muscario, rad. valerianae, et oleo essentiali. (*Allg. Literat. Zeitung.* 1793. *N.* 245.). Lege *Abh. v. d. beruhmt. u. wirksam. Ragoloischen Mittel z. Heilung d. Epilepsie v. deutsch. Aerzt. z. Druck befordert. Leipz.* 1788. et Dreyssig l. c. p. 370.

(60) R. Rad. Cassamuniar, dictamni albi, paeoniae, visci quercini, vel corylini, seminum paeoniae, aa semi-unciam, cranii humani, ungulae alcis aa drachmas tres, castorei rossici, corallii rubri aa drachmas duas, rad. valerianae sylvestris unciam unam. M. f. pulvis, cui adde olei dest. rutae saccharo excepti guttas triginta.

(61) Radicum paeoniae uncias tres, visci querni, rasurae eboris, ungulae alcis, cornu cervi, spodii, coralliorum rubrorum, alborum, margaritarum praeparatarum aa drachmas duas, foliorum auri puri n. 20. F. pulvis subtilissimus (Dosis a granis decem ad drachmam semis).

(62) Zuch diss. sistens facillimam, ac certissimam methodum curandi epilepsiam. Erf. 1741. (Formula non reperitur in L. Vogelii *Formul. od. Recept-Lexicon. Erf.* 1804, 1806).

(63) Gohl de admiranda essentiae dulcis Hallensium efficacia in epilepsia infant. mesenterica periodica. (Act. Ac. N.

Caput XII.

DE PARALYSI.

§. LIX.

DEFINITIO. LITERATURA. DIVISIO.

Definitio.

1. *Paralysis* (65) dicitur fibrarum muscularium immobilitas, nixu voluntatis, aut stimulorum consuetorum vix, aut ne vix quidem superanda, haud raro cum abolitione sensus in parte, nulla laesione externa visibili detenta. Paresis (66) ejusdem morbi minor est gradus.

C. Vol. I. p. 267.). Woellner diss. de epilepsia, ejusque curatione medicamento specifico, essentia dulci nominato. Leid. 1700. V. Vogel l. c. Vol. I. p. 377.

(64) Ad secreta spectat formula; hoc tamen non ignoratur, corticem peruvianum, et valerianam ad partes illius constitutivas pertinere.

(65) A gr. Παρὰ, vitiose, et λύσις, debilitas, seu resolutio. *Synonyma*. Apoplexia (apud ipsum Hippocr. in Coac. praen. C. 3. vox apoplexiae pro paralysi significanda occurrit). Resolutio nervorum Celsi. Sideratio aliorum. Germ. *Lahmung*. Gall. *Paralysie*. Angl. *Palsy*. Pol. *Paraliz*.

(66) *Latine* Remissio, laxatio.

Literatura.

2. Modesti hujuscemodi morbi literatura, comparate ad illam tumultuariae epilepsiae, egena est. Enim vero si excipiamus principes medicorum, e. c. HIPPOCRATEM (67), GALENUM (68), CAELIUM AURELIANUM (69), CELSUM (70), ARETAEUM (71), AETIUM (72), AEGINETAM (73), AVICENNAM (74), ZACUTUM LUSITANUM (75), QUERCETANUM (76), WILLISIUM (77), utpote qui passim et paralyseos doctrinam dilucidaverant; si excipiamus, qui idem praestiterunt, compendiorum medicorum auctores potissimum SWIETENIUM (78), BURSERIUM (79),

(67) Loc. cit.

(68) L. IV. C. 5. de locis affectis. De tumoribus praeternaturalibus. C. 11.

(69) Morb. Chron. L. II. C. 1.

(70) Lib III. C. 27.

(71) Chron. Lib. I. C. 7.

(72) Lib. VI. Cap. 28. p. 109.

(73) Lib. III. C. 18. p. 31.

(74) Canon. Lib. III. Ten. 2. Tract. 2. C. 2.

(75) Lib. I Prax. med.

(76) Art. med. pract. T. III. de paralysi. p. 188. Tetras gravissimorum totius capitis adfectuum morb. 1606. v. HALLER bibl. med. pract. Vol. II. p. 262.

(77) De anima brutorum Patholog. C. 9.

(78) Comment. T. III. Paralysis §. 1057, 1070.

(79) Institut.

et CULLENIUM (80); si excipiamus dissertationum de paralysi scriptores, inter quos excelluerunt SENNERT (81), BADILI (82), SCHENK (83), WEDEL (84), VATER (85), DANCKWERTS (86), BURCHARD (87), ALBERTI (88), CREVECOEUR (89), ESCHER (90), FABRICIUS (91), AURIVILLIUS (92), BUCHNER (93), GARIOCH (94),

(80) *Frist lines.*

(81) Diss. de paralysi. Wittemb. 1600.

(82) Diss. de paralysi. Basil. 1645.

(83) Diss. de paralysi. Jen. 1668.

(84) Diss. de paralysi. Jen. 1677. Diss. aegri paralysi laborantis. Jen. 1682. Pr. de paralysi torquente. Jen. 1690. Pr. de paralysi. Jen. 1691. Pr. de paralysi particulari. Jen. 1695. Pr. paralysi universali, et particulari. 1696. Diss. de paralysi ex epitome prax. clin. Jen. 1707. Diss. de paralysi. Jen. 1719.

(85) Diss. de hemiplegia. Wittemb. 1700.

(86) Diss. ratio paralyseos anatom. Helmst. 1735.

(87) Diss. de affect. paralyt. earumque ab aliis impotentiarum generib. differentia. Rost. 1736.

(88) Diss. de hemiplegia Hal. 1741.

(89) Diss. obs. circa varias affectionum paralyt. species. Hafn. 1748.

(90) Diss. de paralysi artuum infer. Bas. 1753.

(91) Diss. de paralysi musculor. capitis extensor. Lips. 1754. HALLER Col. Diss. §. 1. N. 8.

(92) Diss. de paralysi. Upsal. 1765. v. BALDINGER Sylloge. Vol. I.

(93) Diss. de paralysi sine nerv. et arter. laes. Hal. 1766.

(94) Diss. de paralysi. Lugd. Bat. 1771.

Pereboom (95) Van-Rossum (96); si excipiamus collectores observationum, ut Forestum (97), Riverium (98), Wepferum (99), aliosque citandos; si excipiamus, qui speciatim de morbis cerebri (100), et medullae spinalis (1) egerunt, si, inquam, hos singulos excipiamus, nonnisi paucos de paralysi indicare valemus scriptores, quorum inter opera nullum, quod omnibus numeris absolutum dici possit, invenitur. Nemo saltem libros Verzaschae (2), Jebbi (3), Kirklandi (4), et Copelandi (5) absolutis monographiis adscribet. Attamen paralysis, testantibus vel ipsis sacris paginis (6), hominum

(95) Diss. de paralysi inprimis nervea. Hoornae 1773. v. Schlegel thes. pathol. Vol. I.

(96) Diss. de paralysi Lovan. 1784. v. Doering Vol. I. p. 158.

(97) Lib. X. obs. 84. sq 90, 91, 121.

(98) Cent. I. obs. 74. Cent. II. obs. 98. Cent. IV. obs. 4. 29.

(99) Observ. p. 686.

(100) P. II. Vol. I. Sect. I. Cap. 1. §. I. 2.

(1) Cap. 1. §. I. 3.

(2) Exercit. de apoplex. et paralysi. Bas. 1662.

(3) *Select cases of the disorders commonly termed of paralysis of the lower extremities. Lond.* 1782.

(4) *Comment. of apoplectic and paralyt. affect. Lond.* 1792.

(5) Op. c. (v. Cap. 1. §. I. N. 3.

(6) Paralytici novi testamenti medico, et philos. commentario illustr. Hafn. 1653. Richter Progr. paralysis alio sensu priscis, alio recentioribus sumta ad paralyticos novi testamenti accomod. Goett. 1789.

omnis aevi ad se traxit attentionem. Ac re quidem vera, inter corporis nostri infirmitates vix aeque lamentabilem, et adspectu miserandam invenies, quam paralysin! Unde pulchre ait WEDEL (7): « miserum est tortores experire dolores, horumque facibus accensis noctu diuque ingemiscere... ast nec sentire, nec ad imperium moveri posse, non punctam, sectamve retrahere manum, omni tristi sensatione est miserius ». Qua de caussa et medico nil gratius, quam adspectus aegri prius paralytici nunc proprio motu libere obviam euntis! Faxit hinc benignum Numen, ut ista, quam tradituri sumus, doctrinae pars e voto succedat.

Divisio.

3. Ut vero in symptomatibus paralyseos tradendis debito incedamus ordine, paralysin in *internam* et *externam*, necnon in *universalem*, et *partialem* dividemus. Dari enim *paralysin internam* pro re nata linguam, laryngem, oesophagum, pulmones, cor, diaphragma, ventriculum, intestina, vesicam urinariam, illorumque sphyncteres, renes, et uterum aggredientem, jam ARETAEUS jure docuit (8); ac plus vice simplici de illa in doctrinis aphoniae, dy-

(7) Diss. an. 1677. Prooeminm.
(8) L. c.

sphagiae, asthmatis, anginae pectoris, asphyxiae, buliniae (9), lienteriae, hydropis, ischuriae, enuresis, et morborum puerperarum, quaestionem instituemus. Quid quod praeter systema musculorum, et *alia corporis humani systemata* paralysi affici posse, verisimile est? (10). *Paralysis universalis externa, paraplexia*, seu *paraplegia* salutatur. *Paralysis externa partialis* detinet aut *unum*, idemque *corporis latus*, tunc *hemiplegia*; aut brachium unius, et pedem alterius lateris *paralysis*, seu *hemiplegia transversa*; vel speciatim *musculos faciei, colli, thoracis, abdominis, brachii*, et *cruris*. Tandem ad paralysin peculiaris Indiae morbus vulgo *Beriberi*, seu *Barbieres* revocari solet.

§. LX.

SYMPTOMATA. AUTOPSIA CADAVERUM.

Symptomata prodroma.

1. Paralysis vel fulminis instar ingruit, vel lente insidias struit. Ibi praecedit, aut sequi-

(9) De fame canina, et lienteria ex pyloro ita relaxato, ut omnes manus digitos junctim compositos admitteret, lege Ruysschium (obs. med. chir. Cent. obs. 74. p. 68.).

(10) Haase, *ub. d. Erkenntniss u. Cur d. chronischen Krankheiten. Leipz.* 1817. 1. *B.* p. 85.

tur apoplexia encephalica (11), rhachialgica (12), neuralgica (13). Hic malum annuntiatur a dolore, formicatione, torpore, stupore, tremore, concussionibus involuntariis, anaesthesia, atrophia, et a difficultate movendi partes ad paralysin dispositas.

Symptomata generalia.

2. Praesente jam paralysi, eaque perfecta, omnis motus abest, parsque affecta neque extendi, neque contrahi, neque in motu tonico manere, neque proprio motu transferri in alium locum potest. Feriantur haec motus organa, musculi flaccidi, laxi, ac veluti elumbes, ac enervati subsident, alias contrario rigent (14). *Sensus* saepe simul cum motu desideratur, alias perstat, sed imminutus, vel et normalis, vel ut eum aliis diximus (15), adeo acutus, ut pars paralytica

(11) P. II. Vol. I. Sect. I. Cap. V. §. XXV. 2.

(12) Sect. II. Cap. III. §. XIV. 5. 6.

(13) Cap. V. §. XXII.

(14) Hait diss. de hemiplegia. p. 31. Sequitur inde monente Wardrop (de paralysi in Websteri Syst. prax. T. II. p. 186.) *laxam musculorum immobilitatem* in definitione paralyseos a Boerhaavio stabilitam (Aph. 1057.) nequaquam admittendam esse.

(15) Senac *de la struct. du coeur.* *T.* 2. p. 291. (brachium unum erat paralyticum cum sensu acutissimo, alterum vero brachium omni carebat sensu, sed motu naturali gaudebat)

non solum frictiones, sed levissimum quoque attactum respueret. Aliquando stimuli mechanici plus quam chemici, et vice versa, percipiuntur. Calor animalis in loco affecto saepe minor sano, quandoque major cum motu arteriarum aucto, et venarum turgore. Interea et arteriarum pulsatio in parte paralytica defecisse est visa (16). Nutritio saepe perstat, saltem pro tempore; enim vero, in longum deducto morbo, atrophia vix evitari potest. Absconditur interdum ab oedemate.

Paraplegia.

3. *Paraplegia* (17) exhibet resolutionem omnium partium infra caput positarum (hinc trunci, et extremitatum (18)), perstantibus functionibus cordis, et pulmonum. Quin immo in gravissimo hujus morbi exemplo (19) et linguam, par-

(16) Stover in *Transact. of a Soc. for the improvement of med. and chir knowledge. Vol. III. N.* 32.

(17) A gr. Παραπλήσσω percutio: Hippocrati audit paralysis membri cujusdam corporis ex praegressa apoplexia, aut epilepsia orta; Aretaeo, sensus, et motus in parte jactura. Galenus solius linguae paralysin dicit paraplegiam. (De loc. aff. L. IV C. 2.).

(18) Boerhaave de morb. nerv. T. I. p. 559.

(19) Mense majo 1818 festinanter ad virum 27 annorum vocatus fui morbo, ut ajebant, haud definiendo extemplo correptum, sub quo, perstantibus singulis animi, et sen-

inferiores, sphyncteres vesicae urinariae, et ani paralyticos, illosque omni sensu destitutos, brachium dextrum paresi laborans, alterum sanum invenimus, perstantibus et hic cerebri, sen-

decumbere deberet. Convaluit, relicto tamen sensu doloris ad spinam, sub gravibus laboribus inprimis manifestum. Die 18 aprilis 1819 ebrius iter quatuor miliarium super curro instituit, vento frigido tergum allidente. Recordatur, se horrorem tunc percepisse, et toto corpore resolutum a rusticis transeuntibus super solo inventum fuisse. Domum deportatus, tantisque nonnullis auxiliis domesticis die 23 aprilis ad Clinicum nostrum delatus est. Invenimus facultates animi, et sensus omnino in statu normali, brachia pectori admota torpentia, et dextrum paresi tentatum, inspirationem profundam impeditam, plagam gangraenosam ad nates dextras, abdomen tensum, ischuriam, alvum clausam, pulsum regularem ad 84, et extremitates inferiores omni motu, et sensu destitutas. Declarato morbo pro paraplegia, apoplexiae spinalis traumatico-rheumaticae effectu, ad venaesectiones, hirudines, cucurbitulas scarificatas lateribus spinae admotas, ad fonticulos ignis ope ibi excitatos, ad mercurium, arnicam, chenopodium ambrosioidem, et *nucem vomicam* confugimus. Quo ultimo auxilio extremitates superiores, et respiratio ab omnibus liberabantur incommodis, urina saepe sine catheteris auxilio secedebat, alvus sat regulariter deponebatur, extremitates multis involuntariis motibus agitabantur, et nisu voluntatis attrahi poterant. Hac sub rerum positione aeger die 30 junii ob ingruens vacationis tempus domum portatus, ibi, nulla amplius usus medela, obiit.

suumque functionibus. In tertio aegro (21) universi corporis paresi laborante, mente integra, quaevis syllaba speciatim articulari debuerat. Alia celebrata paraplegiae exempla apud GALENUM (22), BOERHAAVE (23), et DU-VERNAY (24) leguntur. Legatur et ZIMMERMANN de paralysi brachiorum, et crurum post dysenterias (25).

Hemiplegia.

4. *Hemiplegia* (26) est paralysis unius lateris, plerumque sinistri (27). Malum plurimos

(21) Juvenis Vilnensis 18 annos natus post febrem, ut fertur, typhodem, in paralysin universi corporis incidit, deficiente simul loquela ita, ut aeger, quamvis mentis compos, per sex menses ferae instar ejulare deberet. Restituta tandem loquela, verba tamen aliter pronuntiare haud poterat, quam syllabas sejunctim articulando. De dolore inter scapulas conquerebatur.

(22) L. c.

(23) L. c.

(24) L. c.

(25) *Von d. Ruhr unter d. Wolke.* p. 143. (Duo exempla)

(26) A gr. ἥμισυ, medictas, πλήσσω, percutere.

(27) Inter decem hemiplegias vix duae lateris dextri mihi obvenire solent. Convenit cum isto et CALDANI calculus asserentis, hemiplegias lateris sinistri ad eas lateris dextri se habere ut 11 ad 3. (Animadvers. in CALDANI experimenta, et obs. ad illam cerebri partem attinentes, in qua fibrae medullosae ejusdem praecipue decussantur). In noso-

aegrotos a capite ad calcem detinet. Tunc visus, auditus in latere affecto laedi solent (28), imo adest diastrophe, seu oris, et linguae in partem sanam distorsio cum loquela impedita. Praeterea magna mentis irritabilitas, et infantilis quasi mobilitas observatur, quo fit, ut vel minima oblata opportunitate, aeger, aetate quamvis provectus, modo in fletum, modo in risum prorumpat. Si vero caput immune sit, tunc resolvitur residui tantum corporis pars dextra, vel sinistra ita tamen, ut plerumque brachium gravius afficiatur, quam artus inferior. Sicuti in aliis paralyseos formis, ita et in hemiplegia tactus nunc deletur, nunc perstat, nunc acutior evadit, nunc pruritu molestatur. Quandoque brachium, aut crus nequaquam in toto ambitu aequo pacto paralyticum est; quod dum accidit, pars affecta sub movendi conatu

comio Parisiensi S. Ludovici inter 63 hemiplegias, 36 latus sinistrum, 27 latus dextrum occupabant (Bourdon *Essai sur l'infl. de la pesanteur sur quelques phénomènes de la vie. V. Journ. général de méd. T. LXVIII. de la seconde série. N.* 273 *Août* 1819. p. 155.). Ex diss. inaug. Dr. Cabard (Paris. 1815.) elucet, inter 45 paralyses 24 hemiplegias lateris sinistri obvenisse.

(28) Miror, cl. Yelolt sensus in hemiplegia parum affici contendere. V. *Med. chir. Abh. d. med. chir. Gesellsch. in Lond. A. d. E. v.* Osann. Berl. 1811.

pro re nata plus minus introrsum, extrorsum, antrorsum, postrorsum flectitur. Aegrotus, ut nisum partem resolutam movendi faciat, excitatus plerumque ad id efficiendum latus sanum movet. Fertur, quod per visum aeger adjumentum obtinuerat (29). Hinc inde latus hemiplegicum motibus iuvoluntariis, convulsivis, rigiditate (*) tentatur. Alias convulsiones latus hemiplegico oppositum agitant. Sphincteres vesicae urinariae, et ani nunc mali participes fiunt, nunc immunes manent. Crines, et ungues lateris resoluti lentius, aut nequaquam (30) crescunt. Pulsus ibi plerumque, at certe non semper, debilior; quandoque irregularis. Porro latus hemiplegicum saepe ephidrosi, decubitui, atrophiae, et oedemati obnoxium.

Paralysis transversa.

5. *Paralysis*, seu *hemiplegia transversa* resolutionem brachii unius, et pedis alterius lateris exhibet. Rara haec paralyseos forma doloribus veluti arthriticis stipata, a Conrado Fa-

(29) Haldat in *bulletin de la' faculté de méd. de Paris.* 1809. p. 146.

(*) Aegrum hemiplegia laborantem coram oculis habeo, cujus crus paralyticum ita *riget*, ut ligneum videatur. Pedis digiti sursum tracti, et erecti cernuntur. Manus paralytica nec vi adhibita explicari posset.

(30) Act. Nat. Cur. Vol. IV. obs. 111.

BRICIO descripta (31) post dysenterias malignas epidemicas adstringentibus, et opiatis praemature suppressas observata est. Vidimus illam ut apoplexiae effectum (32).

Paralysis, faciei.

6. Paralysis musculorum faciei, cujus exempla FRIEDERICH (33), VERSCHUIR (34), POWELL (35), SCHOENEMANN (36), LABONNARDIERE (37) collegerunt, nosque plurima vidimus (38), ple-

(31) Diss. de paralysi brachii unius, et pedis alterius lateris, dysentericis familiari. Helmst. 1750. v. HALLER *Samml. ac. Streitschr.* CRELL's *Auszug.* 1. *B. Helmst.* 1779. p. 117.

(32) Die 25 aprilis an. 1817 pro viro 30 annorum herculeae constitutionis in consilium deductus fui, qui e stirpe plicosa descendens, haemorrhoidibus, et spasmis vexatus ante tres hebdomades sine ulla nota caussa in apoplexiam inciderat, relicta paralysi, seu hemiplegia transversa. Paralysi enim laborabant brachium sinistrum, et crus dextrum; et lingua tota resoluta erat, aegroto balbutiente.

(33) De paralysi musc. faciei rheumat. Wurceb. 1797.

(34) Diss. de paralysi musculor. faciei sic dicta rheumat. Groning. 1804.

(35) In *medical transactions publ. by the Coll. of Physic. in London* 1815. *Vol.* 5.

(36) In HUF. *Journ.* 21. *B.* 2. *St.* p. 149.

(37) *Journ. général de médecine. T.* 27. p. 22.

(38) Morbus iste in regionibus septentrionalibus tam communis est, ut spatio quindecim annorum viginti duo mihi obvenerint exempla.

rumque unum latus (hemiplegia facialis), saepissime dextrum occupat. Morbus extemplo oriri solet (39), quandoque illum veluti rheumatismus acutus faciei, seu potius neuralgia facialis rheumatica (40) praecedit (41). Facies in latus sanum trahitur, ac saepe risum sardonicum exprimit. Praeterea impotentes sunt alii vel frontem, et supercilia corrugandi (42), vel palpebras rite claudendi (43), aut aperiendi (44), vel labium superius, et alam nasi attollendi (45),

(39) Septem aegrorum meorum optima sanitate fruebantur, cum matutinis horis lectum deserentes ex fenestris, vel parte illarum (vulgo *Was ist das*) prospectabant, retracto vero mox ob auram frigidam faciem allidentem capite, faciei paralysin adstantibus in cubiculo jam patefaciebant. Juvenis dolore dentium lateris sinistri detentus partem affectam per totam diem strophiolo coopertam tenuit. Vespere theatrum adivit, epoto ibi *punsch*, excalefactus foras petiit, ac tantum per horae momentulum partem denudavit jam inde paralyticam redditam. Alter ex nuncio mortis uxoris in eundem incidit morbum. Ita vetula ex moerore, et ira.

(40) Cap. VI. §. XXX. N. 8.

(41) Memorabilis casus habetur mulieris, in qua dolor diversa capitis loca successive occupabat, et mutationem loci dolentis sequebatur paralysis diversarum partium corporis (*Acad. des sc. l'an.* 1742. p. 52.)

(42) Ex paralysi musc. frontalis, et corrugatoris supercilii.

(43) Ex paralysi musc. orbicularis palpebrarum.

(44) Ex paralysi musc. levatoris palpebrae superioris.

(45) Ex paralysi musc. levatoris labii superioris, et alae nasi.

vel narium dilatandi (46), vel angulum oris elevandi (47), vel os claudendi, et effluxum salivae, aut regressum ciborum impediendi (48), vel buccas aëre, aut aqua implendi (49). Facies lunae phases sequi est visa (50). Generatim omnes, qui paralysi faciei laborant, de anaesthesia praecipue ad labium superius conqueruntur. Raro masticatio impedita. Nec lingua, nisi quid apoplectici lateat, laedi solet. Contra autem verisimile est, musculos maxillam inferiorem adducentes (51) in senibus paresi laborare; saltem continuus maxillae motus masticatorius, cui indulgere solent, aliter vix explicari potest, quam per repetitos nisus la-

(46) Ex paralysi musc. compressoris nasi.

(47) Ex paralysi musc. levatoris anguli oris, et musc. zygomaticorum.

(48) Ex par. musculi orbicularis, seu sphincteris oris.

(49) Ex par. musc. buccinatoris.

(50) *Traité médico-philos. sur le rire. p.* Denis-Prudent-Roy. *Paris.* 1814. (Kerkringius feminam vidit solo plenilunio physionomiam admodum regularem, et compositam exhibentem. Mutabatur vero vultus decrescente luna; tunc enim oculi, nasus, os ad unum convertebantur latus, ac ita quidem, ut aegra, vigente hac rerum conditione, conspectum hominum fugeret).

(51) M. temporalis, masseter, pterygoideus internus.

bentem per proprium pondus maxillam attollendi (52).

Paralysis colli.

7. *Musculorum colli caput sustinentium* (53) *paralysis* pulchre a QUELMALZ (54), et RUST (55) descripta est. Hic caput antrorsum veluti sub s omno profundo super sedile capto pendulum observatur. Legitur puer post lapsum habuisse manus, et brachia, et quosdam musculos capitis paralyticos ita, ut caput nunc antrorsum, nunc retrorsum dilaberetur simul ac truncum corporis huc, illucve inflecteret (56). Alias aegroti sanitate fruentes solum capiti debitum situm aliter conciliare nequeunt, quam propriis, vel alienis manibus, seu artificio quodam. Sunt inter eos, qui loquantur, alii non nisi ejulatus edere queunt. Sensus in musculis affectis perstare solet.

(52) BRUCKMANN *Untersuch. d. Ursachen, woher d. bestandige Beweg. der untern Kinnlade bey alten Leuten ruhre Braunschw.* 1752.

(53) Musc. biventer cervicis, et complexus, m. splenius capitis, m trachelomastoideus.

(54) Progr. de musc. capitis extensorum paralysi. Lips. 1754. v. HALLER *Samml. acad. Streitschr.* CRELL's *Auszug.* 1. *B. Helmst.* 1779. p. 134.

(55) L. c. p. 78. sq.

(56) *Acad. de sciences l'an.* 1741. hist. p. 104.

Paralysis musculorum thoracis, et abdominis.

8. De *paralysi musculorum thoracis*, et *abdominis* (57) mentionem jam injecimus (58), et alibi adhuc (59) injiciemus.

Paralysis extremitatum superiorum.

9. *Paralysis extremitatum superiorum*, prout musculi huc spectantes vel omnes, vel partim resoluti sunt, varia exhibet phaenomena; nequit enim saepe *humerus* modo extendi, et ad thoracem adduci (60), modo retrorsum trahi (61), modo elevari (62), modo intus (63), aut extus (64) converti; interdum nequit *antibrachium* flecti (65), extendi (66), supinari (67), pronari (68). Eadem impotentia respectu mo-

(57) Copeland l. c. p. 12. 13.

(58) Cap. I. §. II. 4. 5.

(59) P. III. Vol. II.

(60) Ex paralysi m. pectoralis majoris.

(61) Ex paralysi m. latissimi dorsi.

(62) Ex par. m. deltoidei et coracobrachialis.

(63) Ex par m. subscapularis.

(64) Ex par. musc. supraspinati, infraspinati, et teretis minoris.

(65) Ex par. musc. bicipitis brachii, seu coraco-radialis, et brachialis interni.

(66) Ex par. musc. tricipitis s. m. anconaei magni, et anconaei parvi.

(67) Ex par. m. supinatoris longi, et brevis.

(68) Ex par. m. pronatoris rotundi, et quadrati.

tus *carpi* locum invenit (69). *Digiti* nequeunt nunc extendi (70), nunc flecti (71), nunc ad latus moveri (72). Sic et *pollex* (73), *digitus index* (74), et *auricularis* (75). Quandoque *ligamenta* cum musculis resolutis commercium prope alentia *relaxantur*, unde *luxationibus spontaneis* ansa porrigitur (76).

Paralysis extremitatum inferiorum.

10. *Paralysis extremitatum inferiorum*, nisi perfecta sit, impedimenta motus partiatim prodit. Sic desideratur aliquando potestas *femur* elevandi (77), aut femur elevatum retror-

(69) Ex par. musc. flexorum carpi, radialis, et ulnaris, extensorum carpi radialis longi, et brevis, nec non ulnaris.

(70) Ex par. m. extensoris quatuor digitorum communis.

(71) Ex par. m. flexoris quatuor digitorum, sublimis, et profundi, nec non lumbricalium.

(72) Ex par musc. interosseorum internorum, et externorum.

(73) Ex par. m. extensoris pollicis longi, et brevis, ex par. m. flexoris pollicis longi, et brevis, ex par. m. abductoris longi, et brevis, ex par. m. abductoris, et opponentis pollicis.

(74) Ex par. m. extensoris indicis proprii; ex par. m. abductoris indicis.

(75) Ex par. m. flexoris brevis, abductoris, adductoris.

(76) Cap. II. §. VIII.

(77) Ex par. m. psoae, et iliaci interni.

sum extendendi (78), extrorsum vertendi (79), aut femora invicem adducendi (80), divergendi (81), aut femur unum alteri imponendi (82), aut *crus* extendendi (83), flectendi (84), aut *pedem* flectendi (85), extendendi (86), intus (87), extus (88) vertendi,, aut *digitos pedum* flectendi (89), extendendi (90), a se invicem removendi, et appropinquandi (91), aut *hallucem* extendendi (92), flectendi (93), a re-

(78) Ex par. m. glutaeorum.

(79) Ex par. m. glutaeorum, pyriformis, gemellorum, obturatorii interni, et externi quadrati femoris.

(80) Ex par. m. bicipitis femoris, pectinaei.

(81) Ex par. musc. glutaeorum, praesertim maximi, et medii.

(82) Ex par. m. gracilis, et sartorii.

(83) Ex par. musc. recti femoris, vasti externi, et interni, cruralis.

(84) Ex par. musc. bicipitis femoris, semi-tendinosi, semi-membranosi, poplitaei.

(85) Ex par. tibialis antici, peronaei secundi, et tertii.

(86) Ex par. gastrocnemiorum, solei, plantaris.

(87) Ex par. m. tibialis postici.

(88) Ex par. m. peronaei longi.

(89) Ex par. m. flexoris quatuor digitorum longi, et brevis, lumbricalis.

(90) Ex par. m. extensoris digitorum longi, brevis.

(91) Ex par. musc. interosseorum internorum, et externorum.

(92) Ex par. m. extensoris hallucis longi, brevis.

(93) Ex par. m. flexoris hallucis longi, et brevis.

liquis digitis abducendi (94), adducendi (95). Ex *ligamentis relaxatis* eadem ut supra mala.

Symptomata Beriberi.

11. Aegri *beriberi* laborantes, (de quo morbo JAC. BONTIUS (96), MANGETI (97), TULPIUS (98), SAUVAGESIUS (99), et THOMAS (100) legi merentur), genubus retractis elevando crura tanquam oves progrediuntur. Praeter debilitatem universalem sensus, et motus extremitatum est imminutus cum vocis exilitate, raucedine; immo accedit non raro pectoris musculorum crampus, qui anhelitum, et vocem intercludit.

Autopsia cadaverum.

12. *Paralyticorum cadavera* obtulerunt in *encephalo*, atque hic, si pauca excipias exempla (1), in *latere resolutioni opposito* (2):

(94) Ex. par. m. abductoris hallucis.

(95) Ex par. m. adductoris hallucis.

(96) Medic. Indiac oriental. Lib. II. Cap. 1.

(97) Biblioth. pract. (asseritur, hunc morbum jam *Erasistrato* fuisse notum).

(98) Obs. Lib. IV. Cap. 5.

(99) Nosolog. method. Classis IV. Gen. 22.

(100) *The modern practice of phys. New York.* 1817.

(1) SCHLICHTING traumatologia. BIANCHI *Storia medica d'un apostema nel lobo destro del cerebello, che produsse la paralisia della parte destra in una giovinetta. Rimini* 1772. REIL mem. clin. Fasc. IV. N. 4.

(2) DU-PUI diss. de homine dextro, et sinistro. CALDANI in

cariem cranii (3), festucas cerebrum comprimentes (4), indurationem portionis cerebri (5), serum in ventriculis (6), corpus striatum degeneratum (7), omnino a cerebro separatum (8), pus in sacco inclusum (9), steatoma pugni magnitudinis inter cerebrum, et cerebellum (10), tumorem ad pontem VAROLII (11), in *columna vertebrali*, atque hic, concessis paucis exceptionibus (12), in *latere paralysi respondente* (13): gibbositates varias infra accuratius

Saggi scientif. e letterar. dell'acad. di Padova. T. I. 1786. MONTEGGIA Fasc. pathol. BICHAT *anatomie générale.* T. I. p. 121. MEHLIS commentat. de morb. hominis dextri, et sinistri. Goett. 1818.

(3) Eph. N. C. Cent. IX. obs. 14. RHODIUS Cent. I. obs 34.

(4) HEISTER *Wahrnehmungen.* 2. B.

(5) AESCULAP. *v.* WEBER *u.* RULAND. 1. B. p. 283.

(6) PEZOLD obs. med. chir. N. 60. (saepius vidi).

(7) WENZEL op. c. (in capite praecedente).

(8) MORGAGNI de sedibus, et caus. morb. Epist. XI. 2.

(9) PROCHASKA Annotationes academicae. Prag. 1784. Fasc. 2. Sect. 2. Cap. 2.

(10) DRELINCOURT in BONETI sepulchr. anat. Lib. I. Sect. I. p. 123.

(11) YELLOLY in *medico-chir. transact.* Vol. I. N. 16.

(12) Sic ex SOEMMERINGII verbis concludimus: « laeso vero spinae medullae latere, *plerumque idem corporis latus* afficitur ». (De corp. hum. fabrica. T. 4. §. 85. p. 87.).

(13) SALICETO chirurg. Libri V. p. 330. RIOLANO p. 349. MOR-

vertebralium (22), depositionem materiei osseae ad illa (23), serum (24), ichorem (25), sanguinem in specu extravasatum (*), taeniam hydatigenam ibi nidulantem (26), ulcus intra canalem (27), meninges spinales incrassatas (28), vasculosas (29), medullam spinalem induratam (30), consumtam (31), quasi divisam (32), exsiccatam (33), illius fungum (34), excrescentias (35), degenerationem (36), incrassationem

(22) Pott op. c. (in cap. nostro I.).

(23) Rarius id contingere asserit Copeland l. c. p. 5. Idem asseruit Gotz de morb. ligamentorum. Berol. 1799.

(24) Copeland l. c. p. 7.

(25) Home *clinische Versuche*. p. 267.

(*) Du Verney v. Duhamel Reg. Scient. Acad. hist. An. 1683. Sect. 5. C. 2. p. 264. Rahn *Museum d. Heilk* 4. *B.* p. 397. Copeland p. 5. (Multae propriae observationes idem docent).

(26) Chaussier in *Journ. de méd. continué. Vol.* 14. p. 231.

(27) Cowper l. c.

(28) Copeland l. c.

(29) Idem l. c. p. 26.

(30) Maty in *medical obs. and inquiries*. 3. *Vol.* p. 25.

(31) Copeland l. c. p. 26.

(32) Ploucquet hist. morbi singularis paralytici. Tubing. 1806.

(33) Salzmann Act. Nat. Cur. T. II. obs. 162.

(34) Philips in *the new Lond. med. Journ.* 1792. *Vol. I. Par.* 2. Cfr. Richter *chir. Bibl.* 15. *B.* p. 77.

(35) Act. Nat. Cur. Vol. II. obs. 102.

vaginae nervi duri (37), aortam vinctam (38), musculos membrorum paralyticorum incompletos (39), albidi coloris (40), in substantiam informem similem illi, quae in steatomatibus deprehendi solet, degeneratos (41).

§. LXI.

CAUSSAE.

Caussae praedisponentes.

1. *Disponunt* ad paralysin: vitium haereditarium (42), aetas infantilis, et senilis, sexus masculinus, temperamentum sanguineum, et cholericum, quies musculorum nimis protracta (43),

(36) Harless u. Ritter *Journ. d. ausland. med. chir. Liter.* 8. *B.* 1. *St.* p. 59.

(37) Friederich l. c.

(38) Vieussens neurographia universa.

(39) Salzmann diss. de plurium pedis musculorum defectu. 1734.

(40) Morgagni op. c. Epist. LXIX. 2.

(41) Salzmann l. *c. journ. des savans.* 1735.

(42) Lentin *Beytrage.* p. 103., et propriae observationes.

(43) « Videmus hoc evidenter in mulieribus, quae pessimo more loricis ex balaenarum ossibus factis corpus stringunt diu saepe noctuque: in illis totus truncus corporis sustinetur hac lorica, hinc musculi dorsi validissimi, qui truncum corporis erectum firmant, otiantur. Unde miserae mulieres, quae a prima juventute his loricis usae fuerunt,

obesitas (44), opificia varia, systematis nervosi labefactatio, constitutio scrophulosa (45), rhachitica, plicosa, et tandem rerum positiones encephalitidi, apoplexiae, rhachialgitidi, hydrorhachitidi, et neuralgiis faventes.

Caussae excitantes.

2. *Excitant* paralysin violentiae externae (46), ut lapsus, praesertim super caput (47), et columnam vertebralem (48), harum partium concussiones (49), nisus (50), vulnus orbitae (51),

illas postea deponere nequeunt, quin antrorsum collabatur totus truncus corporis. » SWIETEN l. c. §. 1060.

(44) « In nimis obesis saepe languent musculi compressi ab abundante pinguedine, non tantum incumbente musculis, sed et interposita ubique inter musculorum fibras ». SWIETEN l. c. §. 1059.

(45) Hanc veram POTTII observationem illustris PALETTA vix admittit l. c.

(46) PLATER obs. L. I. p. 132. FORESTUS L. X. obs. 95. et quotidiana experientia.

(47) GAUBLIEP Diss. viri ex lapsu lente deficientis casus. Lugd. Bat. 1662. HALLER Coll. diss. pract. Vol. VIII. N. 247.

(48) POTT, PALETTA, COPELAND, RUST, et plurimae propriae observationes, inprimis in Italia ob foliorum mororum collectionem.

(49) Quandoque sine omni in sensus cadente laesione NYSTEN in *journ. de méd. continué, Vol. XIV.* p. 267.

(50) NEBEL a laboribus durioribus gibber, et mors. v. Acta Acad. Nat. Cur. Vol. 5. p. 387.

(51) *Journal de medecine. T.* 37. p. 268.

perinaei contusio (52), nervorum laesiones (53), e. c. a venaesectione in brachio (54), a pressione (55), a morsu canis (56), a scarificatione

(52) Koch *vom Gesundorunnen in Lauchstadt.* p. 35.

(53) Levesque-Lasource in *journal de méd. continué* 1810. *juin.* p. 424.

(54) Eph. Nat. Cur. Dec. III. An. 9. et 10. obs. 247.

(55) Craftman 1758. Dec. v. *Hamb. Mag.* 22. *B.* 2. *St. N.* 3. Virum sub ebrietate totam noctem capite, brachio, et manu dextra suffulto profundo somnò transigentem, cum paralysi hujus extremitatis evigilatum conspexi.

(56) Puer quatuordecim annorum mense martio 1819 a cane non rabido ad partem inferiorem antibrachii dextri mordetur. Tria inde oriuntur vulnera cruorem largientia. Deligantur linteis; ad sanitatem hisce ulceribus jamjam fere deductis, puer in partem affectam ex alto cadit. Aperiuntur denuo ulcera nunc pus fundentia, accedit dolor ex articulo cubiti sese ad digitos extendens, qui dolor, clausis post duos menses ulceribus, in torporem desinit, accedente paullo post impotentia brachium elevandi, supinandi, et pronandi. Suscepto aegro mense octubri ad Clinicum, cicatrices ulcerum ad faciem posteriorem, et inferiorem ulnae, brachio quodammodo extenuato, conspeximus. Cutis a cubito usque ad digitos erat frigida, livida, veluti macerata, ac sensu ita orbata, ut neque acus puncturam aeger perciperet. Musculi subjacentes flaccidi. Caeterum antibrachii motus non omnino denegatus fuit; vera enim paralysis solum digitum auricularem, et annularem prehenderat. Declarato morbo pro paresi antibrachii ex laesione nervi ulnaris ope baluorum sulphuricorum, ope

inter scapulas (57), a steatomate (58), tumore glandularum (59), a vesica urinaria distenta (60), a graviditate (61), a partu (62), plethora (63), suppressio haemorrhoidum (64), menstruorum

telae ceratae, qua brachium continuo obtegebatur, ope frictionum varii generis, et praecipue ope *fonticuli* per lapidem causticum ad locum prius vulneratum facti, relicto solo quodam in parte affecta torpore, sanatus est.

(57) Fabricius Hild. Cent. V. obs. 71.

(58) Salmuth Cent. II. obs. 76.

(59) « Vidi sic tumentes, et scirrhosas glandulas subaxillares paralysin brachii fecisse ». Swieten l. c. §. 1059.

(60) VVichmann *Ideen z. Diagnostik*. 3. Th. p. 18. (paralysis extremitatum inferiorum).

(61) Percival *Essays. Vol. II.* p. 110. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 2. *B.* 2. St. p. 90.

(62) Zac. Lus. Prax. admirab. L. I. obs. 35.

(63) Nov. Act. Nat. Cur. Vol. V. obs. 7. Swieten comment. §. 1060. Autenrieth *Physiologie*. §. 589.

(64) Fabr. Hild. Cent. II. obs. 11. *Hoffm.* de nervorum resolutionibus obs. 7. op. Vol. III. p. 205. Quanta haemorrhoidum in paralysi excitanda potestas sit, jam Hipp. cognoverat, aiens: « ex haemorrhoide parum apparente vertigines obortae parvam siderationem brevi futuram significant ». (Coacar. Praenot. N. 346. Chart. T. VIII. p. 871.). « Tunc enim, ait Swiet. (l. c. §. 1060.) natura evacuationem superflui molitur quidem, sed non perficit, et sanguis per inferiora haec vasa exire non potens superiora vasa urget, et distendit ». Sic vir, de quo alibi locutus sum (P. II. Vol. I. Sect. I. C. V. §. XXV. N. I,

(65), lactis (66), dysenterici fluxus (67), calor nimius (68), frigus (69), inprimis refrigerium aestuante corpore susceptum (70), humi-

an. 1818 vernali tempore in diarrhoeam haemorrhoidalem cruentam incidit. Quamvis eam sollicitaverim, attamen citius quam voluissem, cessavit, subsequente apoplexiae insultu cum linguae paralysi. Sanatus fuit aeger. An. 1819 eodem anni tempore, eu de novo diarrhoea haemorrhoidalis cruenta. Memor eam praeterito anno apoplexiae insultum annuntiasse, illico venam pedis tundi jussi. Hac vice nulla secuta est apoplexia.

(65) Ex menstruis circa cessationis periodum copiose fluentibus, et incaute cohibitis, nonnulla exempla paralyseos conspexi.

(66) Puzos *traité du dépot laiteux, ou lait répandu.* v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 1. *B.* 1. *St.* p. 7.

(67) §. LX. N. 5.

(68) Hippocrates monuit, parapleeticos fieri homines, si caput repente solis ardoribus expositum, aut frigore correptum fuerit (de aëre, locis et aquis, text. 14. Charter. T. VI. p. 191.).

(69) Hippocrates de liquidorum usu cap. II. Charter T. VI. p. 444) «cerebrum, quaeque ex eo oriuntur, frigido quidem offenduntur, calido vero delectantur.». Sic observavit Galenus, ani, et vesicae sphincteres resolutos fuisse, dum lapidi frigido diu insederant homines, vel inter piscandum has partes diu alluerant: idem malum et nonnullis in aqua frigida natantibus contigisse monet. (De locis affect. L. I. C. 6.). De paralysi ex lapsu in mare frigidum narrat Martini *Ein Dutzend Beobacht. N.* 6.

(70) Cfr. scriptores de morbis climatum calidorum in P. I.

ditas (71), catarrhus (72), exanthemata praepostere fugata (73), ut scarlatina (74), morbilli (75), variolae (76), achores (77), plica inprimis resecta (78), metastasis lactea (79), febres intermittentes suppressae (80), errores

Vol. I. §. IX. N. 4. citati. Et in climatibus frigidis permultae paralyses ex suscepto refrigerio, corpore culpa balneorum vaporis, liquorum fermentatorum, animi pathematum aestuante, ortas vidi.

(71) HIPPOCRATES notavit, post tempestatem austrinam, et pluviosam paraplegias endemico more grassatas fuisse (Epid. I. CHARTER. T. IX. p. 63.).

(72) Paralysis brachii ex suppresso catarrho narratur apud BERGRAV *medicin. Falle.* p. 72.

(73) KORTUM in HUFELAND *Journ.* 20. *B.* 3. *St.* p. 52.

(74) DELIUS Diss. de paralysi utriusque brachii post scarlatinam orta. Erl. 1753. (Plurima exempla propria exhibet praxis).

(75) LUCAS in *Lond. medical Journ.* 1790. 4. *Vol. N.* 1. Cfr. P. I. Vol. II. C. XII. §. LVIII. 3.

(76) Eph. Nat. Cur. Dec. I. An. 4. et 5. obs. 9, Dec. III. an. 4. obs. 1. Cfr. op. c. C. XIV. §. LXVIII. 3.

(77) DE HAEN ratio medendi. Vol. I. p. 185.

(78) DE LA FONTAINE *medic. chirurg. Abh.* p. 55. op. c. C. XXXVI. §. CXLIV. 2. p. 519. Sed et quin plica resecetur, plicosi, potissimum ex animi pathematibus, et transpiratione suppressa, facile in paralysin incidunt.

(79) GARN *Krankengeschichten. N.* 6.

(80) PERCIVAL l. c.

diaetae (81), vermes (82), flatus (83), vitia hepatis, aliorumque viscerum abdominalium (84), hypercatharsis (85), podagra retropulsa (86), syphilis (87), metalla (88), ut mercurius (89), arsenicum (90), maxime vero plumbum (91)

(81) Cael. Aurelianus p. 342. Percival *Essays*. 2. *Vol*. p. 220. *Philos. trans. N*. 277. Cfr. Trampel *Beob*. 2. *B*. p. 139., et Marcard *Beschr. v. Pyrmont*. 2. *B*. p. 169.

(82) Salmuth Cent. I obs. 44. Paullini Cent. IV. obs. 17. Eph. Nat. Cur. Dec. II. An. 5. App. 15. *Journ. de méd. T*. 30. p. 41. *T*. 80. p. 344. Monnich in Hufeland's *Journ*. 1817. *Sept*. p. 114. (Brachii paralysin horarum nonnullarum a vermibus ipse observavi).

(83) Helwig obs. 84. (Transitoriam a flatibus paralysin brachii sinistri conspexi).

(84) Percival l. c.

(85) Helwig obs. 83.

(86) De Meza in Act. Soc. Med. Havn. Vol. I. Mense julio 1819 vir nobilis 70, et ultra annorum, evolutionem insultus podagrae ad pedem sinistrum, adhibitis frictionibus spirituosis, impedivit. Brevi post iter instituens, susceptoque, aestuante corpore, refrigerio sub ipso opere pulverem ex pyxide manu sinistra sumendi in hemiplegiam ejusdem lateris incidit.

(87) Wepfer obs. p. 689. Lange in Schmuckers *vermischte Schrift*. 2. *B*. p. 232. Hourtet in *mémoires de l'acad. de chir. T*. 4. p. 141. *Samml med. Wahrnehm*. 1. *B*. p. 84.

(88) Tuchlan diss. de paralysi metallariorum. Ultr. 1693.

(89) Thomann Annalen ad 1800. p. 68.

(90) Forestus L. VIII. obs. 5. Brandis *ub. d. Wirkung d. Eisenmittel*. p. 155. 170.

alia venena (92), animalium illis non exceptis (93), animi pathemata (94), potissime terror (95), ira (96), et moeror (97), dolor (98), fulmen (99), fumus carbonum (100).

(91) Borellus Cent. IV. obs. 32. Fabr. Hildanus Cent. V. obs. 71. Stoll rat. med. P. II. p. 416. Percival *Essays.* v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 2. *B.* 2 *St.* p. 70. Bauer in *Arzneyk. Abhandl. v. London.* 3. *B.* p. 309. Cfr. auctores de colica pictonum.

(92) E. c. infusum baccarum lauro-cerasi in vino (Commerc. Liter. Norimb. 1733. p. 390.).

(93) E. c. morsus viperae (Fontana *ub. d. Viperngift*), camelorum aestuantium (Larrey *de l'expédition d'Egypte.* p. 413.).

(94) Auctores P. II. Vol. I. Sect. I. C. I. §. 3, 9. citati.

(95) De Haen Rat. med. P. I. p. 105. Hoffmann de nervorum resolutionibus obs. 5. op. Vol. III. p. 204. Eph. Nat. Cur. Dec. I. An. 4, et 5. obs. 9. Bellum Lithuaniae an. 1812 plurimas paralyses ex terrore reliquit.

(96) Wolf obs. med. chir. L. II. N. 5. Cfr. P. II. Vol. I. C. XX. §. LXXXVII. 2.

(97) Schenk obs. Lib. I. N. 176. Vicat delect. obs. pract. N. 34. Bartholinus Act. Havn. Vol. III. obs. 39.

(98) Swieten l. c. §. 1060.

(99) Theden *neue Bemerk.* 3. B. p. 177. Gastellier in *mém. de la Soc. méd. d'émulation.* An. 5. p. 462. Vidi nuper Viennae Polonum hemiplegia lateris dextri laborantem ex ictu fulminis, quo percussus fuit.

(100) Stoll Rat. med. P. VII. p. 92.

Caussa proxima.

3. *Caussa proxima paralyseos* a BOERHAAVIO in impedito fluore liquidi nervosi a cerebro in musculum paralyticum, vel liquidi arteriosi in eundem, quaerebatur (1). Rebus certis stando, id solum compertum habemus, paralysin oriri a caussis aut cerebrum, aut medullam spinalem, aut pulpam nervorum singulorum vehementer comprimentibus, solventibus, lacessentibus, destruentibus, aut principium vitae, quo partes hae instrui deberent, quocunque demum pacto vel non largientibus, vel exhaurientibus.

§. LXII.

DIAGNOSIS.

Generatim.

1. Pulchre hinc dicit WEDELIUS (2): « Inter istos morbos, qui vivae mortis imaginem sistunt, praecipue est paralysis, facile dignoscenda, et sensibus obvia; cum enim vita consistat in sensu, consistat in motu, quid est mors viva etiam hic, si haec non est » ?

(1) SWIETEN l. c. §. 1068.
(2) Diss. cit. GOLLERI.

Paralysis origo.

2. Paralysis *originem* trahit ex *encephalo*, ex *spina*, ex *nervis*, et ex plurimis locis simul: natura illius est *traumatica*, *inflammatoria*, *rheumatica*, *metastatica*, *gastrica*, *arthritica*, *scorbutica*, *nervea*, et *venerea*.

Paralysis encephalica.

3. *Paralysis originis encephalicae* a morbis cerebri, dolore videlicet capitis (3), encephalitide (4), hydrocephalo (5), apoplexia (6), vertigine (7) etc. annuntiatur, vel iis stipatur. Offenduntur inde maxime sensus, facultates animi, deglutitio, respiratio, circulus sanguinis (utplurimum lenior redditus), musculi faciei, linguae, ac illi lateris dimidii corporis affectioni encephali plerumque (8) oppositi, quod mirabile phaenomenon doctis animadversionibus (9)

(3) P. II. Vol. I. Sect. I. C. II. §. XI. 2.

(4) Cap. III. §. XVII. 4.

(5) Cap. IV. §. XXI. 7, §. XXII. 4.

(6) Cap. V. §. XXVIII. 3, 6.

(7) Cap. XVI. §. LXXI. 1.

(8) Hipp. docens (de morbo vulgar. L. XII. Foes. Sect. 7. p. 1218. N. 38.) latus paralyticum illi affectionis cerebri oppositum esse, tamen rem non semper ita se habere monet. (De capitis vulneribus. Cap. XXVI. T. 2. p. 705. Edit. Lind.).

(9) Fundamenta hujus doctrinae Aret. Lanc. Santor. jece-

de *chiasmo nervorum*, aut potius de *chiasmo substantiae cerebri ad corpora striata* (10), *pyramidalia* (11), et de illo *cerebelli ad medullam oblongatam* (12), nec non ad *pontem*

runt, ac Morg., Scarpa, Soem., Gall, aliique confirmarunt, ut docte cl. Racchetti exposuit op. c. p. 262, 274.

(10) Caldani (l. c.) corpus striatum lateris hemiplegiac oppositi plerumque multum pati asserit. Jam Willisius motus, et sensus principium in corporibus striatis quaesivit. (De anima brutorum. P. II. C. 9.).

(11) In opere posthumo Sant. a Girardi edito, legitur (p. 29:) « qua calami scriptorii apex est, ibi et foraminulum, quod si dirigente stylo diducatur, atque aperiatur, iidem tractus medullares aversi conspiciuntur, quos piramidalia corpora efficere dicimus; hi paullo infra calami scriptorii apicem sic ad decussim feruntur, ut id negare pervicaciae, aut non cernere caecitatis esse arbitrer ».

(12) « *La ragione poi, per la quale, stante pur il picciol tratto, in cui si discerne questo incrociamento dei fasci midollari nel luogo anzidetto (delle piramidi); pure le lesioni del cervello anche in altre sue parti quinci discoste presentano i fenomeni della paralisia nel lato contrario, si è questa, che nella midolla allungata, e nel ponte del Varolio concorrono certamente la sostanza del cervello, e quella del cervelletto, le quali si uniscono in questo centro comune, che dà comune origine ed ai nervi del cervello, ed al gran cordone della midolla spinale; il che dimostra benissimo, come nell'intreccio de' fasci nervosi entro la midolla allungata risieda la cagione organica del frequente eccitarsi le convulsioni, e*

VAROLII (nervorum encephali, et ipsius medullae spinalis communi origine) ansam praebuit. Caussae paralyseos originis encephalicae tum ex autopsia cadaverum paralyticorum, tum ex consideratione morborum, qui paralysin antecedunt, vel eam comitantur, elucent. Violentiae cranio illatae, crassities meningum, plethora sinuum, liquores variae indolis in cavitates vel in substantiam cerebri, et cerebelli extravasati, haec, inquam, omnia in eo conveniunt, quod partibus in encephalo contentis comprimendo vel irritando vim inferunt. Ad paralysin sic excitandam aliquando minorem, quam ad apoplexiam gignendam vim requiri, ex eo, quod illa hanc interdum annuntiat, apparet. Apparet itidem, paralysin originis cerebralis potius *effectum aliorum morborum quam morbum per se* constituere. Habetur interea pro *primaria*, dum alterius morbi praesentia minus evidens est. *Paralysis originis encephalicae* saepissime a *congestionibus*, et *plethora* gignitur, *inflammatoria* dicenda. Socia illi signa sunt *encephalitidis*, aut *apoplexiae*, atque instar hujus morbi derepente adoritur. Gravissime mor-

la paralisia nel lato opposto alla parte offesa nel cervello; benchè questa parte fosse pure discosta dal luogo delle piramidi». L. c. p. 267.

bus urget, si rupturis vasorum, et extravasatis cruentis stipatur. Praeter istam paralyseos cerebralis speciem altera datur plerumque lentius, praeviis signis inflammationis chronicae meningum ingruens, et a caussis *rheumaticis* (13), *arthriticis*, et *metastasi* originem nanciscens, indeque nomen desumens. A secretione seri cerebrum comprimentis, aliisque inflammationum reliquiis, e. c. a meningum incrassamentis, repetenda ea videtur. Nec tertiam paralyseos originis encephalicae speciem ex *inanitione* praeteribimus, effectum evacuationum nimiarum, quandoque ipsarum venaesectionum, nec non inediae, narcoticorum, animi pathematum, *nervea*, seu *spasmodica* (14) nuncupanda. Quarta species, *paralysis* scilicet *encephalica traumatica* sponte intelligitur.

Paralysis spinalis.

4. Quae ex *spina* proficiscitur *paralysis*, implicatissima omnium est; praeter signa enim generalia, sensum scilicet constrictionis ad columnam vertebralem (15), et resolutionem musculorum abdominalium (16), signa adhuc spe-

(13) Cavallini *Storia d'una reumatica paralisia curata con l'unzione mercuriale. Venezia* 1769.

(14) Cap. XIV. §. LXX. 3.

(15) Armstrong, Yellolt, Copel., l. c.

(16) Copeland l. c. p. 13.

cialia observantur, prout pars cervicalis, dorsalis, lumbalis, sacralis spinae separatim, vel tota columna vertebralis simul laeditur; quod ex tradita doctrina (17), et ex observationibus E. Home (18) abunde elucet. Docent praeterea istae: quod sanguis coagulatus superficiem externam durae matris, quae medullam spinalem a quarta vertebra cervicali ad secundam dorsalem investit, comprimens, paralysin extremitatum tum superiorum, tum inferiorum, laesa simul evacuatione urinae, et faecum, producit: quod sanguis in centro medullae spinalis inter sextam, et septimam vertebram colli extravasatus paralysi extremitatum inferiorum, nequaquam vero superiorum ansam praebet: quodque ex fractura septimae vertebrae colli, dilacerata medulla respondente, partes omnes sub loco affecto paralyticae redduntur, deglutitione valde dolorifica facta. Paralysin ex affectione spinae plerumque in latere caussae morbosae respondente obvenire, jam monuimus (19). Ratio in defectu *chiasmi* substantiae medullae spinalis quaeritur (20). Porro cum medullae hujusmodi ambitus, comparate ad illam cerebri,

(17) Cap. I. §. II.

(18) Op. c. (V. P. II. Vol. I. Sect. I. C. IV. §. XII. 7.).

(19) §. LX. 13.

(20) Racchetti l. c.

parvus sit, violentiae illi illatae raro ad *unum* modo latus restringi solent, sed plerumque *totam* medullae circumferentiam occupant: ex quo vir cl. (21) explicare satagit, cur ex affectione spinae frequentius paraplegia, quam hemiplegia oriatur. Quae opinio per *paralysin* ex *cyphosi*, quatenus utplurimum utrique cruri infensam, comprobatur. *Paralysis* ista, alias *cyphosis paralytica* dicta, graphice a POTT, PALETTA, RACCHETTI, COPELAND (22), aliisque (23) descripta est. Maxime illa infantiae, et

(21) Idem l. c.

(22) Op. c.

(23) WEDEL paralysis pedetentim ingruens a gibbere v. Misc. Ac. Nat. C. Dec. I. An. 2. 1671. p. 333 CONR. HENR. A ROY comment. de scoliosi. Lugd. Bat. 1774. v. VVEIZ *Neuen Auszug aus Diss. fur Wundarzte.* 15. *B.* p. 108. COOPMANS diss. de cyphosi. Ibid. 1775. LUDWIG advers. med. pract. T. I. p. 712. T. II. p. 327. CHESELDEN Osteographia. Tab. XLIV. SANDIFORT mus. anat. Tab. I, II, III, XXXVII. fig. 5, 6. Vol. I. Sect. 4. p. 127. N. I. p. 129. N. II, III. p. 167. N. CIV. Tab. XXXVI. p. 168. N CV. Tab. XXXVIII. p. 181. N. CCIX. p. 182. N. CCX. Tab. L usque ad LIII. p. 183. N. CCXI. Tab. LIV, LV. p. 184. N. CCXII. Tab. LVI usque ad LVIII. p. 188. N. CCXIII. Tab. LIX. LX. LUDWIGII Lib. I. Tab. XII. fig 2. p. 7. 25. §. XVIII. Tab. XIV. fig. 1. p. 9. N. 26. §. XXI. VVALTER *Anat. mus.* 2. B. p. 59. N. 420. 430 VOIGTEL *Handb. d. path. Anatomie.* 1. B. p. 310. DOLBEARE *case of curvature of the spine.* v.

pubertatis epochae familiaris cernitur. Verum et adultis non parcet (24). Annuntiatur languore, inertia, frigore pedum, doloribus crurum cute flaccida circumdatorum, verbo consumtione. Aegrotuli pedibus stare recusant, et si jam gressus fecerint, deambulandi potestatem rursus amittunt. Quodsi aliorum ope suffulti ad motum adigantur, crura aut antrorsum projiciunt, aut post se trahunt, aut cum iis semicirculum describunt. Sedentes crura decussatim Turcarum more collocant. Plurimi prominentiam sterni, respirationem laboriosam, thoracem emaciatum, abdomen inflatum exhibent, ac de dolore regionis epigastricae conqueruntur. In nonnullis et brachiorum paralysis acce-

Transact. of the college of physic. of Philadelphia. Vol. I. P. I. p. 45. CRELL. Puellae gibbosae sectio, et caussa hujus mali in eadem detecta v. Act. Ac. Nat. Cur. Vol. 9. p. 229. PORTAL *obs. anat. sur une bosse particulière* v. *Mém. de Paris. A.* 1776. *hist.* p. 42. *mém.* p. 242. NEBEL l. c. KOK *obs. d'une paralysie des extrémités inférieures avec courbure de l'épine dorsale.* v. *Act. de la Soc. de méd. des Bruxelles*; aegrotantibus *T. I. P.* 2. p. 177. N. APPLETON *account of the successfull treatment of a paralysis of the lower limbs, occasioned by a curvature of the spine.* v. *Med. papers comunicated to the Massachusets med. soc. Nurnb. I.* p. 56. B. CEVASCO *Cifosi paralitica curata. Giorn. della Soc. med. chir. di Parma. Vol.* 4. p. 155.

(24) MORGAGNI Ep. X. 13, 14.

dit. Crescente morbo, extremitates inferiores omnino resolvuntur, quin tamen sentiendi facultatem plane amittant, et tandem paralysis ipsam attingit vesicam urinariam. Explorata in *provectiori morbo* (25) columna vertebrali, pars illius a recto tramite deflectere, ac sub forma anguli prominere cernitur (*cyphosis*). Substantia vertebrarum affectarum nequaquam tumet, ut quondam docuerant, sed, teste cl. PALETTA (26), mollior, erosa, consumpta, et in pultem, instar illius, quae in steatomatibus inveniri solet, conversa, non sine suppurationis (27), et anchyloseos (28) vestigiis detegitur (29). Mirum hinc non est, columnam vertebralem ita labefactatam capitis ponderi, et actioni costarum vix resistere posse, ac supra, et infra locum affectum, antrorsum flecti debere. Sedes cyphoseos communissima vertebrae dorsi, et lumborum. Notari meretur, quod non solum partes *infra*

(25) COPELAND jure monet, cyphosin solum provectiori morbo supervenire, immo ipsam aliquando cariem jam vertebras detinere, quin extus adhuc aliquod in conspectum veniat signum. L. c. p. 9, 10.

(26) L. c.

(27) VOIGTEL l. c. p. 312. GHIRLANDI in *Giornale di medicina pratica di* BRERA. *Vol.* 4. 1813, *settembre*, *e ottobre*.

(28) VOIGTEL l. c.

(29) RACCHETTI l. c. p. 196.

cyphosin locatae, sed aliquando et illae, quae *supra* positae sunt, paralyticae fiant (30), quodque magnitudo vitii vertebrarum non semper cum gradu paralyseos cohaereat (31). Generatim tamen Hippocratis observatio, quod scilicet vitium spinae *supra* regionem diaphragmatis quammaxime pectus, *infra* vero quammaxime abdomen afficit (32), confirmatur. De *caussa* cyphoseos paralyticae vario modo sentiunt auctores, eam quaerendo nunc in vitio scrophuloso (33), nunc in peculiari humorum acredine (34), nuncque in morbo ipsius medullae spinalis (35), (cyphoseos, simulque paralyseos fonte). Ad nos quod spectat, opiniones hujusmodi pro re nata, quotquot sunt, admittendo, generatim tamen originem cyphoseos paralyticae

(30) Jebb v Racchetti l. c. p. 305,

(31) Pott l. c Racchetti l. c.

(32) Racchetti l. c. p. 306.

(33) Pott l. c.

(34) Paletta l. c.

(35) Latoure, *mémoire sur la paralysie des extrémités inférieures, qu'on supposait dépendante de la courbure de l'épine du dos; avec des observations, qui prouvent, que cette maladie, avec, ou sans vice vertébrale, dérive de la lésion de la moelle épinière, et qu'elle se guérit par les fontanelles. V. Mém. de la Soc. méd. d'émulat. An. 6. p.* 62. Racchetti l. c. p. 311.

in caussis traumaticis spinae infensis, et inflammationem chronicam, primum vertebrarum, dein meningum, et tandem medullae ipsius cum exitibus inflammationi propriis producentibus quaerimus; quae sane caussae, dum in aegrotos labe quadam contaminatos agunt, effectus graviores, quam caeterum sanis, producunt. Resolutio variarum partium certe non indistincte a *compressione*, quam nervi spinae illas adeuntes per cyphosin experiuntur, derivari potest, cum autopsia cadaverum vertebras in cyphosi non temere, sed potius erosas esse, doceat. At vero et vertebrae erosae, dum a recto tramite deflectunt, aliena loca occupant, et luxationis spontaneae imaginem referunt (36), organis vicinis tenerrimis, ut nervis vim inferre posse nemo inficias ibit. Praeterea cyphosin saepe anchylosin vertebrarum sociam agnoscere (37), constat. Postremo cavendum, ne incommoda eorum, qui cyphosi laborant, *per nervos* tantum explicare satagamus; notum enim est, quod, dum columna vertebralis in cyphosi valde laeditur, cavitates pectoris, et abdominis ma-

(36) Rust l. c. p. 73. « *Auch ist die sogenannte Pottische Lahmung weiter nichts als die Folge einer spontanen Verschiebung einiger Wirbelknochen von innen nach aussen* ».

(37) Voigtel l. c.

xime angustantur, et vasa majora, inprimis aorta, a recto tramite deflectunt (38), unde plurima mala certe non a nervis repetenda expectanda sunt. Ne vero credamus, omnem, quae ex columna vertebrali proficiscitur, paralysin absolute cyphosi, vel alio externo vitio insignitam esse. Aliorum (39) nempe, et nostrae observationes permultas *paralyses spinales* sine omni externo ad columnam vertebralem indicio obvenire, docent. Hujusecmodi sunt: 1.° *Paralyses*, quae ex *inflammatione chronica* indolis traumaticae, rheumaticae, arthriticae, haemorrhoidalis, *meningum* spinalem medullam ambientium, aut *systematis venosi specus vertebralis* oriuntur. (*Rhachialgitis paralytica* dici posset). Frequentissime ea sane, praesertim inter opifices labores cum lumborum intensione perficientes, et inter milites, atque rusticos vicissitudinibus aëris expositos obvenit. Morbus sub forma rhachialgiae incipiens (40), lente insidias struit, tum per meningum callositatem, tum per destructionem

(38) Idem l. c. p. 314.

(39) « Subinde tum hujusce morbi (spinae bifidae) tum cyphosis symptomata, sine ipso ad vertebralem columnam tumore, externo observari videntur ». J. P. Frank l. c. Racchetti l. c. p. 305.

(40) Cap. II. §. VII. N. 7.

partis, medullae spinalis, tum per adhaesiones morbosas, tum per extravasata serosa, purulenta, cruenta. 2.° *Paralyses*, quae ex *metastasi* antro vertebrali infensa pullulant, quaeque plus minus processui inflammatorio tribui possunt. Sic plurima *febrium rheumaticarum*, et *typhodum* peculiari medullae spinalis affectione stipatarum, imperfecta crisi solutarum paralysi brachiorum, pedumque terminatarum vidimus exempla (41). *Scarlatina* in hydropem specus vertebralis desinens, nisi morte praecipiti, tandem paralysi terminatur. Idem, quamvis rarius, alia exanthemata efficiunt (42). 3.° *Paralysis* ex *ossificatione cartilaginum intervertebralium*, aut ex *tophis vertebrarum*, cui morbo, uti monuimus (43), utplurimum arthritis, et syphilis ansam porrigunt. 4.° *Paralysis* ex *apoplexia specus vertebralis*. Morbus istiusmodi,

(41) Inter haec luculentissimum nobilis Lithuani recordor, qui an. 1813. ex febre typhode convalescens, ita manuum usum amisit, ut a famulis nutriri deberet. Brachiorum motus liber remansit. Non ita crurum sub deambulatione vacillantium, implicatorum. Universalis aderat macies. Fonticuli vere an. 1817. lateribus spinae admoti quid levaminis attulerunt, sed autumno subsequente aeger sub itinere morbo acuto inopinate e medio ablatus est.

(42) §. LXI. N. 2.

(43) Cap. II. §. VII. N. 10. 14.

jam alibi commemoratus (44), saepe est apoplexiae encephalicae aut *socius* (45), aut *effectus* (46); alias *per se* ingruit. Quo in casu apoplexia spinalis, ut supra docuimus (47), plerumque *paraplegiam* post se trahit. Nisi morbus a caussa traumatica excitetur, plerumque a rhachialgia annuntiari solet. Huic ansam utplurimum dederunt haemorrhoides, menstrua, lochia suppressa, praesertim in hominibus labe scorbutica mulctatis. Apoplexia more suo extemplo ingruit relinquens variarum partium ex loco affecto nervos desumentium paralysin. Secto cadavere, una, alterave pars medullae spinalis cruore, aut sero cruento inundata reperitur (48). Cerebrum incolume obvenit. Mirum hinc non est, exercitium facultatum animi vix, aut ne vix quidem perturbari; et 5.° *Paralysis ex medullae spinalis atrophia*, seu *inanitione*. Aegritudo hujusmodi, saepissime onaniae in utroque sexu effectus cum *labe dorsali* connubium inire so-

(44) Cap. III. §. XIV. N. 5.

(45) E. c. casus Morgagni op. c. Epist. LX. 4. T. II. Racchetti l. c. p. 247. De Acostini in *Giorn. di med. prat.* 2. *Vol.* Foderé de apoplexia disquisitio theor. pract. Avignon, 1808.

(46) P. II. Vol. I. Sect. I. C. V. §. XXIX. 2.

(47) §. LX. 3.

(48) §. LX. 12.

let. Interdum et venenis originem debere videtur. Quocumque in casu ad diagnosin paralysium spinalium sine evidentibus vitiis externis ad columnam vertebralem obvenientibus instituendam, maxime ut methodi spinae internae conditionem explorandi (49) memores simus, opus est. Interea certissimum diagnosticon ex anamnesi desumitur.

Paralysis nervea.

5. Inter *paralyses ex vitiis singulorum nervorum* pullulantes, paralysis affectioni *plexuum nervorum abdominalium* inprimis *meseraicorum* originem debens primum occupat locum. « Nervi enim mesenterii non tantum cum intestinis, stomacho, jecore, aliisque visceribus communicant, sed etiam cum lumborum, aliarumque partium nervis, et consequenter cum artuum » (50). Ac profecto! Nervi intercostales, et vagi plexus abdominales formantes cum nervis cervicalibus, et dorsalibus plexum brachialem constituentibus, in gangliis cervicalibus invicem confluunt. Miror hinc SWIETENIUM dixisse: « Laetus recordor, me aliquoties brachiorum resolutionem colicae pictonum succedaneam feliciter curasse, dum frictiones, emplastra aromatica etc. *soli abdomini applicarem*, licet ex anatomica ner-

(49) Cap. I. §. IV. N. 2.

(50) WILLISIUS de anima brutorum. P. II. C. 15.

vorum historia fatear, me non intelligere, quomodo nervi per abdominalia viscera dispersi molestissimo, et diuturno dolore excruciati paralysin brachii inducant cum atrophia musculorum»(51). Ex nervorum abdominalium affectione sequentes paralyseos species ortum ducere solent: 1.° *Paralysis saturnina*, seu *metallurgorum* a STOCKHUSIO (52), LANGIO (53), SUCHLANDIO (54), aliisque tum citatis (55), tum citandis (56) bene descripta. Detinet morbus iste extremitates praecipue superiores; manus vero haud raro, et crura saltem imbecillia sunt. Extremitates doloribus vagis excruciantur, eorumque musculi atrophia, in pollice manuum maxime obvia, laborant. Nec paralyseos vestigia in partibus internis desiderantur, e. c. ad oesophagum, teste dysphagia, ad intestina, teste pertinaci alvi obstructione maxime hic familiari. Origo *abdominalis* paralyseos metallurgorum vel ex eo comprobatur, quod morbus iste multis *signis arthriticis* stipatur, et utplurimum ex *colica saturnina* ortum ducit. Morbum illum signis

(51) L. c. §. 1070.

(52) Tract. de lithargyrii fumo noxio morbifico.

(53) Epist. Lib. I. Epist. 13. p. 189. sq.

(54) Diss. de paralysi metallariorum. Traj. ad Rhen. 1693.

(55) Cap. IX. §. XLIII. N. 2.

(56) P. III. Vol. I. Cap. de colica pictonum.

arthriticis stipari jam Suchland (57) ex eo comprobare sategit, « quod tempore pluvioso dolor exacerbatur, quod tophis, nodisque articuli perturbentur, ut et quod dolor in articulis, quam in reliqua membri parte major sit » (58). Arthritidis vero praecipuam officinam ventrem esse, ut res demonstrata (59) admittitur. Quod spectat ad *colicam saturninam*, haec signa, nisi *neuritidis*, saltem *neuralgiae* plexuum nervorum abdominalium, praecipue meseraicorum exhibet. (60). Mirumne hinc, si ex neuritide, aut neuralgia paralysis oriatur? « Sufficiebat mihi novisse, ait Swieten, in *nervis abdominalibus morbum habuisse originem*; et in aliis morbis jam didiceram, nervos multos habere mirum imperium in alias corporis partes.... (61). Cum vero non quaevis paralysis metallurgorum colicae saturninae succedanea sit (62), cumque actio plumbi non solum ad speciales nervos circumscripta, sed in universum genus nervorum extensa sit (63), origo abdominalis paralyseos

(57) L. c. p. 6.
(58) L. c.
(59) P. I. Vol. I. §. XII. 4.
(60) L. c. Cap. de colica.
(61) §. 1070.
(62) Suchland l. c.
(63) P. II. Vol. I. Sect. I. C. 1. §. III. N. 75.

saturninae dubiis adhuc subjici videri posset. Diluentur vero haec dubia considerando: (a) non omnem paralysin, quae metallarios aggreditur, ideo ex plumbi actione repetendam esse, cum opifices istiusmodi et ex caussis rheumaticis, aliisque (64) paralytici fieri possint: (b) plumbum varia sub forma corpori insidias struere, et verisimiliter potissimum ex usu suo interno, utpote directe nervis abdominalibus infenso, colicam, et inde paralysin originis abdominalis expectandam esse: (sic antequam adulteratio vini ope plumbi probe nota fuerat, ipsa ex vini qualitate derivari solebat colica saturnina, et succedanea inde paralysis (65); et (c) paralyses non solum colicam saturninam, sed et alterius generis colicas, necnon multos alios morbos abdominales sequi. Qua de caussa stabilimus generatim 2.° *Paralyses ex colicis*, et *dysenteriis.* Exempla paralysium post colicas, quamvis non saturninas, collegerunt alii (66), ipsique vidimus (67). De *dysenteriae* in paralysin

(64) Suchland l. c. p. 10.

(65) Wepfer Misc. Ac. Nat. Cur. An. II. obs. 39.

(66) Epiphanius hist. N. 35. Cramer diss. de colico dolore, et illius symptomate paresi. Basil. 1614. Kloppinger diss. de colica passione, ejusque symptomate illustriori paresi. Basil. 1618.

(67) Medicus Lithuanus S. perpessis plurimis colicae insul-

transitu jam monuimus (68). Cur paralysis ista plerumque (69) transversa sit, explicare non audemus. Opiniones etenim hoc sub respectu allatae (70) nequaquam nobis satisfaciunt. 3.° *Paralysis ex vermibus, et flatibus intestinalibus.* Transitoria esse solet, maxime extremitatibus inferioribus infensa (71). 4.° *Paralysis ex febribus intermittentibus.* Testatur de ea Riverius (72) bilem accusans. A veritate minus alienum videtur, compressionem plexuum nervorum abdominalium a visceribus vicinis obstructis (73), vel a saburris pro caussa tanti phaenomeni admittere. Interea cum et medulla spinalis in febribus intermittentibus scenam ludere videatur (74), fieri posset, paralysin illis

tibus, in manuum paralysin, crurumque imbecillitatem incidit. Nulla apud eum plumbi suspicio locum obtinere potuerat. Matrona Viennensis R., ex stirpe C. nata plures tumores, quorum unus magnitudinem capitis infantilis adaequabat verisimiliter in mesenterio gerens, colica diu obnoxia, tandem brachiorum paralysin contraxit.

(68) §. LX. N. 5.

(69) Zimmermann (*Von d. Ruhr. unter d. Volke* p. 133.) duo exempla paralyseos post dysenteriam affert, ubi manus, et brachia simul resoluta erant.

(70) Fabricius l. c.

(71) Monch l. c.

(72) Prax. L. I. de paralysi. p. 106.

(73) Percival l. c.

(74) Cap. I. §. II. 2.

febribus succedaneam quandoque et originis spinalis esse. Ad reliquos nervos quod spectat, ex eorum laesione paralysin oriri, innumeris observationibus confirmatum habetur. « Sic, praeciso brachii nervo „ qui ab illo actuatur, digitus riget. Sic, praecisis digitorum nervis non semel vidimus hinc ad motus genera exercenda ineptos digitos, sive contracti maneant, sive rigidi, et contractioni inepti » (75). Spectat huc exemplum paralyseos brachii a laesione nervi ulnaris, quod supra retulimus (76), aliudque Swietenii paralyseos brachii a glandulis subaxillaribus scirrhosis (77). Resolutiones ex neuralgiis, et neuritide (78) ortum paralyseos ex affectione traumatica, rheumatica, arthritica etc. singulorum nervorum abunde confirmant. Indolis rheumaticae plurimae paralyses musculorum faciei, de quibus monuimus (79), fuere.

Paralyses compositae.

6. Cum cerebrum, medulla spinalis, et nervi unum, idemque efficiant systema, paralysin ex plurimarum illius partium *simultanea affectione*

(75) Wedel Diss. an. 1677. p. 13.
(76) §. LXI. 2.
(77) Ibid.
(78) Cap. VII. §. XXXIII.
(79) §. LX. 6.

ortum ducere posse, intelligitur (*paralyses originis compositae*). Nec satis. Ex tradita aetiologia constat, paralyses quoque caussam interdum in vitiis systematis vasorum sanguiferorum (80), musculorumque ipsorum (81) agnoscere, unde ille, qui in fonte morborum paralyticorum unice genus nervorum coram oculis haberet, a recta via valdopere aberrare posset.

§. LXIII.

PROGNOSIS.

Periculum.

1. Periculum paralyseos bifario e fonte pendet, videlicet tum e loco systematis nervosi affecto, tum a musculo inde resoluto. Paralysis encephalica, et spinalis, quo magis caussa circa medullam oblongatam, et cervicalem urget, eo periculosior (82). Istis enim locis affectis, musculi nobilissimi, ut cor, aliique respirationi, et sensibus dicati resolvuntur. Colligitur inde, *paraplegiam* periculosissimam om-

(80) §. LXI. Cfr. Swieten l. c. §. 1059.

(81) Ibid.

(82) Rolfinkius (method. cogn. at curand. affect. C. 1.) inquit: « quo cerebro sunt propiores spinae affectus, eo magis sunt periculosi, quo vero remotiores, eo tutiores ».

nium esse. Accedit *hemiplegia*, inprimis si ea apoplexiam praecedat; quae enim apoplexiam sequitur hemiplegia, haec melioris spei est, « quia tunc novimus morbi caussam minui, et quasdam encephali partes liberari » (83). Idem de paraplegia, apoplexiae spinalis effectu valere videtur (84). Quae ex imo ventre ortum ducunt paralyses, caeteris paribus, facilius sanantur, dummodo atrophia non stipentur. Haec cum praesertim paralysin saturninam comitari soleat, illius prognosis sponte elucet. *Paralysis musculorum faciei*, si ex affectione ipsius cerebri pullulet, (quod ex aliis signis labem encephali indicantibus, potissimum ex sensuum, et ex animi facultatum laesione cognoscitur) magna pericula, et inter alia apoplexiae illud portendit; secus autem, si paralyseos caussa in ipsis nervis facialibus sedem figat. Optime hoc monuit HIPPOCRATES (85), dicens: « distorsiones autem in facie, si nulli alteri parti

(83) SWIETEN §. 1062. Sic apoplectici duo, de quibus alibi locutus sum (P. II. Vol. I. Sect. I. C. V. §. XXV. 1.), hemiplegia, in quam inciderant, plane sanati fuere, ac hodiedum, quo tempore haec scribo, optima adhuc fruuntur valetudine. Vidimus feminam hemiplegia laborantem, quae felicissime infantis sani partu absoluta est.

(84) §. LX. 3.

(85) Prorrhet. L. II. C. 17. CHART. T. VIII. p. 826.

corporis communicant, cito sedantur vel sponte, vel per necessitatem; reliqui vero apoplectici fiunt ». *Paralyses partiales*, quae ex vitiis columnae vertebralis originem ducunt, illorum vitiorum agnoscunt prognosin. Ominosae sunt paralyses ex carie vertebrarum, praesertim morbo jam multum provecto, et aegroto labefactato.

Signa mala.

2. *Malum*, si sphincterum officium frangatur, si paralysis cum aliis morbis herculeis complicetur, si pars paralytica simul sensu destituatur, si frigida, oedematosa, flaccida, gravis sit, si fiat gangraenosa (86), atrophica. Unde merito monuit HIPPOCRATES (87): « quibus una cum hoc, quod movere non possunt, morbosa pars corporis attenuatur, hi in sanitatem restitui non possunt: quibus autem colliquationes non accesserint, hi sani evadent ». Et CELSUS (88): « Quaecumque vero corporis parte membrum aliquod resolutum est, si neque movetur, et emacrescit, in pristinum habitum non revertitur; eoque minus, quo vetustius id vitium est (89), et quo magis in corpore senili est »;

(86) REMER in HUFELAND *Journ.* 1814. p. 40. (Sphacelus spontaneus digitorum manus).

(87) L. c.

(88) L. II. C. 8. p. 75.

(89) « Haec est ratio, quare prudentes medici non multum

aut, ut WEDELII verbis utamur (90), « si paralysis seni alterum pedem in cymba Charontis jam habenti accidat ». Paralysis hyeme curatu difficilior, vere facilior.

Signa bona.

3. *Bonum* est, si febris, potissimum ea, quae horrore ingruit (91), recenti paralysi superveniat: si pars paralytica tremore, aut motibus convulsivis tentetur: si dolere incipiat: si sensus veluti puncturae acus in ea percipiatur (92): si diarrhoea vires haud frangens in conspectum veniat: si paralysis descendat, et liberas partes superiores relinquat: si morbus aetati competat, sique prima medendi tentamina succedant.

sperent de curanda paralysi, quae per plures jam annos perstitit; quia jure metuunt, nervosam fabricam vel destructam esse, vel jam concretam adeo, ut nil transmittere possit. Hinc in tali casu membrorum paralyticorum motus emendatur quandoque utcunque, sed raro, vel nunquam in integrum restituitur, ut quotidianae observationes practicae docent ». SWIETEN l. c. §. 1065.

(90) Diss. cit. p. 20.

(91) Haec conditio requirere videtur, ut a febre paralysi superveniente quid boni expectari liceat.

(92) CLIFTON WITRINGHAM de morb. quibusdam commentarii. Lond. 1752. V. *Abh. f. pr. Aerzte.* 8. B. 2. St. p. 228 N. 91.

Curae spontaneae, et accidentales.

4. Paralysis evanuisse visa est, supervenientibus apoplexiae recidiva (93), abscessu sub aure (94), ad pelvim posteriorem (95), fistula ani (96), menstruorum eruptione (97), blenorrhoeae restitutione (98), apostemate ad lumbos (99), ad trochanterem (100), alvi profluvio (1), ira (2), terrore (3), gaudio (4), risu (5), ima-

(93) Russel in *med. obs. and inquiries*. Vol. I. N. 24.

(94) *Journal de médecine*. T. 81. p. 354.

(95) *Recueil périod. de la Soc. de méd. à Paris*. N. 34.

(96) Genga Anatomia chirurgica. V. Haller bibl. chirurg. Vol. I. p. 405. (Paralysis saltem imminuta).

(97) Gilibert Advers. pract. p. 271. Gulbrand in Act. Soc. R. Havn. Vol. I. p. 82.

(98) Gulbrand Coll. Soc. Med. Havn. Vol. II. p. 194. Callisen in Act. R. Soc. med. Havn. Vol. II.

(99) Hufeland *Journ.* 1812 *maj.* p. 34.

(100) Liboschitz *Beytrage z. neuern. Heilk.* 2. B. p. 133.

(1) Ranoe in Act. R. Soc. med. Havn. Vol. II. p. 30.

(2) Schenk obs. L. I. N. 192. Paullini Cent. III. obs. 89. Ephem. N. Cur. Dec. II. An. 5. App. p. 23.

(3) Schenk obs. L. I. N. 181. Marc. Donat. L. VI. C. 4. p. 640. Valeriola L. II. obs. med. 4. Pechlini L. III. obs. med. 26. Dimerbroeck obs. et curat. med. C. N. 10. Loefler *Beytrage zur Wundarzneyk.* 1. *B.*

(4) Gassendius in vita Peiresch. L. IV. p. 26.

(5) *Gazette de santé.* 1814 *maj.*

ginatione (6), febre (7), fulmine (8), et sponte (9). Quae singula medico naturae nutum sequenti haud raro viam medendi indicant.

§. LXIV.

CURA.

Generatim.

1. Ad hanc viam prosequendam prudentia, et patientia opus est, totaque medendi ratio sedi, et indoli morbi adaptanda.

Cura paralyseos encephalicae.

2. *Paralysis originis encephalicae*, praesertim recens, instar apoplexiae (10) curatur. Hic (si morbus inflammatorius) *venaesectio* ab antiquis commendata (11), tardius vero ob va-

(6) Pechlini obs. 32. L. III.

(7) Lentin Lib. I. obs. 21. Eller *med. u. chir. Anmerkungen.* p. 17. Herman App. ad Marquet *traité de l'hydropisie.* p. 169. Cfr. *Journ. de méd.* T. 6. p. 148.

(8) *Gazette salutaire.* 1781 *août.* Wilkinson *The case of M.* Winder. Goett. 1765.

(9) Morisset; ergo paralysis repentinae solutio a natura. Paris. 1644.

(10) P. II. Vol. I. Sect. I. C. V. §. XXIX.

(11) Celsus L. III. c. 27. Zacutus Lusitanus Prax. admirab. L. I. obs. 38. 39. Valeriola L. IV. N. 4. Du-Port Ergo paralysi venaesectio. Paris. 1588.

rias hypotheses de paralyseos natura frigida (12), vel asthenica, plerumque omissa, ut sacra anchora commendari meretur (*). Relate ad hemiplegias docte disceptatum est (13), utrum cruor ex parte resoluta, vel opposita detrahendus sit. Sane ex ista, utpote cerebri vitio respondente (14). Interea, si febris, boni quid promittens paralysi superveniret, priusquam ad phlebotomiam deveniatur, effectus illius observandi forent, ne scilicet salutare naturae co-

(12) Wedelius in diss. Bieleri an. 1719. p. 19. restricto venaesectionis usu ad solam paralysin cum apoplexia, ait: «Est enim morbus potius *frigidus*, et a torpore sanguinis, et defectu spirituum oriundus». Et Swietenius methodum fere exclusive irritantem adversus paralysin commendat. §. 1668.

(*) Casus hemiplegiarum, ubi phlebotomia profuit, enumerare amplius non possum. Quod spectat ad paralyses partiales, matrona quinquaginta, et ultra annorum mense majo an. 1817 paralysi lateris sinistri faciei, torpore linguae, et dira cephalaea laborans incassum a nonnullis hebdomadibus ruri per vesicatorium, arnicam, et similia tractata Vilnam venit. Jubeo venaesectionem e pede dextro, et illico facies tanquam pars laxata, quae reducitur, debitum in ordinem componitur. Sanam adhuc ducit vitam.

(13) Detharding Diss. de paralysi, et hemiplegia subjuncta quaestione: utrum venaesectio in parte sana, vel affecta instituenda? Rostoch. 1739. Gehler diss. de sanguinis ex parte siderata per venam eductione. Lips. 1778.

(14) Cfr., quaeso, P. II. Vol. I. Sect. I. C. II. §. XII.

namen intempestive temporemus. Conducente venaesectione, ea, si verae plethorae urgeant symptomata novum apoplexiae insultum minitantia, post aliquod tempus iteranda, iterumque reiteranda. Sic saltem misera procrastinatur existentia. Quodsi signa congestionis ad encephalon sine universali plethora adessent, ad *hirudines*, circa caput applicandas confugiendum. Praesente statu haemorrhoidali, illae prope ani venas locum inveniunt (15), at non sine urgente necessitate (16). Cum apoplexia effectus suos saepe ad specum vertebralem extendat (17), nilque sanguinem efficacius ab encephalo revellat, quam *cucurbitulae scarificantes* lateribus spinae admotae, istud quoque auxilium non negligendum. Simul vero ad conditionem viscerum abdominalium, praesertim *hepatis*, raro plane in nostro morbo immunis, respiciendum, ne reali plethorae eas adscribamus congestiones ad encephalum, quae impedito cruoris per ventrem circulo adscribendae sunt. Generatim regula

(15) Vir quadraginta, et ultra annorum an. 1818 apoplexia, et hemiplegia mulctatus applicitis hirudinibus ano, jam postridie proprio marte gressus instituere potuerat. At vero tres menses serius, novus apoplexiae cum paraplegia insultus vitae finem imposuit.

(16) Cfr. l. c. Cap. V. §. XXIX. 1.

(17) §. LXII. Cfr. P. II. Sect. I. Cap. V. §. XXIX. 2.

esto, ut in paralysi originis encephalicae alvus quotidie semel, bisve aperta sit; et quidem, si fieri posset, evitando clysteres (quatenus haemorrhoides ani excitant, et intestina tenuia haud evacuant). Nisi salia media, rheum, aut electuarium lenitivum debita dosi vespere sumta postridie evacuationem alvinam producant, ad *colocynthidem*, *jalappam* confugiendum ita tamen, ne secessus liquidi fiant, quod vix unquam sine virium detrimento contingere solet (18). Morbo jam jam provecto, systemati abdominali, et alvinae evacuationi per *aquas medicatas saponaceas*, et *salinas*, dummodo aut ob calorem, aut ob gaz acidum carbonicum, aut ob aliam ignotam caussam encephalo non infensas, prospiciendum. In recenti morbo, temperato impetu inflammatorio, *tartratis stibii*, et *potassae* parvae, saepeque repetitae doses, verisimiliter opus transpirationis sustinendo, ad potiora spectant auxilia. *Vomitum* ipsum ut suadeamus (19) ciere, nisi crapula invasioni morbi prope antecesserit, nunquam ob metum congestionum ad caput ausi sumus. *Balnea tepida*, et *sulphurica* in paralysi generatim com-

(18) Legatur, rogo, Swieten §. 1068. 3.

(19) Celsus L. V. C. 27. p. 179. Falconer *memoirs of the med. Soc. of Lond. Vol.* 2. N. 120. Swieten l. c. §. 1068.

mendata (20) illi, quae ex encephalo ortum trahit, non nisi senescente morbo quadrant; si enim citius in usum deducantur, inevitabilis est novus apoplexiae insultus. Contrà vero *embrocatio* praesertim antiquitatis medicorum suffragiis suffulta (21) tutissime adhiberi potest. Idem de alio antiquorum consilio, de balneis scilicet frigidis, praesertim ope *natationis* (22) non audemus contendere. Ne mature nimis ad *vesicatorium* nuchae apponendum confugias! Quousque nempe congestio sanguinis circa caput timenda est, aegros praecipitat. Non ita, deleto jam impetu morbi inflammatorio, inprimis si quid rheumatici, aut arthritici lateat. Interea, dum celer effectus haud requiritur, *fonticulos* utrimque ad basin cranii cultri, vel lapidis caustici ope institutos vesicatoriis longe anteponimus. Immo fatemur, quodsi praeter methodum antiphlogisticam certum aliquod pa-

(20) Summer's *account of de success of warm bathing in paralytic disorders. Lond.* 1751. *Narrative on the efficacy of Bathwathers in var. kinds of paralytic disorders, Lond.* 1787.

(21) Cael. Aurel. p. 361. Paulus Aegin. L. IV. C. 56. Bang Act R. Soc. med. Havn. Vol. I. p. 102. Copel. l. c.

(22) Cael. Aurel. morb. chron. L. II. C. I. p. 361. (monens: « partibus passione vitiatis adjungendas esse vesicas, quo natandi laborem minuant »).

ralyseos originis encephalicae habeatur auxilium, id in fonticulis ad basin cranii consistere. Caveatur autem a ligamentis scopo vel vesicatoria, vel fonticulos firmandi, circa collum applicandis; venas enim jugulares comprimendo omnis bonus eorum effectus destruitur. *Setaceum* ad nucham (23) nimias excitare solet molestias. Juvat praeterea salivae secretionem per *sialagoga* promovere. Virtus auxiliorum hujusmodi externorum variis *pharmacis internis* peculiaribus rerum positionibus adaptandis sustinetur. Indicantur *flores arnicae montanae* (24), si verisimile sit, paralysin extravasato, potissimum cruento encephali ortum debere, si morbus provectus recidivae apoplexiae effectus, si aeger exhaustus, sique pulsus mollis, et facies pallida fuerint. Virtutem arnicae perbelle a seminibus *coriandri sativi*, ab herba *origani majoranae*

(23) Cramer diss de paralysi, et setaceorum adversus eam eximio usu. Goett. 1760. V. Sandifort thesaurus. Vol. I. N. 7.

(24) De arnicae in paralysi usu lege: Collin obs. circa morb. acut. et chron Vol. IV. p. 5. V. p. 108. Plenk in Mohrenheim *Wiener Beytrage*. 2. B. Aaskow in collect. soc. med. Havn. Vol. III. N. 20. V. *Abh. f. pr. Aerzte*. 13. B. p. 81. Conradi in Hufeland *Journ*. 6. B. p. 463. Angeli *osserv. medico-prat*. V. Weigel *Ital. Bibl*. 3. B. 1. St. p. 117. 122. Morelli *Lettera in nuovo Giornale di Milano* 1792 V. Kuhn *Ital. Bibl*. 2. B. 1. St. p. 24.

(25) sustineri, experti sumus. Sub eadem rerum positione, sub qua arnicam commendavimus, inprimis si ventriculi vires langueant, aegerque notas diatheseos scorbuticae exhibeat, semina *sinapis nigrae* (26) in sero lactis decocta, aut radix *pyrethri* (27) usurpari merentur. Ipsa *sanguinis transfusio* cum successu tentata est (28). Quodsi extravasati potius serosi in encephalo, ut caussa paralyseos latentis habetur suspicio, methodus adversus hydrocephalum chronicum indicata (29) inserviret. Interea fatemur, *mercurium* nobis raro in paralysi originis encephalicae quid praestitisse, hocque pharmacum cane pejus, et angue in hemiplegia senum, utpote plerumque diathesi scorbutica plus minus mulctatorum, fugiendum esse.

(25) Sic praescribo: R. fl. arnicae drachm. unam, seminum coriandri, aut herbae majoranae drachmas duas. Infunde cum s. q. aquae fervidae per quartam horae partem ad colaturam unciarum decem; cap. tribus vicibus curriculo nychthemeri. Plurimos senes paralyticos hac formula restitui.

(26) Uncia semis ad colaturam librae unius.

(27) Oxley in Kuhn *phys. med. Journ.* 1802. p. 244.

(28) Denis *lettre à M.* Sorbière *touchant l'origine de la transf. du sang avec le récit d'une cure faite sur une personne paralyt. Paris* 1688.

(29) P. II. Vol. I. Sect. I. C. IV. §. XXI. 8.

Nec *digitalis purpureae* hic canere valemus laudem. Potius stipites *solani dulcamarae*, radices *arctii lappae*, *smilacis chinae*, lignum *guajaci* (30) profuere, quorum vegetabilium decocta per nonnullorum hebdomadum spatium epota urinae secretionem promovent, et paralyticorum arthriticorum constitutionem instaurant. Quae praeterea instauratio obtinetur, tempore vernali hujusmodi aegrotis succos expressos herbarum recentium *hederae terrestris*, *veronicae beccabungae*, *urticae dioicae*, *nasturtii aquatici*, *scandicis chaerefolii*, et *fumariae officinalis* per se, vel cum jusculis carneis, viperarum, ranarum, testudinum exhibendo, non neglecta rusticatione, itineribus, animique recreatione. *Corporis* enim *motus*, in nonnullis paralyseos speciebus tam infensus, hic dummodo modicus juvat (31); e contrario *electricitas* quibusdam paralyseos speciebus accommodata, in paralysi originis encephalicae valde periculosa evadit (32).

(30) Swieten l. c. §. 1068. 4. Verum, nisi tenue admodum sit decoctum ligni guajaci, facile excalefacit.

(31) Schwenke in *Harl. Abh.* 1. *Th. N.* 15. V. *Abh. f. pr. Aerzte.* 2. *B.* 2. *St.* p. 81.

(32) Quarin animadvers. Stoll. Rat. med. P. VI. p. 401. Falconer in *memoirs of the med. Soc. of London. Vol.* 2. *N.* 20. Sane! Nil rationi magis adversatur quam usus electri-

Cura paralysis spinalis.

3. *Paralyses ex affectione medullae spinalis proficiscentes* corporis *summam quietem*, et *positionem horizontalem* exposcunt, quibus scilicet columnae vertebralis partes affectae minus concutiuntur, minusque a super impositis comprimuntur. Memorabile, de quo agitur, praeceptum Baytonio (33), et Copelandio (34) debemus. Interea non reticendum, *extensionem diuturnam corporis* jam prius, saltem in *cyphosi paralytica*, commendatam fuisse (35); ne loquamur de aliis *auxiliis mechanicis* (36), si vertebrae inflammatae, aut carie detentae fuerint, potius damnosis, quam utilibus. Positio corporis horizontalis optime obtinetur aegrum super *lectum pensile* ponendo. Lectum inter binos arbores appensum suadet Colles (37).

citatis in paralysi, apoplexiae cerebralis effectu; et nihilominus quotidie, ut ita dicam, tales absurdae curationes obveniunt.

(33) Op. cit.

(34) Op. c.

(35) Le Vacher *nouv. moyen de prévenir et de guérir la courbure d'épine.* V. *Mém. de l'ac. de chir. T.* 4. *M.* p. 596.

(36) Cfr. Jacwitz *ub. d. gluckl. Kur ausgewachs. Personen.* V. *Oekon. Nachr. der Gesellsch. in Schlesien.* 4. B. p. 413, et Cap. I. §. V. N. 3.

(37) Gordon diss. de morbo vertebrar. Edinb. 1813.

Dolendum, corporis illam quietem, indicatamque decumbendi rationem vix, aut ne vix quidem ab infantibus impetrari posse! Eo majori cum sedulitate reliqua auxilia in usum ducenda sunt, et quidem 1.° in *cyphosi paralytica*, antequam morbus omnino evolutus sit, inprimis, si violentia externa columnam vertebralem attigerit, aut si pars illius dolere videatur, *hirudines* circa locum spinae de morbo suspectae, eo copiosiores, quo robustior aegrotulus, applicamus. Iis praemissis lintea complicata, et aqua frigidiuscula cum aceto imbuta pluries de die per breve temporis spatium, e. c. per horulam, parti affectae admovemus. Nisi aegrotulus tenellus sit, et anni tempus adversetur, eum in *flumen*, vel *mare* immergere curamus. Tenellis, absentibus indiciis processus inflammatorii, tota columna vertebralis bis de die *spiritu* quodam *aromatico* perfricatur. Quibus singulis auxiliis *fonticuli* ad utrumque latus spinae curvatae, dinque, per annorum scilicet curriculum, aperti, palmam arripiunt. *Methodus* ista PORTII dicta, quamvis PORTIO longe antiquior sit (38), saepius nobis satisfecit, unde eam praesenti aevo

(38) JEFFRIS, CAMMERER, MERCURIALIS, quin in libro de morbis puerorum capite de paralysi et torpore ait: « quoad chirurgiam remedia quaedam sunt quae accommodantur, ut sunt cauteria etc. »

tot detractores invenisse miramur, et dolemus. Caeterum non negamus, vertebris carie magna ex parte corruptis, cruribus omnino paralyticis, aegroto tabe correpto, et POTTII methodum non solum nil amplius praestare, sed miseros incassum excruciare, interitumque properare (39). *Fonticuli* ad latera spinae, in infantibus per *causticum* (40), in adultis per *ustionem* instituuntur. Ustionem jam HIPPOCRATES (41), et ALBUCASIS (42) commendarunt. Sunt qui et hic *setacea* (43), et *vesicatoria* (44) fonticulis anteponant. Quocunque in casu ulcerum artificialium actio per diaetam nutrientem, aërem purum, nec non per pharmaca congrua sustinenda est. Inter haec, si agatur de aegroto scrophuloso, *murias calcis* praeprimis indicatur (45). Nisi alvus ob-

(39) Ait RACCHETTI: « *Io posso attestare d' aver conosciuto per esperienza, che ne' fanciulli deboli, macilenti, estenuati di forze, il lungo insistere in questo rimedio, invece di recar giovamento, ha condotto più presto il malato ad una consunzione mortifera* ». L. c. p. 317.

(40) CARL BELL. *System d. operat. Chirurgie. A. d. E. Berlin* 1815.

(41) Op. c. De articulis. Sect. III.

(42) Chir. P. I. C. 10.

(43) KRAMER l. c.

(44) PLENCK in MOHRENHEIM'S *Wiener Beytrage.* 2. *B.* DICKSON in *med. obs. and. inquiries. Vol. II.* p. 27.

(45) Rec. Muriatis calcis drachmas duas: aquae destillatae

structa sit, potus, veluti coffea paratus, ex *glandulis quercus tostis* exhibetur. Vitio *rachitico* extractum *pampinorum vitis viniferae*, aut decoctum *radicis rubiae tinctorum*, et simplici *atoniae* infusum *corticis cinchonae* frigidum, aut *carbonas ferri* (46) opponuntur. Si *venerei* quid lateret, ad *aethiopem antimonialem* parva dosi (47), at diu continuato usu, quod generatim de omnibus pharmacis intelligendum est, confugiendum. 2.° *Paralysi ex inflammatione chronica metastatica partium in specu vertebrali contentarum*, si recens, et signis vigentis phlogoseos (48) stipata, *venaesectionem* exposcit e brachio, si morbus a cervice et dorso; e pede, si a lumbis, et osse sacro proficisci videtur. Sequuntur *cucurbitulae scarificatae*, et *hirudines*, illae prope spinae latera, hae praecipue ad vasa ani, non neglecto reliquo *regimine antiphlogistico*. Morbo jam provectiori, praeprimis rheumatico, aut arthritico, super ipsam columnam vertebralem (49), aut saltem ad latera illius utrinque strias

unciam unam. M. D. S. ter de die guttas decem viginti. (Pro infante quatuor annorum).

(46) Grana tria bis terve de die infanti octo annorum.

(47) E. c. granum unum de die.

(48) Cap. III. §. XII. N. 1.

(49) Schmidt Commentatio de nerv. lumbalibus. p. 94.

emplastri vesicatorii latitudinis trium pollicum apponimus (50). Usui interno tunc *diapnoica* alternatim cum *diureticis* inserviunt. Si malum indicatis auxiliis rebelle, sique in aegro ab omni discrasia scorbutica alieno, juvene, et vegeto extravasati serosi in cavitate specus vertebralis haberetur suspicio, *mercurius*, sub forma aut *unguenti* ad latera spinae illiniendus, aut *calomel* intus ad levem salivationem usque exhibendus est. Hydrargyri virtus florum *arnicae decocto* sustinetur. Quae si incassum adhiberentur, *moxae* (51) ad latera spinae locus est. Stupendos illius effectus, quandoque tantum temporarios (52) pluries admirati sumus. Respuente aegro ignem, *fonticuli*, aut *setacea* supplere possent. A balneis hic nil expectandum. Contra vero 3.° in *paralysi ex ossificatione cartilaginum intervertebralium*, quo scilicet in morbo, praeter *ulcera artificialia* prope locum affectum, *balnea calida*, potissimum *sulphurica*, *extractum aconiti napelli*, *guajaci aquosum*, *tinctura guajaci volatilis* (53),

(50) Cfr. Percival *Essays. Vol. I.* p. 183. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 2. *B.* 2. *St.* p. 120.

(51) Methodus Aegyptiaca: v. Alpinus medic. Aegypt. L. III. C. 12. p. 211.

(52) Acta mea Instituti Clin. Vilnens. An. II. p. 91.

(53) Fothergill in *med. obs. and inquiries. Vol.* 5. p. 634.

aliaque sic dicta remedia antarthritica, indicata sunt, dummodo nil syphilitici lateat. Hoc videlicet in casu nec ulcera artificialia prodessent, nec a sulphure nisi damnum expectare liceret. 4.° *Paralysis ex apoplexia specus vertebralis,* nisi in primo morbi limine *methodo antiphlogistica,* et inprimis evacuationibus sanguinis tum universalibus, tum localibus cum successu aggrediatur, omnia artis conamina eludere solet. Interea nil impedit, quominus et hic auxilia absorptionem liquidi in specu vertebrali extravasati promoventia tentamini subjiciantur. Posset et *rhus radicans* (54), et *capsicum annuum* (55) tentaminibus ulterioribus subjici. 5.° *Paralysis ex medullae spinalis atrophia , seu inanitione regimen tonicum* exposcit, ductis simul in auxilium pharmacis adversus paralysin originis encephalicae cum notis atoniae commendatis. Adde iis *camphoram*, et

(54) Alderson *Essay on the Rhus toxicodendron. Hal.* 1794. *Medic. Comment. v. Edinb.* 2. *Dec.* 10. *B.* p. 136 *Abh. f. pr. Aerzte.* 17. *B.* p. 194. Van-Mons *Actes de la Soc. de méd. de Bruxelles. T. I. P. II.* p. 136. *Abh. f. pr. Aerzte.* 20 *B.* p. 298. Brera *prospetto di risultamenti ottenuti nella clinica med. di Padova.* 1812. 13. (usque ad gr. sedecim spatio nychthemeri). De-Mattheis ratio Instituti Clin. Romani. 1816. Tab. XVII. Cfr. Hufeland *Journ.* 1816. *Octob.* p. 127.

(55) Horn's *Archiv f. med. Erfahr.* 1815. 2. *Heft.* p. 301.

herbam chenopodii ambrosioidis (56). Et *nucis vomicae* vis antiparalytica (57) actioni hujus pharmaci in medullam spinalem tribuenda videtur (58). At caute tali cum pharmaco incedatur! (59). Nec *electricitatem* adversus paralysin ex atrophia, aut inanitione medullae

(56) Baldinger *N. Magazin.* 5. B. p. 496. Rudolph ib. 8. B. p. 235. Lentin *Beytrage.* 2. *B.* p. 212.

(57) « *Dans les expériences cliniques que Mr.* Fouquier *a faites sur l'emploi de la noix vomique dans la paralysie, il a constamment vu, que l'extrait alcoholique de cette substance donné de 6 à 24 grains par jour determinait des légères contractions dans les parties paralysées, et une amélioration remarquable dans l'exercice des mouvements volontaires* ». (*Gazette de santé* 1814 *mai*). Cfr. Fouquier in *Journ. de méd. chir. et pharmacie par* Leroux. *T.* 38. (Contenditur, nucem vomicam prius musculos paralyticos tetanicos reddere), et Lescure *obs. sur l'emploi thérapeutique de la noix vomique dans la paralysie.* V. *Bibl. méd. Paris* 1818. *Octob.* p. 81. (Monet, ischuriam hoc a pharmaco saepe produci, quod et ego in aegro paraplegia laborante, de quo supra (§. LX. 3.), expertus sum. Suspicabar inde actionem specificam nucis vomicae in vesicam urinariam, ac hanc ob rationem in ischuria paralytica senili valdeque rebelli adhibui stupendo cum successu, ut debito loco palam fiet. (P. IV. Vol. II. de morbis vesicae urinae).

(58) Cfr. Cap. XIII. §. LXVI. N. 2.

(59) De damno, et periculo nucis vomicae lege *Bibl. méd.* 1818 *fevrier.* p. 196.

spinalis plane excludendam esse censemus; quamvis propriae observationes hujusmodi auxilium, a multis (60) ad sidera usque elatum, in eà solum paralysi, quae ex affectione singulorum nervorum oritur, commendent.

Cura paralysis nerveae.

4. Incipiemus vero therapiam istiusmodi generis paralysium, a paralysi, quae ex affectione plexuum nervorum abdominalium pullulat; et quidem 1.° a cura *paralyseos saturninae.* Vix therapia illius ab illa colicae saturninae separari potest. Praeter remedia hic indicata paralysis colicae effectus tria potissimum agnoscit auxilia *electricitatem, mercurium, et balnea sulphurica. Electricitas* praeter auctores supra allatos (61) speciatim hic commendatur a Ban-

(60) Sigaud la Fond *de l'électricité médicale.* p. 311. Jallabert *expériences sur l'électricité. Génèv.* 1749. Treskes *Tagregister ub. d. Wirkung d. Elektricitat, welche sich an e. gelahmten gezeigt hat. Konigsb.* 1752. Sans *guérison de la paralysie par l'électricité. Paris* 1778. Nebel de paralysi electricitatis ope sanata. Heidelb. 1778. Van der Belen diss. de usu electricitatis in curatione paralysis. vid. coll. diss. Lovan. Mauduyt in *mém. de la Soc. R. de méd.* 1777, et 1778. p. 201. 1782, et 1783. Vol. I. p. 66. Mertens Deshais diss. de hemiplegia per electricitatem curanda. Montesp. 1749.

(61) 3.

GIO (62), et VATERVLIET (63). Nunquam ea hac sub rerum positione usi sumus. *Mercurius* plurima suffragia sub forma tum *calomel* (64), tum *unguenti* (65) collegit. Ad nos quod spectat, recenti, neque ad extremum perducto malo, in *balneis sulphuricis* (66), non neglecto victu nutriente, et aëre puro potissimum auxilium invenimus. Et *nitras argenti* in paralysi post colicam pictonum laudatur (67).

2.° *Paralysis* ex *colica*, et *dysenteria* indiciis inflammatoriis stipata *venaesectionem*, ut suadent (68), simultaneam ex brachio, et pede sano exposcit. Quodsi suspicio saburrarum adhuc latentium vigeret, alvus *rheo* movenda foret. Contra vero, si praevia dysenteria aegrum

(62) Act. Soc. R. Havn. Vol. III. N. 10.

(63) *Auserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 8. *B* 634.

(64) BURGER in HORN's *Archiv f. med. Erfahr.* 2. *B.* p. 346.

(65) Sic Pater meus nonnullos aegros paralysi saturnina laborantes sanitati restituit.

(66) Viennae inter tot opifices plumbum pertractantes paralysis saturnina saepe obvenit, unde pluries opportunitatem aquarum Badensium stupendum effectum observandi habui. Cfr. STOLL rat. med. P. II. p. 416.

(67) ROBERTS in *the Lond. med. Repository. Vol.* 5. 1816. *January.*

(68) CHEVALIER animadversiones criticae in tract. de usu diversar. venaesectionum specier. in Nov. Act. Erud. an. 1732. p. 229. MORGAGNI Epist. anat. §. 24. FABRICIUS l. c.

debilitasset, sique is exhaustus omnia signa inanitionis exhiberet, ad *spiritum cornu cervi*, *tincturam succini*, et *liquorem mineralem anodynum* HOFFMANNI, nec non ad *vinum*, et diaetam nutrientem confugiendum (69). Hic et *balnea martialia*, et potus *aquarum acidularum martialium* locum invenit (70). 3.° *Paralysi ex vermibus*, et *flatibus* consueta opponuntur *anthelmintica*, et *carminativa*. Generatim paralyses originis abdominalis remedia exposcunt *alvum sollicitantia*, de quo argumento ABERNETHY (71), legisse non poenitebit. Quae remedia 4.° et *paralysi febrium intermittentium succedaneae* quadrare videntur, nisi atoniae, et inanitionis adsint notae, nisique paralysis diatheseos periodicae adhuc vigentis sit effectus (72), quo in casu ad *cor-*

(69) FABRICIUS l. c.

(70) LENTIN *Beob. epidem. Krankh.* p. 65. 90. *Beytrage.* p. 67. MARCARD *vom Pyrmonter Brunnen. Vol.* 2. p. 169. HUFELAND *Journ.* 27. *B.* 2. *St.* p. 22.

67. MARCARD *vom Pyrmonter Brunnen. Vol.* 2. p. 169. HUF. *Journ.* 27. *B.* 2. *St.* p. 22.

(71) *Surgical observations on the constitutional origin and treatment of local diseases, and on aneurismes.* 3. *ed. Lond.* 1814.

(72) Num paralyses periodicae, de quibus fasti medici narrant (MUSGRAVE in *Philosoph. transact.* N. 242. REMER in HUF. *Journ.* 20. B. 3. St. p. 88. et SEILER Pr. de paralysi

ticem cinchonae recurrendum foret. *Paralyses ex vitio topico singulorum nervorum passim in facie, et extremitatibus decurrentium* variam prorsus curam exposcunt. Quo recentior morbus, quoque evidentiora neuralgiae, et neuritidis signa, eo certior methodi antiphlogisticae, praesertim evacuationum cruentarum localium successus. Sic paralysin musculorum faciei rheumaticam pluries *hirudinum* ad tempora, et retro aures positarum, et *diapnoicorum* ope debellavimus. Absente febre et *sudoriferis*, e. c. *tincturae guajaci volatili* (73) locus est. Nisi haec auxilia sufficiant, *vesicatorium* prope partem affectam, et si agatur de brachio, aut crure, super ipsum membrum paralysi detentum ponitur. Si actio diuturnior illa vesicatorii optatur, *fonticuli*, *setacea*, *cortex mezerei*, *moxa*, aliaque irritantia localia praesto sunt. Enimvero jam Celsus (74), jubet « torpentis membri summam cutim exasperare vel urticis caesam (75), vel imposito sinapi sic, ut rubere coe-

periodica. Viteb. 1805) revera ad febres intermittentes pertinuerint, determinare non audeo.

(73) Johnston in med. comment. Vol. IX. p. 388. V. *Abh. f. pr. Aerzte.* 10. B. p. 418.

(74) L. III. C. XXVII. p. 179.

(75) De urticationis in paralysi virtute legantur: Albert. de curat. morb. acut. L. I. C. II. p. 80. Eph. N. C. Dec.

perit corpus, haec removeantur ». Verum tamen haec non ita intelligenda sunt, ac si irritamenta partibus paralyticis indiscriminatim admovere liceret; ab ista scilicet perversa curandi ratione pluries erysipelas, exulcerationes, oedema partium paralyticarum observavimus. Qua de caussa, quamvis ad paralysin ex affectione topica nervorum externorum pullulantem curandam nec supra indicata *ulcera artificialia*, nec frictiones ope *linimenti volatilis* (76), *camphorae oleo terebinthinae solutae* (77), *solutione phosphori* (78), *oleo cajeput* (79),

III. an. I. obs. 34. *Hist. de l'ac. des sc.* 1741. p. 103. Huf. *journ.* 11. B. 3. St p. 115. etc.

(76) Desault *auserl. chir. Wahrnehm.* 7. B. N 231.

(77) Schumacher *med. chir. Bemerk.* 1. B. p. 63.

(78) Formula Remeri: R. phosphori grana decem, olei olivarum unciam semis Calefiat, donec phosphorus solvatur. Adde adipis suillae unciam semis, frigefactis admisce camphorae scrupulum unum. D. S. linimentum. (Hoc linimentum aegrum facile adurit, et exulcerat, dosin hinc phosphori valde imminuerem). Quodsi jam usus externus phosphori periculosus sit, quid de illius usu interno dicendum erit? Responsum habetur apud Brera *Riflessioni medico-prat sull'uso interno del fosforo, particolarmente nell' emiplegia. Pavia* 1798. Cfr. Huf *Journ.* 1811 *jan.* p. 78.).

(79) Pelleboom in *nouv. mémoires de Berlin* ad 1774 p. 391. Thunberg diss. de oleo cajeputi. Upsal. 1797.

unguento tartari emetici (80), *spiritu formicarum* (81), *tinctura cantharidum* (82), nec non alia irritantia (83) reprobemus; attamen mitiorem medendi rationem eligere solemus. Consistit haec inprimis in *fotu* partis paralyticae ope vel *panni lanei sicci* excalefacti, vel *telae ceratae* subtilis, vel *pellis leporinae*, vel *emplastri de galbano crocato, saponaceo Barbettii, de pice burgundica* etc. Consistit porro in *frictionibus lenibus* (84) cum pannis laneis subfumigio aromatico (85) imbutis, in *fustigatione*, sive *pulsatione* (86), ipsaque in *titillatione* cum penna anserina (87), in *bal-*

(80) *Salzb. med. chir Zeitung.* 1797 p. 295.

(81) Eph. Nat. Cur. Dec. I An. 4. et 5 obs. 128

(82) Andry et Cabrere in *Hist. de la Soc. de méd.* v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 6. *B.* p. 184.

(83) Facici paralysis irritantibus sanatae exemplum refert Rademacher in Hufeland's *Journ.* 1. *B.* 2. *St.* p. 130.

(84) Hinc merito Celsus dixit: « membrum aliquod resolutum ipsius frictione confirmatur ». (L. II. C. XIV. p. 89).

(85) P. II. Vol. I. Sect. I C. 1. §. VI. N. 47.

(86) « Utebantur ad hanc rem veteres ferulis parvis levibus, mediocriter junctis, quibus percutiebant partem atrophicam, donec rubere, et tumescere inciperet ». Swieten l. c. §. 1069.

(87) *Case of palsy cured by titillation with some obs. on the effects of titillation on the nervous system. By* I. Wardrop. v. *The Edinb. med. and chir. Journ. Vol* 8 (Sanata paralysis brachii, et manus sinistrae).

nis vaporosis (88), *arenae* (89), *sulphuris*, et in *fotu animalium recenter mactatorum*; quae auxilia ita eligere solemus, ut constanter rigiditatis, aut laxitatis musculorum paralyticorum rationem habeamus, ne forte illi pharmaca adstringentia, his emollientia admoveamus. Si objiciatur, corpus humanum vivum aliter, quam corpora vita destituta, a rebus applicitis affici, respondemus, partes paralyticas, ut mortis imaginem referentes, privilegio partium vivarum minus gaudere. Quod SWIETENIUS jam dudum intellexerat, ubi ait (90): « Interim tamen haec (unguenta aromatica), cum pinguibus, et oleosis constent, forte *laxabunt* partes jam inde nimis flaccidas; hinc spirituosa, et vapores illi aromatici videntur praeferendi: pulchrum tamen usum et haec habent, si debito modo applicantur; solent enim in membris paralyticis flexores musculi semper validiores musculis extensoribus, propria contractilitate breviores reddi, et articulos in continua flexione retinere, dum

(88) E. c. ope vaporis spiritus vini accensi. v. WEPFER obs. med pr. obs 32 p 72. SWIETEN § 1068. 4. POWELL l. c.

(89) « Et arenae calidae, et laconici, et clibani, et quarundam naturalium sudationum, ubi a terra profusus calidus vapor aedificio includitur ». CELSUS L. II. C. XVII. p. 93. Cfr. BACCIUS de thermis. L. IV. p. 118.

(90) L. c. § 1069.

simul ligamenta articulorum diuturna quiete fiunt magis rigida: ideo unguenta talia post frictionem, si illiniantur musculis flexoribus, et articulis, proderunt; dum simul spirituosis, et vaporibus aromaticis emendatur laxitas extensorum a praevalente contractilitate flexorum per longum tempus distractorum ». Absit caeterum, ut istis principiis therapeuticis mechanicis eas postponamus notiones, quas recentiori aevo vel per anatomiam pathologicam, vel per leges principii vitalis acquisivimus. Inter illas magni momenti censenda notio vitiorum, quae aut in pulpa nervea, aut in neurolemmate, aut in vagina externa nervorum per *praeviam inflammationem* generantur. Loquimur inprimis de humoribus inter partes illas extravasatis, nec non de adhaesionibus morbosis. Quae, si ut caussa paralyseos adesse videantur, *mercurius* ut praecipuum sese exhibet auxilium. Sic aliorum (91), sic propriae (92) docent observationes. Si *sensibilitatis defectus* nervi cujusdam paralyseos videatur caussa, ut post violentias externas contingere solet, non

(91) Friderich Pr. de paralysi musculorum faciei rheumatica.

(92) Plures aegros paralysi musculorum faciei laborantes hydrargyri ope, addito interdum antimonio, sanavi; e. c. R. Pulveris calomel, sulphuris aurati antimonii àà granum unum: sacchari grana sex. M. Cap. semel, bisve de die talem pulverem.

obliviscendum, *alcalia* virtute extinctam jam jam sensibilitatem reficiendi pollere (93). Ac re quidem vera forte unguenta *ammoniam* continentia ipsa, forteque *alcalia fixa* (94), forte *balnea cum hepate sulphuris*, per illam virtutem paralysi aliquando medentur. Ex eodem principio vis *electricitatis* (95), *galvanismi* (96) (quae in paralysi ex affectione topica singulorum nervorum maxima est, quaeque per ipsam membri paralytici frictionem evolvi videtur), et *magnetismi animalis* (97) (dubia adhuc) explicari posset. Quae quidem singula hypothesium referre imaginem libenter concedimus. Realia magis sunt praecepta, paralysi e praepostere sanatis ulceribus, et psora, instaurationem illorum opponendi (98).

(93) P. II. Vol I. Sect. I. C. 1. §. VI. 24.

(94) STUTZ in HUFELAND's *Journ.* 10. *B.* 4. *B.* p. 49.

(95) STEINBUCK hemiplegiam, et paralysin musculorum faciei unius lateris ope electricitatis sanavit. v. HUFELAND *Journ.* 1816. *Jan.* p. 147.

(96) De paralysi musculorum faciei cum visus debilitate galvanismo sanata loquitur THILENIUS *med. chir. Bemerk.* 2. *Th. Frankf.* 1814.

(97) WEINHOLD *Heilkraft d. thier. Magnetism.* N. 5. 49.

(98) Cfr. §. LXI. 2. SCHLEGEL *Materiab f. d. Staatsarzneywissenschaft. I. Samml. N.* 8. (scabiei restitutio).

Cura paralyseos complicatae.

5. *Paralysis ex affectione plurimarum partium systematis nervosi* ortum ducens *methodum compositam exposcit*, ad quam methodum saepe etiam ad temperandam aegrorum, eorumque familiarum impatientiam, quin id absolute necessarium sit, confugimus. Quoniam enim rerum medicarum ignari, cur in paralysi faciei, et extremitatum originis encephalicae, et spinalis auxilia capiti, et specui vertebrali, nequaquam vero partibus resolutis applicantur, intelligere nequeant, medicum saepe incuriae accusant, quae accusatio evitatur pharmaca ipsis paralyticis partibus prudenter admovendo.

Caput XIII.

DE TETANO, ET TRISMO.

§. LXIV.

DEFINITIO. LITERATURA.

Definitio.

1. Musculorum externorum imperio voluntatis subditorum rigiditas permanens, et imme-

bilitas *tetanum* (99) constituit. Idem morbus ad musculos maxillae inferioris limitatus oris apertionem impediens, *trismus* (100) audit.

Literatura.

2. Tetani HIPPOCRATES clare meminit (1). Exactissime vero describitur ab ARETAEO (2). Ulterior hujus aegritudinis notio FERNELIO (3), maxime vero scriptoribus de morbis regionum tropicarum (4), exercituum (5), et observationum chirurgicarum (6) debetur. Dissertationes, et monographiae de tetano, et de trismo diligenter elaboratae fuere a KEYSER (7), FRIDE-

(99) Gr. τέτανος *Synon.* Rigor, seu distentio nervorum. Germ. *Starrkrampf.* Gall. *Tetanos.* Angl. *Tetanus.* Pol. *Kurcz kolowaty.*

(100) *Synon.* Spasmus maxillae inferioris, gnathospasmus SWEDIAURI (a gr. Γνάθος, maxilla) Tetanus maxillae. Germ. *Kinnbackenkrampf.* Gall. *Tic.* Angl. *Locked-jaw.* Pol. *Kurcz kolowaty szczeki nizszey.*

(1) De morbis. Lib. III. C. 12.

(2) De morbis acutis Lib. I. C. 6.

(3) Universa medicina Francof. 1574.

(4) P. I Vol I. Proleg. §. IX. 4.

(5) LARREY *mém de chir. militaire.* MACGREGOR *medical hist. of the British Armies in Spain and Portugall, during the late compaigns.* v. *medico-chir Transact.* 1815. *Vol.* 6.

(6) Locis in curriculo paragraphi citandis.

(7) Diss. de rarissimo, nec non gravissimo humani corporis affectu, tetano. Altdorf. 1668.

RICI (8), KRAUS (9), WERLHOFF (10), KRUGER (11), BRENDEL (12), BILFINGER (13), MUCKE (14), ACKERMANN (15), BAUMER (16), BAJON (17), TRNKA (18), STARKE (19), STORR (20), ANDREAS (21), MONRO (22), CROCHANE

(8) Diss. de convulsione maxillae inferioris. Jen. 1672.

(9) Diss. de spasmo cynico; Jen 1677.

(10) Pr. de tennellorum convulsione maxillae inferioris, in Comm. Norimb. 1737 hebd. 27. p. 43.

(11) Diss. de opisthotono, emprosthotono, et tetano. Helmst. 1754.

(12) Progr. de spasmo maxillae inferioris infantilis. Goett. 1755. v. op. Vol. I. p. 189.

(13) De tetano liber singularis theoretico-practicus monumentis veterum suffultus, et obs. rec., propriisque illustr. Lindav. 1765.

(14) Diss. hist. tetani nuper observati. Jen. 1770.

(15) Diss. de trismo comm Goett. 1775. Versio: *Abhandl. ub d. Kenntniss u. Heilung d. Trismus. Nurnb.* 1778.

(16) Diss de tetano. Gies. 1776.

(17) *Mém. pour servir à l'hist. de Cayenne et de la Gujane française. Vol. I. Paris.* 1777.

(18) Commentarius de tetano. Vindob. 1777.

(19) Diss. de tetano, ejusque speciebus praecipuis. Jen. 1778. Commentatio theoretico-pract. de tetano, ejusque speciebus. Jen 1781.

(20) Diss. de trismo. Tubing. 1780.

(21) Descr. spasmi maxillaris inter infantes per Hispaniam endemici. App. ad compend. RIVERII.

(22) Praelect. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 5. *B.* p. 219.

(23), STADTMANN (24), PATUNA (25), DAZILE (26), WILSON (27), HEURTELOUP (28), CLERKE (29), BAUMES (30), CROOKS (31), SIEBOLD (32), BOURKE (33), JONES (34), HAUSCOME (35), CZEKIERSKI (36), THOMSON (37), WALROOD (38), LEMZON (39), STUTZ (40), SCHNEIDER

(23) Diss. de tetano. Edinb. 1784.

(24) Diss. de tetano. Argent. 1785.

(25) *Memoria sopra il trismo dei fanciulli recentemente nati. Gorizia* 1785.

(26) *Observations sur le tétanos. Paris.* 1788.

(27) Diss. de tetano. Edinb. 1788.

(28) *Précis sur le tétanus des adultes. Paris.* 1789.

(29) Diss. de tetano. Edinb. 1791.

(30) *V. d. Convulsionen d. Kinder, u. ihren Ursachen, u. ihrer Behandlung. A. d. Franz. Leipz.* 179.

(31) Diss. de tetano. Edinb. 1793.

(32) Diss. observationes medico-chir. circa tetanum, ejusque species praecipuas. VVurceb. 1793.

(33) Diss. de tetano. Edinb. 1794.

(34) L. c.

(35) Diss. de tetano. Edinb. 1799.

(36) Diss. de trismo. Francf. 1800.

(37) Diss. de tetano. Edinb. 1801.

(38) Diss. de tetano. Edinb. 1801.

(39) Diss. de trismo neonatorum. Duisb. 1802.

(40) *Abhandl. üb. d. Wundstarrkrampf. Stutg.* 1804. HUFELAND's *Journ.* 10. *B.* 4. *St.* p. 3.

(41), PASQUIER (42), VALENTIN (43), PARRY (44), LESAIVE (45), DICKSON (46), MORRISSON (47), MURAT (48), aliisque in curriculo hujus capitis passim citandis.

(41) *Abhandl. ub. d. Kinnbackenkrampf neugebohrner Kinder. Herborn.* 1805.

(42) *Diss. sur le tétanus en général, et particulièrement sur le tétanus traumatique. Paris.* 1805.

(43) *Coup d'oeil sur les différents modes de traiter le tétanus en Amérique, précédé d'une notice sur les bons effets du solanum Carolinense, et du suc d'ail contre cette maladie. Paris.* 1811.

(44) *Cases of tetanus and rabies contagiosa or canin hydrophobia, with remarks chiefly intended to ascertain the characteristic symptoms of the latter disease in man and certain brutes, and to point out the most effectual means of prevention. Bath.* 1814.

(45) *Diss. sur le tétanos des adultes. Paris.* 1815.

(46) *Observat. on Tetanus.* v. *Medico-chir. Transact. Vol.* 7. p. 2. *Lond.* 1816.

(47) *Treatise on tetanus illustrated by a number of cases. Lond.* 1817.

(48) *Diss. Essay sur le tétanos traumatique. Paris.* 1817.

§. LXV.

SYMPTOMATA. AUTOPSIA CADAVERUM.

Symptomata prodroma tetani.

1. Aretaeus tetanum extemplo invadere statuit (49). Illi formicationem ad frontem (50), et vertiginem, tensionem nuchae (51), sensum ingratum ad basin linguae, cardialgiam, deglutitionem difficilem praecedere alii defendunt; quae symptomata, si pro ingruente jam tetano potius, quam pro prodromis habueris, vera erit Aretaei sententia.

Symptomata trismi infantilis.

2. Quadrabit illa et *trismo infantum*, quem constanter sine prodromis ingruisse vidimus (52). Pro prodromis alii habent alvi obstructionem, inquietudinem, motum tremulúm musculorum faciei (53), et circulum plumbei coloris circa labia (54).

(49) L. c.

(50) Sprengel Instit. medic. Vol. IV. p. 599.

(51) §. LXV. 5.

(52) Idem testatur Schneider l. c. p. 13.

(53) Fleisch Handb. d. Krankh. d Kinder. Leipz. 1803. p. 264.

(54) J. P. Frank Interpretationes Clin. observationum selectarum. Tubing. 1812. p. 372. De trismo infantum Tergesti endemico.

Symptomata tetani.

3. Tetano, praeviis indicatis signis (55), evoluto, varia plane, et stupenda observantur symptomata; modo enim universum corpus a capite ad calcem ita riget, ut, si pedes attollantur jacenti, occipiti tantum insistat, non secus ac statua (*tetanus tonicus* (56)): modo corpus ad anteriora flectitur ita, ut mentum pectori affigatur, genuaque antrorsum vertantur (*tetanus emprosthotonicus*): modo caput versus occiput inflexum remanet, et corpus in arcum postice incurvum tenditur (*tetanus opisthotonicus*): modo corpus ad latus alterutrum inflexum riget (*tetanus lateralis* (57), *pleurosthotonus*). *Cutis* musculos rigidos obducens ductilis est, et a statu normali minime recedit, praeterquam quod saepe, praeviis horroribus vagis, intense urat, et sudore madeat. Artuum dolores ejulatus expellunt. *Pulsus* nunc frequens (58), plenus, nunc lentus, intermittens. *Facies* modo rubet intense, modo livet, modo a statu consueto non recedit, modo risu sar-

(55) I.

(56) Sauvages Nosol. meth. morb. Class. IV. Ord. II. 7.

(57) Fernelii Path. Lib. V. p. 372.

(58) Wall (l. c.) pulsum ab 80. ad 170 vidit. Hinc non semper normalis, ut Hillary et Chalmers declararunt.

domico, aut spasmo cynico, seu convulsione, qua utraque gena aures versus retrahitur, deformatur. In plurimis *oculi* caligant, protruduntur, et truculenti admodum adstantes intuentur. *Aures* multis inter se ipsae sonitant. Trismo, quandoque stridente (59); detenti voce rauca murmurant. Maxima aegrorum pars mentis compos est (60). Somnus semper interpellatur, aut tumultuosus est. Frequenter pectus angitur, et opprimitur, ac respiratio anhelans, et laboriosa fit. Deglutitio ipsius salivae in multis impedita. Ciborum desiderium perstitisse fertur (61). Alvus, et urina (plerumque cum sedimento puriformi (62)) intercipiuntur. Interdum levis dysuria. In viris rigor penis, et pollutiones occurrunt (63). Memorabile est, dum membra tota obrigescunt, flecti tamen posse digitos (64). Cuncta allata symptomata remissiones, et exacerbationes agnoscunt, quae ultimae praecipue spasmo cynicô, risu sardonico, palpebrarum constrictione, fronte cor-

(59) SAUVAGES l. c.

(60) BAUMER (l. c.) immerito contenderat, delirium ad communia tetani symptomata pertinere.

(61) J. P. FRANK in puero novem annorum.

(62) RICHERAND *Nosographie chirurgicale. Paris.* 1812.

(63) SPRENGEL l. c. p. 601.

(64) SPRENGEL l. c. p. 600.

rugata, doloreque cardialgico aucto insigniuntur (65), ac a minimo vel movendi, vel loquendi conatu, nec non ab animi pathemate provocantur (66). Declinante morbo, aeger pruritum ad spinam dorsi, ac sensum liquidi inter scapulas ad os sacrum usque depluentis persentit (67). Caeterum symptomata vario ordine sensim, et gradatim imminuuntur, donec sudor universalis, isque calidus convalescentiam adducat. Re male procedente, paroxysmi ad se invicem accedunt, remissiones evanescunt, ac sudor frigidus cum convulsionibus vitae finem imponunt. Generatim curriculum morbi quinque, vel sex dierum spatio terminatur; potest tamen vel ad plures hebdomadas, quin imo ad plures menses protrahi.

Symptomata trismi infantum.

4. Recens natus inter tertium, et sextum a nativitate diem, ubera avide quaerens, ab oris constrictione sugere impeditur, ac solum pauculum illud laetis, quod nutrix instillat, ad stomachum libere deducit. Oculi turbi, lacrymantes, et fixi evadunt. Pupilla dilatata. Vagitus in

(65) Bang Prax. med. p. 349.

(66) Callisen principia systematis chirurgiae hodiernae. Petrop. 1800 Vol II. p. 124.

(67) Pinel *Nosographie philosophique. Paris.* 1811. *Vol.* 3. p. 174.

lamenta permutantur. Respiratio cum angustia, et sibilo absolvitur. Pulsus valde creber, et parvus. Facies collabitur. Musculi mandibulae inferioris obrigescunt, zygomatico, massetere, temporali, et pterygoideo valde contractis, et tumentibus; mandibula inferior ad superiorem attrahitur, labia ita coarctantur, ut nec haec, nec maxillam diducere queat. Interdum et immobiliter apertum servatur, musculis mastoideis, sterno, et mylohyoideis valde contractis (68). Obrigescit etiam lingua, pharynx constringitur, ut nullo modo vel salivam spumam coram ore efformantem aegrotulus deglutire possit. Abdomen inflatur, et alvus durissima. Accedunt spasmi, livor cutis, rigor musculorum colli, et dorsi, atque miser vel tetano correptus, vel suffocatus, praeeunte quandoque lucido intervallo, moritur.

Autopsia cadaverum.

5. *Cadavera* tetano, et trismo peremtorum obtulerunt ecchymoses in superficie corporis externa, musculos tumidos, lividos, instar carnis assatae friabiles (69), sanguinem extravasatum in encephalo (70), cerebrum oppletum (71), verte-

(68) Sprengel l. c. p. 602.

(69) Richerand l. c.

(70) Bang in Act. Reg. Soc. med. Havn. Vol. 3. p. 126.

(71) Larrey l. c. Reid in *transact. of the association of*

brarum colli cariem (72), meninges medullae spinalis sanguine turgidas cum sero in specu vertebrali (73), nervos inflammatos (74), saltem laesos in vulnere tetanum excitante (75), inprimis si gangraena nervorum velamenta aggrediatur (76): nervum vagum sinistrum ad oesophagum ossificatum, aculeatum (77): glandulam trachealem ossificatam, prope eam (78), ossiculum pungens ex glandula indurata enatum, et in nervum intercostalem adactum (79), ossiculum nervum infraorbitalem laedens (80), inflammationem laryngis (81), ossificationem

physicians etc. in Ireland. Dublin. 1817. *Vol. I.* Schneider l. c. p. 54.

(72) Act. Nat. Cur. Vol. II obs. 98.

(73) Reid l. c.

(74) Walther *Abhandl. aus d. Gebiethe d. Medecin, besond. Chirurgie u. Augenheilkunde.* 1. *B. Landshut* 1810.

(75) Jacobi in Hufeland's *journ.* 15 *B.* 4. *St* p. 74.

(76) Michaelis v. Arnemann's *Magazin.* 1. *B.* p. 387.

(77) Meyer *Samml. med. Beobachtungen.* p. 671.

(78) Vetter *Aphorism. aus d. pathol. Anatomie.* 1. *Th.* p. 131.

(79) Observatio Patris mei in puero.

(80) Altera observatio Patris mei in puero, qui a lapide impacto contusionem ad os maxillae superioris perpessus est, et ex tetano post triduum decessit.

(81) Coxe in Philadelph. med. museum. Vol. I. N. 1. p. 57. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 22. *B.* p. 252.

pleurae (82), abscessum pulmonis sinistri cum diaphragmate concerti (83), cor rigidum (*)..

§. LXVI.

CAUSSAE.

Caussae praedisponentes.

1. Praedisponunt ad tetanum, et trismum regio calida (84), maritima (85), aër corruptus,

(82) Meyer l. c. p. 676.

(83) Horologiarius in laboribus officii sui perficiendis instrumentum ferreum acutum inter costam sextam, et septimam lateris sinistri sibi in cavitatem pectoris intrusit. Extracto licet instrumento laedente, peripneumonia sputo cruento stipata secuta est, huncque phthisis pulmonalis, quo morbo jamjam conclamato in nosocomium civicum Vindobonense an. 1798 illatus curae meae commissus est. Praeter consueta nefandae aegritudinis symptomata, *singultus*, praesertim post pastum, urgebat. Ultima vitae hebdomade aeger de rigore colli conquerebatur, quem triduo ante mortem *opisthotonus* secutus est. Simile exemplum in phthisica Vilnensi observavi. Affectio nervi phrenici haec phaenomena perbelle explicat.

(*) Larrey *Relation de l'expédition de l'armée en Egypte Vol. II.* p. 45.

(84) Cfr. l. c. in §. LXIV. 2. tetanum, et trismum haud raro in Italia, rarius in Germania, et rarissime in Rossis vidi. Frequentissime obveniunt post operationes chirurgicas in climatibus calidis Dazille *obs. sur les maladies des climats chauds* etc.

praecipue nosocomiorum (86), cubiculorum infantilium, puerperarum, decubitus supinus, diuque protractus (87), et mala corporis nutritio (88).

Caussae excitantes.

2. Excitatur tetanus, et trismus utplurimum a vulnerationibus, maxime iis, quae cerebro, medullae spinali, nervis (89), musculis, tendinibus (90), aponeurosibus (91), et articulis (92) infensae sunt: et a partium vulneratarum medendi ratione nimis irritante (93). Sic tetanus, et trismus adultorum (94), observatus est a vul-

(85) Bajon l. c. aliter sentit Dazille l c.

(86) Theden *neue Bemerk. u Erfahrungen.* 1. *B. N.* 24.

(87) Ex Cap. I. §. III. 6. elucet decubitum supinum, diurnum morbis columnae vertebralis favere, moxque infra demonstrabitur, tetanum saepe ex affectione medullae spinalis proficisci.

(88) Steegmeyer in *Abhandl. d. K. K. Josephs-Akademie* 2. *B.* p. 418.

(89) Puncturam nervorum tetanum excitare jam Aretaeus (Acut. L. I. C. 6) animadverterat.

(90) Dufouart *analyse des blessures d' armes à feu.* 2. *Part.*

(91) Odier *Manuel de médecine pratique.* p. 189.

(92) Larrey l. c.

(93) Lesaive l. c.

(94) De trismo recens natorum mox infra specialim sermo erit. (Animadverto praeterea, citationes simplices hic tetanum respicere; nam ubi caussa allata *trismum* producit, in parenthesi id citationi additur).

nere frontis (95), capitis (96), musculi temporalis (97), faciei (98), oculi (99), a laesione maxillae sub extractione dentis (100), a dentium peregrinorum (1), vel artificialium (2) insertione, a dentitione difficili (3), ab expressione parvi steatomatis sub mento (4), a perforatione auriculae (5), a violentia ossibus nasi illata (6) a laesione infra cervicem (7), a setaceo nuchae (8), a dorsi ictu (9), et levi vul-

(95) La-Billardiere *Reise nach d. Sudmeer.* 2. *Th.* p. 194. Ploucquet Repert. art. Tetanus.

(96) Fabr. Hildanus Cent. V. obs. 9. Steidele *Samml. v. Beobachtungen. N.* 2. 11.

(97) Haller bibl. chirurg. Vol. I. p. 267.

(98) Wright in *medical obs. and inquiries. Vol.* 6. *Journ. de méd. continué. T. XVIII.* p. 195.

(99) Nov. act. Nat. cur. Vol. I. obs. 53. Geach in *Phil. Transact. Vol.* 53. p. 254. (trismus). Ab extirpatione oculi (trismus) describitur in *Salzb. med. chir. Zeitung* 1791. 13. *B.* p. 220.

(100) Rush in *Transact. of. Philadelphia. Vol. I. P. I. N.* 3. (trismus).

(1) Lupin apud Ackermann l. c. p. 71. (trismus).

(2) Manget in *med. Comment v. Edinb.* 1. *B.* p. 355 (trismus). Odier l. c. p. 189.

(3) Hufeland *Bibl.* 3. *B.* 2. *St.* p. 47. 66.

(4) Andree in *mem. of the med. Soc. of Lond. Vol.* 6. *App.*

(5) Hufeland *Journ.* 23. *B.* 3. *St.* p. 210. (trismus).

(6) Penada in *memorie della Soc. Italiana, Vol.* 10. *N.* 2.

(7) Hippocrates 'Επιδημ L. V. N. 47.

nere (10), a lapsu super lumbos (11), a concussione spinae (12), a verberibus tergo inflictis (13), a *colli* vulnere (14), a spina piscis in larynge (15), a castanea in pharynge (16), a mammae extirpatione (17), a dilaceratione musculi pectoralis magni (18), a laesione scapulae (19), ab operatione tumoris subaxillaris (20), ab illa empyematis (21), ab umbilici vulnere (22), ab herniotomia (23), ab abortu

(8) VValther *Abhandl.* 1. *B.* p. 324. (trismus).

(9) Lupin hist. morborum difficilium. N. 49.

(10) Portal *Cours d'Anatomie méd. T. IV.* p. 267.

(11) VVroblewski in *Pamietnik Towarzystwa Lekarskiego Wilenskiego. T. II.*

(12) Stoll ratio medendi. Vol. I. §. 298.

(13) VVroblewski l. c. (una ex tetani caussis inter milites).

(14) Binninger Obs. Cent. 4. N. 75.

(15) Larrey l. c. et *Abh. f. pr. Aerzte.* 22. *B.* 1. *St.* p. 22.

(16) Guattani de aneurysmatibus (trismus).

(17) Boerhaave Praelect. de morb. nerv. T. I. p. 70. Schmucker *VVahrnehmungen.* 2. *B. N.* 6. Klein *chir. Bemerk.* p. 252. (trismus). Bruckmann in Horn's *Archiv f. med. Erfahrung.* 1811. *Jun. p.* 1. (trismus).

(18) Dupuis in *Act. de la Soc de Lyon.* 1801.

(19) Elser in *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1807. p. 23.

(20) Mursinna *Journ. f. d. Chirurgie* 1. *B* 1. *St.* p. 112. 126.

(21) Lefaucheux in *journ. gén. de méd. T.* 21. p. 61. (trismus).

(22) Bajon in *journ. de méd. T.* 30. p. 408.

(23) *Breslauer Samml.* 1719. 1. *B.* p. 93. (trismus). Cal

(24), partu (25), castratione (26), ab apertione bubonis syphilitici (27), ab illius erosione per calcem vivum (28), a vulnere sclopetario glutaeorum (29), a luxatione pollicis (30), ab acu brachio infixa (31), a manus amputatione (32), ambustione (33), ex morsu illius a muliere irata (34), a venaesectione (35), post operationem aneurysmatis

LISEN in Act. Reg. Soc. med. Havn. Vol II. N. 1. (trismus, dum omentum cum caustico tostum fuerat). HEY *prat. obs. chap.* 3. (trismus).

(24) ARCHIGENES apud AETIUM. Tetr II. L. 2. C. 39.

(25) FORESTUS L. X. obs. 112. (trismus). *Breslauer Samml.* 1726. 2. *B.* p. 632. (trismus).

(26) CAVALLINI *collezione di casi chirurgici. T.* 2. MORAND *vermischte Schrift.* p. 341. MURSINNA *journ. f. die Chirurgie.* 1. *B.* 1. *St* p. 124. SABATIER *in mém de l'Instit. nat. des sciences. An. VI.* p. 179. (trismus). PLENK *Samml. v. Beobacht.* 2. *B.* (trismus).

(27) STOLL rat medendi. Vol. I. p. 297. (trismus).

(28) BALDINGER *journ* 20. *B.* p. 42. (trismus).

(29) WILD in LODER's *journ. f d. Chir.* 4 *B.* p. 471.

(30) HIPPOCRATES l. c N. 74, 75, 76.

(31) HOSSAK in *med. Repository.* 1800. v. KUHN *Repert.* 4. B. p. 635.

(32) BELLOT in *journ. de méd. continué Vol.* 2. p 416.

(33) BONHOMME in *recueil périodique T. X.* p. 162.

(34) Select. med. Francf. T. II. p. 147.

(35) FORESTUS L. X. obs. 118. SCHENK obs. L. I. N. 250. BENEVIENUS de abditis morb. caussis. C. 48. DE LA ROCHE in *journ. de méd. T.* 40. p. 213.

tis brachii (36), ab indice contrito (37), a contusione primae phalangis digiti minimi (38), post laceratum (39), abscissum digitum (40), a levissimo illius (41), et brachii (42) vulnere, a pedis contusione (43), a clavo (44), vel festuca (45) pedi infixa, a calcis vulnere (46), a fractura tibiae (47), patellae (48), ab inci-

(36) Callisen in Diss. de vulneribus arteriarum in genere. Havn. 1786.

(37) Boisterset in *journ. de méd. continué. Vol.* 5. p. 103.

(38) Elser l. c. p. 18.

(39) Matussiere in *journ. de méd. Vol.* 14. p. 453.

(40) Fabr. Hildanus Cent. III. obs. 94.

(41) Farr in *med. Bemerk. u. Untersuchungen.* 4. *B. N.* 7.

(42) Henckel *N. Anmerkungen.* 2. *B.*

(43) Morgagni de sede et causs. morborum Epist. LIV. art. 49. Siebold *Chiron.* 1. *B.* p. 329.

(44) Nov. Act. Nat. Cur. Vol. I. obs. 6. Bellot l. c. p 415. (plantu pedis). Clarkson in *transact. of. Philadelphia. Vol. I. P. I. N.* 5. Cotlomb *med. chir. Werke. obs.* 30. *Journ. de méd. T.* 58. p. 57. Matussiere l. c. p. 462.

(45) Nov. Act. N. C. Vol. V. obs. 40. *Breslauer Sammlung.* 1718. 2. *Th.* p. 1896. (lignea), l. c. Boisterset p 102. (festuca vitri plantam pedis vulnerans). Cobghicham in *mem. of the med. Soc. of. Lond Vol. II. N.* 11.

(46) Brown in *med. Repository. Vol.* 4. *N.* 4. *Art.* 2.

(47) Chavasse in *med Comment. v. Edinb.* IX. p. 84. Cfr. Haen rat. medendi. P. VI. C. 4. § 9. Hochstetter Dec. V. C. 6. Vimont in *Recueil périod. de la Soc. de méd. de Paris. N. XXIX.*

(48) Langenbeck *Bibl. f. d. Chirurgie.* 3. *B.* p. 64.

sione pedis gangraenosi (49), a pernionibus pedum sphacelatis (50), ab operato circa genu tumore cystico (51), a genu laesione (52), a laesione tendinum pedis (53), inprimis Achillis (54), a fractura cruris (55), femoris (56), pedis (57), a morsu viperae (58), crotali horridi (59), galli (60), canis (61), et animalium rabidorum (62). Quae singulae laesiones eo facilius tetano, et trismo ansam porrigere solent,

(49) Hoppengaertner in Hufeland *journ.* 1. *B.* p. 550.

(50) Stoll rat. medendi. Vol. I. p. 297. (trismus).

(51) Buisterset l. c. p. 104.

(52) Mucke l. c.

(53) Chalmers *on the weather and diseases of Southcarolina* p. 23.

(54) Bilguer *Wahrnehmungen* p. 489. (trismus).

(55) Parkinson in *med. chir. Transact. by the med. and chir. Soc. of London. Vol. II.* p 23.

(56) Winslow in Collect Soc. med. Havn. I. Vol. N. 35.

(57) Maunoir in *journ. de méd. continué. T.* 18. p. 195. (trismus).

(58) Alexander in *Comment. v. Edinb. II. Dec.* 4. *B.* pag. 46. (trismus).

(59) Massie *experimental inquiries into the properties of the polygala Senega.* v. Valentin l. c. p. 139. (trismus).

(60) Ephem. Nat. Cur. Dec. III. An. 3. obs. 107. (trismus).

(61) Fritze in Horn's *Archiv. f. med. Erfahrung.* 1816. p. 304. (trismus).

(62) Rossi in *mém. de l'Acad. des sciences de Turin. T.* 6. (trismus).

quo magis cum indicatis caussis praedisponentibus conveniunt, aut cum aliis caussis excitantibus (quae et per se affectiones tetanicas excitare valent) societatem ineunt. Hujuscemodi sunt refrigerium (63), praecipue susceptum dormiendo super solum humidum (64), flumen pervadendo (65), vel sub actu submersionis (66), insolatio (67), aestuatio (68), menstrua aberrantia

(63) Riverius, Bontius, Rush, Wright, Bajon, Chalmers, Larrey, etc. etc. Ex mamma cancro aperto laborante refrigerata trismus describitur in *the Lond. med. and phys. Journ.* 1818. *Novemb.*

(64) Avicenna l. c. C. 8

(65) Auditor quondam meus Dr. Meyer, an. 1817 die 21 martii emprosthotonum in duobus fratribus vidit, quorum natu major 17 annos, minor 14 numerabat. Rustici hi lignis in aliena sylva caedendis, et colligendis intenti, ac profuso sudore madidi, çum a custodibus nemorum deprehensi, et prosecuti fuerint, fugam tentando ad rivulum perducti illud pervadere debuerant. Quo superato cum cursum renovaverint, natu minor circiter quinquaginta adhuc passus, major vero centum fere absolvit, ad quam metam perducti veluti exanimes, et emprosthotono correpti humum prosternebantur. (*Pamie tnik Towarzystwa med. Wilenskiego T. II.*).

(66) Hawes *Abhandlhungen der Lond. K. Gesellschaft zur Rettung Verungluckter und Scheiuodter* p. 145.

(67) Wrigth in *medical observations and inquiries Vol.* 6.

(68) Currie in *memoirs of the med. Society of London. Vol.* 6. p. 147.

(69), epistaxis suppressa (70), ira (71), terror (72), datura stramonium (73), cicuta aquatica (74), opium (75), nux vomica (76), mercurius (77), vitia gastrica (78), vermes intestinales (79), ulcus siccatum (80), zoster fugatus

(69) Bierling, medicus, p. 735., Boenneckeb *Franck. Samml.* 6. *B.* p. 21. *Edinb. Versuche u. Bemerkungen.* 5 *B.* p. 48.

(70) Carron in *journ. général de méd T.* 28. p. 366.

(71) Eph. Nat. Cur. Vol. II. obs. 158. (trismus).

(72) Bierling l. c p. 735 Hansa in Hufeland *journ. der pr. Heilk* 2. *B.* p. 370. Piderit *prakt. Annalen* 2. *St.* p. 206. Rasel *journ. de méd. T.* 75. p. 421.

(73) Kaaw, Boerhaave, impetum faciens p. 282.

(74) Wepfer histor. cicut. aquat. p. 7. 8. (trismus).

(75) Delacroix in *journ. de méd T.* 39. p. 313. (trismus). Meglin in *journ. de médec. continué* 1810. *Nov.* p. 359 Valentin l. c. p. 140.

(76) Sub illius usu saltem rigiditatem tetanicam extremitatum paralyticarum vidi, observaruntque alii.

(77) Act. Nat. Cur. Vol. II. obs. 158. (trismus). De Haen rat. med. P. X. C. 4. N. 7. (item) Observ. clin. in Nosocom. Warsow. Fasc. II. p. 58. (item). Carron in *journ. général de méd.* 1811. *juin* p. 133.

(78) Bartholinus hist anatom. Cent. III. hist. 24. (ab anguilla comesta). Michaelis *méd. pract. Biblioth* 1. *B.* 2. *St. Anhang.* Gay in *journal de méd. par* Corvisart 1812. *Sept.* (ingesta uimia).

(79) Schenk Obs. I. III N 20. Heister *Wahrnehmungen.* 1. B. p. 172. *N.* 372. Laurent *mémoire clinique sur les tétanus des blessés Strasb. An. V.*

(80) Taranget in *journ. de méd. T.* 87. p. 341.

(81), erysipelas retropulsum (82), et febres (83). *Trismus, et tetanus recens natorum* a variis caussis derivandum. Prima omnium *impuritas atmosphaerae*; est enim trismus, et tetanus recens natorum morbus inter nationes semicultas (84), nec non inter inferiores civium ordines (85) maxime obveniens. Communissimus quondam erat trismus inter infantes judaeos Vilnenses (86) utriusque sexus, nunc autem, quo tempore *incipiunt* puritati magis studere, ac cubicula ampliora inhabitare, morbus de die in diem rarior evadit. Nullum cum *circumcisio-*

(81) Henke in Horn's *Archiv f. med. Erfahr.* 2. B. p. 30.

(82) Collin obs. circa morbos acutos et chronicos. P. IV. C. 4. Cas. 6 (trismus).

(83) Hippocrates Ἐπιδημιῶν VII. Autenrieth ad Rush *Beschreibung d. gelben Fiebers.* p. 465. Hoffmann Consult. Cent. I N. 55. (trismus). Cfr. *journ. de méd. continué. T.* 37. p. 182.

(84) Barbados (Hillary), Cayennae (Bajon), in Carolina meridionali (Chalmers) et in Islandia omnes infantes insulae islandicae Westmann-Eyer trismo (vulgo *Ginklope*) perire: ita ut incolae non aliter, quam per advenas resarciri possint, narrat Sir George Steward Mackenzie (*Reise durch die Insel Island im Sommer* 1810. *Weimar v. Anhang*).

(85) E. c. Galliae meridionalis (Baumes), in Hispania (Andreas). Cfr. Schneider l. c. p. 718.

(86) Sic testatur medicus Vilnensis senex Dr. Liboschitz.

nis opere in nexum agnoscit, cum sine discrimine sexus, et ante octavum diem, quo tantum illa operatio in pusionibus institui solet, obveniat. Caeterum laesiones corpusculi tenerrimi pusionum posse trismum excitare, illorum docent testimonia, qui ut caussis hujus morbi *compressiones capitis sub partu* (87), *frenuli, et linguae lacerationem* (88), et *funiculi umbilicalis laesionem*, et *ligaturam incongruam* (89), et *putredinem* (90) incusant. Errant vero caussas istas exclusive stabiliendo (91); experientia

(87) Schneider l. c p. 16.

(88) « In modum, quo obstetrices nostrates post partum cum prolibus procederent, inquirens, mox expertus sum: quod, usu hac in civitate (Tergesti) ambiguo, insciae illae mulieres recens nati infantis ori digitum unguibus armatum inferre, et *linguae frenulum cum impetu lacerare solent*, credentes nimirum quod absque tali auxilio nec ubera sugere, nec verba quondam articulate proferre puer valeret ». Reuss apud J. P. Frank Interpr. Clin. l. c. Reussii opinionem jam Patuna defenderat. (l. c.)

(89) La Fosse *Avis aux habitans de St. Dominique*. Bertram in *Transact. of Philadelphia Vol. I. N.* 22, 25. Morand *Vermischte Schriften*. 2. B Rahn *Magazin* 3. B. 1. *St.* Colles *Report of the R. infirmary of Dublin.*

(90) Nottbeck Diss. de tetano recens natorum. Goett. 1793.

(91) Hoc de respectu J. P. Frank Reussii opinionem, et Labutt illam Collesi omni jure refutant (v. Labutt in *the Edinb. med. and surg. Journ. April* 1819. p. 216.). Interea veritas in medio latere videtur.

enim multiplici edocti sumus, trismum recens natorum quoque a *refrigerio*, e. c. si puerperae curandae gratia, exclusus foetus negligatur, si S. Baptisma in Ecclesia nimis frigida, aut cum aqua gelida fiat (92), et maxime per balnea pusionum in cubiculis frigidis peracta (93), ortum ducere. Forte *Tergestum*, aliaeque urbes maritimae ob id trismum infantilem frequentius exhibent, quod praeprimis mutationibus temperaturae, iisque repentinis admodum, subjiciuntur (94). Praeterea nec *fumus* in *tu-*

(92) Mauriceau *Obs. sur la grossesse et l'accouchement. T.* 2. *obs.* 422. Brouzet *de l'éducation méd. des enfans.* Cf. J. P. Frank *System e vollstand med. Polizey.* 2. B. p. 215. Ploucquet *Abhandl. ub. die gewaltsam. Todesarten.* 2. *Aufl* p. 380. *Delle numerose morti dei bambini, dissertaz. acad* dal St. Verardo Zeviani. Roose *Beytr. z. offentl. u. gerichtl. Arzneyk.* 1. *St.* 1798. p. 1., 20. Schneider op. c. p. 19.

(93) Hanc meam opinionem Dr. VVroblewski carissimus quondam meus auditor, nunc medicus Vilnensis laudatus plurimis observationibus propriis nuper confirmavit.

(94) « A solo quidem aëre maritimo trismum endemicum sub coelo calido produci minus est probabile (Dazille l. c.); sed cum a tergo saxoso fere igneo, et a splendente maris unda, solis radii unum quasi in punctum undique circumscriptum concentrentur, *aërisque magnae simul vicissitudines conspirent*, nil nobis ad tetanum, vel spasmum maxillae in tenerrima nascentis hominis aetate producendum, deesse videtur ». J. P. Frank l. c. p. 378.

guriis nigritarum (95), nec *moeconium* (96), nec *ira gravidarum* (97) ex aetiologia trismi recens natorum excludi debent.

Caussa proxima.

3. Hypothesium circa tetani, et trismi *caussam proximam* curiosi SPRENGELIUM (98), et STUTZIUM (99) adeant. Ni fallimur, ex stimulo systematis nervosi partem unam, alteramve continuo irritante, musculi inde dependentes morbose contracti voluntatis imperio subtrahuntur, donec vel stimulus ille cesset, vel exhausta tum sentiendi nervorum, tum sese contrahendi musculorum facultate, mors ingruat. Stimulus musculorum morbosam contractionem efficiens variae plane indolis esse videtur; si enim ex sectionibus cadaverum, et ex consideratione caussarum excitantium judicare licet, accusandae sunt: 1.° res *inflammationem* pulpae nerveae, vel meningum, aut saltem *congestiones cruentas* circa has partes excitantes, e. c. laesiones externae, corpora peregrina in corpus

(95) CLARKE *on the yellow fever Append.*

(96) PELARGUS *med. Jahrgange.* 3. B. p. 290. CHALMERS, RUSH l. c.

(97) SCHNEIDER l. c. p. 24, 28.

(98) Op. c. p. 606. §. 524.

(99) Op. c.

humanum intrusa, vitia gastrica, vermes, rheuma, arthritis, metastases, plethora; 2.° *effectus inflammationum*, ut liquores extravasati, abscessus, ossificationes etc., et 3.° *stimuli principium vitae exhaurientes*, e. c. venena vegetabilia, animi pathemata violenta etc., quae singulae noxae eo citius aegrotum praecipitant, quo minus pabulum vitae ab aëre puro, cibisque nutrientibus suppeditatur. Sed properemus ad diagnosin.

§. LXVII.

DIAGNOSIS. PROGNOSIS.

Difficilis confusio.

1. Characteres tetani, et trismi ita expressi sunt, ut, si *indurationem texti cellulosi*, *catalepsin*, et quandoque *rabiem caninam* excipiamus (100), cum nullo alio morbo confundi

(100) De hoc argumento plurima in capite de rabie canina (P. IV. Vol. II. Sect. II); interea sequens observatio sufficiat. Die 3 augusti 1808 ad pauperrimam feminam finem suburbii, *Zarzecz rowne pole* dictam, inhabitantem, cujus infans initio mensis julii ejusdem anni ex rabie canina cum hydrophobia defunctus erat, accersitus fui. Mater nunc trismo cum sensu constrictionis ad guttur, et tensionis ad nucham, non sine opisthotoni ingruentis indiciis, a triduo laborabat. Porrectum quidem potum hibere

possint. Quis enim *rheumatismum acutum universalem* (1), ob id, quod aeger statuae instar decumbere cogatur, pro tetano habere posset, cum immobilitatis caussa hic evidenter in statu inflammatorio articulorum, et musculorum locata sit? Quisne cum trismo confunderet impeditam facultatem maxillam inferiorem diducendi ex adhaesione morbosa interioris parti genarum cum gingivis post cavitatis oris, praecipue mercurialem (*)?

Distinctio tetani ab induratione textus cellulosi.

2. *Induratio textus cellulosi* (2) differt sequentibus a *recens natorum tetano* (3).

Induratio textus cellulosi.	*Tetanus recens natorum.*
1. Rigiditas in *cute*.	1. Rigor in *musculis*.

non poterat at non abhorrebat. Et aëris afflatum non solum non timebat, sed quaerebat potius. Nec a propria prole, nec ab animali rabido morsa erat. At vero ante duas hebdomadas a contusione vulnus ad crus sinistrum accepit. Post paucas horas obiit. Num ex rabie canina? num ex simplici trismo, ulceris cruris effectu? Fere ultimae adhaererem opinioni.

(1) P. I. Vol. II. C. XLIV. §. CLXXXIV. 2.

(*) *Trismus capistratus* Sauvagesii. Hujus generis sic dictus trismus, quem Hazon post salivationem descripsit, fuisse videtur. (*journ. de méd. T. XIV.* p. 249.).

(2) L. c. C. XLIII.

(3) Lodemann in Hufeland's *journ.* 1810. 10. *St.* p. 57.

2. Cutis partibus adjacentibus adeo firmiter adhaeret, ut *moveri haud possit.*	2, Cutis super musculos *moveri potest.*
3. Articuli membrorum *flecti possunt.*	3. Articuli membrorum *flecti non possunt.*

Caeterum quam olim hos inter morbos affinitatem statuimus (4), cuique dein renunciavimus (5), hanc iterum revocamus; eadem enim caussa, quae, dum nervos systematis dermoidei afficit, indurationi textus cellulosi ansam porrigit, haec, dum nervos systemati musculorum dicatos aggreditur, tetanum generare videtur; de quo argumento mox plurima infra.

De catocho Galeni, *et distinctione a catalepsi.*

3. Galenus morbum, qui tetani rigiditatem imitatur, sub nomine *catochi* statuit. Teste Sauvagesio (6), differunt hi morbi inter se 1.° quod catochus chronicus sit, et diuturnus, tetanus vero acutus, et 2.° quod in catocho nulla pectoris vehemens agitatio, et respirandi difficultas observetur, quae magna est in tetano. Si vero perpendamus, Galenum dixisse (7):

(4) *Reise nach Paris, London etc.*

(5) Op. praesentis l. c. §. CLXXX. 3.

(6) Class. morb. IV. Ordo II. VIII.

(7) Comment. in Prorrhet. Hippocr.

« jacebat studiosus quidam veluti lignum rigidus , et extensus , *oculis apertis immobilibus, obscure audiebat , et aphonus erat* », eo magis suspicio, aegrum potius catalepsi, quam tetano laborasse oritur ; cum ex Fehr (8) audimus , malum illud periodice recurrisse. Praeter periodicum autem recursum, catalepsis a tetano et in eo differt , quod ibi membra ad omnes inflexiones recipiendas, conservandasque idonea sunt (9), hic autem plane rigida.

De origine tetani et trismi.

4. Si perpendamus , paris quinti nervorum *cerebri* ramum tertium musculis maxillae inferioris prospicere , laesionesque *capitis* saepe trismum , et tetanum gignere ; dubitare haud licet, hujusmodi morbos *originem encephalicam* quandoque agnoscere. Huc potissimum trismus recens natorum , trismus tetani nunciis, et socius spectare videntur. Enim vero cum paris quinti nervorum cerebri ramus secundus radicem nervi intercostalis largiatur, propagatio affectionis tetanicae a maxilla inferiori per universum corpus facile intelligitur. Ex altera vero parte quoque elucet, quantum irritationes *plexuum nervorum abdominalium* per vermes ,

(8) Collect. academ. T. III. p. 456.
(9) P. II. Vol. I. Sect. I. C. XIV. §. LIX.

vitia gastrica, herniotomiam, vulnera abdominis, et extremitatum, praecipue inferiorum (nexum tantum cum plexibus mesentericis, et solari alentibus (10)) ad morbos, de quibus sermo est, excitandos conferre debent. Quamobrem et *tetanum, trismumque originis abdominalis* statuimus, quin cum CROSSIO hos morbos in genere ex affectione ventriculi, et illius nervorum derivemus (11). Communissima caeterum origo tetani, praesertim opisthotoni, et emprosthotoni *medulla spinalis* est; quam opinionem et REID (12) defendit. Neque id mirum, si in memoriam revocemus, quod nervi, qui musculis cervicis, dorsi, lumborum, abdominis, et extremitatum provident (13), quique maximam in indicatis morbis scenam ludunt, exclusive fere a medulla spinali proficiscuntur. Cum *nervi systematis cutanei* ex eodem fonte pullulent, verisimile est, *indurationem textus cellulosi* (morbum non semper recens natorum (14))

(10) C. XII. §. LXII. N. 5.

(11) *The Lond. med. and phys. Journ. publish. by* FOTHERGILL. 1817. *Jan.*

(12) Ibidem.

(13) C. I. p. 1. 2.

(14) « Adolescentula Neapolitana an. 1752 cutim colli, dein faciei, demum totius corporis sibi indurari sensit ita, ut corium siccum, vel corticem ligneum firmitate aemularetur,

quoque ex affectione medullae spinalis emanare, atque eum tetano originis spinalis maximam alere affinitatem. Differre enim videntur solum in eo, quod in induratione textus cellulosi *nervi systematis cutanei*, in tetano vero *nervi systematis musculorum* patiuntur. Posse vero nervos hujusmodi *separatim* affici, phaenomenon, cujus in tractatu de paralysi mentionem injecimus (15), docet, videlicet quod nunc sensus sine motu, nunc motus sine sensu amitti possit. Postremo extat tetanus, cui *affectio singulorum nervorum* ortum praebet, affectio scilicet, quae ex vulneribus, ulceribus systematis dermoidei, partiumque subjacentium, nec non ex suppressione operis transpirationis, secretionum habitualium in cute gignitur: sicuti enim affectiones medullae spinalis, quae *originem* nervorum systematis dermoidei, et musculorum laedunt, tetanum excitare valent, ita etiam affectiones cutis, et musculorum, quae *fini* nervorum spinalium infensa sunt. Dubitare etenim haud licet, similem plane nexum inter centrum, et peripheriam, quam inter peripheriam, et

anno aetatis decimo septimo nondum erat menstruata, caeterum sana ». Curzio, *raro e stravagante morbo*. v. Sauvages Nosol. morb. Class. IV. Ordo II. VIII. 3. Catochus cutaneus.

(15) Cap. XII. §. LX. N. 2.

centrum exstare. Caeterum per se patet, tetanum, et trismum ex affectione singulorum nervorum, vel abdominis ortum semper, vel ad *encephalicum*, vel ad *spinalem* pertinere, cum illorum morborum ortus, quin cerebrum, aut medulla spinalis afficiatur, nequidem cogitari possit. Quae singula si colligantur, apparet, tetanum, et trismum esse originis modo *encephalicae*, modo *abdominalis*, modo *spinalis*, modo *nerveae*. Quibus speciebus eritne et altera addenda, tetani scilicet ex vitio, ut dicunt, dynamico *totius* systematis nervosi pullulantis? Quoniam plurimae caussarum, quae *partem* systematis nervosi afficiunt, e. gr. plethora, rheuma, inanitio, venena etc. et *totum* afficere possint, neutiquam intelligimus, cur tetani ex affectione *universi* systematis nervosi emergentis existentia neganda foret.

De indole tetani, et trismi.

5. Interea tetanus, et trismus freqnentissime ex vi *parti* systematis nervosi illata oritur *traumaticus* dicendus. Mirum est, effectum hic caussam sero admodum sequi; constat enim, tetanum, et trismum post laesiones non illico, sed plerumque vulneribus jam jam sanationem attingentibus ingruere. Quamobrem a multis potius rerum positiones accidentales, (aër no-

socomialis (16), diaeta stricta, frigus vulneribus deligationis tempore admissum, humorum ex protracta suppuratione, vel ex haemorrhagiis jactura, vis dolorum, timor operationum chirurgicarum, et mortis), quam laesiones systematis nervosi accusantur. Nec ipsa *vulnerum sanatio* hic praetervidenda est; ni enim fallimur, omne, quod diu apertum manserat vulnus, inprimis si abunde suppuraverit, dum derepente dein sanetur, suppressae excretionis habitualis culpa nervis injuriam infert. Sic quantum vulneris a canis rabidi morsu excitati diu protracta suppuratio nervis prospiciat, et evolutioni hydrophobiae rabiosae obstet, neminem latet. Praeterea, si aeger vulneratus antea quadam labe, e. c. syphilide, arthritide mulctatus fuerit, nonne expectandum, vulnus characterem simplicem amittere, illum labis latentis induere, summasque in cura cautelas exposcere (17)? Praeter traumaticum et *inflammatorium*,

(16) Legi meretur Sprengel l. c. p. 605.

(17) Tetanus syphiliticus Riverii obs. 10. v. Sauvages Nosol. method. Morb. Class. IV. Ord II, VII. « D. Bollos militaris abscissionem brachii ex ictu tormenti bellici vulnerati passus erat, *cicatrice obducta* convulsiones experiebatur, quibus caput versus partem dextram, et mandibulam frequenter agitabat ita, ut lintea continuo intra dentes habere cogeretur. D. Aiman ex male sanata olim gonorrhoea

rheumaticum, *arthriticum*, *gastricum*, *nerveum*, et *periodicum* stabilimus *tetanum*, et *trismum*. *Tetanus*, *et trismus inflammatorius*, *rheumaticus*, *arthriticus* (18) saepe nil aliud, nisi *effectum inflammationis* sive *cerebri*, sive *medullae spinalis*, sive *nervi* (19), sive *stomachi* (20) sistunt. Docent id febris, dolorum praesentia, autopsia cadaverum, aetiologia, et medendi ratio. *Tetanum*, *et trismum gastricum* pro consensualibus habemus. Nomine *tetani*, *et trismi nervei* illam designamus speciem, quae ex vitio idiopathico universi systematis nervosi constante (21) pullulat, aut saltem, quae tale vitium socium agnoscit. Patet hinc, *tetanum*, *et trismum traumaticum* quodammodo et ad

virus syphiliticum in ejus sanguine latere ita, ut, cum irrita fuissent caetera auxilia, imo iterata amputatio, demum adhibito litu mercuriali, et ptyalismo excitato, aeger ab illis convulsionibus immunis evasit. »

(18) De Haen rat. medendi. P. X. C. 4. §. 7.

(19) Cfr. Cap. I. §. II. 2. Cap. III. §. XII. 7. Bergamaschi opere recent. citato.

(20) Bisset *medical Essays*.

(21) Hystericarum enim transitorius tetanus, vel trismus nequaquam huc spectat. V. Cap. XIV. §. LXX. N. 3. Interea et trismi hysterici chronici, sex scilicet mensium, legimus exemplum fauste terminatum. (*Journ. de méd. chir. et pharm.* *T.* 3. p. 293. 1755. *Octobr.*).

nerveum spectare. Utrum *tetanus periodicus*, *febris* scilicet *intermittens perniciosa tetanica* (22) encephalitidis, rhachialgitidis, aut neuritidis effectum sistat, an potius indolis sit gastricae, aut nerveae, necdum determinare audemus.

Prognosis.

6. Morbus tetano, et trismo periculosior vix datur. Ait quidem HIPPOCRATES: « qui tetano corripiuntur, in quatuor diebus pereunt: si vero hoc effugerint, sani fiunt » (23); atque alibi: « febre accedente solvi solere tetanum » (24); at vero saepe nimis contrarium docuit experientia. Teste PARRY (25), si pulsus quinto morbi die frequentia centum, aut centum decem ictus non excedat, aeger sanabitur, secus neutiquam. Tetani ad quartam hebdomadem protracti, ac nihilominus morte terminati extant exempla (26). Alias tamen ad plures hebdomades sine noxa protrahebatur (27). Irrita febre, tetanum lethalem pluries vidimus. Verissimum

(22) De tetano *periodico* lege Ephem. Nat. Cur. Cent. III et IV. obs. 72.

(23) Lib. Aphor Sect. V. Aph. 6. Cfr. CORNUTI. Ergo tetanus intra quatuor dies lethalis.

(24) L. c.

(25) Op. c.

(26) STEEGMEYER in *Abhandl. d. Josephin. Acad.* 2. *B.* p. 418.

(27) HOECHSTETTER Dec. V. C. 5.

autem est, in tetanis, et opisthotonis maxillam resolutam perniciem portendere (28). Tetani a terrore orti, ac emphysemati mammarum cedentis, cujus et renum aposthema (29), et capitis allisio (30) auxilia fuerunt, casus narrantur (31). Opisthotonum emprosthotono ob id, quod nervi ex medulla spinali emanantes ibi magis comprimuntur, periculosiorem esse, Larrey contendit (32). *Tetanus, et trismus traumatici* omnium periculosissimi sunt. Nihilominus gradus periculi minime a plagae praegressae amplitudine, et gravitate pendet, sed potius a climate, et aëris conditione, aliisque rerum positionibus. *Tetani inflammatorii, et rheumatici* mature rite curati plurima extant exempla (33). *Recens natorum trismus* communi consensu lethalis. Lethalis et puerperarum trismus.

(28) Hippocrates Coacar. 36.

(29) Lucy in *Journ. de méd. T. LXXI.* p. 19.

(30) Hippocrat. Epid. V.

(31) Perada *Saggio d' osservazioni.*

(32) *Mémoire de chirurgie militaire. Vol. I.*

(33) Sic adolescentes, de quibus supra (§. LXVI. N. 2. morbum eluctabantur.

§. LXVIII.

CURA.

Prophylaxis.

1. Prophylaxis potissimum *tetanum*, et *trismum traumaticum*, nec non *trismum*, *et tetanum recens natorum* respicit. Illis, praecipue in regionibus tetani, et trismi in vulneratis evolutioni faventibus occurrere studemus saltem (34) ope atmosphaerae puritatis, temperaturae mediae, victus debiti, lecti commodi, et mollis (35), cubitus lateralis, praeterea vulnera blande curanda, (rejecto scilicet usu praepostero alcoholis camphorati, causticorum etc.), accessum aëris deligatione rara (36), et prompta praepediendo, nimiam puris abstersionem, lavationemque frigidam evitando; verbo processum inflammatorium, et suppurationis secundum regulas artis ducendo (37), potissimum primas vias a saburris liberas tenendo (38), tuncque vires

(34) Rite moneute Danes aliquando omnia frustra adhibentur. (*Annals of med. Vol. III. N.* 2).

(35) Aretaeus Curat. acut. Lib. I. C. 6.

(36) Valentin l. c. p. 34.

(37) Lesaive l. c.

(38) Moseley l. c.

languentes *cortice cinchonae* sustinendo (39), somnum modica dosi *opii* (40) ad noctem porrecti conciliando, ac repentinae ulcerum sanationi *fonticulo* in parte prius laesa, ac si de cura vulneris a cane rabioso inflicti ageretur (41), occurrendo. *Prophylaxis trismi*, et *tetani recens natorum* ex notione caussarum hos morbos gignentium, nec non ex regimine pusionum generali sponte elucet.

Cura tetani traumatici.

2. *Cura tetani traumatici* multiplex. Si pars affecta phlogoseos signa exhibeat, ea illico vel *hirudinibus* numerosis circumdanda, vel *scarificanda* (42), *fotuque frigidiusculo* obiter fovenda (43). Praeterea quo magis aetas, corpo-

(39) Idem l. c.

(40) Atropam belladonnam hic commendat Sauter *Anweis. d. Beinbruche zu heilen.* v. *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1812. p. 195.

(41) Valentin in *Journ. général de méd.* 1811. *janv.* et *fevr.* p. 13. 27. 129.

(42) Larrey l. c.

(43) Circa frigoris in tetano applicationem multum pro, et contra disceptatum est. Nemo interea illam indicata sub rerum positione hucusque rejecit, inprimis si de *affusione*, aut *embroche* ope aquae frigidae agatur. Lege de hoc argumento Schenk obs. L. I. N. 246, ubi opiniones plurimorum medicorum ad trutinam vocantur; porro Wright *med. obs. and inquiries. Vol. VI. N.* 13. Rush *Transact.*

ris, et annua constitutio diathesi inflammatoriae favet, quoque certiora illius adsunt signa, eo securius universum regimen antiphlogisticum in usum deducitur (44). Quod si membrum aliquod ita destructum sit, ut illius instauratio nentiquam, aut saltem haud cito expectari possit, illud, si aliunde fieri potest, sine temporis jactura extirpandum (45). Si nervi, musculi, (46), tendines (47) pro parte dissecti morbum excitaverint, sectio transversa profunda supra vulnus, ut *in totum* illae partes resecentur, instituenda. Absentibus in vulnere signis phlogoseos, indicataque ibi processus inflammatorii instauratione, applicatio topica remediorum irri-

of Philadelphia. Vol. II. Moseley op. c. Currie *mem. of the med. Soc. of London. Vol III.* p. 147. Gallmann *Transact. of Philadelphia Vol I. P. I. N.* 21. De la Vergne *journ. de méd. T.* 90. p 168. Arnoldy in *med. and surg. journ. of Edinb.* 1808. Cfr. *Med. transact.* 1813. *N.* 14.

(44) Vide infra N. 3.

(45) Larrey l. c. Plenk *Samml. v. Beobacht.* 2. B. N. 6. Valentin l. c. p. 28. Howschip in *med. and phys. Journ.* 1809 *aug.* Carron *in Journ. gén. de méd.* T. 20. p. 363. *Allg. Liter. Zeitung. Halle* 1815. N. 7. (Tetanus ex laesione digiti ortus solum per amputationem sanari potuerat).

(46) Schmucker *Beobachtungen.* 1. B. N. 31.

(47) De la Roche *Journ. de méd.* T. 40. p. 213.

tantium, ut *balsami peruviani* (48), olei *terebinthinae* (49), *vesicatorii* (50), *tincturae cantharidum* (51) non timenda (52). Generatim tamen morbosae sensibilitatis ratio habenda est, et blandissime incedendum. *Emollientia* (53), usus topicus *olei* (54) cum *opio* (55), de cujus usu interno plurima infra (56), inprimis sese commendarunt. Viribus decrescentibus *arnica*, *moschus*, *vinum*, *cinchona*, aliaque mox enumeranda (57) pharmaca indicantur.

(48) Rollock in *Philadelph. med. and chir. journ. Vol. I.* (Jungit usum internum ejusdem balsami).

(49) Rush in *mem. of the med. Soc. of London. Vol. I. N.* 3, et *medical inquiries*, N. 14, 15.

(50) Larrey l. c. (E. c. in truncum amputatum).

(51) Piderit *prakt. Annalen.* 1. St. p. 65.

(52) Valetnin l. c. p. 24.

(53) Idem l. c.

(54) Paul. Aeg. L. III. C. 20. Petit *Essai sur la médecine du coeur. N.* 4. Odier *manuel de méd. pratique.* p. 189.

(55) Winslow in Collect. Soc. med. Havn. Vol. I. N. 35. Bontelower in Kühn *phys. med. journ.* 1802. p. 368. Pl. diss. hist. tetani traumatioi largo opii usu sanati. Tub. 1810.

(56) N. 6.

(57) Ibidem.

Cura tetani inflammatorii.

3. Dum legimus *arteriotomiam* (58), *phlebotomiam* (59), *hirudines* (60), *cucurbitulas cruentas.* (*), *scarificationes* (61), verbo *methodum antiphlogisticam* (62) morbos, de quibus quaestio est, sanasse, medendi istam rationem speciatim in *tetano*, et *trismo inflammatorio* eo minus commendare haesitamus, quo magis aderant signa vel reconditae encephalitidis, vel rhachialgitidis, vel neuritidis.

Cura tetani rheumatici.

4. Quae antiphlogistica methodus etiam *tetano*, et *trismo rheumatico* in primo morbi limine accommodata est (63). Serius transpira-

(58) Vogel diss. de febr. intermitt. metastasibus. Goett. 1775. App. p. 2.

(59) Cael. Aur. p. 210. Paul. Aeg. L. III. C. 20. Forest. L. X. 66. 116. Gardane *Gazette de santé*. Cross l. c.

(60) Medicus *Briefe*. Connell *journ. de méd.* T. XX. p. 335.

(*) Celsus L. IV. C. 3. Asclepiades apud Cael. Aur. p. 216. P. Aeg. l. c.

(61) *Allgem. Deutsche Biblioth.* 8. B. p. 79.

(62) Fovet quammaxime methodo antiphlogisticae Dickson *Obs. on tetanus.* v. *medico-chir. transact. Vol. VII. P.* 2. *Lond.* 1816.

(63) Venaesectionibus largis Dr. Meyer adolescentes, de quibus supra (§. LXVI. 2.) quaestio fuit, sanitati restituit. Peractam vix phlebotomiam convulsiones horrendae sequebantur.

tioni (64) *fotus calidi* (65), et *balneorum tepidorum* (66) ope studendum. Praeterea prope morbi fomitem, encephalum inprimis, aut spinam *vesicatoria* (67), *sinapismi* (68), *ignis* (69) applicanda, non neglectis *unctionibus*

(64) Diaphoretica commendanda sunt in tetano a PISONE de med. Brasil. L. II. HOECHST. obs. Dec. V. Cas. 5. BLANE *Beobacht. ub d. Krankh. d. Seeleute.* p 374. RAMEL in *journ. de méd. T. LXXV.* p. 417. etc. in trismo a CHEVALIER *l ttre sur les maladies de St. Domingue.*

(65) HIP. Περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν p. 561. COLLIN de morb. acut. et chron. P. IV. C 4. Cas 6. VAL. l. c. (ad scrotum).

(66) MARCERD *v. Badern.* p. 224. CHALMER l. c. DU BONEIX in *journ. de méd.* T. XLII. p. 215. S. HERAN D'AMBON ibid. T. XII p. 241. HUFEL. *Bemerk. ub. die Blattern.* p. 373. MACKIN in *med. comment. v. Edinb.* II. Dec. 10. B. p. 77. BODIN *recueil périod.* etc. T. V. p. 295. HORN *Archiv f. med. Erfahr.* 1810 *jan.* p. 177.

(67) CARTER in *med. transact.* T. 12. N. 4. ALIX obs. chir. Fasc. IV. (ad nucham posito, trismus sublatus). MORDIE in *med. comment. v. Edinb.* 13. B. p. 325. (capiti impositum trismum sanans). RUSH in *mem. of the Soc. of Lond.* Vol. I. N. 3. (inter scapulas in tetano). GUINDAUT in *journ. de méd.* T. XXV. p. 509. (in tetano ad suras). VALENTIN *sur le tétanus*. Vol. I. p. 143. (in trismo, ad maxillas).

(68) CELSUS L. IV. C. 3. (Cervici in tetano). HUNTER *obs. on the diseases of the Army in Jamaica.* RUSH in *mémoirs* Vol. I. N. 3.

(69) CELSUS L. IV. C. 3. (Cervici in tetano). ALBUCASIS chir.

(70). Maxima spes in *mercurio*, cum aegri raro deglutire possint, sub forma *frictionum* adhibito, locatur (71), quam spem propria experientia sustinere nequimus.

Cura tetani gastrici.

5. *Tetani*, et *trismi gastrici cura* in *clys-*

P. I. C. 7. VALENTIN l. c. POCHON v. SEDILLOT *journ. de méd.* 1812 *janv.* p. 107. et BREBA *Giorn. di med. prat.* Vol. 2. (Per approximationem non immediatam ad spinam. Ferrum *etiam non candens* a fossa axillari usque ad apices digitorum, secundum nervorum cursum deductum, tetanum (verisimiliter hysteriae tantummodo symptoma) fugasse, narratur a PFAFF in MECKEL's *Deutsch. Archiv f. Physiol.* 1817 2. *Heft*).

(70) ARET. Curat. acut. L. I. C. 6. AVICENNA l. c. C. 10. BENIVENIUS de abditis morborum caussis. C. 103. (capitis).

(71) De usu mercurii in tetano, et trismo legantur RUSH in *mem of the Soc. of Lond.* L. I. N. 3. (inunctio colli). TROCY in *med. and phys. journ.* N. XCVII. p. 211 v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 24. B. p. 450. RENAULT in *journal de méd. continué.* Vol. XII. p. 266. (dulcis). *Abh. f pr. Aerzte.* l. c. p. 232. DE LA ROCHE *journ. de méd. T. XL.* p. 213. *Abh. f. pr. Aerzte.* 2. *B.* 3. St p. 133. BLANE l. c. p. 366. RAMEL l. c. AIMAR in RIVERII obs. commun. 10. DU BRUEIX l. c. YOUNG in *Philadelph. med. and phys. journ.* P. I. Vol. I. 1804. v. HARLES *neues journ. d. ausl. med. chir. Lit.* 10. *B.* 2 *St.* p. 149. VALENTIN l. c p. 137. BONAFOX in *Recueil period. T. XII.* p. 380. WELB in *trans. of a Soc. for the improvement of med. and chir. knowledge. Vol.* 3. *N.* 18. etc.

matibus (72), *emeticis* (73), *purgantibus* (74), et *anthelminticis* (75) (*calomel* (76) prae aliis) consistit. Quod si aeger os plane aperire haud posset, via pro pharmacis per nares, aut per foramen dentem unum inter, et alium fortuito obvium, invenienda foret. Verum neutiquam sufficit, ut pharmaca ori intrudantur, cum etiam *eorum deglutitio* requiratur; quae si ob statum tetanicum musculorum pharyngis, et oesophagi impedita sit, aeger, ut vidimus, suffocationis incurrit periculum.

Cura tetani nervei.

6. *Cura tetani*, et *trismi nervei*, et quodammodo *traumatici* indicationes amplectitur 1.° stimulum systema nervosum intendentem infringendi; 2.° systema nervosum ad actionem bujusmet stimuli percipiendam minus idoneum reddendi; 3.° sensibilitatem exhaustam instau-

(72) Aretaeus Curat. Acut. L. I. C 6. Ellis in *med. Comment. v. Edinb. II Dec.* 7. *B.* p. 126. (ex tartaro emetico).

(73) Praxagoras apud Caelium Aurelianum. p. 214.

(74) Forestus L. X. obs. III. Bellot in *journ. de med. continué. Vol.* 2. p. 425. Hamilton *obs. on the utility of purgative medecine.* p, 119. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 24. *B.* p. 523.

(75) Laurent *mémoire clinique sur le tétanus chez les blessés.*

(76) Dickson *Repository.* 1814. *Febr.*

randi, et 4.° vires languentes excitandi. Si stimulus systema nervosum intendens affectionem inflammatoriam induxerit, methodus *antiphlogistica*, ut docuimus (77), indicatur. Absentibus indiciis inflammatoriis, et praesertim rheumaticis, *affusio aquae frigidae*, nec non *balnea frigida* (78) locum habent, quae auxilia praesertim in climatibus calidis excellunt. Systematis nervosi facultas stimuli morbosi actionem percipiendi *opio* imminuitur. Pharmacum istud, quamvis saepe saepius votis neutiquam respondeat (79), cum efficaciora auxilia adhuc desiderentur, praecipue si tetanus, et trismus nerveus, vel traumaticus sine febre obveniat, sacram constituit anchoram (*). Ad conspicuas autem ut adhibeatur doses, opus est (80). *Opii*

(77) Vide N. 2.

(78) N. 3.

(79) Rush in *trans. of the Soc. of Philadelph. Vol.* 2. *N.* 10. Reisinger diss. obs. med. et chir. Goett. 1789. De la Roche in *Journ. de méd. T. XV.* p. 213. Et ego pluries sine effectu adhibui.

(*) De opii efficacia recentes de tetano scriptores Cl. Parry (op. c.) et Taunton (*The Lond' med. and phys. Journ.* 1817.) testantur.

(80) Nihilominus caute exempla White (*med. obs. and inquiries.* Vol. 2. N. 34.) et Valentin (l. c. p. 36.) imitanda esse censeo, quorum scilicet ille opium spatio quinque hebdomadum ad grana 317, et hic spatio septemdecim

cum *affusione frigida* connubium suadet Currie (81). Peculiari vero attentione methodus, auctore Stutz (82), *opium* alternatim cum *potassa* (83) adhibendi, digna est. Innititur haec methodus experimentis Humboldtii (84), quatenus demonstrant, *potassam* irritabilitatem fibrae muscularis jam jam semi-extinctam refocillare, forteque instaurare, atque ad novos stimulos recipiendos idoneam reddere. Solvit vero Stutz *subcarbonatis potassae* drachmam unam in unciis septemdecim aquae destillatae, atque in unciis totidem *opii* grana octo. Liquida haec ita adhibet, ut solutionis alkalinae dosi ingestae illico liquidi opiati portionem subjungat. Praeterea *balnea tepida alkalina* (85) in usum ducit. Methodum Stutzii ab aliis confirmatam

dierum ad grana 1005 praescripsit. Casus memorabilis tetani ab Hullio enarratur (*The Edinb. med. and surg. Journ.* 1819 *april*), ubi aeger per errorem spatio unius noctis tincturae opii uncias duas usui externo dicatae intus sumsit, atque convaluit.

(81) L. c.

(82) L. c.

(83) Alcali in convulsionibus adhibuerunt jam Mich. v. Hur. *Journ.* 3. B. et Wiedem. ibid. 6. B. 2. St.

(84) P. II. Vol. I. Sect. I. C. I. §. VI. 24.

(85) Lixivii caustici ab uncia una ad uncias sex pro balneo.

(86), ab aliis vituperatam (87) tentaminibus ad judicium proferendum necessariis hucusque subjicere haud potuimus. Quodsi ab ulteriori ea non confirmaretur experientia, salus tandem in pharmacis vires languentes excitantibus quaerenda foret. Celebratissima hic auxilia sunt: *aether sulphuricus*, *moschus*, *vinum*, et *cinchona*. *Aether* ab experientia comprobatus (88), etiamsi aeger cum deglutire nequeat, attamen cum illico evaporetur, suffocationis periculum non producit. Conspicuae illius requiruntur doses (89). *Moschus*, famae hic laesae pharmacum (90) vel per se (91), vel *opio* junctus

(86) Behrends in Loder's *journ. f d. chir.* 4. *B.* 2. *St.* p. 205. Ehrmann *Nouv. méthode de traiter le tétanos qui survient aux plaies. Mayence an. IX.* v. *Salzb. med. chir. Zeitung.* 5. *Erganzungsband.* p. 45. Else in *Salzb. med. chir. Zeit.* 1807. p. 18. Schutz v. Barth. Siebold's *Samml. selt. u. auserl. chir. Beobacht.* 3. B. 1812. N. 2. (Praeter balnea cum cineribus, spinam, et pectus ope tinct. thebaicae, et unguenti volatilis perfricare curabat egregius vir, quondam in aeternum colendus Institutor meus, dum scilicet anni 1788 studia sua Ticini absolvebat).

(87) Marcus *Magaz. f. Therapie u. Klinik.* 1. *B.* 1. *Heft.* p. 26. Mursinna *journ. f. d. Chirurgie.* 1. B. 1. St. p. 124.

(88) Plinaire in *journ. de méd. continué* Vol. XI. p. 421. Gay in *journ. de méd. par* Corvisart 1812 *Sept.* p. 54.

(89) Uncia una alterave de die.

(90) Ferr *med. Bemerk. u. Untersuchungen.* 1. B. p. 46. Clephane ibid. 1. B. p. 76.

(92) praescribitur. *Vini* efficacia in tetano, et trismo apyretico, magna virium jactura stipato, aut dum aeger reliqua pharmaca respuit, a remotissimis temporibus (93) ad nostrum usque aevum celebratur (94). *Cinchona* in tetano periodico specifice agens (95), in reliquis hujus morbi speciebus ut tonicum usurpatur (96). Ut tonica, excitantia, nervina, farrago auxiliorum auctoritate plus minus fide digna commendatur, inter quae meminisse sufficiet *camphoram* (97), *alkali volatile fluor* (98), *vale-*

(91) Nov. Act. Nat. Cur. Vol. III. obs. 74. Vol. V. obs. 40. Hillary p. 274. Ackermann l. c. p. 47. Huck in *med. obs. and inquiries*. Vol. III. N. 31. Robot v. *Abh. f. pr. Aerzte*. 9. B. p. 877.

(92) Chapp in *journ. gén. de méd.* T. XXIV. p. 290. Methodus Patris mei. R. Moschi grana tria: opii granum unum: sacchari grana quatuor. M. Cap. omni hora pulverem unum.

(93) Hipp Περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν p. 561.

(94) Rush in *trans. of Philadelphia*. Vol. I. P. I. N. 3. Currie *mem. of the med. Soc. of Lond. Vol. III.* et Hassak in *medical Repository*. *Vol. III. N.* 1. *Art.* 4. v. *Abh. f. pr. Aerzte*. 20. B. p. 197. Cross l. c. (ad ebrietatem usque).

(95) Stoerck Ann. med. II. p. 166.

(96) Schoebar in *mem. of the med. Soc. of Lond. Vol. II.* Fischer v. Hufeland's *journ.* 1. *B.* p. 281. Plenk in *Abh. d. Josephin. Acad.* 1. B. p. 70.

(97) A permultis.

(98) *Gazette de santé* 1787. *N.* 45. *Sur les effets salutaires de l'alcali volatile fluor contre le tetanos.*

rianam (99), *castoreum* (100), *assam foetidam* (1), *terebinthinam* (2), *solanum Carolinense* (3), *hyoscyamum* (4), *allium* (5), *nicotianam* (6), *cantharides* (7), *arseniatem*

(99) Odhelius in N. *Schwed. Abhandl. II. B.* p. 216. V. Eicker *Samml. I. B.* p. 229. Horn's *Archiv.* 1810. *jan.* p. 178. (cum opio).

(100) Aret. curat. acut. L. I. C. 6. Celsus L. IV. C. 3. Forestus L. X. obs 113 Schol. Schenk obs. L. I. N. 237.

(1) Piderit *prakt. Annalen.* 2. *St.* p. 206. Carter in *Arzn. Abh. v. London.* 2. *B.* (cum opium et moschus ooo juvarent).

(2) Teste Edward Philipps (in *Medico-chir. Transact.* Vol. VI. Lond. 1815) puella, quae post nisum in urinae retentionem, in hemiplegiam, et trismum incidit, injecto clystere ex infuso foliorum seonae cum uncia dimidia olei terebinthinae, illico sensum caloris per columnam vertebralem ad caput ascendentem persentiit, redeunte extemplo motu maxillae.

(3) Valentin l. c. p. 14. (baccae).

(4) Walrood diss. cit.

(5) Valentin l. c. p. 19. (frictiones columnae vertebralis cum succo).

(6) *Philadelph. med. and phys. journ.* T. II. p. 131. (in clysmate). *The Edinb. med. and surg journ.* 1815 *april.* (in clysmate).

(7) *London med. and phys. journ.* 1808. *Vol. I.* v. *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1810. 1. *B.* p. 189. (Tinctura usque ad inflammationem ventriculi et intestinorum! addita vulneris irritatione perconi). *Med. Repository in New York.* T. IV. p. 337. Valentin l. c. p. 142.

potassae (8), *zincum* (9), *electricitatem* (10), *galvanismum* (11) etc. (12).

(8) Jenkinson in *med. Repository*. v. Sedillot *journ.* Vol. 36. p. 114. *Tinctura Fowleri* ad guttas decem omni hora cum aequali dosi *tincturae opii*, et cochleari majori alcohol, quatuor aegros tetano detentos sanatos fuisse contendit Nathaniel Miller in *the New England journ. of med. and surg. and the collateral branches of Science. Vol.* 7. *Boston.* 1818.

(9) Smith in *mem. of the med. Soc. of Lond. Vol.* 6. p. 77. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 23. *B.* p. 299.

(10) Sigaud la Fond *de l'électricité médicale*. p. 208. Harris in *med. repository*. *Vol* 4. *med. news*. Watson in *Philos. transact. Vol.* 53. v. Leske *Auserl. Abhandl.* 5. *B.* p. 226. Wilkinson in *med. facts and obs. Vol.* 3. Hutchinson in *mem. of the med. Soc. of Lond. Vol.* 2. *N.* 15. Spry in *Philos. transact.* ad 1764. Vol. I. N. 10. Valentin l. c. p. 143.

(11) Marcus *Magaz. f. Therapie u. Klinik.* 1. *B.* p. 324. Struve in Huf. *journ.* 23. *B.* 4. *St.* p. 16.

(12) E. c. operatio *rocolosi* dicta v. *Lond. med. and phys. journ. T. XII.* p. 113. et *journ. universel des sciences méd. IV année. N.* 44. 1819 *août* p. 227. « *Le tétanos est fort commun chez les peuples de Tonga*, *et encore plus chez les insulaires de Fiji. Ils nomment cette maladie* gita. *Ils pratiquent une opération à laquelle ils ont donné le nom de rocolosi; en introduisant dans l'urètre un roseau humecté de salive, de manière à y faire naitre une irritation et une saignement considérable. Si le spasme général est très-violent, ils attachent à l'extrémité du roseau un fil double. Lorsque cette extrémité intro-*

Cura trismi, et tetani recens natorum.

7. Cum *trismus*, et *tetanus recens natorum* hucusque omnia artis conamina (opium scilicet, alcali volatile fluorem, camphoram, valerianam, hyoscyamum, oxydum zinci, alkali, emetica, purgantia etc.) eluserit, methodum medendi vix indicare audemus. *Tincturam ambrae cum moscho* conduxisse, SCHNEIDER asserit (13). Ni fallimur, ex eo, quod morbus in recens natis obvenit, non sequitur, cum necessario jure ejusdem semper esse debere indolis. Qua de caussa sicut varias caussas illius admisimus, ita et variam medendi rationem indicatam fore suspicamur. Trismo, et tetano recens natorum hinc obveniente, gradus probabilitatis, num in aegrotulo, quem coram habe-

duite dans le canal est sentie au périnée, ils y font une incision, saisissent le fil dont la partie doublée sort par l'ouverture artificielle du perinée, et les deux extrémités par l'orifice de l'urètre, forme un seton qu'ils font aller, et venir. Cette manoeuvre produit une forte douleur, et une hémorrhagie considérable ».

(13) L. c. p. 37. R. Ambrae griseae drachmam unam, aetheris vitriolici unciam dimidiam; steut per horas duodecim saepe agitando, dein adde moschi drachmam unam, liquoris anodyni mineralis HOFFMANNI uncias tres, dosis pro recens nato gutta una omni octava horae parte cum syrupo, aut aqua cerasorum.

mus, morbus vel ex cerebro, vel ex medulla spinali, vel ex gangliis abdominalibus proficiscatur, determinandus foret, non neglectis conjecturis circa mali indolem inflammatoriam, rheumaticam, gastricam, nerveam. Quo facto methodus generalis, variis rerum positionibus accommodata, corpusculo tenero recens natorum cum omni cautela, et prudentia, ne, quem salvare nequimus, ipsi interficiamus, adaptanda erit.

Caput XIV.

DE AFFECTIONIBUS SPASMODICIS VAGIS GENERATIM, ET DE HYSTERIA IN SPECIE.

§. LXIX.

DEFINITIO. LITERATURA.

Definitio.

1. Syndrome symptomatum fugacium, subito mutabilium, per intervalla redeuntium, quae morbos infinitos, praesertim systematis nervosi aemulantur, *affectionum spasmodicarum vagarum* nomine (14) comprehendimus. Eaedem

(14) *Synonyma.* Mobilitas nervosa nimia. Ataxia spirituum.

affectiones, quatenus ex utero proficiscuntur, *hysteriam* (15) constituunt. Brevitatis caussa, vocabulo generali *spasmorum* (16) utemur.

Literatura.

2. Doctrinam generalem spasmorum, praeeuntibus HIPPOCRATE (17), et AEGINETA (18), illustrarunt quidem BOCKEL (19), PLANER (20), LAURENTIUS (21), STUPANUS (22), TANDLER (23), JAENICH (24), SALZMANN (25), GASPAR. HOFF-

Hyperkinesia (a *graec.* ὑπὲρ, nimium, κίνησις, mobilitas). Gall. *Vapeurs*, *spasmes*. Germ. *Krampfe*. Pol. *Spazmy*.

(15) A. gr ὑστέρα, uterus. Germ. *Mutterkrampfe*. Gall. *Hystérie*, *hystéricie*, *hystéralgie*, *vapeurs hystériques*, *mal de mére*, *neurose utérine*.

(16) Gall. *Les spasmes*. Germ. *Die Krampfe*. Ital. *Gli spasmi*.

(17) De virgin. morb.

(18) Artis medicae compendium L. III. C. 71.

(19) Diss. de spasmis, Helmst. 1587.

(20) Diss. de spasmo, seu convulsione, ejusque causis. Tubing. 1590.

(21) De hystericis affectibus, infautilibusque morb. Lugdun. 1595.

(22) Diss. de suffocatione appellata hysterica. Basil. 1604.

(23) Diss. de matricis praefocatione. Vittenberg. 1614.

(24) Diss. de passione hysterica. Basil. 1614.

(25) Diss. de spasmo seu convulsione. Argent. 1620.

MANNUS (26), SCHALLER (27), ROLFINK (28), RIVERIUS (29), HIGHMORUS (30), DALEN (31), TIELEN (32), PLACCIUS (33), LAMMIUS (34), HARTENFELS (35), WEDEL (36), METZGER (37), JORDEN (38), SCHWEIZER (39), ORLOB (40), RUCKERT (41), HOLLAND (42), BUSSIUS (43),

(26) Diss. de spasmo, seu convulsione, ejusque caus. Altd. 1620.

(27) Diss. de passione hysterica. Vittenberg. 1625.

(28) Diss. de spasmo seu convulsione. Jen. 1631.

(29) Obs. med., et curat. insignes. Paris. 1646.

(30) De passione hysterica. Amstelod. 1660.

(31) Diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1661

(32) Diss. de passione hysterica. Lugd. Bat 1662.

(33) Lucretia hysterica. Duisburg. 1666.

(34) Diss. casus hysteriae variis symptomatibus stipatae. Groen. 1666.

(35) Diss. de passione hysterica. Erford. 1672.

(36) Diss. de uteri suffocatione. Jen. 1674.

(37) Diss. de passione hysterica. Tub. 1677.

(38) Diss. de passione hysterica Lugd. Bat. 1678.

(39) Diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1684.

(40) Diss. de suffocatione hypochondriaca, vulgo passione hysterica. Uitr. 1684.

(41) Diss. de spasmo. Ultraj. 1685.

(42) Diss. de hysterica passione. Lugd. Bat. 1687.

(43) Diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1692.

De Vries (44), Malus (45), Wesling (46), Elsberger (47), De Kruyt (48), Fresenius (49), Buehren (50), Klaunig (51), Purcell (52), Vesti (53), Vernon (54), Duvernoy (55), Ghueger (56), Johren (57), Hunauld (58), Vater (59), Fuchker (60), Buchner

(44) Diss. de passione hysterica. Ultraj. 1692.

(45) Diss. de passione hysterica. Ultraj. 1693.

(46) Diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1694.

(47) Diss. de passione hysterica. Duisb. 1695.

(48) Diss. de passione hysterica. Ultraj. 1696.

(49) Diss. de spasmo seu convulsione. Gies. 1697.

(50) Diss. de aegra suffocatione uterina laborante. Erf. 1698.

(51) Diss. de spasmo. Lugd. Bat. 1699.

(52) *On vapours and hysteric fits. Lond.* 1701.

(53) Cas. passione hysterica laborantis, ejusque curatio. Erf. 1703.

(54) Diss. de passione hypochondriaca, hysterica dicta. Lugd. Bat. 1704.

(55) Diss. theoria vaporum uterinorum. Basil. 1710.

(56) Diss. de magnetismo rerum, et uteri ascensione. Zittaviae. 1712.

(57) Diss. idolum muliebre in passione hysterica eleratum, et excussum. Jen. 1712.

(58) *Diss. sur les vapeurs, et les pertes de sang. Paris.* 1716.

(59) Diss. de passione colica, et hysterica. Vittenb. 1726.

(60) De strangulatione uteri. Erf. 1727.

(61), SPISSENHOF (62), BURCHARD (63), JUNKER (64), SCHULZE (65), RICHTER (66), JARVIS (67), GEFAUER (68), FLEIG (69), LUDOLF (70), FABRICIUS (71), CHAUFFEPIÉ (72), CARTHEUSER (73), KALTSCHMID (74), PERRY (75),

(61) Diss. de atrocissimo sexus sequioris flagello, sive passione hysterica. Erf. 1721. Diss. spasticorum motuum theoria, et therapia generalis. Erf. 1738. Pathologia, et therapia passionis hystericae. Erf. 1739. Diss. de clavo hysterico. Hal 1751. Diss. sistens casum rariorem affectus spasmodico-convulsivi vagi. Hal. 1764.

(62) Diss. de spasmis in genere. Heidelb. 1738.

(63) Diss. de affectibus quibusdam spasmodicis frequentius occurrentibus. Rost. 1738.

(64) Diss. de morb. spasmodico-convulsivis. Hal. 1739. Diss. de spasmis, eorumque quadruplici respectu. Hal. 1754.

(65) Diss de spasmo dolorifico saepius remedio, quam morbo. 1740.

(66) Diss. de malo hysterico. Goett. 1741.

(67) Diss. de hysterica affectione. Edinb. 1741.

(68) Diss. de spasmo fixo Paracelsi. Erlang. 1746.

(69) Diss. de malo hysterico. Argentorat. 1750.

(70) Diss. de clavo hysterico. Erf. 1750.

(71) Diss. de miris quibusdam motibus spasmodico-convulsivo-vagis. Helmst. 1751.

(72) Diss. de malo hysterico. Lugd. Bat. 1752.

(73) Diss. de var. spasmorum caus., et remed. Francf. 1753

(74) Diss. de affectionibus spasmod. vagis. Jen. 1754.

(75) *A mechanical account and explication of the hysteric passion. Lond.* 1755.

JUCH (76), VRIGA (77), RAULIN (78), ASTRUC (79), BOEHMER (80), UVEN (81), BAUMER (82), RICHARDSON (83), MARX (84), JAGELSKI (85), DUBOIS (86), KUERN (87), VAN STEVENINCK (88), MITTERBACHER (89), MORGAGNI (90),

(76) Diss. de spasmo in genere. Erf. 1755.

(77) Diss. de motu spasmodico. Lugd. Bat. 1755.

(78) *Traité des affections vaporeuses du sexe. Paris.* 1758

(79) *Traité des maladies des femmes. Paris.* 1761.

(80) Diss. de spasmorum externa ratione ad viscera, indeque oriunda morborum complicatione. Hal. 1762.

(81) Diss. de mali hysterici symptomatum diversitate ob regionum, et vitae regiminis diversitatem, habita praesertim ratione ad hystericas in Frisia orientali. Hal. 1762.

(82) Diss. de mali hysterici vera indole, et curatione. Frf. 1762.

(83) Diss. de malo hysterico. Edinb. 1763.

(84) Diss. de spasmis, sive motibus convulsivis, optimaque iisdem medendi ratione. Hal. 1765.

(85) Diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1765.

(86) Diss. de passione hysterica. Vindob. 1765.

(87) Diss. de malo hysterico. Basil. 1766.

(88) Diss. de hysterica passione. Lugd. Bat. 1766

(89) Diss. de secretione urinae feminarum hystericarum, et de ea ut signo affectionum earundem. Prag. 1766.

(90) De sedibus, et caussis morborum. Lugd. Bat. 1767. Epist. XLV. Art. 17. 20.

Alefeld (91), Goetz (92), Boehmer (93), Schneider (94), Woolcombe (95), Wilson (96), Lang (97), Kaeler (98), Stewart (99), Leidenfrost (100), Galdwell (1), Van Muysen (2), Van Kessel (3), Flosse (4), Grosmann (5), Busch (6), Mitchell (7), Robertson (8), Bankead (9), Manning (10), Ne-

(91) Diss. de pathematibus hystericis. Giess. 1767.

(92) *Beytr. z. Gesch. v. d. hyster. Krankheiten. Meinung.* 1771.

(93) Diss. de caussis, cur malum hystericum morbum malo hypochondriaco majorem constituat? Hal. 1772.

(94) Diss. de spasmis, eorumque natura. Viteb. 1776.

(95) Diss. de hysteria. Edinb. 1776.

(96) *Med. researches on the origin and nature of hysterics. Lond.* 1776.

(97) Diss. de passione hysterica. Vindob. 1776.

(98) Morbi spasmod. aliquot historiae. Tornaviae 1778.

(99) Diss. de spasmo. Edinb. 1779.

(100) Opusc. T. III. N. 3. Diss. de differentia passionis hyster. a morbis convulsiv. reliquis.

(1) Diss. de hysteria. Edinb. 1780.

(2) Diss. de malo hysterico. Colon. 1781.

(3) Diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1785.

(4) Diss. de malo hysterico Argent. 1785.

(5) Diss. de malo hysterico. Giess. 1785.

(6) Diss. de spasmo. Marb. 1785.

(7) Diss. de hysteria. Edinb. 1789.

(8) Diss. de hysteria. Edinb. 1790.

(9) Diss. de hysteria. Edinb. 1790.

(10) *Ueber die Mutterbeschwerung. Wien* 1790.

BEL (11), HEINECKE (12), MARC (13), TODE (14), BELCHE (15), KEER (16), SEEMANN (17), ANDREA (18), LESSEL (19), HEILMANN (20), TUCKER (21), DUVERNOY (22), CAMPBELL (23), LANG (24), JANNASCH (25), BERENDS (26), MAC-

(11) Diss. de HIPPOCRATIS doctrina semiotica de spasmis, et convulsionibus. Marb. 1791.

(12) Diss. de hysteria. Helmst. 1791.

(13) Diss. morbi rarioris spasmodici. Erlang. 1792.

(14) Diss. de morbis spasmodicis, hystericis praesertim. Havn. 1793.

(15) Diss. de hysteria. Edinb. 1793.

(16) Diss. de hysteria. Edinb. 1794.

(17) Diss. de hysteria. Jen. 1796.

(18) Diss. de constitutionis aevi nostri spasmodicae quibusdam momentis. Erford. 1797.

(19) Momenta quaedam generaliora circa affectionem hystericam. Goett. 1798.

(20) Diss. momenta quaedam circa affectum hystericum. Vitenb. 1800.

(21) Diss. de hysteria. Edinb. 1801.

(22) *Diss. sur l'hystérie. Paris.* 1801.

(23) Diss. de hysteria. Edinb. 1801.

(24) Diss. de spasmo fragmenta. Erlang. 1802.

(25) Diss. de spasmorum differentiis, et natura communi. Francf. 1804.

(26) De hysterica affectione epilepsiam simulante. Francf. ad Viadr. 1806.

CARY (27), REY (28), REID (*), VILLERMAY (29), aliique; at vero, ut classicos de hoc argumento scriptores, maxime SYDENHAMUM (30), FR. HOFFMANNUM (31), et ROBERTUM WHITT (32) agnoscimus, commendamusque eorum opera iis praesertim medicis, qui praxin in urbibus magnis, ac inter ordines civium superiores, sexus potissimum sequioris exercitaturi sunt. Solum, summos quoque illos viros hypothesibus indulsisse (33) dolendum.

(27) *Essai sur l'hystérie sthén. et asthén. Paris* 1810.

(28) *Diss. sur l'hystérie. Paris* 1812.

(*) *Essays on hypochondriacal and other nervous affections. Lond.* 1816.

(29) *Traité des maladies nerveuses proprement dites. Paris* 1817.

(30) *An epistle from Dr.* THOM. SYDENHAM *t. Dr.* W. M. COLE *treating of the smallpox and hysteric diseases. Lond.* 1681. V. WORKS. *V. edit.* p. 407.

(31) Medic. ration. syst. Pars III. C. 3 de motibus spasmod. vagis, et diss. de morbi hysterici vera indole, sede, origine, et cura. Hal. 1733.

(32) *Obs. on the natnre caus. and cure of those disorders which are commonles called nervous, hypochondriac or hysteric. Lond.* 1764. *Edit. III.* 1767. *Works. Edinb.* 1768. p. 489. 712.

(33) E. c. sic ait SYDENHAM: *The chief curative indication is to strengthen the blood which is the source and origin of the spirits* (l. c. p. 423). Sic HOFFMANN. « aut enim

§. LXX.

SYMPTOMATA. AUTOPSIA CADAVERUM.

Habitus, status mentis.

1. Morbus, ad quem describendum nos accingimus, saepe sub *habitu corporis* sano absconditur. Plurimi tamen, praesertim inter feminas, structuram delicatam, extremitates frigidas cum pulsu parvo, et irregulari exhibere solent. Praeter ea *mentis* maxima in iis animadvertitur mutabilitas (34), fluctuatio (35), et extravagantia (36). Noctes saepe somniis terrificis perturbatae (37). Quocunque tempore ad impressiones improvisas, fortes, ingratas sine

illa (materia spasmos excitans) est vaporosa, narcotica, sulphurica, acris? aut magis salina, acris, volatilis ». (Med. rat. syst. cur. §. II.).

(34) Sydenham l. c. p. 414. « *and are constant only to inconstancy* ».

(35) Idem l. c. « *This instant they propose doing one thing, and the next change their mind, and enter upon something contrary to it, but without finishing it* ».

(36) Idem l. c. « *They lowe the same person extravagantly at one time, and soon after nte them without cause* ».

(37) Idem l. c. « *Their dreams being accompanied with the representations of funerals and adparitions of their departed friends* ».

agitatione, metu, et tremore perferendas impares sunt. Hinc nulla de sanitate nec per horulae momentum securitas.

Mala consueta.

2. *Mala consueta*, quibus hujuscemodi aegroti anguntur, sunt dolores vagantes capitis, dorsi, lumborum, calores partiales cum facie mox rubente, mox pallescente, visus obnubilatio, perceptio odoris absentis, e. c. fumi, sensus internus aegritudinis, anxietatis, inquietudinis, inflatio colli, constrictio oesophagi, perceptio cinguli costas spurias circumdantis, oscitationes, suspiria, languor operis digestionis, screatio frequens, anorexia (*) alternatim cum

(*) Mira est hystericarum nonnullarum *inediam* perferendi potestas. Quamvis enim jejunii ad plures hebdomadas, et menses protracti casus non indiscriminatim ut veri admitti possint, sunt tamen inter illos, qui nullo dubio subjiciuntur, uti videre est in *Bresl. Sammlungen* 1719, 1722, 1723, 1726. HALLER Bibl. med. pract. Vol. II. Commerc. Lit. Norimb. 1731, 1732. FABR. HILDANUS Cent. II. obs. 40, 42. IV. obs. 4 V. obs. 33. VI. obs. 64. GRUNER de jejunio vero, et ficto. Jen. 1793. HUF. *journ.* 8. B. 2. St. LANG Epist. L. II. N. 27. PFLUGER in BALDINO. *N. Magaz.* RAMAZZINI op. p. 173. Puellae hystericae magnetismo animali curatae exemplum mihi retulit egregius medicus Witepskiensis HUBENTHAL, quae jejunium per sex hebdomadas protraxit ventriculum solum aqua sic dicta magnetica, quam vomebat, abluendo.

bulimia, pica, adipsia, alvus tarda, ventris inflatio, et borborygmi.

Paroxysmus.

3. *Paroxysmi* symptomatibus adeo multiplicibus, et variis insigniuntur, ut re vera Protei formas, et Chamaeleontis colores antecellant. Haec vero consistunt: modo in capitis dolore, inprimis hemicrania, clavo, ovo (38), saepe cum vomitu herbaceo, seroso, inani: modo in statu apoplectico (39) cum indiciis hemiplegiae, aliarumque paralysium (40): modo in odontalgia (41): modo in cataphora (42): modo in agrypnia (43): modo in incubo (44): modo in somniatione spontanea (45): modo in catalepsi

(38) P. II. Vol I. Sect. II. C. II. §. VIII. 3. 4.

(39) L. c. C. V. §. XXVII. 15. Villermay l. c. Vol. I.

(40) L. c. Sect. 2. C. XII. §. LXII. 3.

(41) Sydenham l. c. « *The teeth also (which we would scarce believe) are subject to this disease* ». Virgo Vindobonensis derepente a summa odontalgia correpta est. Chirurgus jam ad dentem dolentem, utpote illi de recondita carie suspectum, extrahendum sese accinxerat, cum, prorumpentibus convulsionibus hystericis, odontalgia extemplo evanuerit.

(42) P. II. Vol I. Sect I. C. VI. §. XXXII. 2.

(43) L. c. C. VII. §. XXXIV. 2.

(44) L. c. C. X. §. XLVI.

(45) L. c. C. XII. §. LI. Fr. Hoffm. Med. rat. syst. I. c obs. III.

(46): modo in lacrymarum profluvio fletum summopere moerentis imitante (47): modo in diaphragmatis, musculorumque faciei convulsionibus risum simulantibus (48): modo in furore (49): modo in delirio (50): modo in rhachialgia (51): modo in neuralgia (52): modo in tremoribus (53): modo, et saepissime quidem, in convulsionibus, (quibus saevientibus veluti in epilepsia (54) aegroti caput in omnes plagas rotant, oculos violenter aperiunt, in gyrum movent, os vicissim clausum, hians huc illuc torquent, linguam exerunt, commordent, sonos edunt varios, mirificosque boatus anima-

(46) Petetin *de l'éléctricité méd. Lyon.* 1805. Renard in Huf. *journ.* 1815 *jun.*

(47) Manelphi de fletu, et lacrymis. Rom. 1618. Schreiber Diss. de fletu. Lugd. Bat. 1628. De lacrymis, et fletu. Lips. 1629.

(48) Bertlarius tract. de risu. Florent. 1603.

(49) Hystericas novi, quae, mente caeterum illaesa, famulabus, ut veniam ipsas impune verberandi darent, pecuniam persolvebant.

(50) Nunn. Progr. de delirio hysterico. Erf. 1762. Baumer Diss. de delirio hysterico. Erf. 1763.

(51) Cap. II. §. VIII. 16.

(52) Cap. VI. §. XXX. 14.

(53) Cap. IX. §. XLV. 7.

(54) Fr. Hoffm. pulcherrime paroxysmum convulsivum hystericum describit. L. c. §. V.

lium voces aemulantes, membra variis modis agitant, ac si tripudiarent, propriis pugnis pectus allidunt, vestes lacerant, parietes scalpunt, terram validissime quatiunt, conculcantque, mox in terra insectorum instar reptant, vixque a robustissimis hominibus coërceri queunt, aut veluti in tetano totum corpus antrorsum, retrorsum, ad latera movent, attollunt, circumgyrant, contremiscunt, spinam dorsi incurvant, arcum formant): modo in aphonia (55): modo in hydrophobia (56): modo in tussi sicca nec momentum pacis concedente (57): modo, et saepius quidem in asthmate (58): modo in cordis palpitatione, arteriarumque vibrationibus (59), modo in lipothymia (60), et ipsa asphyxia (61):

(55) Zac. Lusit. Prax. L. VII. obs. 18. Eph. Nat. Cur. Dec. II. An. 7. obs. 133. Brenot in Act. Helvet. Vol. VIII. p. 196. Van der Hoxt in *Abh. f. pr. Aerzte.* 9. B. p. 387. Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. C. XIII. § LVII.

(56) Balbus de immani quadam passione hysterica, et aquifuga. V. Ortescm Diar. An. 1766. p. 196.

(57) Whytt l. c. p. 603. « *a nervous cough* ». (Memorabilis narratur morbi historia).

(58) *Syn.* Suffocatio uterina, uteri strangulatus, suffocatio hysterica, praefocatio hysterica, matricis praefocatio. Cfr. P. II. Vol. II. Sect. I. C. de asthmate.

(59) Cfr. P. II. Vol. II. Sect. II. C. de palpitatione cordis.

(60) Whytt l. c. *Many hysteric women are liable to be seized with faintings during which they lie as in deep*

modo in singultu canis latratu saepe simili (62): modo in cardialgia (63): modo in pulsatione abnormi aortae abdominalis (64): modo in ructibus sonoris, acidis (65): modo in palpitatione musculorum abdominalium (66): modo in vomitu herbaceo, aut in diarrhoea (67): modo in colica (68): modo in nephralgia calculum renalem aemulante (69): modo in dysuria (70), et in omni fere

sleep, only their respiration is so low as scarce to be perceived ». Cfr. Hoffm. de animi deliquiis. Obs. 3. op. Vol. III. p. 274 Forestus L. XVII. obs. 7, 12.

(61) Marc. Donat. L. IV. C. II. Bonet sepulcr. L. III. obs. 9. *journ. de savans.* 1745.

(62) Ranoe in Act. R. Soc. med. Havn. Vol. I. p. 460.

(63) *Neuralgia coeliaca?*

(64) De hoc symptomate alibi sermo fiet (P. II. Vol. II. Sect. 2. C. de aneurysmate).

(65) Commune symptoma.

(66) Cap. IX. §. XLIV. 1.

(67) Sydenham l. c. p. 412.

(68) Neuhaus casus colicae hystericae cum epicrisi. Argent. 1769.

(69) « *So that it is hard to distinguish, whether the symptoms arise from the stone or any hysteric disorder* ». Sydenham l. c.

(70) « *Tha bladder also is occasionally affected with this delusory symptom, whith not only cause pain, but a suppression of urine, as if there was a stone, tho' there is none* ». Sydenham l. c.

casu in profluvio urinae limpidae aquosae (71), quo profluvio paroxysmi per horas, dies, et quamvis raro per menses protracti, minimisque utplurimum sejuncti intervallis terminari solent. « Remanent ineffabiles corporis languores, vel alti sopores, haud raro truces articulorum agitationes terminantur in tumores inflammatorios, in quibus cutis veluti bile suffusa flavescit (72); aliis pustulae foedae ulcerosae (73), vel vesiculae magnae aqua repletae (74) corpus obsident » (75). Sunt quae febricula lenta (76), et atrophia corripiantur.

Autopsia cadaverum.

4. « Post mortem in dissectis cadaveribus inflammationes ventriculi, intestinorum, hepatis, lienis, pulmonum observantur; vesicula fellis admodum turgida, et ipsa bilis ad aliquot cochlearia in ventriculum effusa adparet »(77). Ve-

(71) Sydenham l. c. p. 414. Nicolai Progr. de diabete ex spasmo. Jen. 1773.

(72) *Ecchymoma.* Cfr. P. I. Vol. II. C. XIX. §. LXXXIV. 3.

(73) *Hydroa nervosum*, *criticum.* Ibid. C. XXVIII. §. CXIII.

(74) *Pemphigus* ibid. C. XXIX. §. CX. 2.

(75) Fr. Hoffmann l. c. §. VI.

(76) Opinio Ballonii et Morgagni. v. Villermay l. c. p. 89.

(77) Fr Hoffmann l. c. §. VII. Cfr. Boneti Sepulcr. anat. et opera de motibus convulsivis, p. 120., et Eph. Nat. Cur. Cent. III. obs. 84.

rum haec phaenomena cum affectionibus spasmodicis vagis nexum habuisse, vehementer dubitamus, credimusque potius, illa morbis accidentalibus, a quibus nec hystericae, nec consortes immunes sunt, tribuenda esse. Contra vero nexum inter motus spasmodicos vagos, et vitia ovariorum animadvertimus, quae scilicet viscera in cadaveribus hystericarum cum steatomate (78), et vesiculis liquido quodam repletis (79) reperta sunt.

§. LXXI.

C A U S S A E.

Caussae praedisponentes.

1. Ad *caussas praedisponentes* spasmorum spectant: vitium haereditarium (80), congenitum (81), clima calidum, humidum (82), stru-

(78) Binniger Cent. II. obs. 90.

(79) Vesalius Lib. V. de humani corporis fabrica. C. XV. Riolanus anthropographia. Villermay l. c. p. 143.

(80) Fr. Hoffmann l. c. §. IX, et quotidiana experientia.

(81) Feminae sanissimae, dum tempore, quo utero gerunt, terrore, animique pathematibus ingratis vexantur, prolem affectionibus spasmodicis vagis obnoxiam generare solent. Sic infantes spurii saepe mobilitate nervorum, et ingenio prae ceteris antecellunt.

(82) Quamvis spasmi nec in regionibus septentrionalibus

ctura corporis gracilis (83), sexus sequior (84), pubertatis epocha (85), illaque *critica* in feminis dicta (86), caelibatus (87), matrimonia immatura, abortus, partus crebri, educatio voluptuosa, effeminata, praesertim contracta inde consuetudine, ut omnibus desideriis illico satisfiat (88), philautia, vita luxuriosa, otium, vigiliae nocturnae, somnus diurnus, protra-

desiderentur, eos tamen longe frequentius in Italia obvenire, meae docent observationes.

(83) « *There is often an uncommon weakness or delicacy or an unnatural or depraved feeling in various parts of the body which exposes certain persons to violent, and sometimes very extraordinary affections from causes which would scarce produce any disturbance in people of sound constitution* ». Whytt l. c. p. 543.

(84) Quamvis, nostro inprimis aevo, et mares spasmis saepe laborent, nihilominus frequentissime in feminis obveniunt.

(85) Spasmi, exceptis iis, qui a vermibus excitantur, raro ante pubertatem utroque in sexu obveniunt.

(86) *L' époque critique est encore une condition favorable au développement de cette maladie, et nous verrons par fois les effets de cette révolution se prolonger longtems après la cessation du tribut périodique* ». Villermay l. c. p. 43.

(87) Virgines annosae, et monachae maxime spasmis laborant.

(88) « *Quand leur (des femmes) susceptibilité a été trop ménagée, lorsqu' elles ont été entourées des soins trop recherchés ou prévenues jusque dans leurs moindres désirs ;*

ctus (89), mora in lecto (90), poëseos, et musicae studium indefessum; lectio fabularum milesiarum, inedia, jactura humorum, praecipue sanguinis (91), seminis, lactis, item fluor albus, diarrhoea etc.

Caussae excitantes.

2. *Excitant* spasmos, eorumque repetitos accessus: animi pathemata, praesertim ira, invidia, zelotypia, amor (maxime occultus (92)), taedium (93), moeror (94), terror (95), item

elles éprouveront souvent une forte commotion par suite d'une contrariété légère». VILLERMAY l. c. p. 39.

(89) Inter homines, qui noctes vigiles transigunt, ac diu ad meridiem usque somno indulgent, paucos mehercle iuvenies spasmis non obnoxios.

(90) « *Lying to long in bed will weaken and relax* » WHYTT l. c. p. 643.

(91) Venaesectiones habituales systema nervosum tandem labefactare, nemo ignorat.

(92) FR. HOFFMANN l. c. C. V. Exam. morb. obs IV.

(93) Hinc divites, quorum vota sine omni cura impleri solent, saepe spasmis, a quibus solum per adversitatem liberantur, laborare solent. Sic medicorum Parisiensium plurimi mihi narrarunt, spasmos ante revolutionem gallicam tam communes, illa saeviente omnino fere evanuisse. Mercatorum uxores coram oculos habeo, quae, florente quondam inter nos commercio, sub lenta vivendi ratione, continuo hysteria excruciabantur, nunc vero commercio circumscripto, curisque vexatae, ut ipsae ajunt, tempus aegrotandi amplius non habent.

expectatio protracta, nisus imitandi (96), contrarietates, corporis motus violentus, res suaveolentes (97), odores fortes, ingrati (98), sonus vehementes (99), gratissimi (100), conspectus objecti motu rotatorio, vel alio continuato agitati, nauseosi, vel ob peculiarem idiosyncrasiam antipathici, ut ranarum, hirudinum (1), murium, felium, horumque animalium exhalationes (2), narcotica, inprimis opium, hyoscyamus, digitalis, belladonna, aliaque venena,

(94) Homines sanissimos post interitum personae carae in spasmos perpetuos incidisse vidi.

(95) Cfr C. XI. §. LV. Mirum insultus spasmodicos saepe ea ipsa hora, qua primum excitati fuere, denique omni nychthemero redire.

(96) Si ad epilepsiam excitandam valeat (C. XI. §. LV. N. 2.) eo magis ad simplices spasmos.

(97) E. c. moschus, oleum essentiale rosarum.

(98) E. c. fumus nicotianae, quo aevo nostro mares saepe feminas molestant.

(99) A tubarum clangore hystericam Principem in lipothymiam incidisse vidi. Alia spasmorum genera ab explosione ignium artificiosorum, et tormentorum bellicorum, quin timor hinc scenam luderet, observavi.

(100) E. c. concentus instrumenti vitrei, vulgo *harmonica* dicti.

(1) Matrona Vilnensis ab hirudinum intuitu in spasmos incidit.

(2) Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. App. ad C. XIV., et Kaau Boerhaave impetum faciens, §. 409.

hydrargyrium (3), dolores, c. c. sub partu, operationibus chirurgicis, dentitione, a panaritio, calculo renali: porro contusiones, compressio, inprimis thoracis per vestes nimis arctas, titillatus, manipulationes magnetismum sic dictum animalem excitandi gratia institutae (4), attactus, et intuitus voluptuosus, refrigeratio corporis, et transpiratio suppressa (5), calor atmosphaerae, temperaturae repentinae mutationes, euronotus, aër conclusus, electricitas (6), alimenta copia, et qualitate peccantia, maxime mel, saccharum: porro ea, quae imperium peculiare in genus nervosum, potissimum partium genitalium (7) exercent, ut lycoperdon tuber,

(3) Accessus spasmorum sub cura luis non rari. Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. C. XVII. §. LXXIV. 1.

(4) Ibid. C XII. §. LII.

(5) Ex vestium levitate, mammarum, et uteri refrigeratione saepe spasmi.

(6) Feminas novi haud paucas, quae ex longinquo appropinquantem tempestatem cum tonitru praesagiunt, ex variis scilicet spasmis, quibus tunc tentantur, simul cum peculiari somnolentia, sudoribus profusis, palpitatione cordis etc.

(7) Lego apud Villermay (l. c. p. 32) ubi de caussis morborum spasmodicorum loquitur; « *En première ligne nous indiquerons encore les pastilles dans lesquelles on fait entrer quelquefois la teinture, ou une très-petite dose de cantharides* ».

cancer astacus, fragaria vesca, *chocolata* cum aromatibus, coffea (8), thea (9), crematum, vina, acida primarum viarum, flatus, vermes, bilis spissa, abusus clysterum irritantium, congestiones haemorrhoidales, menstrua appropinquantia, eorum suppressio, aut fluxus irregularis, coitus (10), veneris desiderium inane (11), graviditas (12), partus, et puerperium,

(8) Tribus abhinc annis virgo, ut a spasmis magna cordis palpitatione, et anxietate stipatis liberaretur, curae meae commissa est. Accessus omni die hora octava ingruebant. Cum parum antea potum coffeanum epotare fuerit solita, imperavi ut ab eo se abstineat. Nullus tunc observabatur paroxysmus, ac ancilla, quae multa prius ingurgitaverat pharmaca, nullo eorum amplius adhibito, *per solam a potu coffeae abstinentiam* convaluit.

(9) « *I once imagined to be in a great measure injustly accused; but experience has since taught me the contrary* ». VVhytt l. c. p. 642.

(10) Praeterquamquod coitus per se symptomata spasmi exhibet, plurimae feminae extant, quae nunquam illum exercent, quin dein per diem unum alterumve nervorum malis excrucientur.

(11) Coelibem vitam plures sine noxa ducere possunt feminae, sed vix unam illarum iuvenics, quae prope maritum impotentem impune decumbere possit. Idem de uxoribus a maritis neglectis valet.

(12) P. IV. Vol. II. Sect. II. Cap. de graviditate.

impetigines (13) praecipue urticatio, nec non fluor albus (14) praepostere fugatus.

Caussa proxima.

3. *Caussa proxima* spasmorum quaerenda videtur in sensibilitate corporis totius, aut partis illius sive aucta, sive perversa, qua contingit, ut quivis stimulus aut externus, aut internus, quin semper absolute limites excedat, relative impressionem nimiam, vel abnormem faciat. Caeterum quis intimam spasmorum naturam, praesertim quatenus anima in iis scenam ludit, perspicere posset? Nec aditus talem ad labyrinthum patet!

§. LXXII.

DIAGNOSIS.

Difficultas.

1. Si morborum hucusque recensitorum diagnosis ob id, quod illorum quivis cum aliis *nonnullis* adfectibus similitudinem aluerit, difficultates exhibuerat; quanto majores difficultates, respectu ad diagnosin affectionum spasmodicarum vagarum, utpote adspectum fere *omnium*

(13) Hoffmann Med. Rat. Syst. l. c. §. XIV.

(14) Ibid. Cap. V. enarrat. morb. obs. 12.

corporis humani morborum usurpantium, expectandae erunt? Neque satis! Affectiones spasmodicae vagae, cum saepe gravissimas, easque rebelles simuleut aegritudines, ipsae vero hae affectiones non tanti sint momenti; patet, errores in diagnosi commissos nullibi magis quam hic palpabiles, et opprobriosos esse. Sunt aliquando et *crudeles in aegros*, dum scilicet gravis quidam morbus pro *spasmo* proclamatur, et ut spasmus curatur, aut, aegro pro imaginario, et importuno declarato, vilipenditur. Clamantia hujuscemodi peccata iis praesertim medicis familiaria esse solent, qui debita vel doctrina, vel diligentia destituti, morborum reconditorum diagnosin instituere aut nequeunt, aut negligunt, ac propriam sive ignorantiam, sive levitatem, magico illo *spasmorum nomine* cooperire satagunt.

Monitum.

2. Ne vero Charybdin vitans in Scyllam incidas! Compertum enim habemus, medicos juvenes prudentia magis, quam experientia excellentes, ac honorem diagnosin morborum abstrusorum instituendi ambientes, viscera, solum motibus abnormibus transitoriis tentata, ac si gravi, eoque organico vitio laborarent, designasse, itaque terrorem in familiis, non sine propriae famae detrimento, sparsisse.

Cautelae.

3. Utriusque generis errores evitare licet, probe cognitis spasmorum *notis*, *formis*, et *indole*.

Notae.

4. *Notae* essentiales affectionum spasmodicarum ex definitione (15), quin immo ex inscriptione hujus capitis elucent. *Vagae* enim illae sunt, *fugaces*, et *subito mutabiles*, et per *intervalla redeuntes*. Qua de caussa, quo magis morbus definiendus symptomatibus *fixis*, *constantibus*, et *perseverantibus* insignitur, eo minus illius ad affectiones spasmodicas vagas pertinere, extat probabilitatis gradus, et vice versa.

Formae.

5. Porro, quamvis *formae* spasmorum, ut monuimus (16), infinitae sint; attamen quaevis illarum sat constanter tum determinatae vitae periodo alligari, tum sub data rerum positione evolvi solet. Crescit, aut decrescit hinc probabilitas, morbum problematicum adfectionibus spasmodicis vagis adnumerandum esse, necne, quo magis, vel minus ille ad normam ge-

(15) §. LXIX. 1.
(16) §. LXX. 3.

neralem accedit, aut ab ea recedit. Examen peculiare hujus argumenti rem clariorem reddet.

Spasmi recens natorum.

6. Admittendo sensibilitatem nimiam pro caussa proxima affectionum spasmodicarum vagarum (17), quisne magis illis subjicietur corpusculo tenello recens nati, tot inusitatis stimulis exposito? Subjiciuntur recens nati potissimum *colicae*, *crampis*, *singultui*, *oscitationi*, *risui*, (18), et *sopori*. Quorum malorum caussae quaeri debent in moeconio, in prava lactis conditione (nutrice scilicet menstruante, coitu, potu cremati, aut vini perturbata, animi pathematibus, inprimis ira vexata), in refrigerio, in exhalationibus narcoticis (19), et in obstaculis, quae sanguis potissimum in circuitu suo per pulmones, et circa cor invenire solet. Cavendum vero, ne spasmis effectus violentiarum sub partu encephalo, vel columnae vertebrali illatarum, item *hydrorhachitidis congenitae*, *inflammationum ventriculi*, *intestinorumque*,

(17) § LXXI. 3.

(18) Infans ante quadragesimum aetatis suae diem neutiquam risu naturali gaudere solet (Laszoni Act. Nat. Cur. Dec. III. An. I. obs. 45. p. 62), qua de caussa risus citius obveniens *morbosus* est, atque convulsivus.

(19) Storch infantis sex hebdomadum meminit a liliorum odore soporosi (*Kinderkrankheiten*, 1. *B.* p. 266.). Idem a fumo nicotianae accidere posse, vix dubito.

vitiorum organicorum systematis *arteriosi*, aut *venosi*, nec non *trismi*, et *tetani* adscribamus. Examen universi corpusculi recens nati, et absentia symptomatum constantium vix allatorum diagnoseos arduum opus adjuvant.

Spasmi infantum.

7. Quamvis, firmato magis corpusculo infantili, proclivitas ad spasmos decrescere debere videatur; attamen potius contrarium, subintrante in *infantibus periodo dentitionis* (20), uberrimo malorum generis nervosi fonte, observari solet. Spectant praecipue huc *pavores sub somno* (21), et *convulsiones*, quae, dum morbum primarium constituunt, probe a malis similibus, utpote symptomatibus *encephalitidis*, *hydrocephali*, *rhachialgitidis*, et *hydrorhachitidis* distinguendae sunt. In ea nempe versamur opinione, quod, sicuti medicorum vulgus, antequam diagnosis inflammationum cerebri, et medullae spinalis exculta fuerat, nimis spasmis tribuebat, ita idem nostro aevo nimis inflammationi partium illarum tribuat. Interea ex observationibus nostris circa *indolem* spasmorum palam fiet, inter illos, et inflammationes non semper tantum discrimen, ut vulgo creditur, intercedere,

(20) Cfr. P. III. Vol. I. Sect. Cap. de dentitione difficili.
(21) P. II. Vol. I Sect. I. Cap. VIII. §. XXXIX.

easdem caussas, puta congestiones cruentas circa cerebrum, et medullam spinalem, metastases ad has systematis nervosi partes pro re nata nunc *simplices motus, spasmodicos*, nunc *inflammationem medullae nerveae*, et *meningum* gignere. Differentia solum in eo locata videtur, quod caussae motuum spasmodicorum effectus transitorios sine gravibus reliquiis, illae vero inflammationum effectus constantes cum proventu liquoris extravasati, aliisque processus inflammatorii exitibus gignunt. Unde colligitur, motus spasmodicos saepe *praecursores inflammationum* esse, quarum adventus usu remediorum antispasmodicorum calefacientium saepe properatur. Caeterum convulsiones ex simplici spasmo ab illis, quae inflammationis sistunt symptoma, distinguimus ex eo, quod ibi status febrilis ex calore, siti, pulsuum frequentia, sudore, urinae conditione determinandus abest, secus in convulsionibus ex inflammatione.

Spasmi puerorum.

8. Quam scenam in infantia prima dentitio ludit, haec, minori solum gradu, in *pueris* sub altera dentitione repetitur. Praeterea pueri *convulsionibus* ex ingruentibus variolis, ex ingluvie, et praecipue ex vermibus subjiciuntur. *Eclampsiae* hujusmodi ab *epilepsiis* duratione,

reditu, et conditione memoriae distinguuntur. Juvat hic et ad aetiologiam respicere, quae si de injuriis externis, de terrore, de retropulsione impetiginum testetur, morbus spasmodicus problematicus potius ad legitimas epilepsias, quam ad simplices convulsiones pertinebit. Tandem non obliviscendum, ex glandulis meseraicis scrophulis tentatis, quatenus illae induratae plexibus nervorum meseraicis cum plexu solari communicantibus vim inferunt, nervorum intercostalis, et vagi culpa multa symptomata nervea excitare posse.

Spasmi juvenum.

9. *Periodus pubertatis* in utroque sexu non minores, quam dentitiones excitare solet tumultus. Juvenes, praeter convulsionum varia genera, haud raro quidem *spasmis* sub forma *hemicraniae, palpitationis cordis, tussiculae* obnoxii sunt. Verum diuturna praxi edocti sumus, symptomata haec longe saepius ex latentibus in pulmonibus tuberculis pullulare; *phthiscos* enim *tuberculosae primum stadium* toties symptomata spasmodica (a spasmis simplicibus mehercle probe distinguenda) producit, quoties vel glandulae lymphaticae pulmonis induratae ramos paris nervorum vagi irritant, vel cruor ex venis jugularibus ad venam subclaviam sini-

stram, et ad venam cavam descendentem difficulter perveniens in encephalo stagnans cerebrum, et nervos inde ortum ducentes offendit, vel sanguis in circulo suo per pulmones impeditus cor praeter modum expandens, plexus nervorum cardiacorum molestat. Medici harum rerum ignari, ut spasmis occurrant, quos simplices coram se habere credunt, ad remedia antispasmodica calefacientia saepe confugiunt, quae remedia oleum igni addendo inflammationem tuberculorum pulmonis excitant, phthiseosque evolutionem properant, quae tamen mala debita medendi ratione, nisi plane evitare, saltem quodammodo impedire licuisset. Jam vero *functiones sexuales* cum magnum imperium in affectiones spasmodicas vagas exerceant, in utroque sexu separatim considerandae veniunt.

Spasmi virorum.

10. Annum vigesimum inter, et quadragesimum viri quandoque ob veneris abusum, et maxime ob onaniam circa epocham pubertatis exercitam, saepissime ob gravia animi pathemata, et ob studia, vitamque sedentariam morbo nervoso, hypochondriasi scilicet subjiciuntur, qui morbus cum alibi descriptus fuerit (22), hic silentio praeteritur. Juvabit solum in mentem

(22) P. II. Vol. I. Sect. I. C. XVII.

revocare, spasmos hypochondriacos probe a symptomatibus nerveis, quae ex morbis potissimum organicis cordis, ventriculi, hepatis, lienis, pancreatis, intestinorum, renum, testiculorum proficiscuntur, distinguendos esse.

Spasmi mulierum, hysteria.

11. Quamvis *mulieres*, *virgines annosae* spasmis ex multifariis caussis utrique sexui communibus emergentibus laborare possint; attamen plerumque affectiones spasmodicae vagae, quibus tentantur, ex *utero* proveniunt, ideoque *hysteriae* (23) nomen merentur. Spasmi ex utero emergentes characteres gentilitios agnoscunt, quibus, nisi ab affectionibus spasmodicis vagis generatim, saltem ab hypochondriasi speciatim distinguuntur.

Distinctio hysteriae ab hypochondriasi.

12. Quamvis enim gravissimi auctores, inter quos Highmorum, Sylvium, et Sydenhamum nominasse sufficiet, hysteriam, et hypochondriasin pro uno, eodemque morbo proclamaverint, attamen contrariae cum Frid. Hoffmanno, multisque aliis adhaeremus opinioni, ad quam suffulciendam sequens inserviet tabula diagnostica comparativa.

(23) Cfr. §. LXIX. 1.

Hypochondriasis.	*Hysteria.*
a. Invasio morbi lenta.	a. Insultus morbi subitaneus.
b. Paroxysmi in longum trahuntur.	b. Curriculum insultus breve.
c. Symptomata in ipsis intervallis liberis potius remittunt, quam intermittunt.	c. Symptomata in liberis intervallis intermittunt.
d. Symptomata sat simplicia sunt, et constantia.	d. Symptomata multifaria, et volubilia.
e. Signa morbi maxime ex aegri narratione innotescunt.	e. Signa morbi plurima in sensus medici cadunt.
f. Sedes praecipua morbi in gangliis nervorum abdominalibus.	f. Origo morbi e systemate nervorum hypogastrico.
g. Alvi obstructio malum aggravat.	g. Alvi libertas incommoda auget.
h. Venter extrorsum distenditur.	h. Musculi abdominales introrsum contrahuntur.
i. Scrupulosa est aegri ad corporis sui statum, et in excretiones attentio.	i. Aegrotae ad excrementa examinanda vix unquam deveniunt.
k. Aegrotus morbos,	k. Multifaria aegro-

de quibus legit, et audit, hos ipse se jam habere autumat.	ta accusat symptomata, quin ea interpretari soleat.
l. Praeter coenaestheseos, et imaginationis vitia, sensus, et facultates animi illaesae sunt.	l. Sensus, et facultates animi saepe perturbantur.
m. « Nulli unquam hypochondriaci pro mortuis, ac sepulchro destinatis fuerunt habiti...	m. . . . ut quidem de hystericis fide dignae testantur historiae » (24).
n. Timor continuus mortis.	n. Potius vitae valetudinariae timor.
o. Morbus inter vitae annum 20, et 50 communis.	o. Urget circa pubertatem, et cessationem menstruorum.
p. Caussae excitantes sunt vita sedentaria, et literaria.	p. Caussae excitantes sunt animi pathemata, inprimis amor.
q. Magnam hic scenam ludunt haemorrhoides.	q. Magnam hic scenam ludunt menstrua.
r. A pharmacis vix levamen.	r. Multum praestant pharmaca, aliquando jam solus pennarum accensarum suffitus.

(24) Fr. Hoffmann l. c. §. V.

s. Aeger morosus, consiliis medicorum rebellis, nulli illorum addictus.	s. Aegrota quidem garrulitate peccat, at prompta est ad obediendum, medicoque addictissima.

Quodsi quis objiceret, hystericas saepe et symptomata hypochondriaca exhibere, respondendum, hysteriam haud raro cum hypochondriasi complicari. Interea palam est, hac in quaestione facile *positionem principii* subrepere. Qua de caussa, quamvis persuasi simus, hysteriam ab hypochondriasi differre; attamen cum iis, qui contrarium defendunt, ob id neutiquam bellum geremus. Ad hysteriam maxime illa accedit hypochondriasis, in qua systema partium genitalium marium evidenter laesum est, et vice versa ad hypochondriasin evidenter illa accedit hysteria, quae systemate abdominali labefactato insignitur.

Monitum.

13. Majoris momenti objectum nostrae hic se exhibet observationi. Contingit enim saepe, ut vel hysterica, vel hypochondriacus in *alienum, novumque quemdam morbum* incidat, cujus, ut propria consuetudo fert, amplam rationem reddere haud facile omittere solet. Accidit inde, ut medicus incautus complicationem praetervi-

dens facile, quotquot accusantur mala, ex hysteria, vel hypochondriasi explicare inducatur. Ex gravi illo errore vita aegrorum, et fama medici periclitatur.

Spasmi senum, et vetularum.

14. *Spasmi senum*, et *vetularum* potissimum sub forma *asthmatis*, *tussis*, *vertiginis*, et *apoplexiae* obveniunt. In iis definiendis periculo gravem quemdam morbum cordis, arteriarum, pulmonum, et cerebri praetervidendi circumdamur. Ad quod evitandum nil magis exacta historia morborum quondam praegressorum refert.

Animadversiones.

15. Verum non solum aetas, sed et aliae rerum positiones, inprimis corporis constitutio imperium in affectionum spasmodicarum vagarum varias formas exercent. Auctor hujus animadversionis SYDENHAM (25) monet, praecipue subjici affectionibus spasmodicis vagis sub forma *apoplexiae* mulieres post partum difficilem sanguinis jactura stipatum, post violenta animi pathemata; illis sub forma *convulsionum*, et *sensu strangulationis ad guttur* feminas plethoricas, et robustas; illis sub forma *palpitationis cordis* virgines, aliasque delicatioris, et debi-

(25) L. c.

lioris structurae; illis sub forma *tussis siccae* feminas constitutionis phlegmaticae; illis sub forma *vomitus* mulieres textus corporis laxi, aut quae infantes magnos in lucem ediderunt; et illis sub forma *calculi renalis* feminas a praegressis insultibus hystericis labefactatas, valdeque valetudinarias.

Designatio formae.

16. Quaeritur nunc, quomodo *forma* affectionis spasmodicae vagae *designanda sit? Duplex* hic nomenclaturae species se exhibet: altera nomen morbi a forma desumendi, adjecto epitheto *spasmi* (e. c. *epilepsia hysterica*); altera spasmum pro morbo primario stabiliendi, adjecto epitheto formae (e. c. *hysteria epileptica*). Prima illa magis nobis arridet, propterea quod diversos generis humani morbos describendo, quid spasmus in iis producendis valeat, longe facilius, quam formas, quot quot spasmi induere possunt, indicare liceat.

Indoles.

17. Quomodocunque res se habeat, ne credamus, determinata affectionum spasmodicarum vagarum *forma*, diagnoseos opus jam ad complementum perductum esse. Restat enim adhuc, ut *indoles* mali probe indicetur. Inter spasmum enim, et spasmum ejusdem plane formae ma-

gna aliquando intercedit differentia. Nimirum, quamvis caussa proxima affectionum spasmodicarum vagarum in sensibilitate nimia, aut perversa, et in impotentia inde orta impressiones sine tumultu perferendi consistat (26), hoc non impedit, quominus mali indoles, et quodammodo illius forma a qualitate caussae sensibilitati infensae, morbumque excitantis pendeat. Quae observatio adeo vera est, ut non solum in diversis hominibus, sed et uno, eodemque in aegro confirmetur. Differt enim unus spasmorum paroxysmus ab altero, quatenus nunc ab animi pathemate, nunc a potu excalefaciente, nunc ab errore in diaeta, nunc a refrigerio, nunc ab excretione quadam retenta etc. excitatur. Intelligitur inde quod FRIDERICUS HOFFMANNUS de pharmaeis paroxysmis accommodatis dixerat: « neque quod semel profecit, id alio tempore juvat » (27). Nec *character morborum annuus*, nec *climatis imperium* affectionibus spasmodicis vagis alienum est. Sic *annua constitutione* morbis inflammatoriis, rheumaticis, gastricis etc. favente, affectiones spasmodicae vagae saepe eundem exhibent characterem inflammatorium, rheumaticum, gastricum. Neque

(26) § LXXI. 3.
(27) L. c. C. V.

mirum, constitutionem annuam, cujus vis tanta est, ut fortissimos adeo homines imperio suo subjiciat, debilioribus non parcere. Ad *clima* quod spectat, potentia illius in indolem spasmorum vel ex eo elucet, quod egregii medici, prout variis in regionibus praxin exercent, variam admodum medendi rationem commendant. En cur illorum consilia non indiscriminatim in usum deduci possint, curque methodus ab Anglis indicata haud semper in mediterranea regione prospere succedat. Verum praeter clima, et modus vivendi civium, et gentium cultura considerari merentur. Certissime enim spasmus a tragoediae adspectu excitatus ab illo, cui potus cremati ansam dedit, differt! Quae cum ita sint, in varia spasmorum indole determinanda toti erimus.

Spasmi traumatici.

18. Primum sese exhibent spasmi *traumatici*, quibus subjiciuntur praecipue *infantes* culpa insectorum, corporum extraneorum ad cavitates aurium, narium etc. perductorum, lapsus, aliarumque violentiarum; et *feminae* culpa vestium arctarum, praecipue fibulatariarum, partus laboriosi, et illius reliquiarum. Inter has maxime *prolapsus uteri* notandus, a quo hysteriam pharmacis permultis incassum

tractatam solis auxiliis mechanicis sanatam (28). observavimus, et observarunt alii. *Herniae* porro utroque in casu, ut spasmorum caussae obvenire possunt; ne dicamus de calculis biliosis, et urinalibus, de vermibus etc.

Spasmi inflammatorii.

19. Affectiones spasmodicae vagae saepe adspectum inflammatorium exhibent. Nisi vero aegrotorum habitus, aetas, morbi antecedentes, ac caussae malum excitantes revera de *diathesi inflammatoria* testentur, illius praesentia caute statuenda. Enim vero signa inflammatoria hic saepe per nervorum in cor, arterias, et venas imperium gignuntur. Praeterea spasmi, et viscerum obstructiones, circulo libero sanguinis obstando, saepe efficiunt, ut cruor (forte majore vi expandente gaudens, et secretioni cujusdam *gasis* favens (29), in unam corporis partem (ob morbos praegressos labefactatam, vel ob praesentiam transitorii cujusdam stimuli ad plethoram dispositam) nimia copia irruat, ac pulpae nerveae ibi obviae infensus evadat. Sic congestiones cruentae in encephalo, specu vertebrali, circa cor, pulmones, hepar, lienem,

(28) P. IV. Vol. II. Sect. 2.

(29) Vidi mox infra N. 20, ubi de passione flatulenta quaestio est.

et praecipue circa *uterum* caussam communissimam spasmorum, et potissimum hysteriae sistunt. Viscus congestione laborans ex ipsa spasmi *forma*, saltem a medico nervorum diversis motibus praepositorum gnaro divinari solet.

Spasmi gastrici.

20. *Gastricos* nominavimus *spasmos*, qui ex visceribus, et nervis abdominalibus proficiscuntur. Frequens eorum caussa in *erroribus diaetae* latet, qui in infantibus, et mulieribus altioris ordinis (30) saepe difficulter eruuntur. Accedunt *vermes intestinales*, qui, ut diximus (31), saepe spasmos, non solum in pueris, sed et in adultis, praesertim sexus sequioris excitant (32). Fons spasmorum praeterea saepe in *acidis primarum viarum*, et maxime in

(30) Plus vice simplici ad feminas sensitivas, quae solo, ut ita dicam, aëre, et spiritu vesci videbantur, paroxysmi spasmodici medendi gratia, vocatus sum. Jam caussam in animi quodam pathemate sublimi quaerere paratus eram, dum ex signo ab ancilla aulica mihi clam dato, ad praegressam ingluviem concludere debueram. Nec ista in cibo quodam exquisito, et delicato, sed e contrario in caseo, halecibus, brassica, carne suilla etc. consistebat.

(31) Cap. XI. §. LVI. N. 14.

(32) Feminas elegantissimas curavi, in quibus nemo hospites tam immundos ac vermes expectasset, quae tamen non prius, quam illis fugatis sanitati restitui potuerant.

flatibus quaerendus. Istorum imperium in spasmis excitandis adeo magnum est, ut nisi nobis ab hypothesibus plane abstinendi lex esset, doctrinam de *spiritu flatulento* quondam a GALENO, et nuper a VIDALIO (33) jactatam admitteremus. Meretur ea saltem examini, eique experimentali subjici. Sic forsan origo flatuum intelligeretur, qui non solum per tubum intestinalem hystericarum, sed aliquando per universum textum cellulosum decurrunt, atque tumores emphysematicos colli, pectoris, aliarumque partium excitant (34). De quo argumento in tractatu de flatu (35) amplam quaestionem instituemus. Porro frequens spasmorum caussa in *hepate*, et *cystide fellea* invenitur, inprimis si ira, moeror, zelotypia subrepserint, si mercurii multum adhibitum fuerit, sique caput antea valde doluerit. Spasmi originis hepaticae praesertim latus corporis dextrum detinere, et maxime ventriculum, et cor in consensum trahere solent. Contra vero, si *lien* spasmorum focum constituat, maxime latus corpo-

(33) *Essai sur le gaz animal considéré dans les maladies, ou renouvellement de la doctrine de* GALIEN *concernant l'esprit flateux. Marseille* 1809.

(34) P. I. Vol. II. C. LXIII.

(35) P. III. Vol. I. Sect. I. Cap. de affectionibus flatulentis.

ris sinistrum patitur, quod praecipue in aegris, aut haemorrhoidibus, aut febribus intermittentibus obnoxiis, aut ad scorbutum pronis contingit. Spasmi tunc saepe sub forma melancholiae (36), et vomitus obveniunt. Urgent ipsi, appropinquante menstruorum periodo, ut in herniosis, in iis, qui vitam sedentariam ducunt, aut si *complicationes* adsint, quas inter complicatio cum *plethora*, praesertim *venosa*, et cum *vitiis scrophulosis glandularum meseraicarum* prima loca obtinent.

Spasmi rheumatici, carcinomatici, plicosi, syphilitici, scorbutici.

21. Spasmi *rheumatici* saepissime ex corporis, praesertim mammarum, uteri, et pedum refrigerio, ac transpiratione suppressa oriuntur. Derepente sub forma cephalaeae, lumbaginis, colicae, singultus obveniunt. Rheuma maxime illis, qui aliunde *arthritide* laborant, infensum evadit. Interea et ex simplici arthritide, inprimis si ea medullam spinalem, et uterum aggrediatur, spasmi gignuntur multifarii. Ab illis haud multum spasmi ab *herpete*, et ab *urticatione* excitati differre videntur. Urticatio praecipue cum systemate uterino nexum agnoscens

(36) Anglice *spleen*. Polonice *sledziona*.

(37), in regionibus septentrionalibus, quibus aliunde familiaris est (38), hysteriae saepe nisi caussam, saltem socium sistit morbum. Generatim spasmorum arthriticorum diagnosis instituitur ex notis generalibus arthritidis, praecipue ex praegressa podagra (39), ex urina specifico sedimento instructa, ex reditu morbi periodico, doloribus insignito, ex imperio mutationum tempestatis in aegros habitu peculiari praeditos etc. Subjiciuntur spasmis *arthriticis* praesertim feminae plethoricae circa tempus sic dictum criticum. Verum hic gressus dumtaxat unus requiritur, ut spasmi illi indolem induant *carcinomaticam*. Rerum talem conditionem arguimus, si morbus solitis spasmis rebellior sit, si sub forma dolorum lancinantium obveniat: si fluor albus, isque rodens, et foetidus adsit: si cancer in familia aegrotae regnet, sique habitus corporis carcinomatici quid indicet. A spasmis carcinomaticis vix aut ne vix quidem *spasmi plicosi*, ac *leprosi*, de quibus jam Whitt loquitur (40), differunt. Communissimi illi sunt in Lithuania, ubi ipse vulgus spasmos rebelles,

(37) Clarke *obs. of those diseases of females which are attended by discharges. Lond.* 1814. *P. I. C. II.*

(38) P. I. Vol. II. Cap. XXVII. §. CV. 4.

(39) Lege Fr. Hoffmanni observ. II. l. c.

(40) L. c. p. 656.

inprimis symptomatibus arthriticis stipatos, a recondita, vel imperfecte evoluta plica derivare solet. Spasmi plicosi tria sat pathognomonica agnoscunt signa, videlicet *sussurrum aurium*, *cardialgiam*, et *formicationem*. Maxime illi sub temperiei mutationibus saeviunt ita, ut aeger cuivis nubi tributum persolvere debeat. Tandem cum nobis spasmi obvenerint, qui cum *syphilide* ingruerant, neque prius eradicari potuerint, quam profligata syphilide, *spasmos* quoque ex *diathesi venerea* statuere cogimur. Num vero spasmi hujuscemodi directe ex actione principii venerei in systema nervosum, num indirecte per exostoses, tophos, ulcera etc. excitentur, non audemus determinare. Nec signa gentilitia hic indicare valemus. Restat hic solum, ut moneamus, ne spasmos a *mercurio* excitatos cum venereis confundamus (41). *Diathesin scorbuticam* spasmos gignere posse principes medicorum jamdudum docuerunt (42). Diagnosis ex conspectis diatheseos scorbuticae signis statuitur.

Spasmi primitivi.

22. *Spasmi primitivi* sunt illi, qui immediate ex sensibilitate aucta, aut perversa syste-

(41) Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. C. XVII. §. LXXIV. 1. p. 566.
(42) Fr. Hoffmannus l. c.

matis nervosi prodeunt, ac a caussis imponderabilibus, ut ab animi pathematibus, aestu venereo, idiosyncrasia, nisu imitandi, odoribus, sonis, narcoticis, electricitate etc. provocantur. Exhibent illi summo in gradu notas essentiales affectionum spasmodicarum vagarum (43). *Finguntur* saepe, inprimis a sexu sequiori scopo exquisitam sentiendi facultatem patefaciendi, aut hominum simplicium commiserationem excitandi, indeque propositum aliquod extorquendi, aut sese ab injuriis per incussum aliis terrorem vindicandi etc., unde medicos juvenes serio monemus, ne, si festinanter advocentur, in talem incidant decipulam (44). Illam aliquando ab ex-

(43) N. 4.

(44) Juvenis medicus ex optimis quondam discipulis meis non ita pridem ad Aspasiam quandam derepente vocabatur, quae, praeviis cum amasio rixis, in statu asphyxiae simili jacebat. Conditio feminae, caussa excitans, decumbendi modus, pulsuum denique ratio dolum cuilibet fraudium, et artium feminarum peritiori facile revelassent. Ille vero aegrae obitum timens aliorum medicorum consilium imploravit, qui, unus post alterum accersiti, panico timori irridebant. Revera cum applicationem ferri candentis ad cervicem proposuerim, asphyxia oculi ictu evanuit. Quod cum vidisset juvenis medicus, adeo indignatus fuit, ut exercitio ulteriori artis medicae, studio physiologiae sese exclusive tradens, valedixerit. Casui huic fortuito Polonia Halleri, ut spero, aemulum debebit.

pertis licet practicis difficulter evitari per plura exempla edocti sumus (45). Eo major occurrit difficultas, cum persuasi simus, inter sparmos simulatos, et veros *tertium quid* latere. Enim vero feminas cognovimus, quae voluntatis quidem nisu spasmos excitabant, at vero spasmos jam excitatos non amplius in propria habebant potestate (46). Nec satis. Feminae, et quodammodo juvenes alterius sexus, dum imaginatione fervida praediti sunt, ac male educati fuerant, ita sensationibus a quocumque animi pathemate fortiori excitatis se praedam dare so-

(45) En unum. Uxor medici viri egregii per nonnullos menses quotidie in sacvas convulsiones incidebat, quarum, si dicere liceat, integra facultas R . . na ludibrium fuit. Docuit enim eventus, quod femina haec astuta convulsiones tantum simulaverit, ut maritus juvenem medicum, quocum invicem alios aegrotos in urbe visitare erat solitus, domi, scopo uxori aegrotanti auxiliandi relinqueret. Cujus inter brachia sese convulsive aeque ac obscoene jactans, altera Putiphar imperitum rerum adolescentulum seduxit; qui dein, animi grati erga maritum benefactorem suum immemor, praevio divortio, nuptias cum aegra, ablata larva, sanitati restituta celebravit. Poena brevi crimen secuta est. Periit enim phthisi pulmonali post anni jam curriculum exhaustus sponsus, ac vidua ab omnibus derelicta misera jamdudum perempta esset, nisi primus maritus eam ex longinquo sustineret.

(46) Cfr. Cap. XI. §. LV. N. 2.

lent, ut in saevas quandoque systematis nervosi turbas incidant (47), quae quidem haud plane simulatae dici possunt, sed altera ex parte etiam ad spasmos omnino sinceros neutiquam spectant. Hi instar aliorum morborum generis nervosi ex variis corporis humani partibus proficisci possunt, ex cerebro scilicet, medulla spinalis, et plexibus nervorum pectoris, abdominis, et pelvis.

Spasmi complicati.

23. Monita circa *complicationes* aliorum morborum systematis nervosi tradita et *spasmis* quadrant. Qui spasmi dum sese in alios *morbos* (48),

(47) Pulchre hinc ait illustrissima Gentis sexus sui decus: « *J'ai toujours remarqué, qùe, lorsque les gens sans éducation de la classe du peuple, dont le caractère n'a pu être modifié par l'usage du monde, éprouvent des vives sensations, ils les expriment par des démonstrations et une véhémence, qu'on ne trouve jamais parmi les personnes bien élevées, toujours contenues par la raison, et par un sentiment délicat de convenance* ». (*Les Parvenus. Tom. III.* 3. *édition.* p. 78. *Paris.* 1819.).

(48) Sic in simplici coryza apud hystericas subsultus tendinum, et delirium pluries observavi. Cum nobilissimae feminae quondam ob saevam tussim vesicatorium proposuerim, libenter me submittam, inquit, at spasmos, ut sub hujus auxilii usu semper experta sum, iterum habebo. Ac re quidem vera, quartà ab applicito vesicatorio hora,

aut in *convalescentiam* (49) insinuans, nonnunquam statum rerum adeo complicatum inducunt, ut medico necdum canescente, si filum Ariadnes illico non inveniat, revera condonandum sit.

§. LXXIII.

PROGNOSIS.

Generatim.

1. Spasmi generatim malum non adeo periculosum, quam molestum sistunt. Molestum, inquam, aegrotis non modo, sed et illorum affinibus. Ens marito hystericae infelicius vix reperiemus, nisi ille forte in varietate delectationem inveniat. Enimvero hysterica unius nychthemeri curriculo vicissim tristis, serena, dura, placida, irascibilis, mansueta etc., decem, et ultra feminarum diversarum characteres includit, quae, ut diximus, varietates mares facile captat. In genere spasmi, quo magis tumultuarii, dummodo transitorii, eo magis salutares. Sicuti enim tempestates cum tonitru

motus convulsivi, subsultus tendinum in conspectum venerunt. Inprimis medici, quorum materia medica fere unice ex pharmacis inter venena petitis constat, spasmos in morbis, quos curant, expectare debent.

(49) Sidenham l. c. p. 422.

atmosphaeram, ita spasmi corpus humanum expurgare solent. Quod praecipue de spasmis morborum acutorum crisin comitantibus intelligendum est. Sic convulsiones variolarum quandoque expulsionem accelerant, et haud raro febrem solvunt (50). Verum aliquando et contrarium contingit. Viscera iterum iterumque a spasmis tentata, tandem in graviora incidunt mala, inter quae jam SYDENHAM (51) uteri hydropem locavit.

Prognosis spasmorum traumaticorum.

2. *Spasmorum traumaticorum* prognosis a caussa laedente, a loco laeso pendet. Laesiones medullae oblongatae, et cervicalis, plexusque solaris maxime periculosas esse, notum est.

Prognosis spasmorum inflammatoriorum.

3. *Spasmi inflammatorii* saepe cujusdam systematis nervosi partis inflammationem praesagiunt, quod jam indicatam (52) nonnullorum spasmorum cum inflammationibus affinitatem clare ostendit. Eadem affinitas spasmorum cum quibusdam haemorrhagiis debito loco (53) palam fiet.

(50) HIPPOCRATES Aph. IV. 57.
(51) L. c. p. 424.
(52) §. LXXII. 7.
(53) P. II. Vol. II. Sect. 2. Cap. de haemorrhagiis in genere.

Hic meminisse sufficiat, multorum spasmorum crisin in fluxu sanguinis spontaneo consistere.

Prognosis spasmorum gastricorum.

4. *Spasmi*, qui ex *vitiis abdominalibus* pullulant, nisi plexui solari immediate infensi sint, aut male curentur, minus reliquis artis praesidia eludunt. Interea si diu durant, cerebrum, et uterus tam diu inde in consensum trahuntur, donec ipsa haec viscera dein in morbos idiopathicos conjiciantur.

Prognosis spasmorum rheumaticorum, arthriticorum etc.

5. Affectiones spasmodicae vagae ex causa *rheumatica* ephemerae sunt, nisi in *arthriticis* locum obtineant, quo scilicet in casu difficulter, atque si *carcinomatici*, aut *plicosi* quid lateat, vix unquam eradicantur. Ipsa scirrhi, aut *plicae* evolutio non semper nervorum turbas compescit. *Spasmi indolis syphiliticae*, debellata lue, evanescunt, vel nervei primitivi fiunt.

Prognosis spasmorum primitivorum.

6. Qui spasmi, ex *primitivo* scilicet *systematis nervosi vitio* orti, quod spectat ad periculum, omnium minoris momenti, quod vero ad curam attinet, difficillimi sunt. Praeterea diu neglecti aut male curati tandem in morbos ner-

vosos, quos antea solum aemulabantur, revera transeunt, e. c. in epilepsiam, maniam etc. Alias vero spasmi illi citra omnem expectationem, inprimis vel contracto matrimonio, vel absoluto partu, vel celebrata lactatione, vel mutata vitae ratione, sponte evanescunt.

§. LXXIV.

CURA.

Generatim.

1. Quaevis spasmorum species *duplicem medendi rationem* agnoscit, quarum altera paroxysmo, altera tempori libero adaptanda. *Paroxysmo* ea pharmaca opponere solemus, quae in morbo, cujus scenam ille ludit, si indolis nervosae foret, indicarentur. Generatim in auxiliis pharmaceuticis, chirurgicis, et diaeteticis eligendis semper *complicationum* (54) memores sumus. Antequam vero ad ea confugiamus, num spasmi, quorum curam suscipimus, revera detrimentum efferant nec ne, probe de-

(54) Nullibi complicationes frequentius obveniunt quam in spasmis, praesertim in hysteria. Quo fit, ut saepius uno eodemque in aegro cura ab evacuatione sanguinis incipiatur, deveniatur dein ad resolventia, ac claudatur illa tandem tonicis.

terminamus, ne scilicet *salutaria naturae conamina* praepostere cohibeamus.

Cura spasmorum traumaticorum.

2. In *spasmis traumaticis* curandis scopus proponitur irritamentum locale vel auferendi, vel leniendi, illius propagationi obstandi, sentiendique facultatem imminuendi. Quo pacto indicationibus hujuscemodi satisfaciendum sit, tum ex praeceptis generalibus (55), tum ex therapia epilepsiae, et tetani traumatici (56) elucet. Praeter curam topicam, in selectu pharmacorum ad illa respiciendum erit, quae specifice in nervos, irritamenti conductores agunt.

Cura spasmorum inflammatoriorum.

3. In *spasmis inflammatoriis*, vigente paroxysmo, ad *phlebotomiam* confugiendum est; si aeger antea a methodo antiphlogistica non fuerit exhaustus, si venaesectionem habitualem intermiserit, si morbus ex cohibito quodam profluvio cruento, menstruis videlicet, haemorrhoidibus, lochiis ortum duxerit; si aeger vera plethora laboret, sique organon nobile vexetur. Pro varia illius sede sanguis modó e brachio, modo e pede educitur lateris nunc dextri, nunć sinistri. At vero cavendum, ne phle-

(55) P. II. Vol. I. Sect. I. C. I. §. VI. 17

(56) C. XI. §. LVIII. N. 4. C. XIII. §. LXVIII. 2.

botomia abutamur, et levamen temporaneum inde obtentum cum effectu salutari, eoque constanti confundamus! Negari enim haud potest, venaesectionis reiteratum usum, praesertim si solum ob habitum floridum instituatur, systema nervosum temporis tractu magis magisque labefactare. Tutius hinc est, nisi phlebotomia clare indicetur, ad *hirudines*, vel prope loca congestionibus obnoxia, vel circa illa, e quibus quondam sanguis cum levamine fluere erat solitus, applicandas, confugere. Immo, si congestiones sine omnibus plethorae generalis indiciis obveniant, et simplex *cruoris revulsio*, scilicet ope *cucurbitularum siccarum*, *semicupii*, *balneorum tepidorum pedis*, *clysterum emollientium* aliquando sufficit. Praeterea *foliorum digitalis purpureae* virtutem in spasmis cum motu abnormi cordis, et arteriarum quotidie magis magisque celebramus; egregii enim hujuscemodi pharmaci ope diros aeque ac rebelles spasmos ex nervorum cardiacorum, et plexuum pulmonalium irritatione emergentes, utque saepe post animi pathemata, praesertim moerorem occurrere solent, sedavimus (57).

(57) R. Foliorum digitalis purpureae drachmam semis. Infunde c. s. q. aquae fontis fervidae. Stent in digestione per horae dimidium. Colatura unciarum septem D. S. (pro adulto aegro) omni tertia hora unciam unam capiat.

Accedit *elixirii acidi Halleri* non diu continuandus usus (58). Tempore aestivo *aqua Selterana*, vel alia *gaz acidum carbonicum* evolvens indicatur. *Nitratem potassae* systema nervosum admodum sensile respuere solet. Tandem, cum plurimi aegrorum insultus tempore auxilium aliquod momentaneum exposcant, ac pharmaca volatilia, quae alias sub paroxymo exhiberi solent, excalefaciendo noceant (59), *aqua pruni lauro-cerasi* praesto est (60). Pharmacum istud maxime adversus congestiones cruentas, quae statu emphysematico stipantur, usur-

(58) Cum remedium, de quo agitur, palato gratum sit, ac aegrotis saepe conducat, contingit haud raro, ut ipsi, vel inscio medico, per menses, et annos in illius usu continuent, ex quo gravia ventriculi, et renum incommoda orta vidi. Porro, si elixirium acidum Halleri per se praescribatur, pluries contingit, ut aegri spasmorum tempore illud cum aliis guttis antispasmodicis confundentes, quin diluatur sumant, os, fauciumque cavitatem comburant. Nec satis, saepe lagena elixirium acidum Halleri continens sub itineribus frangitur, lintea, vestesque vicinas erodit. Ex quibus omnibus colligitur, medicum hoc in pharmaco praescribendo cautissimum esse debere.

(59) De damno remediorum calefacientium ista sub rerum positione lege Rodericum a Castro de morbis mulier. L. II. Ludov, Mercatum L. II. de morbis uteri C. III. et Fr. Hoffmannum l. c. C. V. cautel. et monit. pract. §. 1.

(60) Adulto, a guttis decem ad drachmam semis pro dosi.

pandum. *Tempore* a spasmis *libero* morbus praesertim regimine diaetetico, quale in diathesi inflammatoria generatim requiritur, radicitus evellendus. Potus coffeae, theae viridis, et liquorum fermentatorum severe interdicendus, atque illius loco *aqua fontana* naturali frigiditate, praesertim absoluto digestionis negotio, copiose haurienda commendari debet. Porro decubitus in lecto ita indicandus, ut cruoris in partem congestionibus obnoxiam influxus impediatur. Anni tempore favente, nisi congestionum circa cor, et pulmones obstet periculum, *balnea fluviatilia*, et praecipue *marina*, scopo sanguinis aestum temperandi, nervosum systema corroborandi, ac debitum inter arterias, venas, et nervos aequilibrium instituendi, omnia, quae noscimus, auxilia antecellunt.

Cura spasmorum gastricorum.

4. *Spasmi ex ingluvie*, nulla obstante contraindicatione, *emesin*, praecipue ope radicis *cephaelidis ipecacuanhae* excitatam, poscunt. « Eo magis et necessarius, et fructuosus est emetici usus, ait FR. HOFFMANNUS (61), si morbus sit recens, et aegri adhuc de nausea, cardialgia, praecordiorum anxietate, atque vomendi conatu conqueruntur; claro documento,

(61) L. c. §. IV.

morbi fomitem maxima adhuc parte in ventriculo haerere ». Serius, aut dubia emetici indicatione, ad *purgantia* deveniendum. Maxime hic sese commendat *tinctura rhei aquosa* cum *aqua menthae* (62). Latentibus simul haemorrhoidibus, *electuarium lenitivum.* Si tubus intestinalis valde sensilis allata auxilia respueret, *calomel* (63). Cave autem a continuo hujus pharmaci usu, nam hystericae mercurialia aegre ferunt. Idem de purgantibus dicendum, dum alvum liquidam cient. Tutius plerumque *clysteres emollientes* (64), quandoque *Kaempfiani* (65) ministrantur. Si spasmi gastrici aestum socium habent, *citras potassae* conducit (66). Leviori in morbo *aqua fontis saccharata*,

(62) Judaeae Lithuanae systemate nervoso sat excitabili praeditae, ac victu crudo, caseo scilicet, halecibus, carne frigida nutritae spasmos gastricos saepe patiuntur, a quibus indicato pharmaco veluti per incantamentum liberari solent.

(63) E. c. a granis quinque ad grana decem, pro una dosi, vix amplius repetenda.

(64) « *Tis observable that some hysteric women cannot bear the gentlest purgatives or clysters, but are seized with a lowness of spirits as often as they have only a single loose stool.* « Not. ad Sydenham l. c. p. 426.

(65) Cfr. P. III. Vol. I. Sect. II. Cap. de obstuctionibus hepatis.

(66) R. Subcarbonatis potassae scrupulos duos. Saturentur

auxilium domesticum Gallis familiare (67). Acidis primarum viarum *lapides cancrorum*, *magnesia*, additis guttis nonnullis *olei essentialis anisi*, vel *foeniculi*, ac vermibus intestinalibus *extractum tanaceti*, *pulvis seminum santonici*, *oleum terebinthinae* (68) opponuntur. Spasmis ex hepatis laesa functione, inprimis praegressa ira, aut moerore pullulantibus, *pulvis antispasmodicus ruber* STAHLII aliis pharmacis palmam eripit (69). Si vero regio epigastrica valde sensilis esset, ex indicato pulvere *nitras potassae* omittendum foret. Praeterea pulvis antispasmodicus ruber ob *cinnabarim*, quam continet, in hominibus proclivitatem ad diathesin scorbuticam exhibentibus, vix aut ne vix quidem praescribi potest. Generatim nonnisi caute illius usus diuturnus locum habere potest (70). Nihilominus dum

c. s. q. succi citri recentis. Adde aquae cerasorum vel rubi idaei uncias septem, syrupi citri unciam semis. Cap. cochleatim.

(67) *Eau sucré.*

(68) Cfr. P. III. Vol. I. Sect. I. Cap. de vermibus intestinalibus.

(69) A granis decem ad viginti pro dosi cum aequali sacchari parte.

(70) Ex unciis tribus pulveris antispasmodici rubri, spatio nonnullorum mensium sumti, exanthema mercuriale conspexi.

spasmi ex obstructionibus imi ventris, praesertim in scrophulosis, haemorrhoidariis urgent, ad ipsam curam radicalem obtinendam, et extra tempus paroxysmi per mensis curriculum omni vespere dosin indicati pulveris exhibere solemus; postridie mane unciam unam cum dimidio *mellaginis graminis* (71), tribus vicibus sumendam, propinando. Tempore vernali, aut aestivo aegrotus cyathum vel aquae selteranae, vel seri lactis dulcis (si ventriculus id ferat) mellaginis unicuique dosi superbibit. Simplicissima ista methodo, aliquando usu *saponis terebinthinati* (*) suffulta, quovis anno permultos aegros spasmis abdominalibus obnoxios, prius per annorum curriculum quassia, cortice, assa foetida, aethere, aliisque sic dictis remediis antispasmodicis (hic mehercle potius ad spasmos excitandos quam sanandos idoneis) a medicorum vulgo incassum curatos, adjuvante Numine, prosperae restituimus valetudini. Idem effectus, majoris etiam certitudinis, per *fontes minerales resolventes salinos* (72) obtinetur. Auxiliorum istiusmodi sub administratione sumto diaeta selecta ex carnibus albis, et vegetabilibus

(71) Extractum graminis liquidum. Curandum, ut omni empyreumate expers, et debitis cautelis paretur.

(*) Vulgo *sapo Starkeyanus*.

(72) P. I. Vol. II. C. I. §. VI. 27

non flatulentis, vigiliae, animi pathemata ingrata, et venus ad Garamantes relegata, et exercitium corporis modicum (73). Quodsi, absoluta cura spasmorum ex vitio abdominali pullulantium, primarum viarum atonia relinqueretur, lenibus amaricantibus, e. c. *extractis cardui benedicti, achilleae millefolii, aquis martialibus* locus foret. Cave vero, ne effectum, quem methodo illa obtinuisti, hac iterum destruas, et perfectionem curae quaerendo, adagii *optimum est bono contrarium* recordaberis.

Cura spasmorum rheumaticorum, arthriticorum etc.

5. Spasmis a caussa *rheumatica*, aut *arthritica* excitatis, aegrum lecto decumbere oportet, non neglectis *frictionibus* corporis cum pannis laneis *subfumigio* quodam *aromatico*, e. c. *succini*, *mastichis*, *benzoës*, *styracis* imbuti. Potui *infusum* subcalidum *florum tiliae*, *sambuci*, *salviae*, *melissae* inserviet. Multis *balneum tepidum* conducit. Quibus singulis, si aestus febrilis praesto sit, locus non est, quo scilicet in casu methodus adversus spasmos inflammatorios commendata (74) in usum ducenda. Si spasmi adhuc urgerent, *pulvis Doweri*

(73) Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. C. XVII. §. LXXVII. 2. 3, nam regimen hypochondriasis optime hic quadrat.

(74) N. 3.

exhibetur. Quondam *antimonium diaphoreticum* in usu erat (75). In morbo graviori, aut latente *metastasi*, ut spasmorum caussa, *sinapismo*, *vesicatorio*, frictione cum *unguento ex tartaro emetico*, *fonticulis*, aliisque *ulceribus artificialibus* « sed in certis duntaxat reservatis casibus » (76), et nunquam cutis formositati praepostere injuriam inferendo (77), uti licet. Praeterea in *arthriticis* ad *balnea sulphurea*, *pediluvia acriora*, *decoctum* stipitum *solani dulcamarae*, aliaque hujus indolis pharmaca confugiendum est. Spasmis ex diathesi *carcinomatica*, *plicosa*, *syphilitica*, *scorbutica* pullulantibus methodus specifica opponitur. Palliativa medendi ratio curae spasmorum, qui ex vitio primitivo systematis nervosi proficiscuntur, similis est.

Cura spasmorum primitivorum.

6. Consistit autem ea in administratione *re-*

(75) Fr. Hoffmanno l. c.

(76) Sunt Fr. Hoffm. verba (l. c. Cautel. §. 3.), a medicis aegros ita in spasmis transitoriis, sicuti in epilepsia, aut alio gravi morbo solum liceret, excruciantibus, probe retinenda.

(77) Medicis pluries irascebar, observando, quod, necessitate id non plane exposcente, in cuti tenera candidaque feminarum, et quidem ad loca obvia, foedas cicatrices excitaverint.

mediorum proprie *antispasmodicorum*, nec non in congruo *regimine*. Inter pharmaca illa eliguntur, quae tum sensibilitati aegrorum, tum loco affecto, tum symptomatibus, maxime vigente paroxysmo urgentibus, accommodata sunt. Summus sensibilitatis gradus aliquando nil, nisi *emulsiones* admittit, inter quas *emulsio quatuor seminum frigidorum majorum*, et *minorum* excellit. Si uterus praecipue patiatur, indicatis seminibus illa *hyoscyami nigri* addimus (78). Spasmis magis debilitatis quam nimiae sensibilitatis notas exhibentibus, inprimis si eos lipothymiae, ructus, constipatio faucium comitantur, maxime *liquor anodynus mineralis* Hoffmanni indicatur; quod pharmacum, dummodo rite, et cum peculiari solertia secundum mentem inventoris paretur, omnibus aetherum speciebus, quibus hodierna chemia gloriatur, longe anteponimus. Quodsi inter aetheres unum, alterumve eligere deberemus, *aceticum*, et *muriaticum* praeferremus. Gravidae optime *spiritum nitri dulcem* ferunt. In spasmis vetularum *tinctura castorei*, aut, si ipsae alcohol perferre nequeant, illius pulverem magni facimus. Ita *tincturae castorei* cum *liquore anodyno minerali* Hoffmanni connubium discipulis nostris

(78) A granis decem ad triginta ad libram unam emulsionis.

sub nomine *guttarum antihystericarum* notum (79). Efficax quoque ejusdem generis remedium ex connubio *tincturae radicis valerianae, corticum aurantiorum, castorei*, et *aethere sulphurico* emergit (80). *Moschus*, in spasmis infantum sacra anchora, hystericis vix unquam conducit. Arrident illis magis pharmaca foetida, *spiritus cornu cervi succinatus*, et *assa foetida*, de qua infra. *Camphora*, praesertim in spasmis ex affectione systematis nervosi partium genitalium pullulantibus, minimis tamen dosibus utimur. Quoties vero agitur de cohibendo terribili quodam symptomate, ut dolore intolerabili, vomitu, aut diarrhoea effreni, convulsionibus toties, saltem pro tempore, ad *opium*, generatim hystericis nocuum (81), confugimus (82). Magnum vero inter varia hujus

(79) Partes aequales, ut aegrota tempore spasmorum guttas quindecim capiat.

(80) R. Tincturae valerianae, corticis aurantiorum aa unciam semis, castorei drachmas duas, aetheris sulphurici drachmam semis. M. D. S. Cap. cochl. coffeanum tempore spasmorum.

(81) « *Yet we often meet with patients who receive more hurt than benefit from it* ». WHYTT l. c. p. 644.

(82) « *But as the pain, vomiting and purging are sometimes so violent, that they cannot safely be neglected we are to disregard the cause for a time, and begin the cu-*

pharmaci praeparata, differentia observatur, ita ut aegrotis nonnullis *opium purum*, aliis illius *extractum aquosum*, aliis *laudanum liquidum* SYDENHAMI, aliisque, et quidem non paucis, *theriaca veneta* (83) magis conducat. Sub deterrimo rerum statu, e. c. sopore, lipothymiis mira aliquando est virtus *subfumigiorum foetidorum* (84). Ad paroxysmum spasmorum mitiorum debellandum saepe *infusum florum matricariae*, *chamomillae*, *herbae menthae*, *melissae*, *rutae*, eorumque *aquae destillatae* sufficiunt. Si plexus nervorum cardiacorum valde afficiantur, ut monuimus (85), folia *digitalis purpureae*, et *aqua lauro-cerasi*, aliquando *extractum lactucae virosae* potiora sunt auxilia. Ita affecto plexu coeliaco *oxydum bismuthi*, illudque *zinci*, nec non *cuprum ammoniacale*. Interea ut istiusmodi pharmaca virtutem exserant, tempore indigent, qua de caussa minus paroxysmis, quam *intervallis liberis* accommodata sunt. Hic nempe novus me-

re by quieting the symptoms, for that purpose exhibiting an opiate». SYDENHAM l. c. p. 425.

(83) « *Is an excellent remedy in this disease how much soever tis contemn'd by most persons, because tis common and of ancient date* » SYDENHAM l. c. p. 440 (Dosis a scrupulo uno ad drachmam semis unica vice haurienda).

(84) HOFFMANN l. c. Theses therapeut. §. 3.

(85) N. 3.

prothii (92), *vinum chalybeatum Fulleri* (93), et maxime *aquae chalybeatae* (94), porro *vina medicata* (95), *viscus quercinus*, *prunus padus*, et *cortex cinchonae*. Conducit praesertim sub forma *infusi frigidi*, dummodo complicatio desit haemorrhoidalis. SYDENHAM corticem in pulvere mane, et vespere ad scrupulum unum, praesertim aegrotis, qui convulsionibus, sub quorum curriculo pectus percutiebant, obnoxii erant, porrigebat (96). Accedit FR. HOFFMANN, qui tamen sub hac ipsa circiter rerum positione aliud pharmacum laudat, quod nostro seculo philosophico jam praescribere puderet, *lumbricos* scilicet *terrestres* vel in pulvere, vel in succo datos, ajens: « quippe qui *specificam* fere in sopiendis motibus hisce spasmodicis vagis obtinent virtutem » (97). Familiares sunt *gummi resinae*, quarum pluri-

(92) Dosis similis illi tincturae *Bestuscheffii.*

(93) R. Limaturae chalybis unciam unam, succi aurantiorum acidorum n.° quatuor: dein adde vini albi libras duas, cinnamomi acuti drachmas duas, caryophillorum drachmam unam, macis scrupulos duos. Stent iterum tepide per quatuor dies, bis de die duo cochlearia coffeana.

(94) P. I. Vol. II. C. I. §. VI. 33.

(95) P. II. Vol. I. Sect. I. C. I. §. VI. N. 32.

(96) L. c. p. 442.

(97) L. c. §. VIII.

mae in *pilulis antihystericis* revera commendandis continentur (98). Quibus singulis pharmacis internis, si pro re nata, tum sub paroxysmo, tum extra illum addas *balnea* cum *herbis aromaticis*, aut cum *globulis martialibus*, *clysteres assae foetidae*, *injectiones anodynas in vaginam* (99), *pessaria* (100), *odoramenta*, et *subfumigia* (1), *epithemata* (2), *unctiones* (3), *frictiones* (4), *emplastra* (5), ma-

(98) R. Galbani optimi, assae foetidae, myrrhae electae, aa drachmas duas, castorei drachmam unam, extracti chamomillae unciam semis, essentiae croci quantum satis. M. f. massa pilularum, et formentur inde pilulae granorum trium Conspergantur pulvere radicis ireos florentinae. D. S. Cap. bis terve de die n.° quinque.

(99) P. II. Vol. I. Sect. I. C. VI. §. VI. N. 45.

(100) Dum scilicet prolapsus uteri spasmos excitant.

(1) L. c. N. 47.

(2) L. c. N. 52.

(3) « Saepius, ait Fr. Hoffmannus (op. c. C. III. § 8.) etiam mali vehementia requirit, ut externis linimentis anodynis atroces motus paullo consopiamus; quo reliquorum remediorum vis eo melior evadat ». Inter ea deprehendi praestantissimum, quod sic se habet. R. Axungiae humanae, olei nucis aa unciam semis, olei hyoscyami drachmam unam, balsami peruviani, croci aa drachmam semis, olei ligni Rhodii, lavendulae, rutae, majoranae aa guttas decem. M. D. Hoc linimentum ad tempora, cervicem, spinam dorsi applicare convenit.

(4) L. c. N. 53.

(5) L. c. N. 54.

teria tua medica, respectu auxiliorum antihystericorum, sat ampla erit. *Electricitatis*, et *magnetismi animalis* hic experientia destituti mentionem non injecimus. Forte illius gratia *res corpori appensae* (6) aliquando spasmos antevertunt. Interea nec istis dubiae adhuc actionis auxiliis, nec pharmacis in cura hysteriae nimis fidendum, et maxime ad *regimen diaeteticum* respiciendum. Convenit spasmis ex vitio primitivo systematis nervosi, praeter caussarum fugam, *diaeta lactea* (7), *vinum* (8), *equitatio* (9), *itinera* (10), *conjugium* (11),

(6) L. c. N. 56.

(7) *Some women (which may seem stranger at first view) have been cured of long and obstinate hysteric disorders which had baffled all the endeavours of the physicians, by living on milk only for some time.* L. c. p. 442.

(8) Ait Celsus (De med. L. I, C. 8.) « Si quis vero stomacho laborat, non aquam, sed vinum calidum bibere jejunus debet ». Hystericae nostrae vix vinum jejuno ventriculo, at potius ad finem prandii circa bellaria sustinent, ac maxime illis conducunt vina *lunelle*, *muscat* etc.

(9) Sydenham l. c. p. 424. Feminae vitae sedentariae addictae *gradatim* equitationi adsuescere debent.

(10) Fr. Hoffmann l. c. §. IX. Gilchrist *Treatise on the use of voyages in medicine.*

(11) Hippocrates libro de virginum morbis. C. S. Valescus de tarant. philon. pharm. L. VI. C. 10. Duretus in enarratione ad C. LIX. Hollerii. Zac. Lusit. prax. med. admir. obs. 91. Fr. Hoffm. Op. cit. C. V. §. IX.

aliaque jam alibi abunde indicata (12). Tandem hystericae monendae sunt, ne mulierculis, vetulis, et agyrtis, qui arcana, elixiria, aliaque hujus generis pharmaca jactant, aurem praebeant.

(12) P. II. Vol. I. Sect. I. C. XVII. §. LXXVII. 2, 3.

V. Tosi Revisor Archiepisc.

V. Testa Pr. ac R.s

Imprimatur.

V. Bessone pro M. Cancellaria.

INDEX RERUM

QUAE

IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR.

NAPOLI

